

**De uitnemende rijkdom van Genade,
door de Heilige Geest verheerlijkt aan een onwaardige, met name**

Mejonkvrouw SARAH WIGHT

Te Londen

Onlangs hopeloos en rusteloos, omdat haar ziel verre woonde van, de vrede en de hoop, maar nu vol hoop en vreugde in de Heere, die het licht in de duisternis deed opgaan.

Tot verkwikking van arme zielen uitgegeven in het Engels door HENRY JESSEY, bedienaar des Goddelijken Woords en oor- en ooggetuige van hetgeen hierna verhaald wordt

en daarna tot troost van alle aangevochtenen in de Nederlanden vertaald door P. S.

In de thans gangbare taal en spelling opnieuw uitgegeven met twee brieven van Sara WIGHTS eigen hand, waarvan de ene een hoge verlating uitdrukt en de andere een groter vertroosting dan zij ooit tevoren genoot.

Verschenen in **The Gospel Standard**, 1843. De editor was **J.C. Philpot**.

Eerste Nederlandse uitgave vertaald door Pet. Serarius
Uitgegeven door Baltus de Wilt, boekverkoper op de Haarlemmerstraat te Amsterdam,
1661

**Tweede uitgave: MIDDELHARNIS,
FLAKKEESCHE BOEKDRUKKERIJ.**

**Opnieuw uitgegeven:
SARA WIGHT,
Gods soevereine Genade verheerlijkt in een adellijke jonkvrouw.
Haar helle-angsten en haar heerlijke verlossing.**

**GORKUM,
Romijn & Van der Hoff, 1938.**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2018**

De tijd van de regering van Cromwell over Engeland 1650-1660

Na langdurige onderhandelingen kwam de vrede met Schotland tot stand. Daarna moest ook in het eigen land een bepaalde vorm van kerkelijke pacificatie tot stand worden gebracht. Hierbij diende enerzijds de klip van democratische vrijheidsbeleving, anderzijds ook die van hiërarchische tirannie te worden vermeden. Een van de voornaamste zorgen van Cromwell gold de reformatie en organisatie van de Staatskerk. Het Episcopaat was terzijde gesteld, maar nog niet ontmanteld, terwijl het Presbyterianisme (nog) niet was gevestigd.

Op 20 maart 1654 werd door Cromwell een commissie samengesteld van achtendertig Puriteinsgezinde predikanten en theologen, waarbij ook enkele "leken" tegenwoordig waren, die de in dienst zijnde predikanten op leer en leven moesten toetsen. Tot deze commissie, bestaande uit *Presbyterianen, Independenten en zelfs Baptisten*, behoorden grote theologen als *Owen, Marshall, Manton* en anderen. Hieraan werd nog een commissie van gemachtigden uit de Puriteinse adel toegevoegd.

Het was Cromwells bedoeling dat de Presbyterianen de ambtelijke bediening in de gevestigde Staatskerk zouden delen met andere calvinisten: de Independenten en de (particular) Baptisten. John Owen, in kerkelijke zaken wel "Cromwells aartsbisschop" genoemd, nam bij dit reformatorisch streven een belangrijke plaats in.

Genoemde commissie, de zogenaamde Triers (Onderzoekers), vormden een kerkrechtelijke instantie om een onderzoek in te stellen naar "aanstootgevende, onkundige en onbekwame predikanten" en deze eventueel te veroordelen en af te zetten. Deze commissie heeft met grote inzet en bewonderenswaardige onpartijdigheid haar werk verricht.

Om slechts één voorbeeld te noemen: de beroemde kerkhistoricus Thomas Fuller, overtuigd

Royalistisch en hoogkerkelijk Episcopaalgezind, die zich zeer beijverd heeft voor de verheffing van Karel II, werd door de 'Triers' voorgesteld voor een "living" (een predikantsplaats) op aanbeveling van Cromwell, hoewel de betreffende commissie geen ander bewijs van de genade Gods in hem kon vinden dan deze, "dat hij nauwgezet was in zijn opvattingen." (J. H. Merle d'Aubigné, *The Protector*, pag. 173.) Oprechte en godvrezende Episcopaalgezinden, en die waren er zeer zeker, werden niet uit het ambt gezet. Algemeen werd erkend dat de 'Triers' zegenrijke arbeid voor de kerk tot stand hebben gebracht. "Voor de eerste en laatste keer in de Engelse historie werd een officiële poging ondernomen Independenten en Baptisten met de gevestigde kerk te verzoenen." Separatisme was immers het alternatief! "De regering van Cromwell was het meest tolerante bewind dat had bestaan in Engeland sinds de Reformatie," verklaart C.H. Firth in zijn werk over Cromwell. Maar aanhangers van "Popery en. Prelacy" waren hiervan uitgesloten, zij het meer vanwege politieke dan godsdienstige redenen.

Al werd dus aan Rooms-katholieken, evenals tot op zekere hoogte de Episcopalen, geen godsdienstvrijheid verleend, zij ondergingen niettemin geen vervolging. Tolerantie betekende voor Cromwell nadrukkelijk consciëntievrijheid.

"Ik zeg u dat er nooit zulk een consciëntievrijheid is geweest sinds de dagen van de Antichrist als nu," verklaarde hij tegen een godsdienstige dissenter. (W.C. Abbott, *Writings and Speeches*, deel III, pag. 616.)

De Cavaliers waren door verbeurdverklaring van bezittingen, het verbieden van hun godsdienst en de dood van hun koning toch al zwaar getroffen. Na de restauratie van

de Stuarts in 1660 werd de overwinnaars in zekere zin de rekening gepresenteerd. Er bestond nog steeds een nauwe betrekking tussen de Episcopale Kerk en de koninklijke zaak. Toen de Schotse predikant Robert Blair bij Cromwell bij zekere gelegenheid eens informeerde naar diens visie op monarchie en tolerantie, had deze geantwoord dat hij een voorstander was van de monarchie, maar niet van tolerantie. Dat Blair vanwege deze uitspraak Cromwell later "een ongehoorde huichelaar en een grote leugenaar" noemde, vloeide voort uit het feit, dat "tolerantie" een zwaar belast begrip was geworden.

Cromwell begeerde beslist geen vrijheid van godsdienst voor rooms-katholieken en socinianen, maar wilde evenmin de alleenheerschappij van de Presbyteriaanse kerkregering. Hij wenste geen vervolging van andersdenkenden zolang zij de waarheden van de Schrift beleden. Het inquisitoriale optreden van de Antichrist met zijn Jezuïtische paladijnen lag nog te vers in zijn geheugen. Hij verklaarde nadrukkelijk: "Ik zou liever zien dat het Mohammedanisme onder ons werd toegestaan dan dat een van Gods kinderen zou worden vervolgd."

Een godsdienstige richting die in deze tijd naast het Baptisme opkwam, maar welke zich inzonderheid in later tijd sterk verbreidde, was die van de Quakers. De naam quakers (afgeleid van to quake = beven of sidderen) hield verband met bepaalde innerlijke ervaringen, waarbij men zei te sidderen voor het oordeel Gods.

Deze eigenaardige beweging dankte haar ontstaan aan de profetische verschijning van George Fox (1624-1691), de zoon van een Puriteinse wever uit Leicestershire. Men zegt dat hij op negentienjarige leeftijd eens werd uitgenodigd door twee personen die zich Puriteinen noemden om samen een kermis te bezoeken, hetgeen uitliep op dronkenschap. De hier gedemonstreerde ongelijkvormigheid tussen godsdienstige belijdenis en moreel gedrag leidde de jonge schoenmakersleerling op een geestelijke pelgrimstocht op zoek naar volmaaktheid. Deze tocht resulteerde weldra in een missionaire kruistocht, die Fox dankzij zijn sterke constitutie en ondanks herhaalde gevangenschap gedurende ruim veertig jaar volhield. Hierbij doorkruiste hij niet alleen tot vijf maal toe zijn moederland, maar bezocht ook Wales, Schotland, Ierland en zelfs Amerika en ons continent.

Fox en zijn geestverwanten zeiden zich te laten leiden door het aan Joh. 1 : 7-9 ontleende licht van de Heilige Geest, door hen het "inwendig licht" genoemd. Hierdoor wisten hij en zijn volgelingen zich geleid en alleen op deze wijze zou de volmaaktheid kunnen worden bereikt. "Deze openbaring bracht de totale verwerping van de calvinistische leer van verkiezing en verwerping mee," constateert Watts, "maar dat betekende niet het verdoezelen van het onderscheid tussen de verlost en de verdoemden, want niet ieder mens stemde erin toe geleid te worden door het licht dat in hem was."³² Bij Fox kreeg de Heilige Geest prioriteit over de Heilige Schrift en dat zonder tussenkomst van kerkelijke ambten en sacramenten. De prediking van de met singuliere gaven en organisatorisch talent bedeelde Fox oefende grote aantrekkingskracht uit op bepaalde en menigmaal ontgoochelde sektarische richtingen, die hij in 1669 verenigde onder de naam van Society of Friends.

Zolang de quakers geen Staatsgevaarlijke activiteiten ontplooiden, stonden ze tijdens het Protectoraat niet aan vervolgingen bloot. Cromwell zorgde na een onderhoud met Fox persoonlijk voor diens vrijlating uit een Londense gevangenis in 1655. Onder het bewind van de laatste Stuarts hebben de quakers echter onvoorstelbaar veel geleden. Vanwege hun onverzettelijkheid en soms uitdagende houding moesten zij menigmaal, niet alleen van de zijde van talrijke magistraten, maar ook van vijandig gezinde volksmenigten, ronduit barbaarse behandelingen ondergaan. Hun grootste uitbreiding had echter in deze tijd plaats, terwijl hun invloed zich ook in andere landen liet

gelden.

Dit geschiedde onder anderen door de activiteit van de begaafde William Penn (1644-1718) en door de stichting van de naar hem genoemde staat Pennsylvania in Noord-Amerika. Hier ijverden zijn volgelingen weldra voor de afschaffing van de slavernij.

Hoewel de quakers voor dezelfde zaak leden als de Puriteinen, betekende dit nog niet altijd geestverwantschap. Toen de bekende Presbyteriaanse predikant Joseph Alleine in de gevangenis van Ilchester omgang had met Presbyterianen, Independenten en Baptisten verstoorden de quakers opzettelijk de onderlinge geestelijke gemeenschap. Men "viel hen lastig met hun gevit tijdens hun preken, bidden en zingen," en de gehouden langdurige discussies brachten geen toenadering. Baxter schreef: "Slechts weinig geoefende, nederige, eenvoudige christenen" voegden zich bij de quakers. Zij recruteerden hun aanhangers uit de "jonge, onervaren belijders en vrouwen, en onkundig, ononderlegd volk" en inzonderheid van de "ana-Baptisten of de leden van zulk een sekte die door haar verdeeldheid en dwaling er geschikt voor waren gemaakt."

Het kan niet worden ontkend dat de Independenten, maar vooral de Baptistische opvattingen mede de voedingsbodem hebben gevormd voor het quakerdom. De opvattingen van de Baptisten en dan vooral de Arminiaanse Baptisten waren aan die van de quakers voorafgegaan. De vrije prediking van ongeletterde en met extra-ordinaire gaven toegeruste "gifted preachers" maakte indruk op het gewone volk. Bekerings- en geloofs-ingen immers aan de bediening van de doop op belijdenis vooraf. De op de val van het Barebone Parlement gevolgde ontgoocheling werkte in het voordeel van de quakers, die een toevluchtsoord werden voor degenen die een "geestelijk koninkrijk" zochten. "Hun Arminianisme maakte hen echter aanstotelijk voor de Puriteinen," schrijft A.C. Underwood, "voor de Independenten separatisten en ook voor de grote meerderheid van de anglicanen die zich verbonden wisten aan het calvinisme door hun [Negenendertig] Artikelen."

We verkeren hier uiteraard, evenals dit bij de Baptisten het geval is, reeds geheel op de bodem van het separatisme.

John Smyth, de geestelijke vader van het Baptistme in Engeland en inzonderheid van de General Baptists, had reeds eerder dan George Fox het calvinistische dogma van de predestinatie verworpen. Deze aan de algemene (generale) verzoening gelovende General Baptists vertegenwoordigden immers de Engelse versie van de eenvoudige en niet-gewelddadige "Mennonietische" vorm van de ana-Baptistische [weder-dopers] continentale beweging. De oorsprong van de calvinistische Baptisten was echter onderscheiden van die van de General Baptists. Zij geloofden in een beperkte en daarom "particuliere" verzoening, welke alleen tot de uitverkorenen beperkt bleef. Daarom werden zij ook Particular Baptists genoemd.

Het is het veiligst om aan te nemen dat de eerste gemeente van de Particular Baptists niet eerder dan na 1633 is gesticht. Evenals de General Baptists aanvaardden zij de dooppraktijk van onderdompeling, maar vanwege het leerverschil en het Independent karakter was er weinig onderlinge gemeenschap.

Aan de Westminster Assembly namen zij niet deel, maar samen met de Independenten vormden zij wel de kern van de *New Model Army*. Dit gold ook van de vloot, zodat zelfs werd overwogen Baptistische aalmoezeniers te zenden. Zij bekleedden soms ook hoge functies in de staat en maakten deel uit van de door Cromwell ingestelde commissie van de Triers.

Een toonaangevende Baptist van het eerste uur was Hanserd Knollys (1599-1691), die te Cambridge was opgeleid en in de Staatskerk was geordend. Hij werd voorganger

van een separatistische gemeente te Londen, een gemeente die hij diende tot zijn drieënnegentigste jaar. Hij bezat een omvangrijke kennis en publiceerde een Hebreeuwse, Griekse en Latijnse grammatica. Zijn toekomstverwachting maakte hem echter ook tot aanhanger van de Fifth Monarchists. Ook onder de Baptisten manifesteerde zich, evenals bij de andere godsdienstige denominaties, een radicale en chiliastisch gezinde richting. Dat de General Baptists bij de Restauratie van 1660 reeds honderdvijftien en de Particular Baptists honderddertig kerken telden, wijst op een snelle uitbreiding.

Een van de bekendste Baptisten die in 1662 was "ejected", was **Henry Jessey (1601-1663)**,¹ die echter reeds een jaar later stierf. Duizenden waren aanwezig bij zijn begrafenis.

Evenals de quakers moesten de Baptisten in de nu komende periode de zwaarste last van de vervolging dragen.

Over de doop als voorwaarde voor het lidmaatschap ontstond later veel verdeeldheid, een zaak waarbij ook **John Bunyan** betrokken raakte.

Behalve ten aanzien van de Baptisten stelde Cromwell zich ook zeer tegemoetkomend op ten aanzien van de **Joden**. Deze waren in de Middeleeuwen als gefortuneerde geldschieters niet populair en hadden aan hevige vervolgingen blootgestaan. In 1290 waren zij door koning Eduard I uit het land verbannen. Toen er door een geleerde Portugese Jood uit Amsterdam, Manasseh Ben Israël, een verzoek werd ingediend om weer te worden toegelaten, legde Cromwell deze zaak voor aan een uitgelezen vergadering van juristen en theologen. Hoewel de Londense kooplieden, mogelijk uit welbegrepen eigenbelang, protesteerden en ook de theologen bezwaar hadden, gaf het advies van de Lord Protector de doorslag. *"Omdat er een belofte in de Heilige Schrift is ten aanzien van de bekering van de Joden,"* zo merkte hij op, *"zou de prediking van de Christelijke godsdienst, zoals die nu is in Engeland, zonder afgoderij of bijgeloof, mogelijk hiertoe kunnen bijdragen."*

Onder leiding van Cromwell werd de Puritanisering van het volksleven met kracht nagestreefd. Allerlei vormen van amusement werden beperkingen opgelegd. Dit gold bijvoorbeeld van het door Prynne aan de kaak gestelde toneelspel, waarin de "fijne" Puriteinen zo vaak op de korrel werden genomen. Beren- en hanengevechten werden verboden, omdat hierdoor vaak de sabbat zo noemde men bij voorkeur de rustdag - werd ontheiligd en aanleiding gaven tot vloeken, dronkenschap, weddenschappen en andere uitpattingen.

Bij ordinantie van 2 september 1642 werd de sluiting van alle schouwburgen en theaters gelast met het motief dat openbaar vermaak niet in overeenstemming was te brengen met de publieke rampen, noch toneelspel met tijden van boetvaardigheid. Omdat vooral te Londen het toneelspel oogluikend werd toegelaten, werden de genomen besluiten in 1647 door het Parlement nog eens aangescherpt.

De buitenlandse politiek werd onder Cromwell op krachtige wijze ten uitvoer gebracht. Deze was gericht op wereldwijde samenwerking tussen de protestantse naties. Daarom begeerde hij ook onze Republiek als bondgenoot. Toen echter het Parlement in 1651 een gezantschap naar ons land stuurde, werd dit door ons volk allesbehalve vriendelijk ontvangen. Onze Republiek had tot dusver grotendeels de vracht- en transitohandel op de wereldzeeën voor zich opgeëist en de Staten vreesden "een sloep achter een linesschip" te zullen worden. Zij wilden wel een handelsverdrag,

¹ Jessey is de schrijver van het boek van Sarah Wight.

maar daar had Engeland geen oren naar.

Er was bij de Engelsen ook nog sprake van oud zeer. In 1619 had onze gouverneur-generaal Jan Pieterszoon Coen korte metten gemaakt met een aantal door hem als indringers beschouwde Engelse kolonisten op de Molukken. Dit door hen genoemde "bloedbad van Amboyna" legde een onevenredig zware claim op de Engels-Nederlandse betrekkingen. De wederzijdse maritieme en economische rivaliteit leidde in 1651 in Engeland tot het uitvaardigen van de Acte van Navigatie. Aangezien onze handel hierdoor ernstige beperkingen werden opgelegd, was een gewapende confrontatie in 1652 het gevolg.

Er kan gerust worden gesteld dat de wederzijdse aanvoerders, Blake en Tromp, het bevel voerden over de twee grootste oorlogsvloten ter wereld. Deze oorlog had echter vooral het karakter van een handelsoorlog en was meer populair in de City dan bij het leger. Cromwell en de zijnen beschouwden deze oorlog echter als een oorlog tussen "broeders in het geloof" en noch hij, noch Jan de Witt, legde de totstandkoming van de vrede iets in de weg.

"Ondanks alle met Engeland gevoerde oorlogen," merkt J. van der Haar op, "bestond en bleef er een liefdesbetrekking tussen beide naties, die door geen 'Kanaal' gescheiden en door geen oorlog verbroken kon worden."

De auteur wijst in dit verband op "de enorme invloed van Engeland (en uiteraard ook van Schotland) uit die op ons vaderland werd uitgeoefend door de vertalingen van overzee."³⁹

De verhouding tussen beide landen werd, behalve door de reeds genoemde dynastieke verwickelingen, nog meer gespannen doordat de Engelsen ook het "Dominium Maris", de heerschappij ter zee stelden, met het hieraan verbonden "strijken van de vlag".

De Nederlandse hegemonie in het Kanaal ging over op Albion. Vanaf deze tijd dateert de herleving van de Engelse vloot, die haar gezag niet alleen liet gelden op de Noordzee, maar ook in de Middellandse Zee. Engeland ontwikkelde zich tot de grootste zeevarende mogendheid ter wereld. Dit ging gepaard met een indrukwekkende koloniale expansie. Cromwells grootheid in eigen land was slechts een schaduw van zijn glorie in het buitenland.

Cromwells politiek werd bovendien gekenmerkt door een offensieve instelling tegen rooms-katholieke mogendheden. Spanje en Frankrijk zouden de gevolgen hiervan in Oost en West ondervinden.

De Lord Protector zag zichzelf in de geest van Gustaaf Adolf als het door God verordineerde instrument om, waar ter wereld, de zaak van de verdrukte protestanten te bevorderen. Toen de hertog van Savoye in 1655 een bloedbad aanrichtte onder de Waldenzen in de Alpendalen, schreef Cromwell een "plechtige vastendag" uit voor de gehele natie, gecombineerd met een nationale collecte. Hij stuurde tevens een speciale gezant met een krachtig protest naar Frankrijk en Savoye en trachtte alle protestantse naties bij dit protest te betrekken. Het Puriteinse Engeland werd onder Cromwell, die in Europa optrad als internationaal scheidsrechter, gevreesd en gerespecteerd. De Protector liet het de Franse regering onder kardinaal Mazarin goed weten, dat de voornaamste reden van een tegen Spanje gericht verdrag was gelegen in de aan de Hugenoten verleende tolerantie. Spanje werd na de Armada nog steeds als de grote tegenstander van de protestantse zaak beschouwd.

De man die de zaak van Cromwell met kracht verdedigde, was de geleerde **John Milton** (1608-1674), tevens een van de grootste Engelse dichters. Wereldberoemd is hij geworden door zijn indrukwekkend episch gedicht *Paradise Lost* (Verloren

Paradijs), dat in 1663 werd voltooid. Milton is het ook geweest die de terechtstelling van Karel I in een geruchtmakend geschrift had verdedigd. Korte tijd nadien werd hij benoemd tot Latijns secretaris voor de nieuw gevormde Staatsraad, die hij diende zolang zijn toenemende blindheid dit toestond. Brieven behoorden destijds in deftig Latijn te worden geschreven en deze taak was Milton wel toevertrouwd. Hij was het dan ook die de talrijke protestbrieven opstelde aan diverse mogendheden tegen de vervolging van de Waldenzen. We hebben aan deze ingrijpende zaak een van zijn mooiste gedichten getiteld "Over het recente bloedbad te Piedmont", te danken. De aanhef hiervan luidt:

*"Wreek, o Heere, Uw afgeslachte heiligen, wier beenderen
Verspreid liggen op de koude Alpenbergen,
Juist zij die Uw waarheid van ouds zo zuiver bewaarden
Toen al onze vaders nog stokken en stenen aanbaden."*

Werd Milton een belangrijke adviserende taak vergund in de internationale politiek, in de kerkelijke aangelegenheden werd John Owen, een eminent theoloog, Cromwells voornaamste raadgever.

Hij werd benoemd tot zijn "chaplain" en vergezelde Cromwell als zodanig op zijn veldtocht naar Schotland. Bij de laatste gelegenheid predikte hij herhaalde malen in de bekende St. Giles in Edinburgh. Naderhand werd hij aangesteld als predikant van de Staatsraad en benoemd tot vice-kanselier van de universiteit van Oxford. Toen er in 1655 sprake was van een royalistische opstand nam hij de verantwoordelijkheid op zich voor de verdediging van stad en graafschap en reed gewapend aan het hoofd van de cavalerie.

Owen was echter ook krachtig pleitbezorger van de ware religie. Dit bleek bijvoorbeeld toen er een boek verscheen waarin het Socinianisme werd gepropageerd. Owen stelde zich aan het hoofd van een delegatie van vijftien predikanten die een verzoek richtten aan het Parlement om het betreffende werk te verbieden. Presbyterianen, Independenten en Baptisten handelden eensgezind in deze zaak.

Cromwell belegde vervolgens een conferentie waarop Independenten als John Owen en Philip Nye, de bekende Presbyteriaan **Stephan Marshall en de Baptist Henry Jessey** tegenwoordig waren, met het oogmerk de godsdienstige toestand van het land te bespreken. Na rijp beraad besloot Cromwell om het Parlement, dat de gerezen moeilijkheden niet het hoofd wist te bieden, te ontbinden. De Staatsraad en de Raad van officieren stelden nu een nieuwe grondwet samen en droegen in 1653 de uitvoerende macht aan Cromwell op als Lord-Protector. Deze behield ook het bevel over leger en vloot. Feitelijk betekende dit de instelling van een militair bewind. "De triomf van het Independenten nationale leger betekende dat de Presbyteriale nationale kerk een doodgeboren kindje was."

In een toespraak voor het eerste Parlement onder het Protectoraat memoreerde hij zijn eigen geschiedenis van de vroegste dagen af en verklaarde vervolgens: "Ik heb gebeden om van mijn last te worden ontslagen, ik smeekte steeds weer opnieuw. Laat God Getuige zijn tussen mij en alle mensen indien ik in deze zaak onwaarheid spreek."

Cromwell werd onmiskenbaar gedreven door een sterk roepingsbesef. Hij was van mening dat ook Engeland zich zijn hoge verantwoordelijkheid bewust diende te zijn. "Hij was nimmer een separatist en zijn theologie was die van een calvinist, wiens godsdienstige ondervindingen hem overtuigden dat hij een uitverkoren instrument van God was."

De kroon, die Cromwell in 1655 door het Parlement werd aangeboden, werd door hem

echter afgewezen. Dit geschiedde niet alleen onder druk van het leger, ook de tegenstand van leidinggevende Independenten predikanten als John Owen heeft hieraan bijgedragen. Een nieuwe dynastie onder Cromwell zou overigens het enige alternatief zijn geweest voor de vacant gekomen troon van de Stuarts.

Nog enkele malen heeft Cromwell een poging gedaan, hiertoe door toenemende financiële en politieke moeilijkheden gedrongen, op parlementaire wijze te regeren, zowel in 1655 als in 1657, maar deze pogingen hadden geen succes. De buitenlandse dreiging bleef onverminderd bestaan, ook van de zijde van de verdreven Stuarts en hun bondgenoten. Binnenslands roerden zich op gezette tijden de royalisten, terwijl Cromwells geestverwanten leden aan interne verdeeldheid. De Lord Protector stierf op 3 september 1658 in White-hall, precies op de datum van zijn grootste militaire overwinningen te Dunbar en Worcester.

Het gebed bij zijn sterven uitgesproken geeft, al dient hier enige terughoudendheid in acht te worden genomen, op een opmerkelijke wijze de diepe bewustheid van zijn missionaire roeping weer:

"Heere, ofschoon ik een ellendig en armzalig schepsel ben, sta ik door Uw genade met U in een verbond. En ik mag, ik zal tot U naderen voor uw volk. Gij hebt mij, hoe onwaardig ook, tot een gering instrument gemaakt om hun enig goed te doen en U te dienen... Geef hun volstandigheid van oordeel, eensgezindheid van hart en onderlinge liefde; en ga voort met hun verlossing en met het werk der reformatie en maak de Naam van Christus heerlijk in de wereld."

"De geschiedenis geeft nauwelijks een ander voorbeeld van een Staatsman in wiens hart we zo duidelijk kunnen lezen als in dat van Cromwell, alles is helder en doorzichtig" schreef de Geneefse kerkhistoricus J.H. Merle d'Aubigné. "En hij is juist de man geweest die de historici hebben beschuldigd van veinzerij!"

Wie aan Cromwells Christendom twijfelt, moet de brieven aan zijn vrouw en kinderen maar eens lezen, aldus deze bekende geschiedschrijver van de Reformatie. "Hij is de grootste protestant geweest sinds de dagen van Calvijn en Luther. Meer dan enig ander soeverein van Engeland verdient hij de heerlijke titel van VERDEDIGER VAN HET GELOOF."

Als Cromwell toen nog had geleefd, zo veronderstelt d' Aubigné, zou Lodewijk XIV het zeer waarschijnlijk niet hebben aangedurfd het Edict van Nantes, waarbij de Hugenoten godsdienstvrijheid was verleend, in 1685 op te heffen.

Drie eeuwen geschiedschrijving hebben menigmaal een vertekend beeld van de Lord Protector gegeven. Sommigen hebben hem zelfs van fascisme beschuldigd, anderen verweten hem despotisme, hypocrisie en hardvochtigheid. Historici die zich uitgebreid met deze periode hebben bezig gehouden, zoals de reeds geciteerde S.R. Gardiner en Thomas Carlyle, beschouwen hem echter als de grootste Staatsman van zijn tijd. "Nooit werd een man meer verheerlijkt en nooit werd een man lager beoordeeld en beschimpt dan hij," oordeelt Richard Baxter. Maar vriend en vijand waren het er over het algemeen wel over eens "dat Cromwell met kop en schouders uitstak boven zijn tijdgenoten."

Andere auteurs hebben hem vanwege zijn radicale Puriteinse opvattingen weer met de onverschrokken hervormers Knox en Calvijn vergeleken. "Als Oliver als Schot geboren zou zijn, had het niet anders gekund of de gehele wereld zou Puriteins zijn geworden," veronderstelt Carlyle. "Als er geen Calvijn was geweest, dan ook geen Cromwell," poneert Hilaire Belloc. "Men zal de geest van Cromwell niet begrijpen ...als een door God uitverkorene, totdat men de hevige gloed heeft gevoeld van de

vuuroven die Johannes Calvijn heeft aangestoken." Het spreekwoord zegt dat geen vorst groot is in de ogen van zijn kamerdienaar. Cromwells dienaar, John Maidston, zei echter bij diens dood: "Een edelmoediger persoon (dan hij) heeft zelden gewoond in een lemen huis."

Het door de historie opgeroepen beeld van de hardvochtige Cromwell behoeft dus wel enige nuancering. De door Thomas Carlyle in 1845 uitgegeven en inmiddels klassiek geworden brieven en toespraken van Cromwell hebben het nageslacht tot een positiever beoordeling gebracht dan zijn tijdgenoten. De godsdienst van een mens, zo luidde Carlyle's uitgangspunt, vormt het voornaamste punt bij diens beoordeling. Cromwells brieven en redevoeringen laten ons wat dat betreft niet in het onzekere. Enz.

Overgenomen: *De Reformatie der Puriteinen* door W. van der Zwaag

Het standpunt van de Baptisten.

Het Baptistisch standpunt van een aantal theologen in bovenstaande citaten genoemd, werd door hen met zekerheid op grond van de Schrift beleden. Ze baseerden zich voor hun Schriftuurlijk leer onder meer het volgende:

Johannes de Doper preekte in de Jordaan *de doop der bekering tot vergeving der zonden*, Lukas 3 vers 3. Niet dat het water de zonden kan afwassen maar hij wees op Hem die komen zou. Als het volk dacht dat hij misschien de Christus was antwoordde hij: *ik doop u wel met water, maar Hij komt, Die sterker is dan ik, Wien ik niet waardig ben de riem van Zijn schoenen te ontbinden. Deze zal u dopen met (Grieks, in) den Heiligen Geest en met vuur.* De verzoening ligt in Hem die door Johannes wordt genoemd: *zie het Lam Gods dat de zonden der wereld wegneemt.* Lukas vervolgt deze tekst in de Handelingen van de Apostelen 13 vers 24- 26.

Lukas beschrijft in het 19e hoofdstuk van Handelingen dat Paulus te Efeze kwam en discipelen van Johannes de Doper ontmoette en tot hen zeiden: *Hebt gij de Heilige Geest ontvangen als gij geloofd hebt? En ze zeiden tot hem: wij hebben zelfs niet gehoord of er een Heilige Geest is op.* Paulus vervolgt: *Johannes heeft wel gedoopt de doop der bekering zeggende tot het volk, dat zij geloven zouden in Degenen Die na hem kwam, dat is in Christus Jezus.*

De doop van Johannes was dus wettig in de overgangperiode tussen het Oude en het Nieuwe Testament. De discipelen kregen later de opdracht van Jezus: *Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopen in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb,* Mattheus 28 vers 19.

Deze doop zowel van Johannes als van de discipelen vond door *onderdompeling* plaats; het oude Nederlandse woord *dopen* betekent precies hetzelfde. In het Nederlands staat in de Bijbel enkele keren dopen *met* water en met de Geest, maar de Griekse tekst *En* luidt in haar betekenis, *in* water, *in* de Geest.

Een nieuwe bekeerde zowel uit de Joden als uit de heidenen, werd ná zijn belijdenis van zonden en zijn geloof in Christus gedoopt. Daarin ligt een diepe geestelijke betekenis. *Weet gij niet, dat zovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijk Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, also ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want indien wij met Hem één plant*

geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding. Rom. 6: 3-14.

De gelovige daalde naakt af in het water en komt daar weer uit en wordt bekleed. Dit beeld gebruikt Paulus om aan te tonen dat een dood schuldige zondaren door het geloof in een stervende maar nu opgestane Christus, vergeving van zonden heeft ontvangen. De doop is dan niet iets overtolligs omdat iemand al tot het geloof gekomen is. Het bevestigt zijn geloof en wordt aan zijn persoon verzegeld door God de Heilige Geest. De gelovige leeft nu niet meer met hartenlust in de zonden zoals tevoren, maar zijn hoogste lust is om Christus gelijkvormig te worden in leven en in sterven. Zijn vroegere oude zondeleven heeft hij afgelegd en wil een nieuw leven wandelen naar de wil van Christus. Uit Romeinen 7 weten wij dat Paulus onderscheid maakt tussen *de vorige wandel in de zonde en de wereld* en tussen *de inwendige oude mens der zonde* die soms zo krachtig kan werken in een gelovige, dat de zonde hem gevangen neemt, en soms doet doorbreken, enz.

In Galaten 3 wordt hetzelfde aspect van de doop door Paulus duidelijk aangewezen. *Want gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus. Want zovelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan; daarin is noch Jood noch Griek, daarin is noch dienstbare, noch vrije, daarin is geen man en vrouw. Want gij allen zijt één in Christus Jezus.*

Paulus ziet daar op het onderscheid wat er onder de ceremoniële wet in Israël plaats vond. De Heere had geboden dat alle jongetjes besneden moesten worden. Deze besnijdenis was een teken dat zij in het Nationaal verbond van God met Israël waren opgenomen. Hier werd onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes, tussen man en vrouw. Onder het Nieuwe Testament neemt de Heere dit onderscheid weg, niet in een lichamelijke betekenis, maar in de geestelijke betekenis, nl. dat iedere gelovige, man of vrouw, één is in Christus; en in Hem niet onderscheiden wordt door geslacht of Nationale afkomst. De *geestelijke* vereniging in Christus is wat de *ziel* betreft, evenals de Engelen. Zoals het eens met lichaam en ziel zal zijn. Want Jezus zegt: *in de opstanding zullen ze niet trouwen of ten huwelijk gegeven worden, maar ze zijn als de engelen Gods.*

Hetzelfde schrijft Paulus in Kolossenzen 2 vers 10-15. *En gij zijt in Hem volmaakt, Die het Hoofd is van alle overheid en macht. In Welken gij ook besneden zijt met een besnijdenis, die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het lichaam der zonden des vleses, door de besnijdenis van Christus. Zijnde met Hem begraven in de doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden heeft opgewekt. En Hij heeft u als gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid uws vleses mede levend gemaakt met Hem, al de misdaden u vergevende,* enz. Paulus wijst hier Christus aan als het Hoofd van al de overheden en machten, waaronder hij in het bijzonder ook de engelen bedoelt in hun onderscheiden rangen en standen, volgens Kol. 1 vers 16.

Daarna zegt Paulus dat Christus de noodzakelijkheid van besnijdenis heeft vervuld in Zijn eigen lichaam en daarmee ook geëindigd. Een gelovige is in een zekere zin in zijn Hoofd Christus begrepen en in Zijn besnijdenis, is hij mede met Hem besneden. Maar inzonderheid wordt een gelovige besneden door God de Heilige Geest, die de voorhuid van het goddeloos, heidens hart wegneemt en een nieuwe mens scheidt. Paulus noemt het de *besnijdenis van Christus*, omdat deze geestelijke besnijdenis door Hem Zelf is ingesteld en uitgewerkt wordt.

Dit houdt in dat de doop van een *oprechte gelovige* gekomen is in plaats van de lichamelijke besnijdenis. Het gaat hier over de doop van een gelovige, niet van een ongelovige of iemand die zijn zonde nog niet kan belijden en onwetend is zowel van zijn ellende als van de verlossing in Christus. In letterlijke zin kan dus de doop niet gekomen zijn in plaats van de besnijdenis, want dan zou volgens de analogie [overeenkomst tussen 2 zaken] de meisjes niet behoeven gedoopt te worden zoals onder het Oude Verbond deze niet besneden werden. Tegenovergesteld: dan zouden de meisjes vroeger ook besneden moeten zijn.

Dit is de leer van Paulus in Romeinen 4: 9-15. Abraham was in de voorhuid en geloofde Gods belofte en de Heere rekende het hem tot rechtvaardigheid.

Hoe is het hem toegerekend? Als hij in de besnijdenis of in de voorhuid was? Niet in de besnijdenis maar in de voorhuid; en hij heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs die hem in de voorhuid was toegerekend, enz.

Abraham was een voorbeeld van allen die geloven; en de besnijdenis was een ceremonieel voorbeeld van de verzegeling van een gelovige door de Heilige Geest.

Dus niet het water op zichzelf, maar de doop des Geestes. Abraham en zijn zaad, dat wil zeggen, Israël onder het Oude testament, was een schaduwachtig volk. Een Verbondskind werd iemand door geboorte en besnijdenis, en na de komst van Christus en de prediking van Zijn evangelie wordt iemand een Verbondskind door wedergeboorte en het verbondsteken van de doop.

Thans is de besnijdenis in Israël alleen een Nationaal teken. Dit teken werd door Mohammed in Arabië overgenomen. Ze zijn immers broedervolken vanuit vader Abraham.

"Als de doop dus geen fundamenteel vereiste is tot zaligheid, heeft dat tot gevolg, dat verschil in opvatting over kinder- of volwassendoop van nog minder belang is. Overdoop als gelovige voor wie als kind al was gedoopt, is bij toetreding tot Bunyans gemeente geen noodzaak. Zowel wie als kind als wie als volwassene is gedoopt, kan behoren tot de zichtbare heiligen en aan het Avondmaal deelnemen."

In november 1672 gaan John Bunyan en zijn vrouw Elizabeth naar de nabijgelegen St. Cuthbert, waar ze hun jongste zoon Joseph, Anglicaans laten dopen. Bunyan was toen al 17 jaar bij de Baptistische gemeente.

Zie ook: *Vershil in oordeel omtrent de waterdoop geen beletsel voor gemeenschap*, J. Bunyan, verschenen 1673. "Het is een kwade zaak om beletselen op te werpen, als God dit niet doet. Uit Romeinen 14 en 15 blijkt duidelijk, dat God en Christus wel ongedoopte zichtbare heiligen in de gemeente hebben opgenomen. Duidelijk stelt Bunyan, dat hij de doop niet veracht, maar wel verdraagzaamheid wil betonen jegens een broeder in het geloof, bij wie het licht om zich te laten dopen nog ontbreekt. De waterdoop mag nooit een scheidsmuur tussen de ene rechtvaardige en de andere zijn." [Beide citaten: Dr. H. van 't Veld. *De pelgrimsstaf is in mijn hand*. John Bunyan, 1628-1688. Blz. 219-220]

De Presbyterianen, sommige Independenten, e.d. die de Calvinistische en / of Gereformeerde Religie en de persoonlijke bevinding zijn toegedaan, hielden vast aan de Kerkleer van de Anglicaanse Staatskerk, zonder de bijgelovige rituelen. Een aantal hebben de opkomst van het Baptisme meegemaakt en gezien dat er later extreme standpunten ontstonden over diverse leerstukken uit de Schrift. Onder de nieuwgevormde groepen en kerken vervielen een aantal in oppervlakkig geloof. Met

voorwendsel, we hebben de Schriftuurlijke leer van de Doop en beleven de *vrijheid* van de kinderen Gods, kwamen ze onder *dienstbaarheid* van hun eigen leerstellingen en opinies. Dit is geen wettisch juk in Bijbelse betekenis, maar een groepsjuk.

De voornoemde kerken stellen de noodzaak van de kinderdoop, maar beklemtonen dat een gedoopte blijft liggen onder het oordeel van de eeuwige verdoemenis zonder ware genade. Het zijn geen Verbondskinderen, maar ze leven op en onder de bediening van het Genadeverbond.

Het oprecht geloof en geloofsbelijdenis in later jaren effectueert de doop in kindse jaren ondergaan. Als het geloof echt werkzaam wordt met die doop als kind, dan krijgt de geestelijke betekenis die in het Formulier van de Doop verklaard wordt, een zeldzame rijke betekenis. Als de Heilige Geest deze doop bovendien verzegelt door een gelovig gebruik maken ervan, dan krijgt ze de betekenis van een waarborg. Zo zeker het water op het hoofd gesprengd werd, zo zeker zal men eens staan op de Berg Sion met het Lam Gods en de 144.000 verzegelden. En het grootste van alles: *met de Naam des Vaders geschreven aan hun voorhoofden*. Openbaring 14 vers 1.

Ik hoop dat de brochure van Sara Wight en deze enkele wenken over de Doop gezegend mogen worden, met berouw over de zonden en de hartelijke droefheid en naar de levende God; en een opstanding uit de doodstaat door het geloof in Christus, met de vruchten van de Geest, die onder andere de oprechte verdraagzaamheid en respect uitwerkt tegenover mensen die de Schrift anders ervaren dan onze eigen inzicht en bevinding. Dat bewaart ons en de kerken die ons lief zijn, voor verwarring en bittere discussie's. Romeinen 14 vers 22: *Hebt gij geloof? Hebt dat voor uzelfen bij God. Zalig is hij die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt. Zó wordt het smalle pad naar de hemel bewandeld*

*Met de pelgrimsstaf in de hand,
Tot het zalig Vaderland.*

Middelburg, op de dag van gedachtenis van het grote werk van de Hervorming, 2018.

Willem Westerbeke

INHOUD

Brief aan mijn Christelijke vrienden en beminden in de Heere te Londen, enz.

Aan mijn eerbare vriendin en geliefde zuster in Christus, Miss Maria Wight, 24 Mei 1647; door HENRY JESSE [of Jessey]

Aan de Christelijke lezer

Gedeelte van een brief, door Mr. John Brown geschreven aan Miss Wight

Aan mijn waarde neef H. Jacie door John Saltmarsch

De uitnemende rijkdom der toegereikte genade betoont aan Sara Wight

Conferentie op 24 April 1647, met een maagd, die in vertwijfeling verkeerde

Samenspraak met Miss Palmer en anderen

Conferentie met een bedrukte vrouw.

Samensprekingen met anderen

Gesprek met Dr. Coxe en anderen

Vervolg der geschiedenis van Sara

Dankzegging

Brief van Mr. Jonathan Vaughan en vervolg en slot der geschiedenis van Sara

Nuttige leringen door Engels auteur

1^e Brief met bittere klachten
Naschrift

2^e Brief met troostrijke betuigingen

**Aan mijn Christelijke vrienden en beminden in de Heere te Londen, Cambridge,
Jorckshire en elders.**

Mijn Geliefden!

Mijn geest verheugt zich in de Heere, die mij een gelegenheid, als deze, heeft geschonken, om u een andere bekend te maken de uitnemende rijkdom van Gods genade in zulk een treffend voorbeeld, als hier volgt.

Sara Wight [Engels: SARAH] is de dochter van een begenadigde en, aanzienlijke vrouw in Londen, in de parochie, waar ik elke week predik, en heeft in zulk een hopeloze en radeloze toestand verkeerd, als misschien nooit iemand tevoren. Nu moet zij zich dikwijls verwonderen en aan andere, inzonderheid aan bedrukte, wanhopige en treurige zielen, die nu tot haar komen, de heerlijke schatten der genade vermelden, aan zondaren, ja, aan de voornaamste der verlorene en verdorven zondaren geschonken.

De redenen, die mij gedrongen hebben, u dit bekend te maken, en de inhoud van dit boekje worden in et verscheidene nuttige leringen aan het einde meegedeeld.

Gij weet, dat de werken des Heeren groot, aanzienlijk, wonderbaar en heerlijk zijn (Ps. 111: 2, 3 en dat zij groot geacht en gezocht worden door die er lust in hebben. Hij maakt, dat zij gedacht worden, inzonderheid de werken zijner barmhartigheden (Ps. 145: 9), die over en op al Zijn werken zijn verspreid. Hoe aangenaam is het een mens die, zowel lichamelijk als geestelijk, in de uiterste ellende verkeert, te horen van iemand, die juist in dezelfde omstandigheden geweest, maar ook daaruit gered is. Hoe begeerlijk is een behouden haven voor een heen en weer gedreven en verbijsterd schip; hoe vermakelijk de rust voor een aangevochten en afgematte en uitgemergelde ziel; hoe lieflijk heugelijk de blijde boodschap van het Evangelie des vredes en de rijkdom der genade en der gerechtigheid van Christus, voor de zondaren, vijanden, murmureerders en goddelozen; hoe zoet en verkwikkelijk voor de zielen, die moede en afgetobd zijn van op zich zelf te zien, op hun zonden en ontzettende boosheid; en die graag alles in het werk stellen zouden om zichzelf rechtvaardig te maken (Rom. 5: 7, 8, 10. En 4: 5).

Welk een uitnemende zaak moet het wezen, door Gods genade arme zielen te ondersteunen, die zich inbeelden, dat zij verworpen zullen worden, en daarvan - op zekere gronden, naar zij noemen - overtuigd zijn; die zich reeds verdoemd en in de hel wanen en het er voor houden, dat nooit iemand in hun toestand zalig is geworden of worden kan, en dat de zonden van David en Manasse, van Petrus, Paulus en Maria Magdalena, ja, van Kaïn, Judas en Pilatus minder snood waren, dan de hunne, zodat er in eeuwigheid voor hen geen ontkoming is.

En welk een vreugde moet het voor dezulken zijn, te vernemen, dat ene, die nog onlangs in dezelfde toestand verkeerde, nu met verwondering en opgetogenheid de uitnemende rijkdom van Gods genade verbreidt, aan haar, de allergrootste zondares, bewezen; ja, uit haar eigen mond de betuiging te horen: "Gij kunt niet wanhopiger noch zekerder van de hel en toorn zijn, dan ik nog onlangs was", en te zien, hoe zij andere vertroost met dezelfde redenen, waarmee haar ziel van de Heere getroost werd. Dit alles vindt gij in dit voorbeeld van Gods geduld en lankmoedigheid jegens Zijn onwaardige dienstmaagd, wier nederige en snode stand Hij aangezien heeft, doende het licht uit de duisternis lichten (2 Cor. 4: 6).

Het optekenen, overschrijven en dikwijls bezig zijn hiermee was mij, ik moet het bekennen, zoet en kostelijk en is mij nog ten hoogste aangenaam. Moge het lezen ook

u tot stichting en tot rijke zegen verstrekken! Leest met aandacht en nauwgezetheid en verwondert u over des Heeren uitnemende genade jegens de goddelozen; verheft of bewierookt de persoon niet, die niet meer is dan een aarden vat, in zonden geboren, gelijk gij, maar looft en prijst gedurig en altoos de Heere, die alleen verheven is (Jes. 2: 11; 1 Cor. 1: 29, enz.) en niet zonder grote oorzaak zijn schatten in een aarden vat geeft, opdat de uitnemendheid er van uit God zij en niet uit de mens. Weest des te snoder in uw eigen ogen, wanneer gij ziet, dat God mot u verzoend is over alles, wat gij gedaan hebt (Ezech. 16: 63). Laat de overpeinzing van Zijn liefde tot uw zielen u tot wederliefde dringen en u aansporen om geheel voor Hem in te leven (Ps. 119: 12; Col. 3: 17). Looft er de Heere voor, dat Hij zulke voorbeelden van de rijkdom Zijner genade verleent, als dat van Miss Drake. onlangs in herinnering gebracht, en dat van Gods genadige gedachten jegens grote zondaren kort geleden door Dr. Homes in een boek van die naam openbaar gemaakt, alsook het hier volgende.

Bidt voor haar. Zo de Heere haar lichaam weer opricht, hetwelk nog zwak is tengevolge van de zware angsten van geest, haar stoten met het hoofd tegen de wal in haar schrikkelijke verzoeken, toen zij zich inbeeldde, reeds in de hel te zijn, en door haar onvermogen om te eten. Want in meer dan zeventig dagen heeft zij niet gegeten en maar zeer weinig gedronken (om de drie of vier dagen wat schoon water of een teug bier); terwijl zij haar geringe krachten dagelijks verteert, door vele malen te getuigen van de schatten der genade en veel te spreken tot vertroosting der vertwijfelende zielen, die nu reeds ten getale van tien, of meer tot haar zijn gekomen. Bidt, dat zij ootmoedig moge wandelen, weergevend naar de weldaad, aan haar geschied.

Toen de eerste druk van dit werkje ter perse ging, scheen haar einde nabij, tenzij de Heere een wonder deed. Maar door het geloof in Zijn Zoon en zonder enig ander middel, omdat ze dat niet gebruiken kon, is zij van stap tot stap opgericht en hersteld. Eerst kon zij eten en opstaan (11 Juni 1647); daarna (21 Juni) gevoelde zij zich sterk genoeg, om te wandelen, gelijk hierna uitvoeriger wordt meegedeeld.

Bidt ook voor vertwijfelende zielen, gelijk er thans vele zijn, en smeekt, dat Jezus Christus Zijn Naam groot make door de uitgieting van Zijn Geest op zijn zonen en dochteren, die geloven; door uitstrekking Zijn handen, om te helen lichaam en ziel. En dat tekenen en wonderwerken in Zijn Naam geschieden mogen, gelijk de discipelen baden. (Hand. 4:2) gelijk Hij beloofd heeft (Marc. 16: 17; Hand. 2: 36).

Bidt, dat de aarde, die nu vol rook en duisternis is (Jes. 60: 2, 3, 19, 20), *vervuld worde van de kennis des Heeren, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken* (Jes. 11: 9; Hab. 2: 14); dat de nijd wijken moge en alle vijanden ten onder gebracht worden (Jes. 11: 13, 14. En 60: 12 en 14; Openb. 3: 9); dat alle oorlogen ophouden (Jes. 2: 8, 4; Micha 4: 2, 3; 8, 9) en de liefde, die sticht, zó overvloedig worde onder alle heiligen, dat de wereld daaraan bekenne, dat zij discipelen van Christus zijn. (Ef. 1: 1, 8. 16; 1 Cor. 8: 1; 1 Tim. 1: 4; Joh 13: 34, 3; Mal. 8: 16, 17, 18).

Bidt dat de God des hemels zo Zijn koninkrijk oprichte, de vijfde monarchie, die eeuwig bestaan zal (Dan. 2: 35. 44). De zekere hoop en het vaste vertrouwen, dat de vreugderijke tijd gewis komen zal, heeft te midden der tegenwoordige verschrikkingen, zwarigheden en onenigheden onder de broederen, - van wie sommige hun eigen dienstknechten slaan, en te midden van de gedachten aan de vervolging en verwoesting en aan de ure der verzoeking, die over de ganse aardbodem komen zal, - de kinderen Gods grotelijks verblijd en hun harten, gelijk nog heden ten dage, zeer verkwikt worden. (Jes. 85: 1, 10; 12: 1, 2, 8; 11 en 10; 24: 23; 25: 1, 6, 7, 8, 9; 26: 1, 2", 3. Luc. 21: 9, 25. Hab. 3: 17,18, Matth. 24: 29, 32. Micha 7: 18, 19. Rom. 8: 17, 18, 21. Zach. 3: 9. Jes. 11: 9, 14. Luc. 12: 45. Matth. 24 4, 9; 18: 8, 31, 32. Luk. 12:

36, 45. Micha 7: 1, 6; 8: 10, 17, 20. Luc. 21: 16. 28. Matth. 4: 1, 6. Jes. 24: 1, 4, 14, 16, 20, 22. 28: 25 . 1, 9. Ps. 46: 8, 9, 11, 12. Openb. 3: 10. Jes. 26: 19. Dan. 12: 1. Openb. 11: 7, 13)

Uw toegenegen broeder en metgezel in de verdrukking en het rijk en geduldigheid van Jezus Christus.

HENRY JESSE. ook genoemd: Jacie

*Aan mijn eerbare vriendin en geliefde zuster in Christus, MISS MARIA WIGHT,
weduwe in Lawrence Pountney te Londen.*

Geëerde zuster!

Ik groet u in onze Heere Jezus, ook met het oog op het volgende verhaal aangaande uw beminde dochter. Voor het grootste deel was gij oor- en ooggetuige van hetgeen hierna meegedeeld wordt, gelijk ook uw zoon, die God door een wonderlijke bestelling juist in die tijd van Oxford hierheen bracht. En omdat gij beiden bij de inhoud van nabij betrokken zijt, kan het u, dunkt mij, niet anders dan aangenaam wezen, op deze wijze in gedachtenis te houden en aan andere te openbaren de uitnemende rijkdom der genade Gods, aan uw dochter en zuster bewezen, aan haar, die nu vier jaar achtereen ten hoogste bedrukt en benauwd, door onweer voortgedreven en troosteloos geweest is.

Moge de lezing ervan u en uw Christelijke vrienden in Londen, Dantrie en elders, die uw dochter in haar droevige toestand gekend, in haar lijden gedeeld, met haar getreurd en voor haar gebeden hebben, allen samen opwekken en aansporen, om God te loven en groot te maken, die haar en degenen, die met haar treurden, vertroosting weergegeven heeft (Jes. 57: 18), die de zonden vergeeft en de gebeden verhoort. En daar het de Heere behaagt, deze of die door de lezing te ontroeren en te verschrikken, dan moge het hem een deur der hoop openen, dat uw dochter uit de droeve staat, waarin zij sedert haar elfde of twaalfde jaar tot nu onlangs onafgebroken geleefd heeft, door Gods almachtige genade verlost is.

Ik erken de goedheid des Heeren; en prijs Zijn heilige Naam voor Zijn genadige besturing over mij, dat Hij mij voor tien of elf jaar door de invloed van Miss Sara Jones, die destijds te Lambeth woonde, tot medelijden met u bewoog, toen uw ziel enige jaren achtereen in droevige vertwijfeling verkeerde en Hij mij kort daarna verkwikte door de vreugde, die Hij u te genieten gaf. Daardoor toch heeft mij de alwijze God de weg bereid, om nauwkeurig kennis te nemen eerst van de droeve en daarna van de vreugde rijke uwer dochter Sara. Immers vond ik dientengevolge dikwijls gelegenheid, om met u van beide getuige te zijn, en mag ik thans een instrument worden, om de uitnemende rijkdom der genade, haar en door haar menige bekommerde ziel bewezen, de wereld bekend te maken. Geve de Heere, dat het een middel zij tot grote verkwikking van vele arme zondige, bedrukte en geprangde zielen, die het zullen lezen.

Wanneer sommigen horen, dat uw dochter met doofheid en blindheid geslagen was, zodat zij het Woord Gods horen noch lezen kon, toen het uur der minne sloeg; wanneer zij de opening der Evangelische verborgenheden vernemen, door een kind gedaan, dat liefelijk getroost werd, vóór iemand haar toespreken kon, en de aardige toepassing van uitgelezen Schriftuurplaatsen en de juiste bevassing van de diepe zin van het pit en merg des Evangelies, lezen; zullen zij misschien genegen zijn, alles als

ongelooflijk te verwerpen, en andere zullen met verwondering op u zien of zeggen: "Zalig is de bulk, die zulk een kind dragen mocht", in plaats van God alléén te loven. Dan zal het u nodig zijn, te gedenken aan het antwoord, dat de Heere Jezus op een zodanige uitdrukking gaf (Luc. 11; 28), en hoe Hij eenmaal sprak: "Verblijdt u daarom niet, maar verblijdt u, dat uw naam, geschreven is in de hemelen."

Sommigen, die lezen, hoe haar ogen en oeien geopend werden, toen zij er de grootste behoefte aan had, en daarna weer gesloten voor een tijd, en hoe de Heere haar, toen zij naar menselijke berekening geen twee dagen meer leven zou, door het geloof opwekte, om te eten en op te staan, en later om te wandelen, zullen zich verwonderen; en enigen uit hun midden tot u of tot uw zoon of dochter zenden, om een onderzoek naar de waarheid ervan in te stellen, gelijk in vorige dagen afgezanten tot Hizkia kwamen, om naar het wonderwerk, door hem veroorzaakt, te vernemen (2 Kron. 22: 24, 31). De verheffing zijns harten daarover en het niet vergelden naar de weldaad aan hem gedaan, hetwelk gij liefelijk hoorde uitleggen en toepassen op de dag der dankzegging voor de genade, aan uw dochter verheerlijkt, en zijn verootmoediging over die zelfverheffing - ze werden tot onze lering en te onze nutte beschreven, evenals de zonde van Herodes, die Gode de eer niet gaf (Hand, 12;22, 28), en de waarschuwing van Christus hiertegen (Joh. 5: 44).

Dit alles toont ons hoe wij geneigd zijn en hoeveel redenen wij hebben, om onze ogen op te heffen tot Jezus Christus, onze Sterkte, ons Al in alles, en Hem te bidden dat Hij ons niet aan ons zelf overlate, maar ons zijn beeld gelijkvormig make; ootmoedig, gelijk Hij was (Philipp.; 8, 9) en gelijk Zijn apostelen, die hun klederen scheurden toen men hen overschatte (Hand. 14: 14), en de lieden op de God des hemels wezen opdat zij die alleen in Zijn Zoon zouden verheffen en groot maken (Hand. 3: 12, 13), die na korte tijd al wat hoog is, vernederen en Zelf alleen hoog wezen zal op aarde. Dan zullen groot stemmen roepen: "De koninkrijken dezer wereld zijn geworden onzes Heeren en van zijn Christus, en Hij zal als koning heersen in alle eeuwigheid". (Openb. 12: 15). Ja, Heere Jezus! kom haastelijk. Amen.

De vreugde van die komst verkwikt vele malen met Goddelijke troost het hart van uw mededienstknecht en broeder, die het getuigenis van Jezus heeft en behoudt.

LONDEN, 27 April 1647.
HENRY JESSE,

ook genoemd, JACIE.

24 MEI 1647

Op bovengenoemde datum sprak Sara Wight, die toen zeer zwak en reeds sedert de 6de April bedlegerig was, tot de schrijver: "Ik wenste wel, dat andere horen konden, hoe genadig God gehandeld heeft met mij, de allergrootste der zondares, opdat niemand, wanhoop en murmureer, gelijk ik gedaan heb. Hoewel ik even schrikkelijk heb gemurmureerd als degenen, die om hun zonde in de woestijn zijn gevallen, nochtans heeft de Heere mij in het land Kanaän gebracht. Hij heeft mij terecht gebracht en opgericht. Ik had mij sterk ingebeeld, dat al, wat ik at of donk mij was als het onwaardig nuttigen van het Sacrament. Gedurig at en dronk ik inrij ne eigen verdoemenis. Alles, wat ik hoorde of zag, was mij een gruwel. En zo bleef het en zou het eeuwig zijn gebleven, had zijn goedheid zich niet over mij ontfermd en mij tot Hem aangetrokken. O, dat alle schepselen, redelijke en redeloze, de Naam des Heeren

prijzen mochten!

En ik wilde wel, dat andere dit hoorden, opdat niemand stout zij; want indien zij kenden, wat ik gevoeld heb, namelijk de schrik der hel over het zondigen tegen het licht, tegen God en tegen een moeder, door het murmureren, liegen en opstaan tegen de Heere (toen ik dacht, dat ik de onvergefelijke zonde had begaan); indien zij wisten, wat het is, als God Zijn aangezicht verbergt en Zich als een vijand vertoont, zij zouden niet stout of vermetel zijn.

AAN DE CHRISTELIJKE LEZER.

GENADE EN VREDE!

Vele van deze kostbare parels van deze verborgen geheimen uit de schatkamer van het heerlijke Evangelie, gelijk zij van dag tot dag aan het licht kwamen, voor de 27ste April 1.1. verzameld en opgelegd, hebben verscheiden Christelijke vrienden aan wie ze bekend werden, zodanig bekoord en verkwikt, dat het onbetamelijk geacht werd, deze te verbergen en weg te sluiten en ze zo slechts door enkele bevoorrechten, door een kleine kring te doen genieten.

Grotelijks begeerden zij, dat ze door de druk gemeen zouden gemaakt worden, zowel ten gerieve van henzelf als van andere, die daardoor onder de zegen Gods konden verkwikt, versterkt en verrijkt werden.

Toch was destijds nog niet meer verzameld, dan men op weinige bladzijden had kunnen drukken.

Het aardse vat, waarin dit alles gewrocht is en dat toenmaals scheen binnen weinige dagen tot het stof te zullen weerkeren, heeft te meer redenen gegeven, om deze begeerte in te willigen en de 27ste April 1647 de brief geschreven, die tot bevestiging van de inhoud van dit boekske vooraan is gesteld. En omdat zij na deze dag al even zwak bleef als tevoren, zodat zij elf weken aaneen niets eten en niets drinken kon, dan alleen om de twee of drie of vier of vijf dagen, en dan nog met telkens kleiner hoeveelheden, een weinig schoon water, of sedert de 16de April nu en dan een teug licht bier, werd dit weinige alvast op de pers gebracht. Maar ondertussen bood de een dag na de andere gelegenheid tot vermeerdering en uitbreiding, zowel door de samensprekingen, waarvan hierna verhaald wordt, als door het naar menselijke berekening ontwijfelbaar naderen van haar dood. En voor de 11^e en 25ste Juni, de dagen waarop de Heere haar lichaam door het geloof wonderbaarlijk versterkte en oprichtte, was reeds een goed deel gedrukt.²

Maar ziende, hoe zij des te meer wegsmolte en des te geringer werd in eigen oog, naarmate de liefde des Heeren zich in haar groot maakte - bij welke gestalte zij door Gods genade altoos bewaard blijve - hoopt men, dat de Heere haar ziel in die zin zal behouden, opdat het drukken van dit werkje haar geen schade breng, noch de verhaler of andere ooit oorzaak van droefheid of berouw, maar veeleer een stof van vreugde en dankzegging voor vele mensen zij.

Schenke de inhoud aan vele treurige, aangevochtene en troosteloze zielen een grote verkwikking. En geve de God aller genade, dat het ook andere tot nuttige stichting en rijke zegen moge verstrekken.

Dit is de vurige begeerte en de ootmoedige bede van hem, die verlangt, de dood van Christus gelijkvormig te worden, zichzelf te sterven en Gode te leven, en in de Geest te wandelen en door de Geest bestuurd te worden,

HENRY JESSE.

LONDEN, 16 Juli 1647.

² Zodat de uitgave van dit werkje, in het vooruitzicht op haar aanstaande dood, ondernomen en aangevangen, moeilijk kon worden gestaakt wil de schrijver zeggen.

Gedeelte van een brief, door **MR. John Brouwn** van Schrewsbury; haar bloedverwant, geschreven aan Miss. WIGHT, de moeder van SARA, nadat hij haar wonderbare verlossing had vernomen.

Lieve Nicht!

De getrouwheid Gods, in de genadige openbaring van Zijn liefde in Christus aan mijn nicht SARA, heeft grotelijks vertroost, verkwikt en versterkt de zielen van uw vrienden te dezer plaatse, omdat zij daarin hebben gezien, hoe onze eeuwiglievende, glorierijke Middelaar altoos voortwerkt en Zijn ambt vervult, Zijn beloften volbrengt en nooit nalaat, het oordeel uit te voeren ter overwinning; antwoordende op de begeerte dergenen, die in Hem geloven en op Hem wachten, en Zijn eeuwig verbond aan hen bevestigende.

Zijn al de werken Gods onze opmerkzaamheid en onze bewondering waardig, inzonderheid geldt dit van Zijn werken op het gebied der genade, van zijn grote en wonderbare daden in de zielen van Zijn kinderen.

Mijn ziel wenst zich met haar en met u te verblijden; maar niet om in het schepsel te roemen, maar in de Heere, wiens macht, goedheid, barmhartigheid en wijsheid in dit Zijn werk zich op het klaarst, hebben vertoond. Het mag wonderlijk in onze ogen zijn. O, laat ons Hem al de eer geven. Lere Hij zelf ons, Hem door het geloof meer eer te bewijzen. Dat zo uit het geloof, door de opening zijner liefde in Christus; gehoorzaamheid in onze harten ontsta, met liefde tot God en de mensen.

Ik blijf, tot uw dienst graag bereid,

Uw beminde vriend

JOHN BROUWN.

SCHREWSBURY, 8 Sept. 1647.

Aan mijn waarde en geliefde vriend en neef, MR. H. JACIE.

Lieve Neef!

Ik groet u in de Heere. Ik ben zeer verblijd geworden over de openbaring van de werking des Heiligen Geestes, die ik in uw boekje over *de uitnemende rijkdom der genade*, enz. gevonden heb. Zeker is het en gewis, dat de Heere Zijn volk onderwijst en Zijn belofte vervult: "Zij zullen allen van God geleerd zijn". (Joh. 6: 45).

En zo zal Zijn nieuw verbond met Zijn volk hoe langer hoe meer geopenbaard worden en de Heere alleen zal in die dag verheven zijn.

Wanneer ik zulke dierbare openbaringen Gods aantref, is het mij, als smaak ik die wateren des levens, die stromen des levenden waters, welke ontspringen uit de buik dergenen, die in Christus geloven. (Joh. 7: 38). Er is geen golfje van dit water, of het komt voort uit de troon der genade (Openb. 22: 1. Zach. 14: 8 en 9), hoewel het in de valleien - in de arme, nederige en ootmoedige Christenen - neervloeit.

Ik vind in dit uw geestelijk traktaatje twee zeer bevindelijke stukken: het eerste is haar wettische, het tweede haar Evangelische stand. Bij het eerste is zij in de slavernij, in mismaaktheid en duisternis en onweer, in hoge noden en schaduw des doods, zodat haar leven tot de hel schijnt te naderen en zij met al Gods baren neergedrukt wordt (Ps. 88: 8); bij het tweede, in haar Evangelische stand, vind ik God, aan de doden Zijn wonderwerken bewijzende; God, die de doden opwekt en ze Hem doet prijzen, die in 't graf Zijn vriendelijkheid toont en zijn getrouwheid in 't verderf, die zijn heerlijkheid in de duisternis bekend maakt en zijn gerechtigheid in het land der vergetelheid. (Ps. 88: 11, 12, 13). Voorwaar, er is een stem der vreugde en des gejuichs in de tenten der rechtvaardigen. (Ps. 118: 15). Ik bevind, dat de geest des mensen, als God zich in Christus in zijn genade en liefde openbaart, zoetjes verheven en verkwikt wordt en dat de liefde des Heeren hem als wijn is, ja, als een welriekende wijn.

Ik twijfel niet, de Heere zal deze ziel met nog meer ontdekken, gelijk de vermelde van heerlijke genade vervullen, en dat deze waarheid de eerste ontdekking is van Gods liefde aan haar ziel.

Lieve Neef! gij doet er zeer wel aan, dat gij zo waakt en acht geeft op de eerste opening van God in de Zijnen en dat gij die aan de heiligen verkondigt

Ik ben de uw in de Heere,

JOHN SALTMARSCHE.

Deze Saltmarsch is de man, van wie onlangs in de Engelse adviezen vermeld is, dat hij door een bijzondere aandrift zijns harten, in persoon voor de Krijgsraad en voor Generaal Fairfax was verscheen en hen zeer ernstig, onder hevige beweging des gemoeds en met vele tranen, bestraft had, hen waarschuwend voor de droevige gebeurtenissen, die op handen waren.

Daarna, afscheid nemende, had hij gezegd, dat hij nu weerkeerde tot zijn Vader, die hem gezonden had.

Thuis komende, heeft hij zich te bed gegeven en aan zijn huisvrouw gezegd, dat hij uit het lichaam verhuizen moest . . . Drie dagen daarna was hij een lijk .

. . . een zaak, die waard is opgemerkt en overdacht te worden.

In 2011 verscheen een gedeelte van Sarahs bevinding, door John Saltmarsh, in het boek:

The exceeding riches of grace advanced by the spirit of grace, in an empty nothing creature, viz. Mrs. Sarah Wight lately hopeles and restless, her far from peace or hopes thereof (1647)

Henry Jessey of **Jacie** (1603 in West Rowtown, Yorkshire - 1663) was een van de vele Engelse Dissenters. Hij was een van de oprichters van de Puriteinse religieuze afscheiding, de zgn. Jacobieten. Jessey werd beschouwd als een Hebreeuwse en een rabbijnse geleerde. Hij wordt gezien als een van de grootste zeventiende-eeuwse weldoeners van Israël en een vurig aanhanger van de belofte van een Duizendjarig rijk.

Onder andere verscheen van zijn hand in 1650: *The glory and salvation of Jehuda and Israel*. Hij werd een Strict Baptist in 1645. Bijzondere of Particuliere Baptisten waren strengen dan de Algemene Baptisten. Hij bestuurde een vrijstaande gemeente. In theologisch opzicht was hij een Calvinist.

In 1616 organiseerde Henry Jacob, van de Brownisten uit Zeeland, in Southwark de oudste onafhankelijke kerk in Engeland en diende als pastor tot 1622. Hij trad vervolgens af en reisde naar Virginia, waar hij stierf in 1624. John Lathrop volgde Jacob op als voorganger in 1625, maar hij werd in 1632 gevangengezet. Zijn vrijlating, hij en dertig leden vluchtten naar New England. Twee predikanten, waaronder Henry Jessey, bleven achter met de meerderheid van de gemeente. In deze ontwikkeling was ook **William Kiffin** actief.

Bunyan schrijft over Henry Jessey in zijn verhandeling over: VERSCHIL IN OORDEEL OMTRENT DE WATERDOOP, GEEN BELETSEL VOOR DE GEMEENSCHAP. De verhandeling komt voor in Al de Werken van Bunyan, deel 2.

Ik heb u hier tevens aangeboden het gevoelen van de heer **Henry Jessey** in deze zaak, die ik in de weg der voorzienigheid ontmoette, toen ik naar London ging om mijn kopieën naar de pers te brengen. En dat het zijn gevoelen was, werd mij verzekerd, reeds vele jaren bij sommigen der Baptisten bekend, tot wie het gezonden werd, maar evenwel nooit beantwoord. En dit kan nog bevestigd worden indien het vereist wordt. Vaarwel. De uwe in de dienst des Heeren, overeenkomstig mijn licht en kracht. JOHN BUNYAN.

Henry Jessey

Thomas Fairfax geb. 17 januari 1612; overl. 12 november 1671, was een van de belangrijkste militaire leiders in de Engelse burgeroorlog. Thomas Fairfax studeerde in Oxford en werd voor zijn militaire opleiding naar de Nederlanden gezonden. Daar diende hij onder de Engelse commandant Horace Vere en trouwde diens dochter Anne.

Tijdens het bewind van Olivier Cromwell, die veel betekend heeft voor de Engelse natie, vielen de Engelsen de "zustersnatie" Schotland, hoewel ongaarne, binnen. Doordat generaal Fairfax weigerde de leiding van deze veldtocht op zich te nemen, werd dit aan Cromwell opgedragen. Daardoor nam diens macht nog meer toe. Voordat die veldtocht werd ondernomen, had men van Engelse zijde herhaaldelijk een oproep tot de Schotten gericht om de door hen verbroken eenheid met Engeland te herstellen. Daar werd niet eens op geantwoord.

In **The Gospel Standard**, het periodiek van de Strict Baptist, werd de historie van Sarah Wight – in verkorte vorm - afgedrukt in 1843, blz. 278 en vervolgens. De editor was J.C. Philpot.

Omdat een aantal personen die Sara bezochten Baptisten waren en Philpot, een Strict Baptist was, mogen we aannemen dat de het gezin van Sara ook Baptisten waren.

DE UITNEMENDE RIJKDOM DER TOEGEREIKTE GENADE.

De verhaler van hetgeen hier volgt - iemand, die lust heeft de Heere te vrezen - is oren oog getuig geweest zowel van het droevig lijden, als van de lang gewenste verlossing van Mejonkvrouw Sara Wight. Ook is hem door velen, die om hun Godzaligheid en geloofwaardigheid en als oor- en ooggetuigen mede gezag hebben en vertrouwen verdienen, menige treffende, Evangelische uitdrukking overgebracht. Sedert haar gelukkige verandering mocht hij zulke blijde tijdingen aangaande Gods gerechtigheid, getrouwheid, goedheid en waarheid vernemen, dat hij zich genoopt gevoelde, die terstond op te tekenen, en thans niet nalaten kan, ze voor de wereld bekend te maken tot verheffing van de Naam Gods, tot verkwikking van arme, hongerige, belaste en vertwijfelde zielen, die niemand zo snood achten als zichzelf, en tot opbouw van andere in hun heilig geloof. En omdat hij voor zich om al het goed der wereld niet zou willen, dat de Heere Zijn weldadigheid en trouw aan zijn ziel onthield, wilde, mocht en durfde hij, wat hem bekend werd, niet voor zich alleen behouden en voor andere bedekken en verhelen. (Ps. 40: 11).

Ten einde nu deze en genen, die misschien de wonderlijke zaken, hier verhaald, moeilijk zouden kunnen geloven, des te beter te overtuigen, heeft hij het nuttig geacht, vooraf een en ander te vermelden.

1e. Aangaande de ouders en de woonplaats en omgeving van deze maagd, alsook omtrent de dienstbode, die haar bediende;

2e. Over haar opvoeding;

3e. Bereffende haar aanvechtingen in de geest, inzonderheid sinds zij haar consciëntie heeft gekwetst, tot op de 6^e April jl. (dat is van haar twaalfde tot haar zestiende jaar) en de Godvruchtige predikanten en Christelijke vrienden, die haar in haar druk gekend hebben en beproefd, haar te troosten, en sedert aanschouwers zijn geworden van de wijze, waarop de Heere haar heeft getroost. En

4e. Met betrekking tot de verlossing van God geschonken op de 6de April 1647, toen geen schepsel haar helpen kon, omdat zij destijds doof, blind en lam geslagen en uitnemend verschrikt was, maar de Heere in deze uiterste ellende opstond tot haar hulp.

Daarna wenst hij te spreken:

1^e. Van de dagen, waarin zij doof en blind bleef, welke toestand aanhield tot de 19de April, (Alleen een gedeelte van de 15de en van de 17de uitgezonderd; de eerste maal werd zij verblijd, omdat zij vernam, dat haar moeder haar haar murmurering had vergeven, en de tweede keer, doordien zij haar broeder zag en hoorde.) -

2e. Van de aandoeningen, die zij toen en daarna ondervond, waardoor zij bewogen werd tot bewondering, uitbreiding en verheffing van de uitnemende rijkdom van Gods genade jegens de zondaren en jegens haar, de grootste aller zondaressen. (Haar redenen over de genade, die hierna volgen, sprak zij alle op haar bed uit in grote zwakheid des lichaams, deels veroorzaakt door haar vorig diep gevoel van Gods toorn, dat haar bijna deed versmelten en vergaan; deels door haar pogingen, om zich de ogen en de hersenen uit te slaan, deels ook door de slechte staat van haar maag, die haar het gebruik van spijs en drank zo goed als belette. Haar stem was dien tengevolge zeer laag en dikwijls onvast, zodat niemand haar horen kon, die niet dicht bij haar stond; toch ging ze voort te spreken op ootmoedige en bewonderende toon, om ook door tranen haar hart lucht gevende. Haar ogen waren in deze tijd altijd gedekt, omdat zij zo teer waren; ook haar aangezicht omdat zij zich zo afmatte door het spreken met

bedrukte zielen en met andere.)

3^e. Van haar samensprekingen, destijds en later met vele vertwijfelde zielen, wier namen en woonplaatsen verzwegen worden, opdat niemand in de aanvechting onervaren, hen of de Naam Gods lastere om een of ander, dat zij in de angst of in het heetst der aanvechting hebben uitgesproken. (Hun woorden evenwel en haar antwoord zijn zo getrouw doenlijk verhaald; moge het zijn tot hun vertroosting en tot die van andere, die in dezelfde toestand leven.)

Ook van haar samensprekingen met andere over kerkelijke regelingen en de uitstorting des Heiligen Geestes, het nieuwe verbond en de wet, menselijke vlijt, bestraffing der zonde, verlossing, enz.

4e. Van des Heeren macht, die haar nu meer dan 75 dagen heeft onderhouden met een weinig water, dat zij eens om de 3, 4 of 5 dagen genoot, en haar dan weer opwekte door het geloof.

Dit alles vindt de lezer hier bijeen, op zulke wijze, dat het laatste telkens vermeld is, als de gelegenheid daartoe aanleiding gaf.

Sara Wight was de dochter van Mr. Thomas Wight, eertijds raad in het gerechtshof te Londen, wiens vader was Mr. Wight van Daintree en zijn broeder Mr. Nathanaël Wight, predikant te Tewksbury.

Haar moeder is Miss Maria Wight, een weduwe in Lawrence Pountney lane, nabij Caningstreet in Londen. Die ook meer dan zeven jaar lang in grote angst en aanvechting heeft verkeer, tot de Heere haar eindelijk te Zijner tijd verkwikte en verblijdde. Haar vader was Mr. Eduard Purcel, Esq. heer van Anslou, dicht bij Schrewsbury. Haar eerste man Mr. Eduard Vaghan, eveneens een edelman, ontvanger des konings en opziener voor de provinciën Northampton en Rutland, bij wie zij gewon Mr. Jonathan Vaghan thans student te Oxford, die niet lang geleden een brief aan zijn bedrukte zuster Sara schreef, waarin o. in. De volgende woorden voorkwamen: "Verliest gij de moed, omdat uw aanvechter een leeuw is in sterkte? Zie dan op de Leeuw uit de stam van Juda, zie op Christus, de machtige Godmens, die u uit zijn klauwen kan en wil verlossen. Hij is de geopende fontein tegen de zonde en tegen de onreinheid. Ik geloof vast, hoewel gij thans nog tot de onnutte vaten behoort, dat uw God u nog tot een vat der eer maken zal, geschikt voor uws Meesters gebruik, om door u ook andere zondaren tot vaten der eer te vormen".

Is deze brief aanvankelijk niet vervuld en wordt hij niet alle dagen vervuld? Zij, die uit vlees bloed geboren was, in zonde ontvangen en van nature een kind des toorns, is nu van boven wedergeboren, wedergeboren uit God, die haar het geloof en de liefde schonk. Nu is Jezus Christus haar Broeder (Matth. 12: 50. Rom. 8: 17), nu is God haar Vader (1 Joh. 3: 2) en haar Woning (Ps. 91: 1.) Hij woont in haar en zij in Hem (1 Joh. 4: 12, 16). O, dat dan allen, die roemen, in de Heere en niet in het vlees roemen (1 Cor. 1: 31, 39. Jer. 9: 23).

De dienstmaagd die haar bediende, van wie hierna breder verhaald wordt en die aan Mr. Cradock van Wales en velen van zijn kennissen te Londen goed bekend is, heet Hanriah Guy en kwam onlangs uit Ierland, uit Tranig, waarheen haar vader geweken was vanwege de kwellingen, die hij hier ter wille der ceremoniën moest verduren. Zij en de moeder, beiden geloofwaardige personen, geven getuigenis aangaande haar weinig eten en drinken, van de 27sten Maart tot de 11de Juni ook later nog in herinnering zal worden gebracht. En naar de uitspraak der Heilige Schrift (2 Cor. 13: 1) is haar getuigenis genoegzaam tot bekrachtiging dezer zaak.

Wat verder de uitdrukkingen betreft, die door het gehele boekje verspreid zijn, daarvan is de schrijver dezes meestal zelf ooggetuige geweest.

Aangaande haar opvoeding wordt hier het volgende vernield.

In de tijd, toen haar moeder aan hoge zielsangsten en zware aanvechtingen ter prooi was, werd zij door haar Godvruchtige grootmoeder, Miss. Wight van Daintree, zorgvuldig opgevoed en vlijtig in het Woord Gods onderwezen. En toen de liefde Gods aan haar moeder verheerlijkt en Zijn genade in haar hart uitgestort was, kwam zij weer thuis. Ze was toen omstreeks negen jaar oud. Dikwijls las en overdacht zij reeds in die tijd gedeelten uit de Heilige Schrift. En hoewel zij die destijds nog niet recht verstond, is toch haar arbeid niet nutteloos of onvruchtbaar geweest, maar heeft de Heilige Geest haar na haar oprichting veel van 't geen ze gelezen en overdacht had, in 't geheugen teruggebracht en voor haar verstand opgeklaard, tot groten troost en verkwikking der ziel; zo van haar zelf, als van andere. Moet dit u, die God vreest, niet aansporen en bemoedigen, om uw kinderen vlijtig in de Heilige Schrift te oefenen? (2 Tim. 3: 15; 1; 15. Spreuk. 22: 6. Deut. 6: 6, 7. Gen. 18: 1).

-Ten opzichte van haar lijden en aanvechtingen is mij bekend geworden, dat zij van kindsbeen af zeer teer van geweten was en vele malen in de geest bestreden werd. Toch waren die aanvechtingen niet zwaar. Sedert haar twaalfde jaar echter keerden zij bij herhaling en met meer kracht terug, zodat zij ongeveer vier jaren achtereen is gekweld geworden. De aanvang van haar aller-zwaarste aanvechting is deze geweest: haar overste beval haar een geringe zaak, die zij voor betamelijk en geoorloofd hield. Sara gehoorzaamde, maar met twijfelmoedigheid en vrees in de ziel, omdat zij meende, verkeerd te handelen. En zie, op hetzelfde ogenblik begon zij sterk te beven, terwijl haar geweten haar beschuldigde en zij zich zelf veroordeelde. Omtrent een maand daarna was zij uit geweest en bevend, tehuis komende, dat zij haar kaap verloren had. Haar moeder vroeg, waar haar kaap was, en zij hoewel ze wist, ze verloren te hebben, gaf snel ten antwoord: "Grootmoeder heeft ze".

Maar terstond veroordeelde zij zichzelf in haar hart en ving weer aan zeer te beven. Dit waren de eerste gelegenheden, waarbij haar vertwijfeling openbaar werd. Sedert was zij in haar eigen schatting een dief en een leugenaarster en werd zij vervolgd door de schrikkelijke gedachte, dat zij van de hemel uitgesloten en onherroepelijk voor eeuwig verdoemd was.

In de vier laatste jaren was haar angst soms zó sterk, dat zij niet twijfelde, of haar deel zou de hel en de verdoemenis zou zijn. Dan weer hield zij het er voor, dat er geen verdoemenis was, dan in het geweten van de zondaar, of dat zij alreeds veroordeeld was, omdat ze niet geloofde. Kon zij dus - zo redeneerde zij dan in haar binnenste - maar een einde aan haar leven maken, dan was ook haar ellende ten einde. Een loos bedrog van de oude slang! Daarom beproefde zij vele malen, zich van het leven te beroven. Ze trachtte zich te verdrinken, te worgen, te doorsteken, of poogde de hersenen tegen de muur te verpletteren.

Ook heeft ze zich vaak op ellendige wijze gestoten en verwond, wat als een der voornaamste oorzaken moet worden aangemerkt van de zwakte, die zij sedert heeft gevoeld. Maar de Heere, die haar leven is en haar zag en liefhad, toen zij neerlag in haar bloed (Ezech. 16.), heeft op onderscheidene wijzen haar verderf wonderbaar verhoed, nu iemand op haar weg zendende, die haar de volvoering van haar opzet belette, dan haar rechtstreeks en onmiddellijk in het werk zelf stuitende; soms door haar een uitgelezen Schriftwoord voor de aandacht te brengen, b.v. deze tekst: "Geen wapen, tegen u opgeheven, zal gelukken" (Jes. 54: 17), of dezen: "Niemand zal ze uit Mijn hand rukken, noch uit de hand Mijns Vaders". (Joh. 10: 28, 29). Zo werd wel haar zondig voornemen verijdeld, maar de troost hield geen stand.

In deze tijden werd Sara bezocht door vele voortreffelijke predikanten, zoals in Londen door: Mr. Goodwin³, Mr. Barker, Mr. Lockyar, Mr. Palmer, Mr. Sprigge, Mr. John Simpson en andere; bij of in Schrewsbury door Mr. Hildersham of Felton, Mr. Paget (de vader van Dr. Paget, nu in Londen), Mr. Wight van Wellington, Mr. Smith, Mr. Fisher, Mr. Blake, Mr. Morgan Floyd en Mr. Mosson. Alle deze en vele andere Godzalige predikanten en waardige Christenen, die onderricht waren van haar, droeven staat, zochten haar op en poogden haar te troosten. Ook zou zij zelf graag troost hebben ontvangen, maar hun woorden drongen niet door tot haar ziel; de ware troost was en bleef geruime tijd verborgen voor haar ogen.

Nu en dan werd het haar vergund, een blik op die troost te slaan, inzonderheid door middel van Mr. John Brown van Schrewsbury, een gelovig en liefderijk man, en van een ander, die hij met zich bracht, n.l., Mr. Daniel Floyd. Maar spoedig zonk zij weer tot haar vorige toestand terug en stond het bij haar vast, dat zij een verworping, een verdoemd mens was, die te midden van vuur en sulfer wandelde als een die zich reeds in de hel bevond, totdat ten laatste de Heere, die haar met een eeuwige liefde liefgehad en met koorden der goedertierenheid getrokken heeft, haar alsook dengenen, die met haar treurden, haar vertroosting weergegeven heeft (Jes. 57: 18).

En sedert haar lang gewenste en van God gebeden verlossing werd zij onder andere bezocht door Mr. Palmer en zijn echtgenote, door Mr. Sprigge en Mr. Simpson, allen zo-even reeds genoemd, alsook door Mr. Peters, Mr. Charnock van Londen⁴, Mr. Atherley en zijn vrouw, Mr. Hide van Wightal in York-Shire en de schrijver van dit verhaal.

(Hier volgt in de Nederlandse uitgave van 1661 een lijst van niet minder dan 47 personen, die allen in meerdere of mindere mate getuigen konden voor de waarheid van 't verhaal. Deze lijst wordt hier evenwel niet opgenomen. Ze bevat o. m. de namen van Dr. Paget, van Miss Sara Jones en van den eveneens reeds genoemden student uit Oxford Mr. Jonathan Vaughan, den halfbroeder van Sara Wight.)

Men zou nog meer personen kunnen noemen, die haar onlangs gezien hebben en zeer bewogen zijn geworden bij het vernemen van Gods wonderdadige werkingen, in en aan haar geopenbaard. Maar dezen zijn genoeg, om te getuigen van hetgeen zij gezien hebben, of gehoord en geloofd. Velen er van zijn. personen van aanzien en te Londen in goede achting bij degenen, die God vrezen. Dat zij hier genoemd worden zullen zij, - hoopt de schrijver - hem niet euvel duiden omdat 't gedaan wordt, om voor degenen, die niet geloven, tenzij ze zien of voor in 't minst met iemand spreken, die gezien heeft, dit grote en gedenkwaardige werk Gods des te aannemelijker te maken.

Omtrent een maand voor haar grote verlossing, toen de satan maar een kleine tijd meer had om haar te kwellen, stegen de stormen in haar gemoed tot een schrikwekkende hoogte. Zij werd zou geslingerd en in de engte gedreven, dat ze bij dag noch, bij nacht rust kon vinden. Zolang zij dit kon wilde haar moeder dat ze, zowel op de dag des Heeren als in de week, wanneer er godsdienstoefening werd gehouden, met haar ter kerk ging.

Op zekere dag in de week was zij voor haar moeder uitgegaan, die, haar missende, naar de vergadering ging, doch haar ook daar niet aantrof, waarom zij terstond terugkeerde en naar de rivier de Theems ging om haar te zoeken. Daar was Sara dan ook heengegaan en wel met het doel, om zich te verdrinken; maar Gods macht en goedheid had haar gestuit. Gewillig ging ze hierop met haar moeder ter preek. Haar

³ Misschien John Goodwin was een Independentisch predikant. Los van de Staatskerk. Kan ook Thomas Goodwin zijn. Een aantal werken van hem werden door Koelman vertaald.

geweten had er haar reeds toe aangespoord en nu haar moeder het haar ook verzocht, was zij aanstonds bereid.

Het trof zo, dat de leraar juist sprak over de grote goedertierenheid, die de Heere nog eenmaal *aan de Joden* bewijzen zal, *als Hij velen van hen op hun eigen olijf boom inenten en ze hun zonden en hun verwerping van Christus vergeven zal en ze in grote heerlijkheid herstellen.*

Na afloop der godsdienstoefening vervoegde zich de predikant ten huize van Miss Wight en sprak met haar dochter. Zij vroeg haar of de waarheid, die haar gepredikt was, haar niet bemoedigd en getroost had? Waarop zij antwoordde, om al het goed der wereld niet te willen, dat zij die preek niet had gehoord; omdat haar daarin de grote barmhartigheid Gods was voorgesteld, die de Joden, het verachtste volk der wereld, nog genade zal bewijzen en ze roepen tot Zijn zaligheid. Die troost duurde echter maar kort; weldra hernieuwde de verzoeker zijn verschrikkelijke aanvechtingen en trachtte haar te doen geloven, dat er geen God noch duivel, geen hemel noch hel bestond, dan alleen in haar verbeelding en voor haar bewustzijn.

Op zekere tijd was deze verzoeking zo sterk, dat zij een klein, wit drinkvat, een aarden kopje, nam en tegen de grond wierp met de uitroep: "Zo zeker als dit kopje breken zal, er is geen andere hel".⁵ Maar zie, hoewel zij het kopje met geweld tegen de houten wand der kamer aanwierp, brak het niet. Haar moeder, die hierbij tegenwoordig was, nam het kopje op en gaf het haar terug met de woorden: Zie, kind, het is niet gebroken!"

In hetzelfde ogenblik echter greep Sara 't aan en smet, het andermaal tegen de grond, daarbij haar vorige uitroep herhalende. Dit geschiedde tot vijf malen toe, maar het kopje brak niet; alleen brak er de laatste keer een klein kantje uit.

Geen wonder, dat zij later, toen het licht in haar ziel opgegaan was, met zekere voorliefde uit dat kopje dronk, tot iemand die water voor haar halen zou, het onverhoeds uit de hand liet glippen, waardoor het geheel in stukken viel.

In haar vertwijfeling, die niet zelden aan wanhoop grensde, keerde zij zich meer dan eens tot de spreuken, waar Job en Jeremia de dag hunner geboorte vervloekten. Zie Job 3: 3 en 10: 18, alsook Jeremia 20: 14 vv., waar de profeet de man, die het eerst de tijding zijner geboorte bracht, bitterlijk vervloekt om zich beklagt, omdat hij niet reeds in het lichaam van zijr moeder de geest gaf. En dan, meende zij, bestonden er voor haar veel meer redenen, om zó spreken, want Job en Jeremia waren bij al hun ellende toch in een zalige staat, en zij, ach! zij was, in haar schatting, een vervloekt mens, een brandhout voor de hel.

In deze tijd ontmoette zij in Lawrence Pountney, waar zij gekomen was, om een predicatie te horen, een andere juffrouw, met name Miss A., die eveneens schrikkelijk aangevochten werd. Voor de aanvang der godsdienstoefening zag Miss Sara haar in droeve stemming, blijkbaar aan de uitdrukking van, haar gelaat, op en neer wandelen en ging tot haar, om haar te vragen, hoe zij voer. Waarop zij antwoordde: "In zo droeve staat, als ooit iemand geweest is," waartegen Sara echter aanvoerde, dat niemands ellende de haar evenaarde. Zo zaten zij neer en spraken met elkander, ieder voor zich, haar eigen toestand voor de vreselijkste houdende.

Enige dagen daarna kwam Miss A. tot Sara in het huis van haar moeder, waar na enige voorafgaande uitdrukkingen Miss A. tot haar vriendin zei: "God, die alle dingen weet, weet ook, dat ik voor de hele wereld wel wensen zou, in uw staat te zijn."

Deze woorden waren de inleiding op het volgende gesprek:

⁵ Dr. A. Comrie citeert dit voorval in een van zijn preken in: De eigenschappen des geloofs".

Miss Sara. "Wist gij, hoe hopeloos het met mij staat, ge zou terugschrikken voor de gedachte, van met mij te ruilen. Maar ge weet niet, hoe droevig het met mij gesteld is; ge weet niet, dat niemand ter wereld een toestand doorleeft, als de mijnen. Inderdaad tenzij ge begeert in de hel te zijn, kunt ge niet wensen in mijn staat te wezen".

Miss A. "Ik moet verdoemd worden".

Miss S. "Ik ben reeds verdoemd. Van eeuwigheid tot eeuwigheid Het zal niet gedaan worden; neen, het is al geschied".

Miss A. "Ik scheen een grote ijveraarder, maar ik was een geveinsde, en de hoogheid des geveinsden zal vergaan".

Miss S. Ik ben een geveinsde, een afwijkster, ene afvallige".

Miss A. "Ik weet evenwel, dat het met u wel gaan zal".

Miss S. "Zó wel, als 't Judas ging, die rouwkoop had en zich verworgde. Daar zal 't bij mij ook toe moeten komen, wil ik nog eenmaal van mijn smart bevrijd worden".

Bij 't vertrek zei Miss A. "Ik denk, dat ik vergaan zal zijn, voor wij elkander weerzien". Maar deze vrees werd niet verwezenlijkt. Later kwamen zij weer samen en waren verblijd, elkander te ontmoeten en met elkander over de toestand van hun ziel te kunnen spreken. -

Deze en dergelijke woorden, die getuigenis gaven van de benauwdheid van hun harten, gebruikte zij dikwijls inzonderheid in de laatste maand van haar droefheid, toen deze met de dag toenam, zodat haar ziel uitermate zeer ontsteld en zij zelf heen en weer geschud werd. Haar lijden klom tot een ongekende hoogte en in haar angst wenste zij, het leven en alle dingen moede, met grote innigheid naar de dood.

Haar lieve moeder, die dag en nacht over haar waakte, om te beletten, dat zij zich tekort deed, leefde intussen voortdurend in goede hoop, dat de Heere te Zijner tijd ook in de ziel van Sara het licht zou doen opgaan, gelijk ook haar broeder, de student uit Oxford. Dit sterkte haar zeer en gaf haar kracht tot het doorstaan der zorgen en het volbrengen van de zware arbeid. Evenwel moest zij het ten laatste opgeven; toen die schrikkelijke benauwdheid zolang duurde, dat ze in vele dagen en nachten geen rust had gehad, begon het nachtbraken ook op haar gestel zijn nadelige invloed uit te oefenen en moest ze vrezende, zelf ziek te zullen worden. Daarom verzocht zij van een van haar vriendinnen verlof, om haar dochter voor enige dagen bij haar te mogen zenden, wat deze zonder bedenken toestond; ook was Sara gewillig, om bij deze vriendin haar intrek te nemen, omdat ze graag haar moeder wat, rust gunde. Toen echter de verhuizing; zou geschieden en de vriendin kwam, om haar gast af te halen, werd deze met zulk een sterke beving bevangen en door Zo eens grote droefheid en bezwaardheid aangetast, dat zij onmogelijk meegaan kon. Dit was echter als een voorloper van haar verlossing.

Daarop bezorgde haar moeder haar een dienstmaagd, die God vreesde en mee toezicht op haar zou houden. Deze kwam op dezelfde dag, waarop zij zo begon te beven, Dinsdag 6 April, in haar dienst en vond haar jeugdige meesteres bitterlijk wenende en de handen wringende, uitroepende; "Ik ben een, vervloekt en verdoemd mens; al mijn leven koesterde ik niet één goede gedachte; zolang mij heugt, ben ik onder de zonde geweest, ja, van mijn kindsheid aan".

Deze vervaarnis was de allergrootste, deze nacht de aller-duisterste, die haar ooit overkwam. Maar nu was ook de dag der verlossing, de tijd der vreugde nabij. En gelijk zij in de aanvang van haar bestrijding, omtrent vier jaren geleden, bij de gedachte aan de zonden, die ze bedreef, sterk was gaan beven, werd ze ook thans, aan

het einde van haar strijd, overvallen door grote vrees en een zo hevige schudding, als haar nooit tevoren had aangegrepen. In deze toestand riep ze, onder tranen en handenwringen: "Mijn aardse tabernakel is al in stukken gebroken en wat zal de Heere voorts met mij doen? Al hing men mij aan een galg op, al hieuw men mij aan stukken, ja, al deed men mij de wreedste dood aan, die ooit iemand onderging, *ik zou God moeten rechtvaardigen, want ik heb dat alles verdiend, ik heb mij de hel waardig gemaakt*".

Zo gaf God immers ook Job genade, om zich te vernederen, toen zijn verlossing nabij was

Haar handen en voeten waren verkleumd, zodat ze niet staan kon. Neergelegd zijnde, weerstond ze de aandrang om God, te lasteren en zó te sterven, maar sprak tot haar moeder: "Ik zal stil liggen en horen, wat de Heere spreken zal. Hij mocht nog eens van vrede spreken, o, als God in deze mijn laatste ure nog van vrede sprak tot mijn ziel, het zou mij heerlijk, het zou me genoeg wezen".

Daarop gaf zij als haar wens te kennen, dat niemand haar moeien mocht, maar men haar stil zou laten liggen. En sedert lag zij stil, als in een slaap, of even als in een verrukking of vertrekking van zinnen van die Dinsdag, de 6de April, af tot de daarop volgende Zaterdag, de 10de April, toe; behalve wanneer zij een enkele maal om wat water vroeg. In die vier dagen gebruikte zij niets dan die twee of drie koppen waters, maar dat was de tijd der liefde, waarin haar ziel uitnemend vertroost en verkwikt werd door de genade, die haar in zo overvloedige mate werd toegereikt.

Op de 10de April, 's zaterdagnachts, ving zij aan, uiting te geven aan de vrede, die haar vervulde, en te spreken van een zo zoeten troost, als haar nooit voor deze was te beurt gevallen, die ze sedert Dinsdag tevoren had gesmaakt. Thans - nu alle hulp van mensen machteloos was gebleken, nu alle middelen, die men voorheen had aangewend, niets meer vermochten; nu zij niet meer in staat was te horen, of te zien, omdat ze doof en blind was geworden en haar ogen vast toegesloten waren; nu zij er zo aan toe was, als Saulus van Tarsen, die ook drie dagen blind was en niet at of dronk (Hand ..9: 9), - thans openbaarde de Heere in en aan haar de uitnemende rijkdom Zijner liefde en genade en moest ze tot viermaal toe met grote vurigheid des geestes uitroepen: "Mijn ziel dorst naar de levende wateren en ik zal ze hebben." Hierop dronk zij een weinig water, richtte zich op in het bed en zat met een lieflijk gelaat, waarvan de vrede des hemels afstraalde, en met een gebroken hart neder. O, sprak ze nu met een zachte stem, o, dat Jezus uit de schoot des Vaders neerkomt en de menselijke natuur aannemen zou; dat Hij zich zo zou vernederen en Zich in een kribbe zou laten neerleggen! Er is in de wereld drieërlei volk, er zijn drie standen; en tot de laagste heeft zich Christus vernederd. Hij lag neer in een kribbe, in een verachtelijke plaats. Ziet gij niet welk een uitnemendheid daarin ligt? (Fil. 3: 8). Ik zeg u dat er meer voortreffelijkheid ligt in Zijn lage en geringe stand, dan in de ganse wereld, ja, dan in duizend werelden. Ziet gij Zijn uitnemendheid niet?"

(Deze woorden — over de uitnemendheid, die ze in Christus' zag herhaalde ze tot twee keer toe.)

"En voor wie stierf Hij?" "Voor zondaren, ja, voor de grootste zondaren, voor de voornaamste en hardnekkigste zondaren (1 Tim 1 : 13 en 15. Luc. 15: 14). Een stervende Christus voor een verloochende Petrus! Een stervende Christus voor een verzakende Petrus! Eert stervende Christus voor een verzakende Petrus! Petrus verzaakt Hem - en Hij sterft voor Petrus; welk een liefde!" (Matth. 6; 72. Luc. 22: 81 en 32). Ga; zeg aan Petrus!" (Marc. 16: 7): "Ach, Petrus ... hier hield zij enige ogenblikken stil, als vol van verbazing en bewondering over de liefde des Heilands;

daarna ging zij verder: ... Voor Petrus, voor Maria Magdalena, voor den moordenaar aan 't kruis, opdat niemand zou vertwijfelen. Een gekruiste Christus voor een gekruiste moordenaar! Een vervolgende Saulus omgezet in een welbeminde Paulus! Ja, voor de grootste der zondaren, voor de allergrootste; niet voor de hovaardige Farizeeër, maar voor de arme tollenaar." (Joh. 5: 44.) "Geen zonde scheidt van Christus, dan het ongeloof. En dit is het geloof: te geloven in een volle Christus voor een ledig schepsel. Een volle Christus voor een ledig schepsel. Voor mij, de grootste der zondaresen. En toch heb ik barmhartigheid verkregen, toen ik nog in het ongeloof was. Christus kwam niet, om geloof te vinden, maar om geloof te geven." (Joh. 1 : 16; 2 Cor. 12. Christus kwam tot mij in mijn ongeloof. Daar is een Fontein geopend voor Juda en voor Jeruzalem, tegen de zonde en de onreinheid; een Fontein voor Juda en Jeruzalem, tegen de zonde en de onreinheid". (Ezech. 13 : 1). Een Fontein, geen stroom, maar een open Fontein! Zo de deur gesloten is, kunt gij niet binnenkomen of gij moet erin dringen; maar als ze open staat, is er vrijheid om in te gaan. Ze is geopend voor Juda, voor Juda, dat hoererij bedreef en dat God nochtans vermaant om weder te keren, omdat Hij het getrouwd heeft. (Jer. 3: 14). Voor Juda en voor Jeruzalem; en wat was Jeruzalem? De zoomen van haar klederen en hare straten waren vol bloed". (Jer. 2 : 34; 2 Kon. 21 : 16). Evenwel is de Fontein geopend voor Juda en Jeruzalem, tegen de zonde en de onreinheid, tegen alle zonden, tegen de grootste zonden en voor de snoodste zondaren.

"Wie is die Fontein? Het is Jezus Christus." (Joh. 7; 37; Openb. 1: 5). Een vloeiende Fontein en die is nooit droog, neen, nooit droog. "Wie is een God, gelijk Gij die de zonden vergeeft?" (Micha 7: 10). - "Alle zonden, verleden, tegenwoordige en toekomstige". (Hebr. 10: 10). "Die ook de overtredingen van Zijn erfdeel voorbijgaat, voorbijgaat de dagelijkse zonden en zwakheden. Hij behoudt de toorn niet altoos. Hij is traag tot toorn, maar heeft lust tot barmhartigheid; Zijn toorn duurt maar een kleine tijd maar met eeuwigdurende genade zal Hij barmhartigheid bewijzen." (Jes. 52: 8). "Zijn barmhartigheid en Zijn genade duren van eeuwigheid tot eeuwigheid. Christus werd eerst gekruist en daarna verheerlijkt". (Luc. 24: 26). "Om een verheerlijkten Christus te krijgen, moet gij eerst een gekruiste Christus hebben".

Zó opende de Heere haar mond, om te spreken de 10^e April, en zo sprak zij ook de 11^e en 13de, alsook de 17de, 19de, 20ste en 29sten dag van die maand. Haar doofheid en blindheid hielden intussen aan van de 6de tot de 19de April, met uitzondering van een deel van de 15de en de 17de, toen het wonder geschiedde, dat hierna vermeld zal worden. Tot de helft van Mei bleven haar ogen zo zwak, dat ze niet zien kon, om te lezen. En van toen af tot de 11^e Juni ging dit uiterst gebrekkig. Maar gelijk de Heere Jezus Zijn discipelen beloofde, dat Zijn Geest hen zou leren en hun indachtig maken, wat Hij tot hen gesproken had (Joh. 14:-: 16), zo deed Hij ook aan haar. Zij zelf wees noch hoofdstukken noch verzen aan; de aanwijzing der teksten is door de verhaler ingelast.

De liefelijke woorden, zo-even vermeld, en dergelijke meer uitte zij in de nacht van Zaterdag op- Zondag grotendeels na middernacht, dus in de morgenstond van de dag des Heeren. Daarop zweeg ze en legde zich neer; tot Dinsdag d. a. v. bleef ze stil en sprak, at of dronk niet in die dagen. Haar moeder wilde haar vermanen, om iets te nuttigen, en legde, om haar opmerkzaamheid te trekken, haar hand op die van haar dochter, maar deze sprak, als werd zij in een zoete bezigheid gestoord: "Waarom stoort ge mijn gemeenschap met God?" waarop men, - omdat zij daarover enigen tijd bleef zuchten, - besloot haar niet weer lastig te vallen.

In de nacht van Dinsdag op Woensdag plotseling uit de slaap opgeschrikt, zei ze: "De

duivel vecht tegen mij, gelijk hij deed tegen Michael en zijn engelen" (Openb. 12: 7 en 14); "ziet ge hem niet? Ziet ge hem niet?" (Daarbij sloeg ze met de hand, als om hem te verdrijven) "Maar de Leeuw uit de stam van Juda heeft hem overwonnen. De beschuldiger der broederen is uitgeworpen, ja, uitgeworpen". (Openb. 12: 7 en 14). "Jezus Christus is gekomen, om de werken des vijands te verstoren". (1 Joh. 3:8). Hij nam onze natuur aan, opdat Hij ons lijden zou kunnen deelachtig worden". (Hebr. 2: 14). "Kom, Heere Jezus! Kom, Heere Jezus! - Maar waarom zeg ik: kom?" Hij is gekomen. Hij is gekomen. Hij heeft de sterkgewapende uitgestoten" (Luc. 11: 22) "en mijn ziel in bezit genomen; daar wil Hij nu wonen" (Joh. 14: 16, en 23) "Eeuwig en altoos, eeuwig en altoos, ja altoos nauw is de band tussen Christus en zijn heiligen! Ze zijn Zijn juwelen, een zegel op Zijn rechterhand". (Hoogl. 8: 6). "Ja, ze zijn Zijns harten juwelen, ze liggen in Zijn boezem. Ge kunt niets uit iemands boezem nemen, of gij raakt hem zelf aan". Ze sloeg met de hand op de borst en ging toen voort: "Daarover ben ik het meest verwonderd, dat Christus onze natuur aannam. Hij nam onze natuur aan; daar zijn engelen en mensen verwonderd over, ja, ook de duivelen, indien ze kunnen Als de Heere iets groots doen zal, dan voegt Hij zijn IK daarbij: Ik zal een nieuw verbond met u maken (Jen 31: 31 en 34). Ik zal mijn wet in hun harten schrijven. Ik delg uw overtredingen uit als een nevel en uw zonden als een wolk (Jes. 44: 22). Ik de Heere, worde niet veranderd en daarom zijt gij niet verteerd (Mal. 3: 6).

Ach, wat een dwaas schepsel ben ik! Ik kon niet lijden, dat men van de duivel sprak, en ik was al even erg als hij (1 Joh. 5: 10) in het mistrouwen van de Heere, die voor mij gestorven was . . . O, dat de wereld Jezus Christus kende (Joh. 10), zij zou Hem niet mistrouwen, ze zou Hem geen droefheid aandoen, noch Hem vervolgen. Christus wees Simon, hoe hij het kruis dragen moest; Hij droeg 't hem zelf eerst voor . . . Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten, en tot het volk, dat naar Mij niet vroeg, zei Ik: Hier ben Ik, hier ben Ik", (Jos. 65: 11).

Daarna, wat luider sprekende, vervolgde zij: "Hebt Hem lief; hebt Hem lief!" welke woorden ze met grote vurigheid des geestes tot 9 of 10 malen herhaalde. Toen begeerde zij een weinig water, om te drinken, want al haar leven heeft ze geen wijn of sterke drank geproefd; alleen was gedurende enige dagen licht hier haar gewone drank.

Maar van Zaterdag 27 Maart, toen zij een weinig vleesnat nám, tot deze dag, waarop een deel dezer geschiedenis geschreven werd, dat is tot de 19de Mei, dus drie en veertig achtereenvolgende dagen heeft ze geen uitwendig voedsel genoten, dan af en toe twee, drie of vier koppen water en wat vleesnat. Maar ook dit kon zij niet binnenhouden, maar moest het weer uitwerpen; ook nam zij 't nooit twee dagen achter elkaar altijd verliepen er twee, drie of meer dagen tussen. En desniettemin ziet zij er beter uit, dan zeven of acht weken geleden.

Om water vragende, sprak ze: "Lieve mensen! geeft mij een beetje water; Christus heeft u vrijwillig water gegeven". Toen dronk ze twee of drie koppen vol en vervolgde: "Ik bid u, geeft me wat meer. Toen de Heere Jezus water in wijn veranderde, veranderde Hij niet koppen, of glazen, maar vierendeeltjes vol. (Joh. 2:6). "Indien gij een beker koud water geeft aan een discipel in de naam eens discipels, gij zult uw loon niet verliezen", (Matth. 10: 42). Toen dronk zij nog twee of drie kopjes water en voer hierna voort op dezelfde bewogen toon: "Zo waarachtig, als Ik leef, zegt de Heere, ik begeer de dood des zondaars - -niet Hij heeft het gezworen, Hij heeft het gezworen, dat Hij geen vermaak vindt in de dood des zondaars". (Ezech. 33: 11). "Hij heeft gesproken: Ik zal u nooit begeven, neen, Ik zal u nooit verlaten, neen!",(Hebr.

13: 5). Zo voegde zij het woord *Neen*, dat in 't Grieks wel gebezigd is, maar in haar overzetting ontbrak, hier in en zulks, hoewel ze 't Grieksch niet verstond. Vervolgens uitte zij deze woorden: "Wat ben ik? Een arm, ledig, troosteloos, zondig en snood zondaar! Een arm en onwaardig wormpje, dat men vertreden kon. En toch heeft Jezus mij liefgehad. Dat, dat is het, waarover ik mij het meest verwonder, dat Jezus Christus voor zulk een gestorven is". (Rom. 5: 6,8 en 9).

Nu gevoelde zij ook, hoe ziek en zwak ze was sedert de 6^e April toch had zij bijna onafgebroken gelegen, maar toen haar aandacht zich daarop richtte, sprak ze: "ik ben van mijn hoofd tot mijn voeten vol pijn, maar 't is niets, 't is niets. Toen Jezus Christus in de wereld was, toen genas Hij de lichamen, maar niet alleen de lichamen, neen, ook de zielen". En zich omkerende in het bed, zei ze: "Nu heb ik mijn begeerte. Ik begeerde niets dan een gekruiste Christus en . . . Ik héb Hem. Ik heb Hem en anders niets. Ik ben vol pijn aan alle kanten. Ik kan horen, noch zien; zó begeerde ik Hem en zó heb ik Hem en niet anders. Wij moesten het kruis van Christus even gewillig dragen, als Zijn kroon". (Gal. 6: 14; Hand. 20: 24). "Want Hij is door lijden volmaakt geworden (Hebr. 2: 10), hoewel Hij geen zonde had; het was voor ons. En daarom behoren ook wij tevreden te zijn met het kruis en dat gewillig te dragen (1 Petr.: 21, 22). Och, had ik dat geweten, ik zou niet in de droeve toestand verkeerd hebben, waarin ik nu geweest ben. Maar Gods tijd is de beste, om zich te openbaren, om mijn ogen te openen, opdat ze zien, en Mijn woord, opdat ze horen. En Hij geeft kracht, om te wachten. Was ik bevreesd, om de duivel te noemen? Er is niets, dat mij van hem onderscheidt, dan vrije genade. Alles is vrij; de genade, de goedheid, de liefde, 't is al vrij. De Heere roept Zijn eigen naam uit en noemt zich: barmhartig, genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid". (Exod. 34: 6). "Ach, hoe ziek ben ik om mijn hart, wat steekt het mij", zuchtte zij daar op. En dan weer, zich tot de omstanders kerende, ging ze voort: "Ik dank u, dat ge mij water hebt gegeven. Jezus Christus heeft u water gegeven en Hij wil u nog meer geven . . . God heeft twee tronen, één in de hoogste hemelen en één in de laagste harten: en in die arme en onaanzienlijke harten woont Hij even waarachtig als in de hemelen". (Jes. 66: 2) "Toen Salomo de tempel bouwde, - zij schijnt hierbij het oog te hebben op haar murmureringen en op haar gebrekkig en weinig lijdzaam wachten - sprak hij: De hemel der hemelen kan U niet begrijpen; hoeveel te min dit huis, dat ik gebouwd heb?" (1 Kon. 8: 27) Maar God bouwt zichzelf een huis, om daarin te wonen. En Hij woont er in voor eeuwig en altoos, voor eeuwig en altoos . . . Weet gij niet, dat God twee tronen heeft? Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere, welks vreugde zijn sterkte is". (Ps. 144: 15). En dit zeggende, glimlachte zij blijmoedig, hoewel haar ogen gesloten bleven.

Van toen af lag ze stil, twee dagen lang tot Donderdag toe.

Donderdag 15 April, 1647.

Op deze dag, omstreeks 7 uur in de morgen begon Sara aldus te spreken: "Daniël in de leeuwenkuil, de drie jongelingen in de vurige oven, de Heere verlostte hen. Zo doet Hij mij ook." (Dan. 6 aan het einde en 3: 26 en 28). Daarna weer water begerende, sprak ze: "Christus heeft u vrijwillig water gegeven, o geeft het ook mij vrijwillig." Na drie of vier kleine koppen geledigd te hebben - ze was nog altijd doof en blind - zei ze: "Heb ik ergens niet een moeder? O, ik bid u, vraagt haar, dat ze mij mijn murmureringen tegen haar vergeve, want niets anders drukt mij. God heeft het alles vergeven; zal de Schepper vergeven en het schepsel niet?" En verder, terwijl de tranen haar langs de wangen liepen: "Toen de verloren zoon thuis kwam, vergaf hem zijn aardse vader. En zal mijn moeder mij niet vergeven? Zo zij het doet, het zal mij goed

doen; indien zij het niet deed, het zou mij zwaar op het hart liggen . . . Maar God heeft mij vergeven".

Op een andere tijd, toen velen tegenwoordig waren, sprak zij: "Indien iemand wist, wat het betekent, tegen God te murmureren en tegen zijn ouders en gevoelde, wat ik gevoeld heb, hij zou er zich nooit aan schuldig maken. Er is niets, wat mij meer drukt dan mijn murmurering en mijn ongehoorzaamheid jegens mijn moeder."

Bij deze woorden weende zij zeer. Welk een waarschuwing is dit voor kinderen, die zich ook aan murmurering of ongehoorzaamheid hebben bezondigd, om intijds boete en belijdenis te doen en vergiffenis te zoeken, opdat het hun niet als een zware last op de ziel wege, als de tijd der aanvechting misschien ook voor hen komt. En deze jongedochter, kon nog verklaren, niet met boos opzet, maar onder de invloed van zware aanvechtingen te hebben gehandeld.

Toen begeerde zij, dat haar moeder tot haar komen wilde, om haar te betuigen, dat ze de gevraagde vergiffenis schonk. En omdat ze niet horen noch zien kon, zei zij: "Ik kan Jakob wel van Ezau onder scheiden." Haar moeder haastte zich naar het bed, nam de hand van haar dochter in de haar en legde ze in haar nek. Daar had zij nl. een litteken, en de dochter, die haar hieraan herkende, wierp zich aan haar boezem, weende zeer, kuste haar vurig en streefde haar over het gelaat, terwijl ze sprak: "Ik ken u moeder! en ik heb u inniger lief dan ooit tevoren." Daarop verlangde zij water, om haar ogen te wassen, opdat zij ziende worden en haar moeder aanschouwen mocht.

Ook wenste zij nu zeer, te mogen horen, dat haar moeder haar ongehoorzaamheid vergeven had. Het water werd gebracht en de ogen gewassen, maar ze bleven vast toegesloten. Miss Dupper, een buurvrouw in Lawrence Pountney, hield nu haar ogen open en . . . Zij zag en herkende haar moeder. Tegelijkertijd werden ook haar oren geopend, zodat ze de woorden van haar moeder kon verstaan, die haar betuigde, dat ze haar murmurering niet meer gedacht, maar haar als haar eigen ziel lief had. Daarmee was haar hart gerustgesteld en voldaan. Haar ogen hadden zich terstond weer gesloten, maar haar oren bleven open, zolang ze sprak, d. i. omstreeks een half uur.

In deze tijd deelde haar moeder haar mee, dat haar broeder uit Oxford gekomen was, haar **halfbroeder Mr. Jonathan Vaughan** nl., de student, van wie vroeger reeds gesproken is. Hij had zijn woonplaats verlaten, om te Londen zijn moeder, zijn zuster en andere vrienden te bezoeken. En was voornemens, spoedig terug te keren. ") Sara was zeer verblijd, toen zij vernam, dat die broeder, die met haar had getreurd en gebeden, die haar moeder en haar had bemoedigd, juist nu gekomen was. Op dat ogenblik was hij echter niet thuis en toen hij weinig tijds later terugkeerde, hadden de spraak, het gezicht en het gehoor haar reeds weer begeven. Zo lag ze nu van de 15de tot de 17de April. Op laatstgenoemden dag verzocht ze, of haar broeder of de dienstbode Mr. Simpson eens wilden uitnodigen, om tot haar te komen. Toen deze kwam, was haar spreken gedaan en scheen zij in een verrukking te verkeren.

Op dezelfde 15de April, waarvan reeds een en ander gemeld werd, zei zij ook: "Ik dacht, dat ik de kwade moordenaar was, maar nu zie ik, dat ik de goede ben. Ik ben inderdaad met Christus gekruist, (Gal. 2: 20) hoewel het voor geen lichamenlijk oog te zien was, maar 't geshiedde op gelijke wijze, als ik ook in Adam begrepen was, toen hij zondigde". (Rom. 5: 12; Hebr. 7: 9, 16.) "Ik was de nagel in Zijn handen en voeten en de lans in Zijn zijde". (Jes. 53: 5).

In antwoord op de nodiging van de dienstbode, om .wat te eten, zei zij.: "Ik kan niet, ik ben te vol". Daarna vroeg ze: "Hoe oud ben ik?" welke vraag de moeder beantwoordde met de mededeling, dat ze in September zestien jaar zou worden.

Toen zei ze: "Dertien, veertien, vijftien, zestien . . . Zo lang ben ik een vuile zondares

geweest. Nu ben ik vier jaren in 't graf geweest, maar ik ben opgestaan (Col. 1: 3), om met Jezus Christus eeuwig te leven in glorie. Hij heeft de gevangenis gevangen genomen en gaven ontvangen voor de mensen, ja, ook voor de weerspannigen". (Ps. 68: 18). Hij kwam tot de arme tollenaar, die maar een enkele verzuchting kon uitbrengen, en niet tot de trotse Farizeeër, die vele woorden gebruikte". (Luc. 18: 13). Jezus Christus zei: "Den beker, die mijn hemelse Vader mij geeft, zou ik dien niet ledigen? (Joh. 18: 11). Hij ledigde hem geheel. En zou het de heiligen dan te zwaar mogen vallen, er eens van te proeven? Het juk van Christus is zacht en zijn last is licht". (Matth. 11: 28).

"Maar het juk der zonde is hard en de toorn daarover is zwaar. Het juk van Christus is licht, omdat Hij zelf het helpt dragen, en de heiligen zouden niets te lijden hebben, ware het hun niet nodig en heilzaam". (Rom. 8: 28 en 314. "Christus komt huppelende over de bergen en springende over de heuvelen". (Hoogl. 2: 8). "Daar is niets in de ziel dan bergen van zonde en heuvelen van bedorvenheid. (Luc. 3: 5) "Hij loopt of wandelt niet, maar huppelt en springt naar een arme, verwilderde. Ziel" (Hos. 2: 11); "Hij vindt geen wel toebereiden akker; neen, Hij bereidt hem zelf en maakt hem geschikt om er te wonen, eeuwig en altoos".

"Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ze ons vergeve". (1 Joh. 1: 9) "Een belijdenis en twee dingen daartegenover: getrouw en rechtvaardig. Hij zal het water des levens geven aan degenen, die dorsten (Openb. 22: 17); niet alleen water, maar wateren des levens. Hij verbergt zich, opdat wij Hem met des te meer ernst zoeken" (Hos. 3: 5) "en opdat Hij zich des te heerlijker zou openbaren. Ik, die een vijandin was, ben een mee erfgenaam van Christus gemaakt, om eeuwig en altoos in glorie te leven. Christus is mijn Broeder, mijn oudste Broeder". (Marc. 3: 35). "Hoe zoet zijn de onderwijzingen des Geestes voor mijn ziel. Zoeter dan de leringen van mensen en engelen; die mogen veel tot het oor spreken en dat is goed maar zij kunnen niet tot mijn ziel zeggen: "Uwe zonden zijn u vergeven en Christus Jezus heeft u lief".

Deze en andere uitdrukkingen sprak zij uit op een kinderlijke en ootmoedige toon, die op de omstanders een diepe indruk maakte, een indruk, die het verhaal stuksgewijze bijeengebracht, onmogelijk teweegbrengen kan. Zó aandoenlijk ging alles haar af.

Voor die korte tijd een half uur of iets meer dat zij spreken kon, gaf God haar ook het gehoor weer, zodat ze haar moeder beide hoorde en zag, gelijk ook haar broeder, naar wie zij zo verlangd had. Tevreden legde zij zich hierop neer; ze had uit gesproken, wat zij gewenst had, te zeggen.

Het gezicht en het gehoor werden haar weer ontnomen en zij bleef als in een slaap. Naar het scheen, sliep zij evenwel weinig, maar in die tijd genoot zij een zoete en innige gemeenschap met Jezus Christus, de Vriend van haar ziel. Zo lag ze stil van 15 tot 17 April.

De 16de was zij zeer ziek, zodat zij hijgde naar haar adem en men vreesde, dat ze spoedig sterven zou. De 17de, de laatsten dag der week, vroeg ze om water, zeggende: "Geef het mij vrijwillig; Christus heeft mij vrijwillig het geloof gegeven, en de liefde en vrucht in Hem". Na gedronken te heb ben, vervolgde zij: hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft" (1 Joh. 4: 19). "Wij verblijden ons in Hem, omdat Hij zich eerst in ons verblijd heeft; wij begeren Hem, omdat Hij ons eerst begeerd heeft. Ik kon niet geboren, dat ik zalig zou worden. Maar nu al zouden mensen en duivelen voor mij staan en mij zeggen, dat ik niet zalig worden zou, ik zou ze niet geloven, want ik zie Hem, die onzichtbaar is en die ik doorstoken heb, en ik draag rouw over Hem. Bemint gij Hem niet? Indien gij Hem zag, gelijk ik, ge zou u over Hem verwonderen. Eén blik van Hem kan een gans volk voldoen; één blik van Hem is

heerlijker dan de gehele wereld". (Fil. 3: 8; Matth. 17: 2).

Op deze dag vroeg zij weer naar Mr. Simpson en naar Mr. Jessey en gaf zich zelf meteen antwoord, door te zeggen: "Ik kan niet horen, waarom vraag ik?" Daarop dacht zij er aan, dat haar broeder gekomen was, en sprak van haar Jozef - want zo noemde ze hem - en openbaarde haar begeerte, om hem te spreken: "Mijn ogen hebben mijn hemelse Jozef aanschouwd", zei zij, "waarom zou ik ook mijn aardse niet zien? De Heere heeft mijn geestelijke ogen geopend; waarom zou ik niet geloven, dat Hij ook mijn lichamelijke openen zal?" En ze riep om water, om haar ogen te wassen. Haar broeder was toen juist bij haar. Ze waste haar ogen en ze zag hem, nam hem bij de hand, trok hem tot zich en verhaalde hem van de grootheid van de liefde van Christus. "Waarom kwam Hij uit de schoot des Vaders?" riep ze uit. "Om voor zondaren te sterven, om voor de grootste zondaren in de dood te gaan. Geen andere reden dreef Hem. Dat maakt de genade Zo groot".

Daarop schetste zij de droeve toestand, waarin ze verkeerd had; op gevoelvolle toon sprak ze: "Ik bevond mij aan de rand der hel, maar de Heere Jezus trok mij terug; hoe zou ik anders kunnen, dan Hem liefhebben? Hij kwam voor ongehoorzamen, onheiligen, ondankbaren en murmureerders, gelijk ik geweest ben". (Matth. 9: 13). "Indien iemand gezien en gevoeld had, wat ik gezien en gevoeld heb, hij zou zich wachten van te murmureren tegen God en tegen zijn moeder. Gij hebt dat nooit zo gedaan, als ik". En wenende ging ze voort: "Ach, ach, ach!" "maar", zo liet ze nu weer volgen, "ik zeg het veeleer, opdat niemand vertwijfele, overmits ik nog genade gevonden heb. . . . Ik kan niet uitspreken, hoe zoet mij dit woord is: "Zie, o dochter van Jeruzalem! uw Koning komt, uw Koning komt zachtmoedig (Matth. 21: 5; Zach. 9: 9; Jes. 62: 11). "Zachtmoedig komt Hij, rijdende op een ezelin, op het veulen eens lastdragenden ezels. Niet op een wel toegerust paard. Hij komt tot het veulen eens wilden ezels (Job 11; 12), tot een dier, dat aan het juk niet gewend was, gelijk Efraïm. En toch werd Efraïm hem een geliefde zoon, een troetelkind". (Jer. 31: 19 en 20). "Zij wierpen hun klederen op de ezel. En Hij wierp Zijn kleed over mij; niet een stuk van Zijn kleed, maar een kleed, dat al mijn naaktheid dekt. Gelijk een appelboom onder de hoornen des wouds, zo is mijn Liefste onder de zonen. Hoe aangenaam is een appelboom te midden van de woudbomen! Hij biedt niet alleen beschutting, maar ook spijze. Zijn schaduw beschermt tegen de hitte en zijn vrucht is het gehemelte zoet". (Hoogl. 2: 3). "Christus is een beschutting, een verbergings, een hoog vertrek tegen de vloed". (Jes. 4: 6). "Christus behoedt Zijn kerk zelf; mensen zetten een wacht of een garnizoen, maar Christus bewas zelf Zijn kerk". (Ps. 12: 4 en 5). Ik, die verre was, verre van de vrede, ben nabij gekomen door het bloed des kruises". (Ef. 2: 13).

Haar broeder vermaande haar luide, dat zij wat gebruiken zou tot verkwikking voor haar lichaam, en dit hoorde zij nu ook weer.

Maar ze antwoordde: "Ik kan niet. Ik heb, wat ik begeerde: de gekruiste Christus. Ik ben zo vol van de Schepper, dat ik van het schepsel niets innemen kan. Ik ben vol van het hemeise manna". (Joh. 6: 33 en 35). Van mijn hoofd tot mijn voeten ben ik vol smart, maar zoals de Heere met mij handelen wil, is het mij goed. Neemt Hij mij tot zich in de eeuwige rust, ik ben tevreden; laat Hij mij nog enigen tijd beneden, het is mij ook wel. (Phil. 4: 11). O Heere, zijt een vrijmachtig werkmeester; Gij werkt, waar en wanneer het U behaagt".;

Verder sprak ze: "Laat de Heere met mij handelen naar Zijn welbehagen. Al wierp Hij mij in de hel, ik zou tevreden zijn, want ik heb het verdiend".

(Ezra 9: 13). "Maar Zijn barmhartigheid zal mij behouden in de dag des oordeels". (1 Thess. 1: 10; Ef. 4: 3 en 5). "Er is geen zonde, die van Christus scheidt, dan de zonde van ongeloof". (Joh. 5: 40). "Dit is het geloof, waarop ik het oog heb, het geloof in een

vollen Christus voor een ledig schepsel". (Joh. 6: 37). "Niets onderscheidt mij van de duivel, dan vrije genade, vrije genade". (Ef. 2: 1 en 8). "Hij heeft niet vergeten, genadig en barmhartig, te zijn, hoewel ik Hem daar dikwijls van beschuldigd heb". (Jes. 49: 14 en 15).

Voor haar broeder, die zij, gelijk reeds gezegd is, vaak Jozef noemde, sprak zij deze zegenwens uit: *"Gezegend zij Jozef van de Heere! De goedgunstigheit van Dien, die in de braambos woont, zij op het hoofd van Jozef en op het hoofd des afgezonderden van zijn broederen"*. (Deut. 83t 16).

Dan vroeg zij weer naar dezelfde personen, die ze tevoren genoemd had, en zei: "Zij hebben de Heere, voor mij gezocht; vraag hun, dat ze Hem nu ook loven en prijzen!" En toen ze kwamen, hield zij op van spreken en lag stil, zonder eten of drinken tot de 19de April. Gelijk vroeger reeds meegedeeld is, had ze sedert de 27ste Maart niets gegeten alleen nu en dan een weinig water gedronken.

Op, die 19de April bracht zij de vinger aan de mond, ten teken, dat ze water begeerde. En na een kopje gedronken te hebben, ving ze aldus aan: "God is, een hoog Vertrek en een schild ten tijde van stormen en onweers. Hij heeft mij gewroken aan mijn vijand, die gedacht had, zich aan mij te zullen wreken en wiens wraak ik zo zeer duchtte. En nu heeft de Heere mij de overwinning gegeven. Zal een onrechtvaardige rechter recht doen" (Luc. 18: 6 en 7) en zou de Rechter der ganse aarde het geroep Zijner uitverkorenen niet horen? Hij zal hun gewisselijk recht doen. Welgelukzalig; ja, welgelukzalig is het volk dat de God Jakobs tot zijn hulp heeft en welks sterkte in de Heere is". (Ps. 144: 15). "Zie, de Heere zal komen met een sterke hand. Hij zal de kudde weiden als een herder. Hij zal zijn lam meren in Zijn armen dragen". (Jes. 40: 11 en 12). "Ik heb u gedragen van de buik aan en tot uw ouderdom toe zal Ik dezelfde zijn; ja, tot de grijsheid toe zal Ik u dragen". (Jes. 46: 3 en 4). "Ik zal Hem verbeiden, die Zijn aangezicht verbergt voor het huis Jakobs, en ik zal hem verwachten". (Jes. 8: 17). "Hij verborg zijn aangezicht voor het huis Jakobs; en toch was het Zijn volk. Hij is waardig, dat men Hem verwachtte. Al moest iemand van zijn geboorte tot den dag zijns doods wachten, één blik van des Heeren aangezicht is alles waard. Dat dan een iegelijk, die in de duisternis wandelt en geen licht heeft, betrouwe op de Naam des Heeren en steune op zijn God". (Jes. 50.: 10).

Weer drong men er bij haar op aan, dat ze wat eten zou; ze had toch, Zo zei men tot haar, in geen 24: dagen enige spijs genuttigd, maar zij antwoordde: "Meent gij, dat ik niet eet? Hoe denkt ge dan, dat ik leef?" en op de vraag, wat ze dan at, zei ze: "Geen mensenoog ziet het, maar Gods oog wel. Niemand kon de zoetheid van het manna smaken door het aan te zien; niemand, dan wie hem at, de kracht van de honig uit de rotssteen genieten." De verlost des Heeren zijn een koninklijk priesterdom, een uitverkoren geslacht. Hij heeft ons Gode tot koningen en priesters gemaakt". (Openb. 1: 6." 1 Petr. 2:, 9). "We zijn in Zijn ogen kostelijker dan goud, ja, dan het goud van Ophir. De Heere heeft mij gewroken aan mijn vijand, die dag en nacht tegen mij brieste om mij te verslinden. Hij heeft mij verlost. Die Uw Naam kennen, Heere, zullen op U vertrouwen, omdat Gij niet hebt verlaten degenen, die U zoeken". (Ps. 9: 11). "Eer ik riep, antwoordde Hij; terwijl ik nog smeekte, hoorde Hij en verlost mij uit al mijn vreze".

Weer vroeg ze: "Zullen nu Mr. Jessey en Mr. Simpson niet komen, om met mij de Heere te loven en groot te maken? Zij hebben zo voor mij gebeden" Toen werden haar oren geopend, die sedert de 5de April gesloten waren met uitzondering van de korte tijd, waarin zij de verzekering van de vergevensgezindheid van haar moeder ontving en haar broeder zien en horen mocht. Want toen men haar vroeg, of ze

begeerte gevoelde naar een langer leven, verstond zij dit en zei: "Ik ben tevreden met de wil Gods, hoewel ik het liefst sterven zou". Daarop deelde men haar mee, dat de straks vermelde predikanten wensten, dat ze leven mocht.

"Doen zij?" was haar antwoord; "ik moet doen, wat de Heere behaagt. De drinkbeker, dien mij de Vader geeft, zou ik die niet drinken?"

Omdat haar ogen nog zwak en gesloten waren, vroeg ze; of het nacht was. Men antwoordde bevestigend en daarop sprak ze: "Er zal eens een dag komen, waarop geen nacht volgt. De Heere en het Lam zullen daar het licht zijn en in het midden wandelen". (Openb. 21: 23. En 25: 3). "De Heere heeft mij verlost van mijn vijand, van het brullen des leeuws, die over mij briede". (1 Petr. 5: 8). "De Heere heeft over mij getriomfeerd". . . . En zich tot haar moeder kerende, vervolgde zij: "Zegt gij niet: het is wel, moeder? Looft gij niet de Heere? Hij is machtig, volkomen zalig te maken, die door Hem tot de Vader gaan". (Hebr. 7: 25). "Gij moogt mij nu vertrouwen, moeder! en behoeft niet meer bevreesd voor mij te wezen". (Zij had hier blijkbaar het oog op de pogingen, die zij aangewend had, om zich met een mes of op andere wijze van het leven te beroven.) "Want al zag nu niemand naar mij, de Heere zal mij bewaren. En de barmhartige Samaritaan, die mijn ziel genas, zal ook Mijn lichaam helen". (Luc. 10: 88). Tot de dienstbode Hanna Guy, die op haar toezag en bij haar waakte, zei ze: "De Heere zal de arbeid uwer liefde belonen.

Daarop legde zij zich neer en sprak niet meer voor des avonds van de volgenden dag. Op die avond waren nl. verscheidene burens en andere lieve vrienden, een twaalfstal of meer samengekomen, om haar te zien en, zo 't God behaagde, ook te horen. Velen hunner toch waren zeer bewogen en aanvankelijk reeds verkwikt door de mededelingen, die hun aangaande de jeugdige lijderes waren gedaan; zij hadden van heler hart met de gemeente in de openbare samenkomsten de Heere gedankt voor de uitredding, haar geschonken, en wensten vurig, nu ook eens uit haar eigen mond het een en ander te vernemen. Om haar ogen, die zeer zwak waren, te beschermen, had men er een linnen doek op gelegd, zodat ze niet zien kon. De dienstmeid zei haar, dat Mr. Jessey daar was; deze bevond zich juist nabij haar legerstede en ze kon daarom zonder grote moeite tot hem spreken, wat ze ook deed. "O," zo zei ze tot hem, "o, maak de Heere met mij groot, want Hij heeft mij van al mijn vrezes verlost, niet van één, maar van al mijn vrezes", (Ps. 34: 4).

Dit en het volgende sprak zij met zachte stem en onder sterke aandoening, zó zelfs, dat de tranen haar bij soms het voortgaan onmogelijk maakten. De woorden, zoals ze hier neergeschreven zijn, kunnen dan ook onmogelijk de indruk maken, die haar uitspraken teweegbrachten. De gebrokenheid des harten, die uit haar woorden sprak, is immers niet weer te geven.

Zo ging ze daarna voort, "Hij heeft de nederigen en snoden staat zijner dienstmaagd aan gezien". (Luc. 1: 48). "Ik verheug mij in Hem, dien ik doorstoken heb". (Zach. 12: 10). "Het was niet zozéer Judas of de soldaten; neen, ik heb Hem door stoken. Ik dacht, dat ik de kwade moordenaar was; maar Hij heeft tot mij gesproken, als tot de goede moordenaar: "Gij zult met mij in 't paradijs zijn! (Luc. 23: 43). "Het aardse paradijs was een schaduw en zinnebeeld van het hemelse; dat verwelkte en ging verloren, maar dit duurt eeuwig en altoos.

. . O, loof God met mij, want Hij heeft mij aangezien, de snoodste, de ergste en de grootste der zondaressen; mij een weerspannige, ongehoorzame, ondankbare en onheilige murmureerster, die 't niet beter maakte, dan de kinderen Israëls in de woestijn. En hun murmuring hield hen buiten Kanaän, maar mij heeft Hij "zalig gemaakt. Van de rand der hel voerde Hij mij terug; is dat geen dankzegging en prijs waardig? Het Lam is waardig het boek te openen, want niemand in hemel noch op

aarde, geen mens of engel kon de metalen deur, de ijzeren poort mijns harten openen, dan Hij". . . .

Ze legde de hand op haar borst en vervolgde: "Toen ik mijn zonden beled, schold Hij mij de straf kwijt. Ik heb nooit mijn zonden kunnen belijden, hoewel ik er met ijver naar getracht heb, dan nu, nadat Hij mij Zijn barmhartigheid heeft geopenbaard".

Men vroeg haar, wanneer zij haar zonden beleden had, en ze antwoordde: "Sedert ik Zijn barmhartigheid leerde kennen en zijn genade mij geopenbaard werd. Niets, dan 't gevoel Zijner genade, kon er mij ooit toe brengen, mijn zonden te belijden". (Luc. 15: 18). "Ik verlangde troost te ontvangen uit mijn eigen werken, uit mijn doen of uit dat van enig schepsel. Ik sprak de mensen aan, maar ze konden mij niet troosten. Maar de HEERE deed het. Ik kon Hem niet liefhebben, voor Hij mij Zijn liefde bekend maakte" (1 Joh. 4: 29), mij, de grootste der zondaresen. Wanneer al de zonden der ganse wereld bijeengevoegd waren, ik zou ze bij de mijn onvergelykbaar hebben geacht. Ook kon ik nergens in de Schrift iemand vinden, die in mijn staat verkeerd en genade ontvangen had. En evenwel is mij genade geschonken. O, dat de Heere Jezus uit de schoot zijns Vaders wilde komen, om voor zondaren, om voor mij in de dood te gaan! Hadden alle mensen samen mij gezegd, dat Christus voor mij gestorven was en mijn zonden mij vergeven waren, ik had het niet geloofd. Maar nu . . . al zeiden alle mensen, al zeiden alle engelen en duivelen mij, dat ze niet vergeven waren, ik zou het niet geloven".

"Wat deed ik een moeite, om een troostwoord van mensen te horen. En toch, niemand kon mij helpen. Maar Christus deed het in één ogenblik. Die Zijn Naam kennen, zullen op Hem vertrouwen" (Ps. 9: 10); zij kunnen niet anders. Indien de wereld Hem kende, ze zou Hem ook liefhebben. Hij munt uit boven tien duizend (Hoogl. 5: 10); in zijn diepste vernedering is Hij meer waard dan duizend werelden, ja, dan miljoenen werelden. Zie, o dochter van Jeruzalem! uw Koning komt, zachtmoedig, opdat Hij zijn volk zachtmoedigheid lere. Hij kwam tot een ongetemde vaars, als het veulen van een wilde ezel. Hij kwam tot mij. Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad. Ik kon mij niet tot Hem bekeren, noch Hem liefhebben, voor Hij mij Zijn liefde bewees en mij bekeerde". (Jer. 31: 18 en 19).

"Loof de Heere met mij, die zijn genade bewees aan een wanhopige, als ik was. Ik waande mij reeds in de verdoemenis en zag des daags noch des nachts iets anders dan hel en toorn. Och, dat andere hoorden, wat aan zulk een onwaardige en rampzalige is geschied". (Ps. 66: 16). "Ik wenste wel, dat de mand aan de barmhartigheid Gods twijfelde. En dat, men inzag, welk een schrikkelijke zonde het is, te murmureren tegen de Heere en tegen zijn ouders, gelijk ik deed. Men zou er zich voor wachten".

Schrijver dezes, die toen juist vernomen had, dat ze nu sedert 24 dagen niets gegeten en alleen nu en dan wat gedronken had vermaande haar, een weinig spijs te nemen.. "Als de Heere zegt: "Gij zult niet doden!" dan geeft Hij ons tegelijkertijd te verstaan, dat wij alle goede middelen aanwenden tot behoudenis des levens", zei hij. En hoewel degenen; die daar tegenwoordig waren, haar met vreugde en verwondering hoorden gewagen van de grote daden des Heeren, nochtans drong hij er op aan, dat zo niet veel spreken zou, daar dit voor haar zwak en afgetobd lichaam schadelijk moest wezen.

Ze antwoordde: "In rust en wederkering zal mijn behoudenis zijn, in stilheid en vertrouwen mijn sterkte". (Jes. 80: 15). "Ik word met verborgen manna gevoed". (Openb. 2: 17). "Het was de ogen aangenaam manna te zien (Num. 11: 11), maar de Israëlieten), genoten de zoetheit niet voor zij 't smaakten".

Hier hield zij op van spreken en overeenkomstig de vele malen door haar genoten wens loofde en dankte Mr. Jessey de Naam des Heeren in aller tegenwoordigheid.

Op een andere dag bracht iemand haar een ruiker; ze bekeek hem en genoot de liefelijke geur en prees de grote Werkmeester in ieder bijzonder bloemke, zeggende: "De bloemen zijn alle welriekend, maar de een in meerdere, de andere in mindere mate; zij hebben onderscheidene kleuren en een verschillenden geur; nochtans komen ze alle uit de aarde. Zo is het niet de heiligen; ze zijn allen in Christus en in Hem zijn ze zoet en welriekend; evenwel is hun kracht en verstand verschillend. De sterken behoren de zwakken te dragen en ze nooit te versmaden".

De 25ste April, zijnde een rustdag, toen weer vele Christenen ten huize van Miss Wight waren samengekomen, ving zij op ootmoedige toon aan, te spreken als volgt: "Hoe zoet is 't mij, te denken, dat een oneindig God een rotssteen en toevlucht wil wezen voor een eindig schepsel, een zekere rotssteen, een schuilplaats tegen alle stormen en onweders. (Ps. 46: 11. Toen de man, door moordenaren gewond, op de weg neerlag, kwamen de priester en de Leviet voorbij, maar zij hielpen hem niet. Als menselijke hulp tekortschiet, dan komt de goede Samaritaan en redt de ongelukkige". (Luc. 10: 85). "Toch heeft die ellendige de hulp van de Samaritaan niet ingeroepen. Hoe dieper de wonden, hoe meer eer voor de heilmeester. Hij zette hem op zijn eigen beest. Hij liet hem niet aan zijn lot over, maar gaf hem penningen, waarin ik zie een zinnebeeld van 't geloof en de liefde". (Gal. 5: 6). "Niemand trok zich zijner aan, alle toevlucht ontbrak hem. Maar Christus hielp. Christus droeg zorg voor hem". (Ps. 27: 10.)

Een der aanwezigen herinnerde aan de toestand, die ze doorleefd had en sprak er van, hoe verre zij toen was van de hoop, om ooit genade te verwerven, waarop ze zei: "Zo de ganse wereld zalig werd, dan was er voor mij misschien hoop, dacht ik, maar anders scheen mij alle hoop afgesneden: Dat Petrus, Maria Magdalena, David en Manasse zalig zijn geworden, kon mij niet baten; ja, al ware Judas behouden, wat winst zou het mij zijn geweest? De zonden van die allen en die van de vervolger Paulus en van de moordenaar aan het kruis, samengenomen, zouden zo talrijk en zo snood niet zijn, als de mijnen. En nochtans heeft mij de Heere genade bewezen, mij, die meende, dat de tijd der genade voorbij en ik om mijn ongeloof reeds verdoemd was. Ik zei mijzelf dikwijls, dat er geen hoop voor me was, en hield mij daarvan ook overtuigd. Maar 't is mij goed, getuchtigd te zijn, en ik loof nu Zijn barmhartigheid des te meer". (Ps. 119: 69). "Alle oordelen konden mij niet verootmoedigen, maar Gods barmhartigheid deed het. Voor die tijd kon ik niet vriendelijk of ootmoedig zijn. Ik heb mij niet vernederd of geschikt gemaakt, maar Christus heeft zich tot mij neergebogen. Ziet Hij een ellendige aan, dat verootmoedigt. Hij komt met Zijn macht in de ziel en doet haar geloven", (Ef. 1: 19).

Mijn tong is niet bij machte, de ellende te beschrijven, waaian ik ter prooi was, noch *de genade, die mij bewezen werd. En nooit kan ik de naam des Heeren naar waarde prijzen. Graag was ik ontbonden geworden, om bij Hem te wezen". (Phil. 1: 23). "t Viel mij zwaar, met een langer leven tevreden te zijn. Maar nu ben ik even gewillig, om te leven, als om te sterven; 'k ben nu geheel met Gods wil verenigd". (Phil 4: 11 en 13.)

"Ik was zo wanhopig, dat ik onverschillig werd voor alles. Dikwijls stond ik aan de rand der hel; ja, haar poorten scheen reeds voor mij geopend. Maar toen kwam Christus en rukte mij weg. Gelijk Daniël uit de kuil der leeuwen, zo werd ik uit al mijn ellende gered. Dezelfde genade verheerlijkte Hij aan hem en aan mij". (Dan. 6.)

"De 107de Psalm: "Opdat zij de Heere voor zijn goedertierenheid zouden loven én zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen". O, werd die Psalm dikwijls

gelezen! De goedheid Gods is ondoorgroendelijk; hoe heerlijk is ze aan mij geopenbaard. Voor ik te bed ging liggen, was ik vol schrik, ik had dag noch nacht rust en achtte geen dood akelig genoeg voor mij. Ik wandelde gedurig als in vuur en zwavel, overmits ik tegen de Heere en tegen mijn moeder had gemurmureerd en gerebelleerd. Verbergt Hij zijn aangezicht, wie kan leven? Verleent Hij rust, wie zal de vrede loven? (Job 34: 29). Ik weet het beide bij ervaring. Hij heeft tot mij gesproken: "Uw zonden zijn u vergeven. Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg om Mijns Naams wil". Christus is onveranderlijk en daarom kwam ik niet om. Met verwondering zeg ik: "Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, of de zoon des mensen, dat Gij hem bezoekt? Gij hebt hem een weinig minder dan de engelen gemaakt." (Ps. 8. Deze woorden paste zij op de Zaligmaker toe; gelijk uit Hebr. 3: 6 blijkt, vol komen terecht).

"Jezus Christus nam onze natuur aan, om deel te nemen aan ons lijden, en opdat wij Hem daarin volgen en 't lijden niet vreemd achten zouden. Onze Hogepriester kan medelijden hebben met onze zwakheden". (Hebr. 2: 17 en 18. En 4: 15). "Loof de Heere, mijn ziel! die al uw zonden vergeeft en al uw krankheden geneest. In mijn ellende verging mijn vlees en mijn beenderen teerden weg. Ik was nabij de dood. Maar nu want de verkwikking des harten is ook voor het lichaam medicijn nu krijg ik weer sterkte. Van jongsaf las ik de Heilige Schrift, maar ik verstond niet, wat ik las, voor de Heilige Geest mij onderwees. Hij is waardig, dat men op Hem wacht. Wie dat doet, wordt dan ook zalig gesproken. . . . Ik was moede en ongeduldig en wachtte niet. Maar Hij wordt niet moede en bezwijkt niet. Wel laat Hij de mens een tijdlang zijn eigen weg gaan, om hem des te dieper te verootmoedigen en Zijn barmhartigheid te luisterrijker te openbaren, maar de ziel is in Zijn macht en zij behoort te zeggen: "Mijn tijden zijn in Uw hand"; ze moet Zijn liefde grootmaken. Waar was ooit een mens, zo schuldig, als ik geweest ben? En nochtans heeft mij de Heere genade ge schonken. Laat toch niemand hard zijn tegen andere, maar ook de snoodsten met zachtmoedigheid behandelen. Zie, wat de Heere aan mij deed, en laat een ieder onzer zelfs met de slechtsten diep en innig medelijden gevoelen".

Een dergenen, die daar waren, vroeg, wanneer haar het gehoor teruggegeven werd. Zij antwoordde: "Voor enige dagen, toen ik verzocht had, of Mr. Simpson en Mr. Jessey wilden komen, om met mij de Naam des Heeren te loven. Op datzelfde ogenblik bevond ik, dat mij het gehoor weergegeven werd."

CONFERENTIE

gehouden op 24 April 1617, na haar vertroosting, met een maagd, die in diepe vertwijfeling verkeerde en gehoord had, hoe Sara uit haar vorige angsten verlost en op heerlijke wijze getroost was.

Zij voerden daarbij het volgende gesprek.

De maagd. "Ik ben verduisterd in het verstand en word aangevochten, om te geloven, dat er geen God is, noch een schepping door God".

Miss Sara. "Zo was 't met mij ook, zo ben ook ik aangevochten. Hoewel de schepping Zelfs toont, dat er een God is (Rom. 19: 20), nochtans kon ik het niet geloven".

De maagd. "Gisteren hielden enige van mijn vrienden een vastendag voor mij. En toch ben ik dezelfde gebleven. Dit maakt mij te meer verslagen, dat de gebeden voor mij niet verhoord worden".

Miss Sara. "Zo was 't ook met mij. Ik was zo verslagen, als er op de gebeden voor mij niets volgde. En toen er vele biddagen voor mij gehouden werden en de vrucht scheen uit te blijven, werd ik eer erger, dan beter. Want ik wist, dat een gebed voor een

verdoemde niet verhoord wordt, en zo besloot ik dan, dat ik verdoemd moest zijn. Maar des Heeren tijd is de beste, om antwoord te geven". (Ps. 88: 9, 16.)

De maagd. "Ik heb de Heiligen Geest weerstaan. De Heere heeft mij door genade toegesproken, maar ik heb Hem tegengestaan".

Miss Sara. "De dag uwer verzegeling was nog niet gekomen. Wanneer de Heere met macht komt, kunt gij zijn werk niet weerstaan; anders zou God immers zwakker zijn dan gij? God bracht u op een omweg en verbergt Zich nu voor u, omdat gij Zijn Geest bedroefd hebt en opdat ge Hem met des te groteren ernst zou zoeken; opdat gij te vaster vertroost zou worden en Zijn Naam te meer eer geven. Lees Jes. 63: 10, 11. "Zij waren weerspanning en hebben zijn heilige Naam smart aangedaan; daarom is Hij hun in een vijand verkeerd, Hij zelf heeft tegen hen gestreden. Toen gedacht Hij aan de dagen vanouds, toen Hij ze leidde door de rechterhand van Mozes, die de wateren voor hunlieder aangezicht kliefde, opdat Hij zich een eeuwige Naam maakte, die ze leidde door de afgronden". Zo leidt Hij nog door de aller-diepste aanvechtingen en zwarigheden, totdat de Geest des Heeren Zijn volk rust geve, op dat Hij Zijn Naam heerlijk make, al, zijn zij weerspanning geweest en al hebben zij Zijn Geest smart aangedaan. Dat hebt gij ook gedaan en iets anders kondt ge niet. "Nochtans", zegt de Heere, "heb Ik u van oude dagen af gedragen en zal ook voorts uw Leidsman zijn".

De maagd. "Het is onmogelijk, dat zulk ene, als ik ben, genade zou vinden. Ik verwacht elke dag, verslonden te zullen worden".

Miss Sara. "Maar Gods gedachten zijn niet uwe gedachten, noch Gods wegen uw wegen". (Jes. 55: 8). "In de woestijn murmureerde Israël, toch volgde hen de Rotssteen, en niet zij de Rotssteen; zij gingen integendeel vaak van Hem af. Die Rotssteen was Christus". (1 Cor. 10: 4.) "Zo nu zal deze Rotssteen ook u volgen in uw wildernis".

De maagd. "Het is niet mogelijk. Ik vind toch zoveel boosheid in mij, dat ik gewis in de grofste zenden zou vervallen, werd ik niet door vrees voor toorn of straf teruggehouden".

Miss Sara. "Nu toont gij, te geloven, dat er een God is. Gij zijt niet erger dan Petrus, die Hem tegen zijn geweten in, op het schrikkelijkst verloochende (Marc. 14: 71); of dan Maria Magdalena, in wie zeven duivelen huisvestten (Marc. 16: 9); of dan Paulus, die Christus vervolgde, of dan ik zelf, die ook diep zondig en vol godslastering, ja, de grootste zondares ben geweest en nochtans genade heb gevonden. Wat kunt gij meer gedaan hebben? Ge kunt maar een zondares zijn, al ware het de allergrootste en snoodste. En juist voor dezulken is Hij gestorven. Daarom heet Hij Jezus, de Zaligmaker, omdat Hij Zijns volk van de zonden zal verlossen. En welk volk? Hen, die geen volk waren, hen roept Hij, en hen maakt Hij zalig".

De maagd. "Ik weet niets beters, dan mij tot de middelen te vervoegen. Ik ben bereid, alles te laten varen".

Miss Sara. "Ik was zo vol vreze, dat ik niet tot de middelen gaan kon. En toch vond ik ook dat weer verschrikkelijk, zodat ik geen rust had, hoe ik ook deed. Ging ik, zo werd mij de zaligheid tot verdoemenis; ging ik niet, het was mij de dood. Zo lag ik voortdurend als op een pijnbank".

De maagd. "Niemand kan erger zijn, dan ik, die vol vreze ben".

Miss Sara. "Mijn stand was tot voor korte tijd, zó ellendig, dat iemand die een ganse dag in 't vuur had gelegen, er niet ongelukkiger aan toe zou ge weest zijn, dan ik was".

De maagd. "Sinds enigen tijd bevind ik mij in de uiterste verlegenheid. Ik ben bijna geheel verteerd. Ik heb niets, dat mij opbeuren of troosten kan".

Miss Sara. "Zo was 't ook met mij. Maar wanneer gij op het laagst zijt, dan is Christus gereed, om u te verkwikken. (Matth. 18: 19.) Indien ge uw eigen nietigheid en

Christus volheid ziet, dan zijt ge de troost nabij. De Heere heeft voor mij zoveel gedaan, als ooit voor iemand, ja, zoveel, als voor de man, in wie vele duivelen gevaren waren en die daarna gekleed en wel bij zijn verstand neerzitten mocht". (Marc. 5: 15.) God doet onze zonden weg als een dikke wolk, maar de openbaring daarvan aan uw ziel ontbreekt u. Zijn tijd is echter de beste, wacht daarom op Hem".

De maagd. "Ik ben een genadeloos schepsel. Ik kan niet langer wachten".

Miss Sara. "De Heere wacht op u. Gij meent, genadeloos te zijn. En Hij wacht, om zulken, als gij zijt, genade te bewijzen. Gods macht openbaart zich in even hoge mate, door u in deze toestand staande te houden, als door u te verlossen".

De maagd. "Ik ben ten enen male verloren".

Miss Sara. "Niet in Zijn ogen. Maar ge moet in u zelf verloren zijn, opdat ge in Hem moogt ge vonden worden. Hij kwam, om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was".

Zo bevljigtige Sara zich, om een ander te troosten met de vertroosting, waarmee zij zelf van God vertroost was. Evenwel ging deze arme zielsbedroefd weg. Haar toestand woog Sara zwaar op het hart. Zodat ze na haar vertrek weende en andere, die haar bezochten, met aandrang vroeg, voor die maagd te bidden.

Hierna kwam een vouw tot haar, die ook in diepe vertwijfeling verkeerde en van haar droevige, maar nu heerlijke toestand vernomen had. Ook deze trachtte zij ondersteuning en verkwikking voor de afgematte ziel te schenken; ook met haar sprak ze, op even troostelijke wijze, tot ze zeer afgemat was.

Een ander kwam om haar te zien en raadde haar aan toen zij de volheid van haar vreugde en haar vergenoegen in God zo vrijmoedig uitsprak, zich op een verandering voor te bereiden en wat voorraad op te leggen voor de toekomst. Maar zij gaf ten antwoord, dat zij, indien ze wat wilde opleggen, welhaast een bankroetierster zou wezen en alles verkwist hebben, maar dat Christus voor haar oplegde en dat al haar verse springaders in God waren. (Ps. 87: 7.)

Den 2de Mei, een rustdag, kwamen velen, die gehoord hadden, wat de Heere aan haar ziel had gedaan haar bezoeken. Op ootmoedige toon en met zachte stem, want ze was nog zeer zwak, loofde en prees, zij de Heere voor de genade, die haar bewezen was. De volgende woorden werden daarbij door haar gesproken en door een ander terstond opgetekend "O, loof toch om mijnentwil de Heere, die mij dagelijks omringt met lofzangen der bevrijding. Ik kon 't niet houden, of ik zag Hem, die onzichtbaar is. Ik zou Hem niet gezien hebben, tenware Hij eerst op mij gezien en mij het geloof gegeven had. Hij had mij lief, Hij waste mij in zijn bloed (Openb. 1: 5). Hij had mij reeds lief, eer ik gewassen was; omdat Hij mij liefhad, daarom waste Hij mij." "Hij werd verzocht, gelijk wij verzocht worden. Hij behoefde niet verzocht te worden, dan opdat Hij ons, arme en aangevochten creaturen zou te hulp komen. Het is onzes Vaders welbehagen, ons een koninkrijk te geven. Het is Zijn welgevallen, Hij heeft er lust aan". (Luc. 12: 23.) "Noch hoogte, noch diepte, noch overheid, noch macht, noch enig schepsel zal ons scheiden van de liefde Gods". (Rom. 8.) "Hij heeft de ziel aan zich verbonden met koorden der liefde en niets kan haar van Hem scheiden".

In de morgen van de 3de Mei sprak ze in antwoord op hetgeen tot haar gezegd was: "Ik ben niet alleen vervuld met de Geest, maar ook, zo ik het zeggen mag, dronken in de geest. Het overweldigt mij". Zij scheen daarbij te zien op Ef. 5: 13: "Wordt niet

dronken van wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met de Heilige Geest", of op Hand. 2: "Dezen zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt, maar de Heilige Geest is over hen uitgestort." Een bezoeker zei tot haar: "Uw genieting is meer dan van vele heiligen samengenomen", waarop ze antwoordde: "Ook mijn lijden is groter geweest, en Christus is getrouw. Hij heeft gesproken, dat onze vertroosting overvloediger zal zijn, naar mate ons lijden zwaar is" (2 Cor. 1: 5), en zijn beloften falen niet. Er zijn vele heiligen, die wel zestig jaar hebben geleefd en nochtans niet geleden, wat ik doorstond in een enkele maand. De Heere was mij echter tot een schild en daarom kon niets mij schaden. Christus is in mij, de Hoop der glorie. (Col. 1: 2.) De God des vredes zal binnenkort de satan onder onze voeten vertreden". (Rom. 16: 23.) "Hij zal het doen en heeft het gedaan. Ik zie, dat het gedaan is. Al had een sterkgewapende dit huis in bezit, een sterkere heeft hem uitgedreven en 't huis in bezitting genomen". (Luc. 11: 21.) "Niemand kon het doen, dan Hij. Engel noch mens was er toe in staat. Inderdaad ik moet verstommen over Gods goedheid. Al had ik aller mensen en aller engelen tongen, ik zou noch mijn vorige gruwzaamheid, noch de vreugde, die ik thans geniet, kunnen uitspreken".

Ondertussen kwamen tot haar vele vreemden, goede en kwade; met andere, die God vreesden, trad ook iemand binnen, die vol kwinkslagen zat. Toen het nu enige ogenblikken stil was, begon deze enige aardigheden en grappen uit te kramen. Maar spoedig brak het angstzweet Sara uit; spoedig kon zij zich niet meer bedwingen en sprak: "Laat degenen, die Christus ontvangen hebben, toch nergens van spreken, dan van de liefde Gods en van een volle Christus voor een ledig en nietig schepsel".

De 4de Mei, toen Miss Langhman, de echtgenote van de kolonel Langhman, en enige andere haar bezochten, om met haar te spreken en uit haar eigen mond te horen, hoe God haar had geleid, zei zij in hoofdzaak het volgende: "Jezus Christus vond mij en had mij lief, eer ik Hem liefhebben kon. Hij vond mij in de wanhopigste toestand, waarin ooit een ziel komen kan. Toen ik 't onmogelijk langer uithouden kon en verlost moest worden of verloren gaan, toen kwam Hij. Christus is mijn leven, en mijn leven is verborgen in God. En wanneer Christus zal verschijnen, dan zal ik met Hem verschijnen in heerlijkheid". (Col. 8: 3. 1 Joh. 3: 2.) "Welk een wonderlijke zaak is het, dat Hij stierf, om mij het leven te geven. Hij is wonderbaar in zijn heiligen. Hij kwam, om geloof te geven aan geloofloze zielen en om harde en ongelovige harten te verzachten. Hij bracht nabij, wie verre waren, en veranderde vijanden in vrienden. Is dat geen wonder, geen groot wonder?" "Eerst vindt Hij de ziel en dan getuigt de bruid, dat zij die gevonden heeft, die haar ziel liefheeft. Hij breekt af, Hij rechtvaardigt, Hij doet alles zelf, opdat Hij de eer alleen hebbe. Hij laat het schepsel niets, waarop het roem zou dragen. En daarin blijkt Zijn wijsheid, want, Hem moet alle eer worden gebracht. "Bekeer Gij mij, dan zal ik bekeerd zijn; heel mij, en ik zal geheeld zijn!" Zo heeft mijn ziel het nu door ervaring geleerd".

Iemand uit de aanwezigen maakte de opmerking, dat er geschreven staat: "Bekeer u, waarom zou gij sterven, gij, huis Israëls?" (Ezech. 18: 31, 82.) Zij antwoordde daarop: "t Is Christus, die door zijn Woord met macht komt en ze omkeert. De kerk erkent haar eigen onvermogen in het komen en weer keren, en daarom bidt ze: "Bekeer mij." (Jer. 31: 18.) "Zie, Hij komt, springende over de bergen en huppelende over de heuvelen". (Hoogl. 2: 8.) "Hij maakt de hobbelige wegen effen en de valleien tot een vlak veld". (Luc. 3: 3.) Het valt Hem even licht, bergen van zonden, een menigte van zonden te vergeven, als een enkele zonde. Hij schonk mij vergiffenis, of schoon mijn zonden menigvuldig waren als de sterren des hemels. Hij verlostte mij uit de schrikkelijkste slavernij. Hij verscheen mij, toen ik in tastbare duisternis, in een dikke

wolk neerzat. Eén straal van de Zon der gerechtigheid deed de wolk breken en snel verdwijnen. Hoe zondig was ik! Nooit heb ik van iemand gelezen, die zo ellendig en hopeloos was. En nu ben ik uit al mijn vrezen gered, niet uit sommige, maar uit alle. Daarom begeer ik, dat voornamen en geringen, rijken en armen de Heere loven om de weldaden, mij bewezen. Dat zijn werken Hem dan prijzen, dat zijn heiligen Hem zegenen". (Ps. 145: 10.)

"Inzonderheid het werk der herschepping in de ziel. Voorheen meende ik vast, dat er geen hel was, dan in dit leven. Ik vond geen rust, noch in het horen, noch in het lezen, en toen vond ik de rust in Hem". (Matth. 11: 28.), Ik was moede en mat, Hij toonde zich noch moede, noch mat. Zijn toorn duurt maar een ogenblik, maar Zijn goedheid en genade heeft geen einde. Hij legt de grondslag en Hij bouwt er op; de Heere doet alles. Hij droeg me en voerde me, .en ten laatste verlost Hij me. De Rotssteen volgde mij, al werd ik het niet gewaar. De Zon der gerechtigheid ging op met heil onder de vleugelen en de Morgenster ging op in mijn hart". (2 Petrus 1: 19.)

"t Was een duister hart, dat tot Christus kwam, maar toen werd het licht. Christus leed om mijnentwil. Hij behoefde niet te lijden, noch verzocht te worden, dan opdat Hij diengenen, die verzocht worden, zou te hulp komen". (Hebr. 2: 18.)

"Ik had geen rust, voor ik mij met Hem gekruist zag (Gal. 2: 20), voor ik zag, dat mijn zonden Hem doorstoken hadden. Toen waste het bloed uit Zijn zijde de schuld en het water uit Zijn zijde de smet van mijn zonde af. Hij rechtvaardigt niet alleen, Hij heiligt ook". (1 Joh. 5: 6.)

"Ik leef nu door het geloof des Zoons Gods, die mij lief had en zich voor mij overgaf. Hoewel ik een ongelovig, onheilig en ondankbaar mens was, een murmureerster en vol ongerechtigheid, evenwel heeft Hij mij liefgehad en mij gewassen. Moeten niet al Zijn heiligen Hem prijzen en Zijn Naam in eeuwige gedachtenis houden? Is niet Zijn Naam barmhartig, genadig, groot van goedertierenheid en waarheid, ook jegens de grootste zondaren?"

Aan de avond van diezelfde 4de Mei waren enige anderen bij haar, o. a. Mr. Jessey en Miss Palmer, de huisvrouw van den predikant Palmer, die ook de angst harer ziel had gekend. Miss Palmer voerde daarbij het volgende gesprek met haar:

Miss Palmer. "Ik verneem met blijdschap, hoe goed God jegens u is geweest".

Miss Sara. "Ik zou zo gaarne willen, dat gij en al Gods volk den Heere loofde en prees, omdat Hij op mij neergezien en de lagen staat van Zijnr dienstmaagd niet versmaad heeft". (Luc. 1: 48. Matth. 23:12.)

Miss Palmer. "Op welke wijze is u die troost geschonken?"

Miss Sara. "Dat kan mijn aardse tong niet uitspreken. Wat ik gevoelde is meer, dan ik uitdrukken kan. Ik was op het toppunt der ellende gekomen, ik moest nu gered worden of ondergaan. Toen viel ik in verrukking en lag in gezichten. In die tijd werd de Geest Gods over mij uitgegoten; toen werd mij de Heere Jezus Christus getoond, als gestorven voor mijn zonden, en ik zag mezelf met Hem, gekruist. En toen ik een blik van Zijn liefde opving, begon ik innig leed te dragen over mijn zonde. Nooit tevoren had ik mijn zonde oprecht betreurd, maar nu werd ze mij inderdaad zonde, zonde tegen de heilige God, en ik treurde bitterlijk". (Zach. 12 : 10. "En nu, looft allen den Heere met mij en laat ons tezamen Zijn Naam groot maken".

Miss Palmer. "Zijt gij niet begerig, uw erfdeel te genieten?"

Miss Sara. "Ja, maar Christus heeft mij door hetgeen ik geniet, geleerd, onderworpen te zijn aan Zijn wil. De langdurige verschrikkingen komen niet in vergelijking met één ogenblik van Zijn genade. Mijn ellende was zeer groot, maar ze is niets bij één blik van Zijn barmhartigheid."

Miss Palmer. "Hoe werken uw gedachten nu en waarover gaan ze?"

Miss Sara. "Een levende Christus en een stervend schepsel doen alles op God aangaan". (Gal. 2 : 20:)

Haar afscheidswoord tot de samengekomen bij deze gelegenheid luidde: "*Verblijdt u met mij in den Heere!*"

Boven blz. 28, 58 en 64 is reeds in herinnering gebracht, dat Sara 24 dagen, achtereen van 27 Maart tot 21 April, niets had gegeten dan alleen nu en dan wat schoon water gedronken.

Sommigen, die hierover spraken, hebben dit voor verdrinking gehouden, en door hen heeft de duivel getracht, de werken van de grote God te verdonkeren. Maar vele vrome predikanten, en andere geloofwaardige personen, die Miss Wight en haar dienstmaagd en dochter van nabij kennen, zijn op goede gronden overtuigd, dat ze de Heere in oprechtheid dienen en van leugen en bedrog gruwen. Uit de mond van deze betrouwbare getuigen heeft de schrijver van dit verhaal vernomen, dat zij ook nadat ze uit haar verrukking opgewekt en van haar doofheid genezen is, dat is sedert de 19^e April tot de 5^e Mei toen een deel van het hiervoren medegedeelde geschreven werd, en Vanaf de 5^e Mei tot de 11^e Juni heeft ze even weinig voedsel genuttigd, als in de voormelde 24 dagen. Hoe heerlijk wordt hierin de macht des Heeren geopenbaard, die haar op wondervolle wijze 75 volle dagen onderhield zonder een kruimel brood of andere spijs en met zo weinig drank. Al die tijd kon zij niet meer eten of drinken, en zo ze op sterken aandrang al iets nam, dan deed ze het tegen heug en meug en moest het ook terstond weer uitbraken. En sterke drank heeft zij nooit gebruikt, ook vroeger niet.

Eens werd aan schrijver dezes gezegd, dat men haar niet kon bewegen, een hartsterking te nemen, die een lady haar, "waarschijnlijk op voorschrift van de geneesheer, had gezonden. Hij wendde toen persoonlijk zijn invloed op haar aan, waarop zij ze nam en aan de mond bracht. Maar terstond daarna verklaarde ze, dat zij ze niet gebruiken kon en dat de reuk haar nog zieker maakte, weshalve hij van verdere aandrang afliet.

Toen enige tijd later een ander haar vermaande, om toch wat voedsel te nemen, antwoordde zij: "Ik wil wel, maar ik kan niet; zelfs de gedachte aan voedsel is mij te veel. Alleen Jezus Christus voedt mij".

De 2de Mei vroeg haar iemand, of ze niet wat drinken wilde, maar ook toen sprak ze: "Ik kan niet. Ik heb Jezus Christus en dat is genoeg. Hij voedt mij met vermakelijkheden, Hij drupt niet op mij, maar vloeit in mij." En toen zij andermaal aangespoord werd, om toch iets te nuttigen, vroeg zij, dat men van haar aflaten zou, en zei "God heeft mijn ziel voedsel gegeven, toen ze uit gebrek aan voedsel nabij, de dood was, en nu voedt Christus mij. Zijn vlees is waarlijk spijs en zijn bloed is waarlijk drank". "(Job. 6: 54.) "God heeft een wonder gewrocht, door mijn ziel te verlossen. En is 't Zijn wil, dat ik blijf leven, dan zal Hij mij ook het vermogen schenken, om spijs en drank te gebruiken, maar nu word ik er minder van."

Haar antwoord op soortgelijke aansporingen luidde de 3den Mei: "Ik heb wel gezuiverde wijnen, waar geen hef bij is. Christus schenkt ze mij niet bij bekers in, maar voert me in wijnkelders en geeft mij flessen vol". (Hoogl. 2: 4, 5). En de 4de: "Indien 't Gods wil is, mij in 't leven te houden, zo zal Hij mij ook 't vermogen schenken, om mij te voeden. Hij weet, wat het meest tot zijn glorie verstrekken kan".

De 5de Mei kwam Miss Palmer, die haar ook de vorigen dag bezocht had, weer tot haar, om haar aan te zetten tot het nemen van voedsel, maar ook nu vergeefs. Sara antwoordde, als vroeger. Miss Palmer vroeg, welke belofte ze had, dat ze zonder spijs

zou leven.

Miss Sara. "Men leeft niet bij brood alleen, maar bij alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat". (Matth. 4: 4.)

Miss P. "Wat wordt hier verstaan door het woord?"

Miss S. "Mij dunkt, de liefde, barmhartigheid en goedheid, die Christus aan arme zondaren betoont, en die zijn genoeg om er op te leven."

Miss P, "Dat is genoeg voor de ziel, maar hoe zal het lichaam het maken?"

Miss S. "Indien het des Heeren wil is, zijn macht daarin te openbaren, dal Hij mij met zo weinig onderhoudt, Zijn wil is goed". (2 Cor. 12: 9.) Gij hebt immers zelf gezien, hoe ik, iets nemende, er zieker van werd?"

Miss P. "Blijven uw vertroostingen altoos zo klaar en zo vers als in de beginne?"

Miss S. "Ik heb een staande Rivier, waaruit ik voortdurend drinken mag".

Miss P. "Kunt gij gerust slapen; hebt ge geen last van dromen?"

Miss S. droom wel; soms droom ik van Gods vrije liefde jegens mij. Maar twee malen droomde ik van de verschrikkelijke toestand, waarin ik verkeerd heb; toen beefde ik zo sterk, dat mijn bed stede schudde. Maar hiervan ontwaakte ik, en met een was alles weg, want Hij is onveranderlijk, Hij is gisteren en heden en tot in eeuwigheid dezelfde." (Hebr. 13: 8.)

Bij het eerste gesprek tussen Miss Palmer en Sara was de verhaler hiervan zelf tegenwoordig en schreef terstond alles op; beide gesprekken zijn ook door Miss Palmer zelf op schrift gebracht. Dit handschrift is de verhaler ter hand gesteld en hem van goede dienst geweest.

Aan een ander verhaalde zij, wat kwelling zij een maand lang had doorstaan, eer zij het bed houden moest, hoe zij dag en nacht in schrik wandelde, welk een hel zij in haar geweten omdroeg, en hoe zij voortdurend aangevochten werd, om te geloven, dat er God noch duivel, hemel noch hel was dan in haar consciëntie, waarom zij dan ook menigmaal beproefde, haar hersenen tegen de muur te verpletteren, of zich van een hoogte neer te werpen, of zich met een mes of ander scherp voorwerp van het leven te beroven.

Tegelijkertijd deelde zij mee, hoe zij wonderbaarlijk bewaard was, omdat de Heere haar genade wilde bewijzen, hoewel 't haar toescheen, dat Hij nimmer tot haar inkomen zou, omdat zij zo snood en onwaardig was, hoe zij aangepord was, om God te lasteren en een zware strijd had, om niet uit te breken in schandelijke en lasterlijke taal, in zonderheid op de laatsten dag van haar druk, toen zij sterk gedreven werd, om God te lasteren en zo zij meende in haar ellende te sterven. Maar de Heere had haar weerhouden en haar, toen zij niet meer zwijgen kon en spreken zou, de tong verlamd.

Ook verhaalde zij, dat zij gewoon was, elke morgen wel twintig hoofdstukken uit de Bijbel te lezen, menende, daardoor haar aanvechtingen te verdrijven, hoewel ook dit vruchteloos was en zij ten laatste niets meer behield dan de oordelen Gods. Die werden haar geopend en voor ogen gesteld, "maar de beloften", zei zij, "waren voor mij verzegeld."

"Eens werd ik aangepord, om mijn Bijbel in 't vuur te werpen. Ik smet hem van mij, maar hij bereikte het vuur niet. Toch werd ik daarop gekweld, dat ik hem in 't vuur had willen werpen."

"Op een andere tijd zei ik in mijn aanvechtingen: "Wil de Heere mij niet zalig maken, laat Hij doen, wat Hij wil; al wil Hij mij verdoemen." Maar daarna was ik grotelijks verschrikt over die woorden. Ik zag in, hoe kwaad en zondig het was, in zulke aanvechtingen te bewilligen. Ik had gemeend verlichting te vinden door toegeven, maar werd integendeel des te meer verschrikt. En evenwel bewees mij de Heere zijn

grote barmhartigheid, toen ik meende, dat God mij om die inwilliging zeker verdoemen zou. O, hoe arglistig is de duivel toch! Maar ook, hoe ondoorgrondelijk is de goedheid Gods!"

Daarop verhaalde zij, dat zij op dezelfde dag, waarop ze ging liggen, aan haar ganse lichaam getroffen was, zodat alles beefde en sidderde, haar handen aan elkander geklemd en haar ogen en oren gesloten waren. Haar mond werd op zonderlinge wijze getrokken en geen drift of begeerte tot enig goed scheen in haar overgebleven te zijn. "Mijn eigen ogen ontfermden zich niet over mij", getuigde zij, later "en toch was het juist toen de tijd der liefde". (Ezech. 16: 8.) Juist toen kwam de goede Samaritaan Jezus Christus, en goot olie en wijn in mijn wonden. Maar toen was dan ook de nood op 't hoogst. Ik mag wel zeggen: "Hij is een toevlucht en een zeer gewisse hulp in tijden van benauwdheid". (Ps. 46: 1.)

Op de 7e Mei had er een andere samenspreking plaats tussen haar en de maagd, over wie vroeger, blz. 70 v.v., reeds gesproken is. Zij ving aan met de vraag van Miss Sara. "Hoe vaart gij? Hebt gij die nog niet gevonden, die uw ziel liefheeft?"

Tot antwoord verhaalde de maagd, hoe lang zij reeds in, haar droeve toestand verkeerd had en dat het niet beter werd, maar zeer treurig met haar bleef.

Miss Sara. "Mijn stand is sinds mijn negende jaar immers even droevig geweest, als die van de dochter Abrahams, welke de satan achttien jaren achtereen gebonden hield". (Luc. 13: 11). En evenwel heeft Christus haar en mij genezen."

De maagd. "Maar mij wil Hij doden".

Miss Sara. "Hoe durft gij dat zeggen? Heeft Christus niet verklaard, dat Hij niet gekomen is, om de zielen der mensen te verderven, maar om die te behouden, en opdat Hij de zondaren zou verlossen van hun zonden? En zijn wij geen zondaren, gij en ik?"

De maagd. Hij zal zalig maken, die Hij uitverkoren heeft. Maar tot die bevoorrechten behoer ik niet."

Miss Sara. "Durft gij in Gods verborgenheden treden? Wie heeft u tot Zijn Raadsman gesteld?" (Rom. 11: 34). "De verborgene dingen zijn voor de Heere." (Deut. 29: 29.)

De maagd. "Ja, maar ik heb niet willen horen".

Miss Sara. "Het is noch desgenen, die wil; noch desgenen, die loopt, maar alleen des ontfermende) Gods". (Rom. 9: 16.)

De maagd. "Maar ik heb Hem weerstaan, toen Hij wilde.

Miss Sara. "Zijn tijd was nog niet gekomen, want was die gekomen, gij was niet bij machte geweest, Hem te weerstaan".

De maagd. "Ik heb het licht uitgeblust en op de paden der verkeerdheid gewandeld."

Miss Sara. "Zolang gij Christus niet hebt, mist gij het licht en wandelt niet op de rechte weg. Hij is het licht en de weg". (oh. 1: 9.)

De maagd. "Ik kan dus niets doen, gelijk ik hoorde".

Miss Sara. "Al had gij alles gedaan, dan stond ge nog maar gelijk met de rijke jongeling, wie één ding ontbrak. Zo ontbreekt ook u één ding: de verzegeling Zijner liefde aan uw ziel. Leg u laag voor God neer. Christus werpt terneer, maar Christus richt ook op." (1 Sam. 2: 6.) "Beide deed Hij mij."

De maagd. "Mijn hart is zo ontzettend boos."

Miss Sara. "Des mensen hart is bedrieglijk en boos, meer dan enig ding. Maar roep uit de diepte der ellende tot de diepte der genade." (Ps. 130: 1.)

De maagd. "Ik ben blind en zie de diepte niet."

Miss Sara. "Uw ogen zijn nog blind, maar Christus kwam, om der blinden ogen te

openen. Niet voor hen, die zien, maar voor hen, die blind zijn, kwam Hij. 't Is Christus, die u wassen moet met rein water. Hij moet het geven, en Hij wil het ook." (Jes. 43: 13.) Maar wie zal het dan ook beletten?"

De maagd. "Maar ik ben weerspanning geweest, en Hij begeert een gewillig volk."

Miss Sara. "Maar dat is in de dag Zijner heir kracht, dan zal Zijn volk zeer gewillig zijn." (Ps. 110: 3.) "Mijn lichaam is te zwak, om met u te spreken, maar mijn geest is gewillig (Matth. 26: 41), omdat Hij hem gewillig gemaakt heeft."

De maagd. "Ik ben menigmaal moede en mat geweest van het zoeken naar troost, maar heb hem niet gevonden."

Miss Sara. "Christus is om uwentwille moede en mat geweest, opdat Hij medelijden met u zou kunnen hebben. De sterke man bezat mij, tot Christus kwam, die sterker is, dan Hij, en hem uitdreef." 11: 21.) "En zo zal Hij 't ook met u maken."

De maagd. "Ik ben in de diepste ellende."

Miss Sara. "Roep dan uit de diepten der ellende tot God." (Ps. 130: 1.) "Nu God u inwortelen wil en vast zetten, nu is de satan op het ijverigst bezig met u."

De maagd. Ik word bij de wortelen uitgerukt."

Miss Sara. "Christus wil u uit uw zonden rukken en uit uzelf en u in Hem overplanten. Hij zal het doen."

De maagd. "Ik zag de Heere vol majesteit in 't firmament."

Miss Sara. "Hij zal u en mij verwaardigen, om Hem te zien, gelijk Hij is, en om Hem gelijk te zijn in heerlijkheid." (1 Joh. 3: 2.)

De maagd. "Maar ik kan niet geloven".

Miss Sara. "Ik lag in ongeloof, en kon niets geloven, dan dat er God, duivel noch hel was, tot dat Hij mij deed geloven in Hem, de Zaligmaker van zondaren. En dezelfde macht, die mij redde, zal het u ook doen. Want Hij is gestorven en Hij is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid". (Hebr. 13: 8.)

De maagd. "Ik had een blik van God, maar ik heb mij van Hem afgekeerd."

Miss Sara. "Zeg tot God: "Bekeer mij en ik zal bekeerd zijn". De Heere zegt: "Ik zal uw afkering genezen. Ik zal u vrijwillig lief hebben." (Hos. 14: 4.) Ik zal u lief hebben, hoewel gij u van Mij afgekeerd hebt. En Ik zal uw afkering genezen."

De maagd. "Dat spreekt Hij niet tot mij."

Miss Sara. "Waarom niet tof u? Hij spreekt vrij tot afkerigen. Ook wordt Hij gevonden van degenen, die Hem niet zochten." (Fes. 65: 1.) "Wat kunt gij hierop zeggen?"

De maagd. "Dat is tot hen, die in 't eerste werk zijn."

Miss Sara. "In het eerste en in het tweede ook, want het is zijn lust en Zijn eer, beide het willen en het volbrengen te werken."

De maagd. "De Heere waarschuwde mij voorheen, maar ik weigerde gehoor te geven, en nu is Hij van mij weggegaan."

Miss Sara. "Dat zeggen de zonde en de satan, om te verhinderen, dat gij de Schrift zou aannemen. Zeg tot God: "Genees mij, ik heb gezondigd; genees mijn afkering". (Job 34: 31. Hos. 14: 2, 4. Ps. 41: 4)

De maagd. "Ik word er niet beter door, al zeg ik dat, zo ik niet in geest en waarheid bid."

Miss Sara. "Zeg het toch, al wordt gij er niet beter van; zeg het dan, omdat God het u gebiedt. Zeg het en herzeg het, tot Hij u geneze. Hij mocht eens tot u inkomen; Zijn eeuwige armen kunnen u wel bereiken al kunt gij 't Hem niet doen. Hij bereikte Efraïm, zijt gij wilder dan hij, die een ongewend kalf, een ongetemde vaars genoemd wordt?" (Jer. 31: 18.) "En evenwel temde God hem en hij bad: "Bekeer mij, en ik zal bekeerd zijn," Spreek gij ook zo."

Nu verzocht men de bezoeker voor ditmaal niet meer te spreken, maar later eens terug te komen. Miss Sara was nl. zeer zwak, wat zeker niemand der lezers vreemd vinden zal, zo hij zich slechts herinnert, dat zij sedert 6 April bedlegerig was geweest en sinds 27 Maart zo goed als niets genuttigd had.

Op de 9de Mei, die ditmaal op een rustdag viel kwamen na de predicatiën velen, om haar te zien en met haar te spreken, o. a. Mr. Liggon en echtgenote van de schrijver dezes, Miss Dawson, een predikantsweduwe en Miss Berny van Nortolck. Onder de overigen bevond zich een juffrouw; die in zware aanvechting en droevige twijfel leefde en nu met de zieke het volgende gesprek voerde:

De juffrouw. "De duivel regeert mij."

Miss Sara. "Christus zal u aan hem ontrukken en u tot Zijn eigendom maken."

De juffrouw. "Ik ben onder de zonde."

Miss Sara. "Zal de zonde u van de liefde van Christus scheiden? God verbergt zich wel voor het huis Jakobs, hoewel het Hem dierbaar en waard is."

Omdat zij zo zacht sprak, vroeg men aan de juffrouw, of zij het wel verstaan kon, waarop de lijderes deze woorden uitte: "O dat gij eens horen mocht, wat Christus tot u spreekt." (Joh. 5: 25. Ef. 4: 20, 21.)

De juffrouw. "Ik kan niet geloven, dat ik gerechtvaardigd ben, want die Hij gerechtvaardigd heeft, die heeft Hij ook geheiligd. En dat ben ik niet."

Miss Sara. "Gij spreekt van heiligmaking, maar u handelt tegen de Schrift, zo gij de heiligmaking voor de rechtvaardigmaking plaatst. Gij moest geloven, dat God de goddelozen rechtvaardigt." (Rom. 4: .5.) zo gij dat gelovig aanneemt, dan zal de heiligmaking niet uitblijven; dan zult gij ervaren, dat Hij trekt, wie niet zelf komen kan." (Joh. 6: 41, en 10: 29.) "Dan zal u blijken, dat zijn macht elke andere macht overtreft en noch duivelen, noch engelen, noch zonden u kunnen terughouden, zo Hij u trekt."

De juffrouw. "Niemand weet, hoe hopeloos mijn toestand is."

Miss Sara. "Het hart is bedrieglijk en boos en arglistig, meer dan enig ding." (Jer. 17: 9.) Maar Hij, die de balsem uit Gilead heeft, Hij kan helen, (Jer. 8: 22). "Niemand kan de ziel verwonden, dan Hij, en niemand kan ze helen, dan Hij. Ik heb bevonden, dat eeuwige armen mij ondersteut en opgehouden hebben, al wist ik het niet. Hij leerde Efraïm gaan, al bekende hij het niet." (Hos. 11: 3.)

De juffrouw. "Ik ben weerspanning geweest tegen Hem."

Miss Sara. "Hij is opgevaren en heeft ook de wederhorigen gaven gegeven." (Ps. 68: 19. Ef. 4.) "De grote gave, die Hij geeft, is Hijzelf, en uit die ene vloeien nu alle andere gaven, gelijk uit een fontein alle stromen voortspruiten. Indien gij de gave Gods kende, gij zou ze begeren en Hij zou ze u geven." (Joh. 4:10.) De Samaritaanse vrouw had een deksel op haar hart, maar Hij nam het weg en gaf haar te begeren, want tevoren kon zij zelfs niets begeren. Ik bevond dat geen andere zonde van Christus scheidt, dan het ongeloof. Kwam Hij ook om geloof te vinden op de aarde, in aardse harten?" (Luc. 18: 8.) "Daar was niets, dan dood en ongeloof en nijd en rebellie en allerlei kwaad, tot dat Christus kwam. Hij gaf mij het geloof, Hij vond het niet."

De juffrouw. "Op welke wijze werd u het geloof gegeven?"

Miss Sara. "Vooreerst zag ik klaar Christus voor mijn zonden gekruisigd. Noch Judas, noch Pilatus, noch Herodes noch iemand anders, maar mijn zonden, brachten Hem aan het vloekhout. Hij was de weggaande bok, die ze alle wegbracht in de woestijn der vergetelheid, opdat ze nooit meer gedacht zouden worden." (Lev. 16.) "Mijn ellende was onbeschrijfelijk groot, maar 't is mij ook onmogelijk, de genade te verhalen,

waarmee de volle Christus tot een ledig creatuur kwam, tot zulk ene als ik was, die met een ongetemde vaars gelijk stond. Toen werd mij Zijn Naam verkondigd. Hij werd mij bekend als een Zaligmaker van zondaren. Barmhartig, lankmoedig, genadig, overvloedig in goedheid en overvloedig in waarheid, om alle barmhartigheid en goedheid te vervullen. Hij is de Weg tot de Vader. O, dat Hij mij zou liefhebben, zo'n murmureerster, een ongehoorzame en onheilige, ik had het nooit kunnen denken. En toch behaagde het God, mij tot een voorwerp van Zijn barmhartigheid te maken. Er is een einde aan mijn ellende, hoewel ik er geen einde aan zag, maar Zijn barmhartigheid heeft geen einde. Mijn ellende was de ellende van een schepsel, maar Zijn barmhartigheid is de barmhartigheid Gods, en die is eindeloos. Ik was tot voor de poorten der hel gekomen en zag die reeds geopend om mij te ontvangen, maar goddelijke genade kwam neer, om ze te sluiten, en Christus droeg mij vandaar. Hij is goed en doet goed, niet degenen, die goed zijn; neen, Hij maakt ze goed. Hij vervult met goederen, wie ledig zijn. "Ik zal in 't midden van hen doen overblijven een arm en ellendig volk, en dat zal op de naam des Heeren vertrouwen." (Zef. 3: 12). En wat is Zijn Naam, dan vergevende de ongerechtigheid, de overtreding en de zonde? "Ik heb u, rust gegeven van uw harde dienstbaarheid, waarin men u heeft doen dienen." (Jes. 14: 3). God gaf verlossing, toen niemand anders die geven kon. In 't eerste vers belooft Hij, zich over Jakob te ontfermen en Israël nog te verkiezen Ik had geen wil en geen begeerte tot Hem; er was in mij, gelijk in Israël, niets dan verkeerdheid en ellende. Ik mocht dagen, weken en maanden lang spreken, toch kon ik mijn ellende niet in al haar verschrikkelijkheid beschrijven. Maar de Heere had mij lief en kastijdde mij, gelijk Hij sprak tot die van Laodicea: "Zo wie Ik liefheb, die bestraf en, kastijd Ik." (Openb. 3: 19.)

De juffrouw. "Alle verdrukkingen moeten mee werken ten goede degenen, die God liefhebben. Maar mij brengen ze niet altoos zegen aan."

Miss Sara. "Ik verzeker u, dat David niet zeggen kon, dat zijn verdrukking hem iets goeds aanbracht, maar hij klaagde: "Zij zijn over mijn hoofd gegaan; mijn hart heeft mij verlaten." (Ps. 40: 12). "Maar daarna getuigde hij: "Het is mij goed, verdrukt te zijn geweest." De verloren zoon kon, toen hij in zijn zonden en ellenden was, niet zeggen: het is mij goed. Maar hoe verheugden zich daarna zijn vader en zijn vrienden over hem! (Luc. 15: 32). Ik begeer, dat alle vromen zich zo over mij verblijden. Christus kwam, om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was. Dit heb ik zo bevonden. Ik las in mijn Bijbel "God is goed dengenen, die rein van hart zijn." Dat maakte mij bedroefd, want ik was onrein. Dat hart is rein, 't welk Hij rein maakt. Hij vindt de harten niet rein, maar reinigt ze zelf. Ik las en herlas de beloften, maar kon er niets van onthouden, maar de oordelen drongen in mijn ziel en bleven mij bij. Ten laatste verschrikten mij de beloften het meest van al, omdat zij voor andere waren en niet voor mij. Niemand kon de metalen poorten breken, dan Christus alleen. Ik was minder dan een dier, want de dieren loven God op hun wijze, en ik onteerde Hem. Maar dit weerhield Hem niet van mij lief te hebben en mij genade te bewijzen. Wilt gij God eerst liefhebben, of wilt gij, dat Hij u eerst lief hebben zal?"

De juffrouw. "Ik heb Hem niet lief."

Miss Sara. "Van nature zijn wij vijanden en haters Gods, maar God verzoent zich met vijanden. (Rom. 5: 8 en 10.) Wij waren zijn vijanden, toen Hij ons reeds liefhad; wij leefden zonder God in de wereld, verre van Hem afdwalende, de lusten des vleses volbrengende, dood in zonden en misdaden. (Ef. 2.) Lees dat. Wanneer God komt met macht, dan maakt Hij de doden levend. Zijt gij uw toestand moede?"

De juffrouw. Ik geef alle middelen op. Ik acht het tevergeefs, enig middel te gebruiken."

Miss Sara. "Ik vond geen hulp bij al de middelen, die ik gebruikte; toch ging ik er mee voort. Ik vond geen waar genot, geen vergenoeging voor mijn ziel, noch in lezen, noch in horen, noch in bidden. En bij ervaring versta ik het woord: "Als Hij stilt wie zal beroeren; als Hij zijn aangezicht verbergt, wie zal Hem aanschouwen?" (Job 24: 29.) Gij zoekt Hem niet, maar Hij zegt: "Ik ben gevonden van degenen, die naar Mij niet vroegen, die Mij niet zochten. Ik zei: Zie, hier ben Ik; zie, hier ben Ik." (Jes. 65: 1.) Dat is een spreuk voor arme zielen, wel waardig in stilheid bepeinsd te worden. Wacht een weinig, en Hij zal komen." (Hab.: 8.),

De juffrouw. "Zo gij wist, aan welke zonden ik schuldig sta, gij zou zo niet tot mij spreken."

Miss Sara. "Het bloed van Christus reinigt van alle zonden, niet slechts van enige, maar van alle zonden."

De juffrouw. "Toen ik in zonden toenam, zei mij de duivel, dat ik uitverkoren was."

Miss Sara. "Mij zei hij dat niet; mij riep hij bestendig toe, dat ik verdoemd was."

De juffrouw. "Ik ben wonderlijk door hem bedrogen."

Miss Sara. "O, die droeve aanvechtingen, die mij bedrogen; nooit las ik van zo hooggaande bestrijding. Maar de Heere kwam te rechter tijd, om mij te helpen. (Jes. 44: 8.) Toen ik zag, dat mijn samensprekingen met de vromen, dat hun gebeden en al mijn horen en lezen vruchteloos waren, gevoelde ik zulk een schrik, dacht de hel mij toescheen, niet vreselijker te kunnen zijn, dan mijn huidige toestand. Ik reed naar Schrewsbury en wilde 't paard niet besturen, maar hoopte dat het struikelen en mij in de sloot werpen en ik zo om 't leven komen zou." (Zij werd toen ook in een sloot geworpen en kwam druipnat in de herberg, maar wilde zich niet verschonen of laten drogen; in natte kleren zat zij neer, des levens zat en niet de begeerte, om maar spoedig te sterven.) Ik wilde niets eten. Ik zag geen andere toekomst, dan de eeuwige verdoemenis, en vreesde telkens, dat de aarde de mond zou openen om mij te verslinden. Maar hoe groot mijn ellende ook was, Zijn barmhartigheid is groter gebleken. Een ogenblik van Zijn barmhartigheid versmolt de berg van mijn ellende. Tevoren kon ik niet eten of drinken, maar ik was daar bedroefd over. Naar mijn inzien stond het met mij, als met degenen, die deel nemen aan het Avond maal des Heeren en daarbij zichzelf een oordeel eten en drinken."

De juffrouw. "Ik ben niet zeer aangedaan over mijn toestand, hoewel ik weet, dat ik, als ik sterf ter hel varen zal."

Miss Sara. "Zijt gij uw toestand moede; is hij u een last?"

De juffrouw. "Ja, o, ja."

Miss Sara. "Hij is nooit moede noch onwillig, om zondaren te hulp te komen. Christus was vermoeid en in alle dingen bezocht, gelijk wij, hoewel Hij geen zonde heeft gehad noch gedaan, opdat Hij medelijden zou hebben met ons, die vol zonden zijn, en ons zou helpen. (Hebr. 2: 18.) Hij verbergt zich nu voor u, maar zie gij op Hem, die zich verbergt voor het huis van Jakob. (Jes. 8: 17.) Hij verbergt zich, opdat men Hem des te vuriger begeren zou, gelijk zich een moeder voor haar kind versteekt."

De juffrouw. "Ik ben nergens bekwaam toe. Ik kan geen enkel werk doen."

Miss Sara. "Ik kon toen ter tijd ook niets doen. En 't was mij tot schrik, dat ik niets deed, hoewel ik inderdaad niet kon. Ja 't was mij bij dag en bij nacht, een schrik."

De juffrouw. "Ik ben er niet ontroerd over, al heb ik geen geloof."

Miss Sara. "Gij kunt geen ware rust hebben, ten:, zij gij gelooft. Wanneer God de minste zonde toon aan een jong kind, dan zal het er even sterk van schrikken, als een, die honderd jaar is, van de snoodste euveldaad. Zo heb ik het bevonden. Maar als Hij vrede schept, dan zal 't vrede zijn." (Jes. 57: 19).

De juffrouw. "Zeker, maar die vrede schept Hij voor Zijn volk."

Miss Sara. "Hij noemt hen Zijn volk, die Zijn volk niet waren, en die niet bemind waren, zijn bemin den." (Rom. 9: 25.)

De juffrouw. "Daar is geen vrede voor de goddelozen."

Miss Sara. "Alle mensen zijn goddelozen, tot God ze vroom maakt. Daar is geen vrede voor de, zonde, noch voor de satan, maar er is vrede voor de zondaar. Christus is zijn vrede, ja, Zijn volkomen verzoening." (Ef. 2: 14.)

Thans volgt een gedeelte van een andere **samenspreking, gehouden de 11de Mei 1647.**

Ze was reeds aangevangen, toen de schrijver inkwam.

G. "Daar is geen hoop voor mij.",

S. "Er is hoop in God, hoewel die niet in u is."

G. "Daar is gezegd: "Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menselijke." (1 Cor. 10: 13.) Maar daarbij zijn uitgesloten degenen, die, gelijk ik, overgegeven zijn; hun toestand was niet gelijk aan de mijne."

S. Die uitzondering is van u, Christus maakt haar niet. Reeds vroeger hebben sommigen in uw toestand verkeerd, maar God schonk hun een weg ter ontkoming, niet die u of hun, maar die Hem het best docht en die voor u geschikt is. Christus droeg lasten, opdat gij verlichting zou erlangen, als uw last u te zwaar valt." (Matth. 11: 28.)

G. "Ik kan niet bewogen worden met mijn toestand."

S. "t Is God, die 't u geven moet. Wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de over heden en machten; wij strijden ook niet in onze eigen kracht, maar in de kracht van Christus en in de sterkte zijner macht." (Ef. 6: 10, 12.)

Wanneer haar bezoekster wat stil of traag in 't spreken was, stelde ze haar geschikte vragen en won daarop haar antwoorden in.

S. "Zijn uw zonden zo groot, dat God ze niet vergeven kan?"

G. God kan ze mij wel vergeven, maar Hij wil niet."

S. God wil ze enten, omdat Hij machtig is, het, te doen, zegt de apostel." (Rom. 11: 23). "Niemand gelooft, dat God machtig is, de zonden te vergeven, dan die tegelijkertijd van de gewilligheid Gods op het diepst overtuigd is. Heeft de Heere niet gezworen: "Zo waarachtig, als Ik leef, Ik heb geen lust in de dood des zondaars, maar daarin, dat hij leve en zich bekere?" (Ezech. 33: 11). "Hij bekeert de ziel en ze is bekeerd. Hij zweert, dat Hij gewillig is, en gij zegt, dat Hij niet wil. Hij roept Zijn eigen Naam uit, dat Hij is genadig, vergevende de ongerechtigheid, de overtreding, en de zonde. En gij zegt, dat Hij niet wil. Gij gelooft niet. De grote zonde, waarvoor Christus stierf, is ongeloof. Gij hebt uit uzelf geen genegenheid voor Hem, maar Hij werkt beide het willen en het volbrengen naar Zijn welbehagen. Naar zijn eigen welbehagen heeft Hij ons gebaard" (Jac. 1: 18); Ge ziet, hoe gewillig Hij daartoe is. Gij kent uw zonde nu beter dan vroeger; zaagt gij ze vroeger ooit, zoals nu?"

G. "Ik achtte mij zelf vroeger goed genoeg."

S. "t Is God, die u aan uw zonden ontdekt."

G. "Ook de duivel kan door de wet de zonden tonen."

S. "De duivel kan niet verder gaan, dan zijn keten toelaat. De God des vredes zal de satan onder uw voeten vertreden en dat binnenkort." (Rom. 16: 29.) "En de duivel zal alleen doen, wat ten goede kan verstreken."

G. "Die woorden zijn gericht tot hen, wier geloof en gehoorzaamheid aan de ganse wereld waren bekend geworden."

S. "Stierf Christus voor de gehoorzamen of voor de ongehoorzamen? Immers voor de

ongehoorzamen en weerspannigen, opdat zij Zijner gehoorzaamheid mochten deelachtig worden. Hij stierf voor de Romeinen, niet toen zij rechtvaardig, maar toen zij nog zondaars, goddelozen en vijanden waren. Christus gaf zijn leven voor hen. En wat gehoorzaamheid hadden zij? Durft gij beweren, dat God u geen gehoorzaamheid wil geven? Ik verzeker u, dat ook hun ongehoorzaamheid wel het eerst ruchtbaar is geweest, eer dan hun gehoorzaamheid." (Rom. 6: 17.)

G. "Ik heb alle middelen tot mijn zaligheid geweigerd."

S. "Wat zou 't gebaat hebben, zo gij ze alle had aangewend?"

G. "Dan zou ik gehoorzamer zijn geweest."

S. "Dan had gij u misschien ingebeeld, iets te zijn. De middelen behoort men te gebruiken, maar nu zal Christus des te meer verhoogd worden, nu gij zo onachtzaam zijt geweest." (Jos. 43.)

G. "Toen Mr. Prig predikte over de woorden: "Ontwaakt, gij die slaapt, en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten" (Ef. 5: 14), werd ik bewogen. Ik vernam door zijn prediking, dat zonde de slaap, onwetendheid de oorzaak en berouw en boete de ontwaking was. En het scheen mij toe, dat ik berouw had. Ik zag zonde in mezelf en anderen. Ik zag tevens, hoe onwaardig de zonde was, en had een grote begeerte naar God en de hemel. Zo was ik enige tijd achtereen, maar allengs werd ik koud. Ik zondigde tegen de stem van mijn geweten in. En nu wandel ik niet in het licht, maar in de duisternis." (Jes. 50: 10).

S. "Christus is het Licht voor degenen, die in duisternis terneer liggen." (Luc. 1: 9). Wie zal ook zulken opwekken, dan Christus? Gij zijt afkerig geweest, maar Hij zegt: "Ik zal uw afkeringen genezen om Mijns Naams wil." (Jes. 8: 22.)

G. "Nu, in al mijn lezen en in alles, wat ik doe, zondig ik."

S. "Gij kunt uw zonden niet tellen, zegt ge. Welnu, gij zult daarom des te groter stof van dank hebben, wanneer Hij nu toch tot u komt."

G. "Ik ben zo bevangen, dat te lezen of te horen mij zelfs te veel is."

S. "Die vrij zijn, behoeven niet verlost te worden. Hij kwam ook, om gevangenen los te maken." (Luc. 4: 18). Noch gij, noch de zonde, noch de satan kan werken, maar Christus wekt op, wie slapen in de zonde. Geen schepsel zal een aandeel hebben in zijn werk, om daar de eer van te genieten. Neen, Zijn hand heeft Hem heil beschikt." (Jes. 59: 15.)

G. "Ik werd er hoogmoedig op, dat ik meer wist, dan andere, en wilde in andere gebreken opsporen, hoewel 't met mij zelf niets betekende."

S. "Ik kan niet geloven, dat ooit iemand eigen williger en zondiger is geweest, dan ik. En nochtans heeft Hij mij genade bewezen."

G. "Ik kan niet treuren over mijn zonden."

S. "Hij zal u tonen, dat Hij voor uw zonden gestorven is. En dan zult gij over Hem treuren, gelijk een, die over Zijn eerstgeboren zoon treurt." (Zach. 12: 10.) "Hij gebiedt niet alleen, berouw te hebben en u tot Hem te bekeren. Maar Hij bekeert zelf het hart en geeft het droefheid. Hij is verhoogd, om te geven bekering en vergeving der zonden." (Hand. 5: 31.)

G. "Hoe zou ik hoop voeden, omdat ik geen berouw of leedwezen gevoel?"

S. "Hebt gij geen berouw en leedwezen? Hij geeft het dengenen, die het niet hebben, niet dengenen, die het reeds hebben."

G. "Ik ben ondankbaar en ongeschikt."

S. "Denk niet aan hetgeen in u is, Maar zie op wat Christus voor u zijn wil. Bij Hem is vriendelijkheid tegenover uw onvriendelijkheid. Hij geeft een dank haar hart. Hij belooft, een nieuw hart te zullen geven." (Ezech. 36: 26.) "Gij denkt altijd aan uw zonden; gedenk dan ook gestadig aan de genade, die de zonden vergeeft; gedenk aan

de barmhartigheid, die Hij aan Israël in de woestijn heeft betoond. Zij weken voortdurend van Hem af en Hij volgde hen gestadig." (1 Cor. 10: 4.) "Hij zal werken, en wie zal het keren?" (Jes. 43 13); Noch de zonden, noch de satan kan het Hem beletten, als Hij werken wil. Denk daar gedurig aan."

CONFERENTIE

met een bedrukte vrouw, die van de grote genade, aan Sara bewezen, vernomen had en op de 12de Mei 1617 tot haar kwam. De lijderes was toen, gelijk vroeger reeds gemeld is, nog altoos zeer zwak en moest nog voortdurend het bed houden. De samenspraak werd geopend met een vraag naar de welstand der vrouw en met een klacht harerzijds, dat zij niet kon geloven. Hierna werd het volgende gesprek gevoerd.

Sara. "Hij, die voor zondaren stierf, geeft hun ook de kracht, om te geloven."

De vrouw. "Dat is niet voor mij."

Sara. "t Is voor de allergrootste zondaars, ook voor Maria Magdalena, die zeven duivelen had." (Marc. 16: 9.)

De vrouw. "Mijn hart kan niet bewerkt worden."

Sara. "Is iets te hard voor God? Het is het werk en het ambt van Christus op harde, ja, op stenen harten te werken."

De vrouw. "Ik ben dikwijls beducht, dat ik nooit zalig worden zal."

Sara. "Gij zijt dikwijls beducht. Maar de Heere Jezus zegt: Ik zal u ondersteunen, Ik zal u zalig maken, vrees niet!" (Jes. 41: 10.) Hij legt zijn eeuwige armen onder onze oksels. Ik dacht en sprak: 't is onmogelijk, dat ik zalig zou worden. Maar wat mij onmogelijk toescheen, bleek mogelijk bij God, hoewel ik 't voor volstrekt onmogelijk had gehouden."

De vrouw. "Hoe lang was gij in de druk?"

Een ander. "Ongeveer vier jaren."

De vrouw. "Maar niet gestadig."

Sara. "Ja, gestadig: Maar het laatste halfjaar vooral leefde ik dag en nacht in grote vreze."

De vrouw. "Ik ga tot de middelen, maar vergeefs."

Sara. "Zo was 't ook met mij. Ik werd er erger tegen in. In welke stand leeft gij nu?"

De vrouw. "Ik heb gedurig vervloekte gedachten tegen God. 't Is ongeveer negen maanden geleden, dat mijn man stierf. Toen deed ik mij de vraag, wat er van zijn ziel was geworden en wat van de mijne worden zou. Ik had hem, als hij in een of ander te kortschoot, met mijn verkeerde woorden erger gemaakt. En toen ik nu op zekere morgen ontwaakte, was het, of de kamer vol rook stond. Opeens ging er een vuur in mijn mond en sloeg heet in mijn buik en flikkerde daarna terug. Toen vloog ik snel uit mijn bed naar het midden der kamer en in mijn hart sprak een stem: *gij zijt verdoemd*. De reuk der zwavel drong mij in de neusgaten, het huis scheen mij vol duivelen, de schrik drong mij in al de leden. Zes of zeven weken achtereen kon ik van angst niet slapen en tot op dit zelfde ogenblik ben ik altoos buiten hoop geweest."

Sara. "Jezus Christus kwam, om de sterkgewapende uit te drijven en het huis zelf in bezit te nemen." (Luc. 11:,12). "De Leeuw uit de stam van Juda heeft de briesende leeuw, die u zoekt te verslinden, overwonnen."

De vrouw. "Ik kan niets zien, dan de verdoemenis."

Sara. "Ik kon ook niets zien, dan de hel en de toorn. Ik was geheel wanhopig, zodat het mij onverschillig was, of ik genade kreeg of niet. In mijn schatting lag ik reeds in de hel; 't leek mij, of al het vuur en de zwavel, al de teer en pek, die in Londen zijn, tot een heldere gloed verbrandden en ik midden in de gloed wandelde. Naar mijn inzicht was er dan ook geen andere of erger hel, dan die ik in mij voelde. Daarom trachtte ik mij zelf om 't leven te bren en. Maar God heeft mij mijn zonde ook daarin doen zien, en ik ben beschaamd en schaamrood geworden. Toch kon ik het toen niet langer uithouden, zodat ik zei: "Wil God mij niet zaligen, laat Hij mij dan verdoemen."

Maar toen ik dat woord gesproken had, verschrikte ik er zelf van. En hoe waren nu Gods gedachten over mij? Dacht Hij zo kwaad van mij, als ik van Hem? Neen, zijn gedachten waren hoger dan de mijne." (Jes. 5: 8). "God kon ook u deze verzoeking wel sparen, maar Hij weet, dat het Hem ter eer, de zijnen ten goede en uzelf tot voordeel zal strekken, omdat gij Hem te inniger zult liefhebben en te vuriger zijn lof vermelden. Het is Christus' werk de machtige overweldiger van het huis uit te drijven. Hij drijft hem uit de ziel, die hij overweldigde; uit de ziel, die door de satan, de zonde en menigerlei verdorvenheid overheerst werd, opdat zij, gered uit de boeien des duivels, gebracht mogen worden tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Dan zult gij zien, dat zulks u goed was en dat alles ten beste gedijt dengenen, die God liefhebben. Ik zeg niet, dat gij Hem kunt lief hebben, maar Hij zal u een hart geven, om Hem lief te hebben." (Deut. 30: 6).

De vrouw. "Ik heb geen enkel bewijs, dat mij ooit zodanig al genade, bewezen is."

Sara. "Hij zal genade bewijzen, opdat Hij gevreesd worde." (Ps. 130: 4.) Hij wil zondaren genadig zijn. Zijt gij geen zondares; belijdt gij u niet schuldig en goddeloos?"

De vrouw. "Maar niet aan mij. Ik kan 't niet geloven."

Sara. "Gij kunt het niet geloven. Ik kon ook niet geloven dat Christus voor mij gestorven was. Paulus zegt, dat, hij een godslasteraar, een vervolger, een ongerechte was. En evenwel is hem genade geschied, opdat hij een toonbeeld mocht zijn voor andere. (1 Tim. 1.) Had gij mijn stand gezien, waar ik in was, gij zou geloven. Hij kan u even goed genade bewijzen, als Hij 't mij deed."

De vrouw. "Ik ben altijd een verkeerde geest geweest en ben dat nog."

Sara. "Hij ziet, dat gij zo zijt, en wil juist zulken genezen. Hij is de Enige, die dat vermag, maar Hij kan het ook volkomen. Want Hij is de grote Medicijnmeester, de ware Arts voor de krankheden der ziel. Wel is ongeloof een schrikkelijke zonde, maar ook daarvoor heeft de Heere Jezus Christus geleden. En nu heeft Hij macht, om het geloof te schenken aan u en andere, die het missen; aan mensen met een hart vol zonde, verdorvenheid en ongeloof." (Hebr. 12: 2).

De vrouw. "Ik wil wel geloven, maar ik kan niet."

Sara. "Zeg dan, gelijk de man in het Evangelie: "Ik geloof, Heere! kom mijn ongelovigheid te hulp." (Marc. 9: 24.) In hem waren geloof en ongeloof vermengd. Christus is gekomen, om te geven bekering en vergeving der zonden" (Hand. 5: 81), en het geloof, om dat te geloven. Hebt gij de satan in u, Hij is gekomen, om de werken des satans te verstoren. En 't is ook zijn werk alleen, zulks te doen."

De vrouw. "Ik leef voortdurend in schrik en angst."

Sara. "Wie zal ontrusten, zo Hij van vrede spreekt? Hij zal tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken, opdat zij niet weer tot dwaasheid keren. En wat is die dwaasheid anders, dan Gods genade te mistrouwen en harde gedachten van God te hebben, alsof Zijn toorn eeuwig duren zou?" (Ps. 77: 8, 10.)

De vrouw. "Er is niets, dat op mijn hart werken kan."

Sara. "Neen, bidt dat Christus komt. Maar indien Hij werkt, wie zal dan keren? Zijn Raad zal bestaan." (Ps. 83: 10).

Nu verzochten degenen, die getuigen van dit onderhoud waren, de bezoeker rekening te houden met de zwakheid en de kleine krachten van de lijderes, waarop deze de vrouw nog in herinnering bracht, dat Christus in de woestijn gevoerd is, om verzocht te worden, en dat Hij nu de ziel ook in de woestijn der beproeving voert, opdat Hij de aangevochtene en bestreden ziel zou kunnen te hulp komen. Hij zegt: "Ik zal ze lokken en in de woestijn leiden en daar zal Ik naar haar hart spreken." (Hos. 2:

14.) Dat geschiedt op des Heeren tijd; dan zegt Hij; "Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid." De verwilderde en troosteloze ziel wil Hij zich ondertrouwen. Hoewel gij nu in de wildernis verkeert en door vurige slangen gestoken zijt, nochtans is er een koperen slang voor u, opdat gij die aanschouwen en genezing ontvangen zou. Zij is opgericht niet voor de gezonden, maar voor degenen, die gestoken en verwond zijn." (Joh. 3 14.)

De 16de toen zij nog altoos zwak en bedlegerig was, had er **een andere conferentie** plaats, waarin zij een vrouw zocht te troosten, die in diepe vertwijfeling tot haar was gekomen. In antwoord op de vraag, hoe 't met haar was, sprak de vrouw: "Ik heb mijn tijd verwaarloosd." (Vroeger had zij haar reeds verhaald van de droevige toestand, waarin de zonde haar had gebracht.)

Sara. "Was 't Gods tijd geweest, om het zijn te doen, wie of wat zou Hem weerhouden hebben? "Gij hebt Mij niet aangeropen, o Jakob! als gij u tegen Mij vermoeid hebt, o Israel? Gij hebt Mij vermoeid met uw ongerechtigheden." zo klaagde Hij tegen de Israëlieten. Was hun tijd daarom voorbij? Immers neen! Lees slechts het volgende vers: "Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg om mijnentwil; niet om uwentwil. Schaamt u en word, schaamrood." (Jes. 43: 22 en 25; Jer. 5: 11 en 12.) Het huis Israëls en het huis van Juda hebben trouweloos gehandeld; zij verloochenden de Heere en zeggen: "Hij is het niet, en ons zal geen kwaad overkomen." Evenwel zal Juda verlost worden en Christus zal hun wezen de Heere hun gerechtigheid." (Jer. 23: 6).

Voor vier jaren ben ik in een toestand geweest, zo droevig, als de uwe maar mogelijkheid zijn kan. En 't werd met mij hoe langer hoe erger, zodat ik als voor de poorten der hel kwam en deze zich wijd openden, om mij te ontvangen. Maar toen trad Christus met open armen mij te gameet en rukte mij vandaar weg."

Tegenwerping. "Er is geen genade voor iemand van mijn stand."

Sara. "Ik kon ook niet inzien, dat er voor mij enige genade zou zijn. Ik zag nooit iemand, die er zo aan toe was, als ik. Ik twistte met God, waarom Hij mij gemaakt had, als ik toch verdoemd moest worden en waarom Hij de duivel gemaakt had. Ten laatste meende ik, dat ik mij maar van kant moest maken; dan zou er een einde aan mijn ellende komen, want de hemel en de hel stelde ik gelijk met de blijden of rampzalige toestand, waarin de mens op aarde verkeert. Dit laatste was enige weken voor mijn uitredding. Ik kon de Schrift niet geloven, noch enig ding, om welke zonde ik mij zelf daarna veroordeeld heb. (Ik zie nu, dat voor de Heere geen ding te wonderlijk is, nademaal Hij mij heeft gered." (Jer. 83: 17.)

"Er is geen grotere zonde dan ongelof; evenwel is Christus ook daarvoor gestorven. Sprak Hij niet tot zijn discipelen: o onverstandigen en tragen van hart om te geloven?" Zij waren traag, om te geloven, en toch stierf Hij voor hen. Ook was Hij niet traag, om hun het geloof te geven Alles, wat wij in de aanvechting lijden, leed Christus, toen Hij aangevochten werd, opdat Hij medelijden met ons zou kunnen hebben. Moest Christus niet lijden en zo in zijn heerlijkheid ingaan?" (Luc. 24: 55.) "Door lijden tot heerlijkheid, dat was de weg voor Christus. En wees gij nu niet traag, om te geloven, dat ook gij veel lijden moet en zo in de heerlijkheid ingaan. Toen zij Christus gingen kennen, verdween Hij uit hun ogen, opdat zij des te begeriger naar Hem zouden zijn; zij spoedden zich dan ook naar Jeruzalem en spraken van Hem." (vs. 31) En toen Christus weer tot hen kwam, sloeg hun de schrik andermaal om het hart en meenden zij een geest te zien." Luc. 24: 37.) "Zo zult gij wellicht, als Christus tot uw ziel komt, vrezen, dat Hij het niet is. Zo ging het zelfs de discipelen, die voortdurend met Hem

omgegaan en in Zijn schoot aangeleggen hadden.

Tegenwerping. "Dat zijn grote werken voor sommigen."

Sara. "Aan wie arbeidde Christus, dan aan stenen harten? Zijn Woord is een vuur en een hamer, om steenrotsen te morzel te slaan. Hij zal ze een hart geven, om Hem te vrezen. En zij zullen niet van Hem wijken in der eeuwigheid." (Jer. 23: 2, 9 en 32: 40.)

Tegenwerping: "Ik heb nooit iets goeds."

Sara. Wat zou 't baten, al had gij alle voortreffelijkheid der wijsheid en gaven en vele goede daden? Wat zou dit alles zijn zonder de liefelijke goedertierenheid Gods? God heeft lust aan goedertierenheid en barmhartigheid." (Mich. 7: 18.)

Tegenwerping. "God heeft mij verlaten."

Sara. "Israel is niet verlaten geweest, noch Juda van zijn God verstoten." (Je s. 51: 5). En wat was Juda? Trouweloos, afkerig, afgodisch, en wat niet al? Lees Jer. 8 eens. Met vele boeleerders had het geboeleerd, en Gods geboden niet vrezende, beging het echtbreuk en keerde zich slechts geveinsdelijk tot de Heere. Evenwel werd Juda niet door zijn God verlaten, hoewel het zijn breuk ongeneeslijk en zichzelf verlaten achtte. Om zijns Naams wil heeft Hij Juda behouden, en wil Hij de zonden Zijns volks in eeuwigheid niet meer gedenken. Hij gedenkt aan Zijn vrije liefde; dat is Zijn werk en daarin heeft Hij Zijn vermaak. Hij heeft ons bemind en in zijn bloed gewassen. Dat is dé fontein, waarin de heiligen hun klederen wassen." (Jer. 2: 13). "Mijn volk", zegt de Heere, "heeft twee boosheden gedaan." (Jer. 6: 18). "Merk wel op, twee boosheden: "Mij, de springader des levenden waters (d. i. De fontein onzer gerechtigheid en de afwassing onzer zonde) verlaten en zich bakken uitgehouwen, die geen water houden (d. i. hun eigen gerechtigheid opgericht.) En die eigengerechtigheid is gelijk aan het vijgenblad van Adam, dat ook zijn naaktheid niet bedekken kon. Maar het kleed, dat God maakt, dat bedekt het, al. Zijn fontein bevatte levend water genoeg en bleef, hoewel ze zichzelf bakken uitgehouwen hadden, voor hen geopend. Zeg nu niet, gelijk zij: "Mijn wonde is ongeneeslijk," en weiger niet, getroost te worden. Geen medicijnmeester kan genezen, wie ongeneeslijk is en weigert, genezen te worden, maar God heeft balsem in Gilead en, geneest aldaar. Hij heeft olie en wijn en heelt hen, die hun wonden voor ongeneeslijk hielden, en weigerden, geheeld te worden." (Jer. 31: 18). "De armen en verworpenen verzamelt en geneest Hij." (Ps. 147: 2).] "Wat dunkt u van zo een ziel, die weigert, getroost te worden?"

Tegenwerping. "Mijn hart twist tegen God."

Sara. Wie doet dat van nature niet? Maar hoe, handelt een vader met zijn wrevelig kind dat tegen zijn vader twist. Gelijk een vader medelijden heeft, met zijn kind, dat ontsteld en verbijsterd is, zo heeft, de Heere medelijden met degenen, die tegen Hem, twisten. Ja, de Heere is nog overvloediger in liefde. en goedertierenheid tot zulk een ziel, die murmureert, afkerig is en Hem niet aanroept, maar Hem vermoeit. Zelfs Efraim wilde Hij niet verderven hoewel die zich met leugenen voedde en een ongewend kalf gelijk was." (Jer. 31: 18, 20, enz.); Hij is God en geen mens." (Hos 11: 8, 9). "De natuurlijke mens is wreed tegenover degene, die hem verongelijkt, hij kan hem geen vergiffenis schenken of vriendelijk jegens hem zijn. Maar Hij, Hij is God en geen mens.

Omdat Sara zwak was en moede werd, moest er een einde aan deze samenspraak worden gemaakt. Zij verzocht daarom haar bezoeker te gedenken aan Jer. 46: "Vrees niet, mijn knecht Jakob." Jakob had gezondigd en vreesde. Maar de Heere zegt: "Vrees niet, Ik wil verlossen, die verre zijn." Gij zijt verre; maar Ik wil u verlossen. Gij zijt in gevangenis en slavernij, maar Ik zal u uitredder. Keer weer en niets zal u

verschrikken." Er staat niet: geen mens zal u verschrikken, maar niets, d. w. z. noch mens, noch satan, noch zonde; "vrees niet, want Ik ben met u." Dacht Jakob dat wel? Neen, niet waar? En nochtans was God met hem. Hij zou eens voleinding maken met al de heidenen, hun vijanden. (Zo zal, Hij ook een voleinding maken met uw vijanden uw zonden, uw verdorvenheden en satan.) Doch, met Jakob zou Hij geen voleinding maken, maar hem met mate kastijden. God bepaalt, hoeveel druk gij hebben moet en welken en op welken tijd. Langer dan tien dagen zal 't niet duren, en Hij zal kracht geven, om het te dragen. "Aarde, aarde, hoor het woord. De mens is een klomp aarde en kan niet meer horen, dan een brok klei, tenzij God hem doe horen." (Jen 22:29).

De 19de Mei kwam tot haar zekere lady met Miss Fines en Miss Brice, alsook Mr. Sprigg en schrijver dezes. Een hunner sprak over haar zwakheid, waarop zij zei: "Mijn tijden zijn in des Heeren hand en mijn verse springaders zijn in Hem tot verkwikking van afgematte en tot vertroosting van bedroefde zielen."

De lady. "Voor deze kon gij op zulke tijden niet hopen."

Sara. "Neen, niet meer, dan de stenen op de straat." Ik zei vaak: "Er is voor mij geen hoop, 't is onmogelijk, dat ik behouden zou worden. Maar wat mij onmogelijk toescheen, bleek mogelijk bij God." (Luc. 18: 27).

De lady. "Hoe vloeiide u uw vertroosting toe, een samenspraak in het gebed of op een andere wijze?"

Sara. "Door een gezicht van God, toen 't Hem liefde, tot mij in te komen en mij te vervullen met verwondering over de vrije liefde Gods tot zulk een snode zondares. Hij openbaarde mij Jezus Christus, voor mijn zonden gestorven. Ik zag het, en toen droeg ik rouw over Hem, als die ze weggebracht had in een land der vergetelheid."

De lady. "Herinnert gij u nog de vreze en de schrik uit uw vorige toestand? Of doet de vreugde u die vergeten?"

Sara. "God heeft mij uit de macht der duisternis overgezet in het koninkrijk van de Zoon Zijner liefde. En ik zou thans zulk een levendig gevoel niet hebben van Zijn genade, zo mij de duisternis niet heugde, waarin ik geleefd heb. Derhalve hoop ik die niet te vergeten."

De lady. "Nu de Geest des Heeren u inwendig onderwijst, acht gij het geschreven Woord zeker veel minder?"

Sara. "Het Woord is het Woord des Heiligen Geestes en mag daarom niet gering worden geschat."

De lady. "Indien geweer gezond werd, wat dunkt u, zou gij u aan de ordinantiën houden en de prediking des Woords geregeld bijwonen?"

Sara. "God zal mij besturen in hetgeen tot Zijn eer en mijn heil verstreken kan. Ik zie in de ordinantiën tekenen van des Heeren liefde en een vertegenwoordiging van Christus. Zij mogen niet tot af goden gemaakt, maar evenmin verkleind of versmaad worden. Wij behoren ze te gebruiken en God boven alles te beminnen. Gelijk de Bruid in het Hooglied haar Bruidegom uitbeeldt door gelijkenissen, zo zijn de ordinantiën gelijkenissen van Hem, waardoor Hij zich voor ons uitbeeldt tot ons nu? Maar al predikte Christus zelf alle dagen voor de mens, zo Hij zelf niet tevens het hart bewerkte, zou 't vruchteloos zijn. Maar Hij komt tot Zijn volk in de ordinantiën en vervult aldaar de ledige zielen met goede en heerlijke dingen."

De lady. "Zijt ge niet begerig, om te leven, op dat gij verhalen moogt van de grote genade, die bewezen is?"

Sara. "Ik begeer niets, dan wat de Heere wil. Hij weet, wat voor de eer van Zijn Naam en 't wel zijn van zijn schepselen het best is."

De lady. "Hoe oordeelt gij over de kerke Gods en over dat deel van de stad uwer

inwoning, dat u bekend is?"

Sara. "Ik wens met Paulus, indien 't mogelijk is, dat gans Israël zalig worde."

Miss Brice. "Begeert gij niet de eenheid der heiligen en zou ge niet wensen, dat alle verschillen werden vereffend?"

Sara. "Ja.

De lady. "Welke middelen acht ge daartoe meest geschikt?"

Sara. "De beschouwing van een verzoend God, bij allen gezien. God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende. Zulk een Middelaar, als Christus, was er nodig, om de wereld met God te verzoenen. De Vrede en de genezing van Gods volk is, zijn werk, een werk van zijn scheppende kracht, en het middel waardoor Hij dit doet is de prediking van het Evangelie des vredes."

Haar aangezicht was om de zwakheid van haar ogen nog altoos bedekt. Daarover sprak nu een der aanwezigen, wat haar aanleiding gaf, om te zeggen "Christus heeft een groot wonder aan mij verricht, Hij maakte mij van blind, ziende, van doof, horende. En van stom, sprekende. Dat heeft Hij aan velen gedaan; ja, Hij doet alles aan armen en ellendige."

Vroeger was zij traag tot spreken, maar nu ontving zij grote vrijmoedigheid en sprak als met een nieuwe tong.

Mr. Sprigg. "Meent gij, dat het altoos dag voor u zijn zal?"

Sara. "Ik weet dat er wolken kunnen komen en dat de ziel niet altoos het licht van Gods aangezicht in zulk een mate kan genieten, waarom David ook bad: "Geef mij weer de vreugde uws heils," en: "Waar om verbergt Gij Uw aangezicht voor mij?" (Ps. 51: 12.) "Maar Christus, de Zon der gerechtigheid zal we der opgaan." (Matth. 4.) "Hij zal door alle nevelen heenbreken. Mijn tijden en mijn,verkwikkingen zijn in Gods handen (Ps. 31: 15), om de vermoeide zielen verlichting te geven."

Mr. Sprigg. "Ik zou graag van u vernemen, op welke wijze de Heere tot u kwam, om u te verkwikken."

Sara. Het werd mij geopenbaard, dat Christus voor mij gekruisigd was, ja voor mij, hoewel ik de grootste zondares was. Nooit had ik tevoren een blik op Christus, en toen verwonderde ik mij over Hem. Ik zag toen helder, in, dat ongeloof mijn grootste zonde was, en dat om mijn ongeloof de toorn Gods op mij rustte. Ik achtte mij reeds verdoemd. En toen in die tijd, toen ik mijn onwaardigheid levendig besepte zag de Heere, niet om iets in mij, maar om Zijns grote Naams wil, in ontferming, op mij neer en vergaf mij mijn zonde. Zijn Naam is barmhartig, genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid en weldadigheid." (Exod. 34: 67.)

Mr. Sprigg. "Welke raad zou gij geen aan iemand, die in zulk een duisternis verkeert?"

Sara. "Dat hij op God zou wachten die zich verbergt" (Jes. 8: 1). "Mijn aanvechtingen waren uitermate droevig. Ik geloofde, dat er hemel noch hel was dan in het gevoel en voor het bewustzijn. mijn ziel bleef gedurig vol schrik."

Mr. Sprigg. "De Schriftuurplaatsen, die u nu troosten, kende ge tevoren toch ook? Waarin bestaat dan nu uw troost, wat is het onderscheid?"

Sara. "Het Woord alleen veroordeelde en doodde mij en kon mij niet troosten, maar God heeft Mij met Zijn liefde vertroost God was tevoren dezelfde in Zijn liefde voor mij, die Hij nu is, maar in de volheid des tijds heeft Hij geopenbaard, wie Hij tevoren was. Ik geloof niet, dat Hij mij tevoren haatte en daarna liefkreeg, maar al mijn druk is mij door Zijn liefde en uit onvervalste trouw opgelegd. God verheerlijkt zich zowel door een ziel onder de schrik staande te houden, als door haar daaruit te verlossen. In Jesaja wordt gezegd (Kap. 24: 15): "Eert de Heere in de valleien." Hoewel de ziel het voor die tijd niet ziet, als God haar uitgeholpen heeft. Ziet ze, dat Hij zich ook uit het

vuur der verdrukking lof bereidt"

Mr. Sprigg. "Wat dunkt u van de *uitstorting van de Geest in de laatste dagen?*"

Sara. "De Naam van Christus wordt uitgestort op Zijn volk door de Heiligen Geest en zal nog uitgestort worden. En dan beminnen wij Hem, die ons eerst liefgehad en ons uit modderig slijk opgetrokken heeft."

Mr. Spigg. "Wij hebben nu wel enige druppelen, maar is de Geest nu uitgestort?" (Hand. 2: 17, 21, 38).

Sara. "Ook nu hebben velen Hem lief. En waarom? Niet om de wil van enige druppelen, maar om dat Zijn Naam een uitgestorte olie is; daarom hebben Hem de maagden lief." (Hoogl. 1: 3).

Mr. Sprigg. "Maar verwacht gij nog een tijd, waarin God meer van Zijn Geest zal uitstoten op Zijn zonen en dochteren?"

Sara. "Hoewel Zijn liefde thans reeds uitgestort is in de harten der Zijnen immers, hoe zouden zij Hem anders liefhebben? Zo is dit nu nog zeer persoonlijk en voor een beperkt getal. En nu verwacht ik, dat dit getal uitgebreid zal worden en velen deelgenoten der zaligheid zullen worden, *zodat wij nu de voorsmaken hebben van de heerlijkheid, die dan zal worden genoten.*

Mr. Sprigg. "Neemt ge geen voedsel?"

Sara. Ja, ik nuttig Jezus Christus. Hij is mijn dagelijks voedsel, en ik ben vol vergenoeging.

Mr. Sprigg. "Ik spreek van lichamelijk voedsel. Meent gij niet, dat het eens dwaling is, dat gij u van lichamelijk voedsel onthoudt?"

Sara. "Neen, want ik zou wel eten, zo ik slechts kon, maar ik kan niet. Als ik het beproef, word ik er minder door. Gods Woord is mijn spijs en mijn vermaak. In mijn druk moest ik ook veeltijds het onaangeroerd laten. Hij spijsde mij met bitterheid en alsem. Ik was vol schrik ja, de vreze was mijn spijs. Nu daarentegen voedt mij de Heere met Zijn beloften als met vettigheid en smeer. (Ps. 63: 5) Hij verkwikt mij gestadig met Zijn liefde en is die niet beter dan wijn?" (Hoogl. 1: 2).

Den 21ste Mei vroeg iemand haar, of ze ook sliep? Waarop zij ten antwoord gaf, dat zij de drie laatste nachten niet vóór drieën de slaap gevat bad, maar dat het haar goed was en dat ze stil had gelegen, vergenoegd en blijde, omdat Christus nooit ledig was, maar altoos arbeidde aan haar ziel.

Tot een ander, die met haar over de hoop der heerlijkheid sprak zei zij, dat zij graag ontbonden en met de Heere Jezus wilde zijn, waarom 't voor haar de zwaarste zwak was, gewillig te zijn om te leven." (Phil. 1: 23). Aan de andere zijde wilde ze niet over het hoofd zien, dat het zaliger is te geven, dan te ontvangen, te arbeiden in het werk des Heeren, dan het loon te ontvangen. (Hand. 20: 35). En daarom was ze tevreden. (Phil. 4: 11.)

In antwoord op de vraag van schrijver dezes, waarom het geloof de conditie van het Nieuwe verbond is?

Zei zij, dat er in het Nieuwe Verbond geen conditie is, maar de vrijwilligheid Zijner liefde en de grootheid Zijner barmhartigheid alles verrichten, terwijl de zondaar nog in zijn bloed ligt. (Ezech. 16), zodat niets in het schepsel de Zaligmaker beweegt.

En toen haar gevraagd werd, welk nut de wet voor ons heeft en welk gebruik wij daarvan maken moeten?

Sprak ze: "De wet heeft grote nuttigheid; de wet is heilig en het gebod is heilig en rechtvaardig en goed. Zij wijst aan, wat de mens te doen heeft en wat hij niet doen kan zonder de macht des Heeren": (Rom. 7: 2, enz.) "Christus is het einde der wet tot rechtvaardiging dergenen, die geloven". (Rom. 10: 4).

"De gelovigen kunnen in alle dingen en boven alle dingen op Christus zien. Alle geboden der wet worden volbracht door hem, die in Christus gelooft, want Hij heeft voor de gelovigen de wet vervuld. Wie één gebod houdt, houdt ze alle, en wie één gebod overtreedt, overtreedt ze ook alle. De Heere gebiedt de zijnen goede werken te doen. En Hij werkt in hen het willen en het werken beide". (Phil. 2: 13.) "En dit is het werk, dat zij in Christus geloven. De wet eist: "Doet dat, en gij zult leven". Het Evangelie zegt: "Gelooft, en gij zult leven". (Rom. 10: 5, 6).

Een der hoorders voegde hierbij: "De wet was ons een tuchtmeester tot Christus."

Wat Sara aanleiding gaf, om te zeggen: "De wet was ons een tuchtmeester door zinnebeelden en schaduwen leidde zij ons tot Christus. Maar sedert Hij gekomen is en het geloof gekomen is, zijn wij niet langer onder die schoolmeester en voogd en tuchtmeester en onder de eerste beginselen, nademaal de volheid des tijds daar is". (Gal. 3: 24, 25. En 4: 1, 5.)

"Hebben", zo vroeg schrijver dezes verder, "hebben de gelovigen de Wet niet van node, nademaal de apostel hen vermaant tot gehoorzaamheid aan de eerste en tweede tafel der wet?"

"Ik geloof", was haar antwoord, dat ook de verstgevorderde heiligen het Woord, de wet en het Evangelie behoeven, overmits ze allen gebrekkig en onvolmaakt zijn en ze vele dingen niet zien en in menig opzicht aan traagheid lijden". (2 Petr. 3: 1). "De Christus van het Evangelie is de naaste weg tot de vervulling der wet, en waar geloof is, daar is liefde tot God en Zijn wil, daar is ook een begeerte naar goede werken". (Tit. 2: 11). Voor die tijd kunnen zij het einde der wet nooit bereiken, noch enig Gode welbehagelijk werk doen".

"Is dan", vroeg men verder, "de wet de ongelovigen niet nut?"

En zij antwoordde: "Ja, zij eist van de mens, wat hij noch door eigen kracht, noch door de hare doen kan, en vervloekt de overtreder. Zij toont hem, dat hij buiten Christus omkomen moet en dat hij wel roepen mag: "Help mij, Meester! of ik verga", omdat niemand, dan de Heere Jezus Christus hem van de vloek kan ontheffen," (Gal. 3: 13). "En die heeft de Zijnen reeds verlost door zijn dood aan het kruis, maar dat zien zij niet, voor de volheid des tijds komt, maar dan ook zien zij het" (Gal 1: 15). "Hoe beter de mens de wet leert kennen en haar geestelijken zin gaat verstaan, des te dieper daalt gij in eigen schatting, des te eerder zal hij zich geheel verloren achten. En dan, als niemand meer redden kan dan Christus, die kwam om verwonde zielen te genezen (Mark. 9: 13), dan is het vaak juist des Heeren tijd."

Den 24ste Mei werd haar gevraagd, of niet ieder gehouden en verplicht is, ook in geestelijke zaken alle vlijt aan te wenden. Deze vraag sloeg terug op haar uitspraak over een levende en werkende Christus en een lijdelijk en dood schepsel.

Vroeger had zij reeds gezegd tot iemand, die niet bidden kon, dat hij het toch zou doen, hoe gebrekkig het ook ging. "Bid," sprak ze bij die gelegenheid, "omdat God het u gebiedt." En nu voegde zij er aan toe: "Christus is het Licht en het Leven der wereld en de enige Weg tot de Vader" (Joh. 14: 6). In Hem, in Hem alleen heeft God een welbehagen, en alleen door Hem kunnen wij Gode aangenaam .zijn. Evenwel moeten wij vragen naar de wil des Heeren en bidden, om Hem te verwachten in Zijn weg, want daaraan heeft Hij de zaligheid verbonden (Jes. 30: 18). Dat kunnen wij niet door onze eigen kracht, maar de Heere, die staat en wacht om genadig te zijn, trekt ons en geeft ons kracht tot bidden en wachten. En op zijn tijd komt Hij. Daniel bad, en terwijl hij nog sprak, kwam de Heere tot hem." (Dan. 9: 3, 20.) Toen Petrus op het dak was geklommen, om te bidden" (Hand. 10: 9) en toen Paulus in de tempel was, biddende,

kwam God tot hen." (Hand. 22.: 17.) "En zovelen, als voor en na hen rechtstreeks tot Christus gingen, die werden genezen. Genas Hij niet de man, die acht en dertig jaren krank geweest was, en lang vergeefs naar hulp had uitgezien?" (Joh. 5.) Ook Simon de tovenaer gebod Petrus te bidden, hoewel hij een gans bittere gal en samenknoping van Ongerechtigheid was. God, die voor de mussen zorgt en de jonge raven hoort, wanneer zij roepen, zal ook de arme zielen, die met smeking tot Hem komen, gewis verhoren."

Tegenwerping. "Zonder geloof is 't onmogelijk Gode te behagen."

Antwoord. "Het is zo; tenzij iemand gelooft, dat God is en dat Hij een Beloner is dergenen, die Hem zoeken, zal hij niet tot Hem komen. Maar wie dat gelooft, gaat dan ook tot Hem."

Vraag. "Hoe denkt gij over de algemene verlossing, over de vrije wil, de val, enz.? Want gij houdt allen bedrukten, die tot u komen, voor dat Christus hen verlost heeft en dat het hun alleen ontbreekt aan de rechte kennis daarvan."

Antwoord. "Het Evangelie zal men de ganse wereld voorhouden, ook de grootste en snoodste zondaren. En dit is het Evangelie, dat Christus hun van God is gezonden, om hen van de zonden te bekeren, om hen te rechtvaardigen en hun de schuld te vergeven." (Hand. 3: 26;, 5: 31; 17: 38, 46 Luc. 24: 4, 6) "om vrede te brengen aan degenen, die verre zijn, (Luc. 10: 5, Hand. 10: 36) en dat God niet begeert, dat iemand verloren ga, maar dat allen zich bekeren en leven." (2 Petr.: 6, Ezech. 33: 11; Luc. 13: 34.) "Gods gewilligheid, om de wereld met zich te verzoenen, moet allen voorgehouden worden." (2 Cor. 5: 18.) Degenen, die ik zo toespreek, zijn bedrukten, en de bedruktheid is het deel dergenen, die God liefheeft, De zodanigen heeft Hij liefgehad. En Christus heeft ze vrijgekocht, toen zij in de oven der ellende waren, al wisten zij 't niet Dat moet hun bekend gemaakt worden. Zo zij in de volheid des tijds getrokken worden, dan begint de liefde des Heeren niet. Neen, Hij had ze lief met een eeuwige liefde en daarom trekt Hij hen met koor de der goedertierenheid. (Jer. 31: 3.) Daarin ligt Zijn vrijmachtige verkiezing en onweerstaanbare kracht, dat Hij trekt, die dood zijn in zonden en mis daden. Geen mens vermog dat en niemand kan zonder die trekking des Vaders tot Christus komen." (Joh. 6: 44, 63). "En die Hij bemint, bemint Hij tot het einde toe" (Joh. 13: 1), "zodat niemand ze uit de hand des Vaders uitrukken kan. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Geen mens, noch zonde, noch duivel." (Rom. 8.)

Vraag. "Straft of kastijdt God Zijn volk ook om hunner zonden wil?"

Antwoord. "Er staat geschreven: "Daarom zijn onder u vele zwakken en zieken," (1 Cor. 11: 30). Maar dat kan ik geen straf noemen. Christus heeft de schuld zijns volks betaald en hun zonden in 't land der vergetelheid gebracht. "Gij vergeeft de ongerechtigheid mijner zonde," zegt de dichter van Ps. 32. Indien de straf der zonde niet weggenomen ware, dan was de geringste zonde in staat, de mens in de hel te werpen. Maar Christus heeft de straf gedragen en genezing verworven." (Jes. 53.) "Doch wie Hij liefheeft, kastijdt Hij." (Openb. 3: 19) "Wat zoon is er, die de vader niet kastijdt?" (Hebr. 12: 7.) "Hij kastijdt hen uit liefde en zij zien het, zodat ze berouw krijgen en de zonde in haar ware aard leren kennen. Zijn liefde leert hen de zonde als zonde kennen en betreuren. Uit liefde zendt Hij hun velerlei weerwaardigheden, uit liefde kastijdt Hij hen, hoewel zij dit veeltijds eerst later op merken. Maar alles dient ten beste voor Zijn volk."

De 26ste Mei 1647, kwam tot haar een vrouw, die weldra moeder zou worden, maar de smarten, daarmee gepaard gaande, gering achtte tegenover de angst, die de last van haar zonden haar veroorzaakte. Zij had, zo klaagde zij, geen God voor haar hart en

daarom kwam zij nu tot Sara. Deze, hoewel haar ogen nog zeer zwak waren, zag haar binnentreden en herkende haat, want de vrouw was reeds vroeger bij haar geweest. Op hetzelfde ogenblik begon zij, als door een inwendige aandrift daartoe vermaand, te spreken: "Juda zal verlost worden en Jeruzalem zeker wonen. En wie was zondiger dan zij? Evenwel deed God ze een belofte. Al was gij zo kwaad, als zij en van nature zijt gij niet heter let nochtans op de belofte, die mij, met dat gij inkwam, in de gedachten schoot, en geloof, dat ook gij, ja ook gij, zult verlost worden en zeker wonen onder de schaduw en de bescherming van de Almachtige, die een gewisse beschutting is tegen de felste stormen en de hoogste vloed. Ongetwijfeld God heeft u vrijwillig liefgehad en u uw schuld vergeven, niet om iets in u, maar om Zijn Naams wil. Gij zijt, zegt gij uw zonde moede en begeert, niets dan Christus. Welnu, dan gaat de belofte u aan."

De vrouw. "Ik ben in ongelooft."

Sara. "t Is veeleer een teken, dat gij enig geloof hebt, hoewel gij 't niet ziet. Het koren, dat gezaaid wordt, ligt eerst verborgen in de aarde en eerst daarna spruit het uit en wast het op." (Marc. 4: 28.) "Gij zijt gewond. Door wie? Immers niet door uzelf? Want Hij zegt: "Ik verwond en Ik heel". Daarom zegt Hij ook tot een ander: "Ga heen in vrede; uw geloof heeft u behouden. Gij gelooft, dat Ik u kan genezen. En dat geloof maakt u gezond." Zo ook voor u, al ziet ge 't nu niet. Geloof, dat God u kan genezen; bid Hem, dat Hij van vrede tot u wil spreken en u genezen."

Een ander. "Meent gij Christus gewillig zou zijn, als gij geloven kon?"

De vrouw. "Ja, maar er zijn bergen van bezwaren in de weg."

Sara. "Zie, Hij komt huppelende op de bergen, die gij niet uit de weg ruimen kunt." (Hoogl. 2: 8.)

De vrouw. "Kende de wereld de waardij van een enkelen blik des geloofs, zij zou er naar verlangen. Maar ach, ik kan niet geloven. Wat is toch geloven?"

Sara. "Het geloof in Christus is een vaste rots steen en toevlucht." (Hebr. 9: 18.) "Op niets buiten Hem kunt of moogt gij rusten. Of wilt gij op uw eigen gerechtigheid rusten of op iets in u?"

De vrouw. "Dat is het, wat mij bezig houdt; tracht iets in mezelf te voelen."

Sara. "Dat zijn maar wegwerpelijke klederen." (Jes. 64: 6.) "Maar Hij wil die van u wegnemen en u van nieuwe klederen voorzien." (Ezech 16: 10, 14.)

De vrouw. "Ongeveer tien jaar geleden, toen ik vanwege mijn toestand ongerust was en peinsde over verlossing en behoud, geschiedde er een stem tot mij, zeggende: "Maria, gij zult sterven en weer leven en God grotelijks verheerlijken. Want uw wegen zijn niet Mijn wegen, noch uw gedachten Mijn gedachten." Dit vervulde mij met innige vreugde en ik zei: "Doe, Heere! gelijk Gij gesproken hebt." Ik hield het er voor, dat God tot mij gesproken had, en zond om mijn vrienden, om hun te zeggen, welke grote dingen mij de Heere gedaan had. Ik beeldde mij in, 't geloof deelachtig te zijn, en zag uit naar grote zaken, die God aan mij doen zou, naardien Hij tot mij gesproken en mij zulk een heerlijke belofte gedaan had.

Zo verliep er een tijd en toen werd ik weer tot zonde vervoerd. Ik vreesde, dat ik zondigen zou. Het ging mij ter hart, zodat ik zuchtte: "Och, Heere! zal ik weer zondigen?" De stem antwoordde: "Al overtreedt gij, uw zonden zijn begraven in de diepte der zee; zij zijn in een bundeltje gebonden en verre weggegooid." Hierdoor werd ik wel niet tot zonde verleid, maar ik vergat allengs Gods goedheid en viel in de zonde, en nu ben ik een afkerige."

Sara. "Wat zegt God? "Ik heb zijn weg gezien en zal henlieden en hem zijn vertroosting weer geven. Ik zal de afkering genezen en zal hem vrijwillig liefhebben." Hoe verheugt zich de herder, wanneer hij een verloren schaap weervindt!

Zijt gij niet een verloren schaap? Ja, ook over u zal zich de Heiland verheugen." (Hos. 1: 4.)

De vrouw. "Daar zijn legioenen van zonden voor mij."

Sara. "Legioenen van duivelen waren niet voor, maar *in* mij. Evenwel heeft Hij mij bekleed en die legioenen uitgeworpen." (Matth. 8.), Voor wie kwam Christus; immers niet voor rechtvaardigen?" (Matth. g: 33) "Gij zijt een vreemdeling, zonder God, zonder de verbonden der belofte."

De vrouw. "Zo is inderdaad mijn toestand."

Sara. "Maar zodanigezielen trekt God. Om de zulken te verzoenen, is Christus gestorven. De Geest voegt deze beiden samen. Hij verbindt ze aan Christus. Zie het in die van Efeze; zij waren dood in de zonde en misdaden en leefden verre van de Heere af. En nochtans heeft Hij hen nabij gebracht. God trekt dezulken. Hij heelt de breuken. Zie de toestand, waarin zij waren." (Ef. 2 en Hos. 1, 2.) "Eerst waren zij Zijn volk niet, en daarna zegt men van hen: "Nu zijn zij kinderen des levenden Gods." God schonk hun een nieuw leven; Hem moeten zij 't nu ook wijden. "U die dood was, heeft Hij weer levend gemaakt., uit genade zijt gij zalig geworden door 't geloof, niet door de werken, opdat niemand roeme." Wij zouden roemen, zo wij ook maar iets tot onze zaligheid toe brachten. Hij werkt het geloof en versterkt het, tot Zijn werk en dat zijn wij, voltrokken is." (Ef. 2: 1, 5, 8, 10.)

De vrouw. "Mijn staat is zeer gevaarlijk en hopeloos. Ik heb een boos hart vol ongelooft en afwijking van God."

Sara. "Zijt gij van Hem geweken, zo moet gij Hem gehad hebben. Hoe kon ge anders van Hem afgegaan zijn?"

De vrouw. "Ik heb Hem nooit gehad."

Sara. "Hoe zou het u zijn, zo gij een kind werd, niet alleen een dienstmaagd, maar een kind en erfgenaam Gods?"

De vrouw. "Dat zou mij een wonder zijn."

Sara. "Hij zal genade betonen, opdat men zich verwondere. Hij zal komen en zich wonderbaar maken in allen, die geloven." (2 Thess. 1: 10.) "Hij verhoogt slaven en doet ze delen in Zijn glorie. Dit is een getrouw woord, hoewel de ziel er aan twijfelt, en alle aanneming waardig, hoewel de ziel 't niet wil aannemen, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken." (1 Tim. 1: 15.) "Hij, de Heere, wil u verlossen van al uw lasten te gelijk. Uw hooggaande nood is voor Hem de beste tijd. In Hem zal Juda zalig worden."

De vrouw. "In mijn voorspoed kwam eens een arme vrouw tot mij, wier zoon gevangen genomen en tot slaaf gemaakt was. Zij begeerde van mij een gift, om haar zoon te kunnen vrijkopen. Maar ik meende al weinig genoeg te hebben en weigerde haar iets te geven, hoewel mijn zuster haar barmhartigheid bewees. De vrouw weende. En nu weegt mij mijn onbarmhartigheid op de ziel, terwijl ik ook zelf in schrik kelijke slavernij zuchten moet."

Sara. "Christus is gekomen, om gevangenen te verlossen en om gebonden te bevrijden. Wie vrij is, heeft Hem niet nodig. Maar wie in slavernij zucht." (Joh. 8: 36.)

De vrouw. "Ik ben buiten hoop; mijn hart bezwijkt bijna en geeft de moed op."

Sara. "De dichter van de 77ste Psalm weigerde ook getroost te worden (Ps. 77: 2), en evenwel genas de Heere hem. Maar Hij vergadert ook de weggedrevenen," (Ps. 147: 2.) "Hij bewijst hun genade en troost ze. En waarom is dat nu opgetekend? Immers tot onze lering en tot onze troost, en opdat ook wij hopen zouden." (Rom. 15: 5.)

De vrouw. "Geen woord van 't geen gesproken is, wil in mij bijblijven."

Sara. "De tijd, is er nog niet, maar Hij komt. En dan zal de Heere van vrede, van bestendige vrede, van overvloedige liefde en genade tot uw ziel spreken. Wacht

daarom op des Heeren tijd. Gods Naam zal u worden uitgeroepen als genadig jegens genadelozen, en barmhartig jegens ellendigen, ja, als lankmoedig en overvloedig in goedertierenheid en waarheid jegens hen, die overvloedig zijn in zonde. Hij heeft gewild, dat in Zijn Naam zou worden gepredikt bekering en vergeving der zonde." (Luc. 24: 47.) "Wanneer Hij u een blik gunt van Zijn liefde, dan zijt ge genegen, om te zeggen: "Hij is 't niet"; gelijk Juda ook deed. Evenwel, dit belet Zijn komen of Zijn werken niet. Hoewel gans Israel van Hem was afgeweken, toch verliet Hij 't niet. Wel meende Israël dit en klaagde Sion, dat zijn recht van zijn God voorbijging, maar God gedacht aan hen en verliet hen niet."

Als een afscheidswoord sprak Sara nog deze woorden: "Ga, en geloof, dat de Heere Jezus, u genezen zat Ga in vrede en verlaat er u op, dat Christus het doen kan en wil. Verwacht het alleen van Hem en stel toch uw hoop nooit op iets anders."

Den 28ste Mei kwam tot Sara een maagd, die in diepe vertwijfeling verkeerde. De schrijver was ook tegenwoordig en schreef terstond alles op. Onder meer sprak de bezoeker: "Het is met mij droevig gesteld, sedert tot mij gezegd is: "Berouw zal van Mijn ogen verborgen zijn" (Hos. 13: 14); "en wee hun, wanneer zij afwijken van de levenden God."

Waarop Sara antwoordde: "De Heere zegt: "Ik zal Mijn vreze in hun harten schrijven, dat zij van Mij niet afwijken." (Jer. 32: 40).

De maagd. "Maar ik ben van Hem afgeweken, en daarom ben ik van Zijn volk niet."

Sara. "Van hen, die Zijn volk niet waren, zal men zeggen: "Zij zijn de kinderen. Gods." (Hos. 1: 12.)

De maagd. "Ik, ben zonder God, ja, een vijandin van God."

Sara. "Het zij zo. Maar om goddelozen, vreemdelingen en vijanden met Zich te verzoenen, gaf God zijn Zoon in de dood (Ef. 2: 12). Het schort u daaraan, dat gij dat niet zien kunt."

De maagd. "Ik ben verre van Hem af."

Sar. "Maar Hij geeft vrede dien, die verre zijn."

De maagd. "Ik heb voorheen veel licht gehad en ben daarvan afgeweken."

Sara. "Zo deden die van 't huis van Juda ook: zij weken af van de levenden God en gingen tot de dode afgoden, en toch wilde de Heere hen nog trouwen.

De maagd. "Maar ik heb Hem verworpen."

Sara. Gij kunt niet anders dan Hem verwerpen, maar uw grootste zonde is, dat gij de belofte, die God u voorhoudt, verwerpt door te zeggen, dat ze u niet geldt; zo heb ik ook gedaan, en dat was ook mijn grootste zonde."

De maagd. "Uwe zonde was niet zo groot, als de mijnen."

Sara. "Naar mijn mening was niemand zo schuldig als ik. Ik meende de zonde tegen de Heilige Geest begaan te hebben."

De maagd. "k Ben verschrikt van het woord "Berouw zal van Mijn ogen verborgen zijn."

Sara. "Dat woord had ik wel uit mijn Bijbel willen scheuren. Nog drie andere teksten joegen mij grote angst aan; nl. Joh. 3: 18: "Die niet gelooft, is reeds veroordeeld," Joh. 3:8. "Die in de Zoon niet gelooft, de toorn Gods blijft op hem". En Jes. 27: "Die hem gemaakt heeft, zal Zich zijner niet ontfermen." Ach, dacht ik, geen barmhartigheid, geen ontferming in der eeuwigheid! Maar het meest beangstigde ook mij Hos. 13:14. "Berouw is voor Mijn ogen verborgen."

De maagd. "Was het zo met u? Maar de ontdekkingen en beloften Gods jagen mij nog groter vreze aan dan de vervloeking der wet".

Sara. "Zo ging het mij ook. De zaligheid as mij in verdoemenis omgewend; de beloften, hoe zoet zij ook mochten wezen waren mij tot een schrik."

De maagd. "Toen Hij mij wilde genezen, weer stond ik Hem en wilde niet."

Sara. "Wie heeft Zijn wil wederstaan? Het is des Heeren barmhartigheid over u, dat Hij door Zijn Geest u van zonden overtuigd heeft. Hij had aan uzelf kunnen overlaten, en dan was gij verdergegaan zonder enig gezicht daarvan."

De maagd. "Ik heb geen licht of gezicht daarvan."

Sara. "Gij ziet, dat gij in duisternis verkeert. Christus is gekomen, om zulken een Licht te wezen." (Luc., 1: 79.) "Christus bracht u niet van uzelf af, dan om u Hem in te lijven." (Hos.12: 7, 14; 14: 3.)

De maagd. "Hem, die overwint, zal Hij geven te zitten op Zijn troon" (Openb. 3: 21) "en te eten van het verborgen Manna." Openb. 2 7.) "Iemand kan vergaan en nochtans niet overwinnen. Wie volhardt ten einde toe, zal zalig worden." (Matth. 24: 13.) "Wat mij aangaat, ik vrees, dat ik niet volharden zal."

Sara. "Hij zegt immers, dat gij niet vrezen zult en niet verslaagd moet zijn, omdat de strijd niet uw, maar des Heeren is. Gij ligt neer in uw schande. Maar Hij is uw sterkte, uw al in alles." (2 Kron. 20: 15.)

De maagd. "Beter ware 't mij, de waarheid en het heilig gebod niet gekend te hebben, dan het te kennen en ervan af te wijken, gelijk ik nu deed." (2 Petr. 2: 21)

Sara. "De Schriftuurplaatsen, die gij bijbrengt, zijn alle om u van uw zondig fundament af te brengen; gij zou graag bouwen op iets in u zelf en u tevreden stellen met de draf, gelijk de verloren zoon." (Luc. 15.) Maar Christus is bezig met u van uw eigengerechtigheid en van alle kwade gronden af te brengen opdat Hij u Zichzelf en zijn gerechtigheid doe kennen (Phil. 3:7) en u op de Rotssteen doe bouwen, die hoger is, dan gij."

De maagd. "Maar ik heb volstrekt geen gezicht op Hem."

Sara. "Had gij deze acht jaren zoveel licht en troost genoten, als gij graag gesmaakt had, gij zou daarop gerust en daarvan uw grond gemaakt hebben. Maar God heeft niet toegestaan, dat gij buiten Hem rust vinden zou." (Jes. 55: 1, 2, 3, 8.)

De maagd. "Ik heb gezondigd tegen al de middelen en al het licht, dat Hij mij gaf."

Sara. "Gij zult Zijn barmhartigheid des te meer prijzen en Hem des te hartelijker liefhebben, als gij zien zult, dat Hij u niettegenstaande uw zonden en doemwaardigheid liefheeft" (Micha 7: 18; 1 Tim. 1: 13, 17.)

De maagd. "Had Judas na zijn zonden berouw? Welnu, ik had nog minder dan hij."

Sara. "Hij had een natuurlijk berouw, maar gij wacht naar het berouw, dat Christus in de zondaar werkt. En Hij werkt het berouw in hen, die geen berouw hebben." (Hand. 5: 31.)

De maagd. "Ik heb als Juda gezondigd, maar ben op des Heeren roepstem: "Keer weder!" ongehoorzaam geweest en niet wedergekeerd."

Sara. "Verwachtte God, dat zij door eigen kracht zouden wederkeren? Neen, maar Hij bekeerde ze en zij zijn weergekeerd." (Jer. 81: 18.) "De inwoners van Juda hadden zich aan schrikkelijke zonden schuldig gemaakt en de Heere vermoeid met hun ongerechtigheden, en nochtans wilde God hen niet verlatens, Hij wilde hun integendeel genadig en barmhartig zijn, hen vrijwillig liefhebben en hun om zijns zelfs wil hun zonden vergeven." (Jes. 43: 24, 25; Jer. 51: 5), "opdat zij niet anders roemen zouden dan in de Heere alleen." (1 Cor. 1: 29.)

De maagd. "Ik ga in zonden voort en welke hoop is er voor zo een?"

Sara. "Efraïm weidde zich met wind en 't huis Israëls omsingelde zich met leugens, en nochtans werden zij niet verstoten, want zijn binnenste was over Efraïm bewogen geweest." (Hos. 11: 8.)

De maagd. "Ik schrik, wanneer ik eet."

Sara. "Ik schrikte ook, als ik at. Soms heb ik eens ganse week niet gedronken, omdat ik meende, dat het een drinkbeker der duivelen was." (1 Cor. 10: 21.) 139

"En als ik at, vreesde ik mijn eigen verdoemenis 't eten."

De maagd. "Ik zou graag uit het leven zijn; dan was er eed einde aan mijn ellende."

Sara. "Zou gij graag in de hel zijn? Zou dat dan niet erger wezen?"

De maagd. "Ik zou wel altijd alleen willen zitten, om na te denken, en liefst in 't geheel niet werken, want ik heb toch geen hoop."

Sara. "Als gij niet werkt, hebt gij dan geen gedachten?"

De maagd. "Jawel, gedachten van zonde en ellende."

Sara. "Zo is het dan beter voor u, in bezigheid gehouden te worden" (Rom. 12: 11), "anders heeft de vijand nog meer vat aan u. Bovendien heeft God u bevolen, te werken wat goed is." (Ef 4: 28.)

De maagd. "Ik zal nooit vertroost worden, ik ben verworpen."

Sara. "Omdat gij zegt: mijn pijn is gedurig en mijn wonde ongeneeslijk, en uzelf voor een verworping houdt, daarom zal u de Heere genezen, Hij vergadert Israëls verdrevenen." (Jer. 30: 15, 17.)

De maagd. "Eenmaal was mij de belofte zo liefelijk: "Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en 't verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer." (Jes. 54: 10.) "Toen waren God en Zijn volk en zijn dienst mij zoet en liefelijk; had mijn hand onder de voet van Gods kinderen kunnen leggen. Maar nu is barmhartigheid geweken en 't is alles niets."

Sara. "Heeft God gezegd, dat het niet wijken zal, en zult gij dan zeggen, dat het wijken zal? Bergen van zonden en misstanden zullen wijken, maar Hij zal niet wijken. De Vader trekt de ziel tot de Zoon, de Zoon ontvangt ze en de Heilige Geest verenigt ze en maakt van twee een. Hij verbindt de ziel aan Christus en Christus aan, de ziel, en nu kan geen macht ter wereld hen scheiden." (1 Joh. 5: 7.)

De maagd. "God mocht zeggen: Wat had Ik meer voor u kunnen doen, dat Ik niet gedaan heb?" (Jes. 4: 4.) "En toch viel ik van Hem af."

Sara. "De Israëlieten vielen niet alleen af, maar zij vervielen zeer diep. Evenwel sprak de Heere: "Keert weder!" en bekeerde ze. Hij vergaderde niet slechts de Israëlieten in het algemeen, maar ook de verdrevenen en verworpenen; hen, die aller afschrapel waren. Ik zal u zeggen, hoe uw toestand is. Gij zijt de man gelijk, die uit zijn nog enigermate verlicht huis opgenomen en in de boeien geslagen en in de duisteren kerker opgesloten wordt. Indien tot hem een gezant des konings kwam, om hem kwijt schelding van straf aan te kondigen, en hem in des konings paleis bracht, hoe zou hij zich verwonderen! En zou gij niet verwonderd opzien, zo de grote Koning zo aan u deed, die nu ook in een duistere kuil zit? Indien Hij werken wil, wie zal 't Hem beletten? Het is Zijn welbehagen, diepgezonkenen uit de kuil te trekken en tot Zijn wonderbaar licht te brengen" (1 Petr. 2); "hen uit de drek, uit de zonde en uit het slijk te verhogen en hen bij de vorsten te doen zitten en hun een koninkrijk te geven. Daar om zegt Hij ook: "Vrees niet, gij klein kuddeke! want, het is uws Vaders welbehagen, u het koninkrijk te geven" (Luc. 12: 32.)

De maagd. "Ware ik slechts van die kudde, dan mocht ik hoop voeden."

Sara. "De Heiland zegt: "Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen, en het zal worden één kudde en één Herder." (Joh. 10: 16.)

De maagd. "De Heere streed met mij, en ik stond Hem tegen."

Sara. "Als de Heere dit alles over 't hoofd zien zal, zo zal uw ziel wegsmelten; door Zijn goedheid zult gij overwonnen worden, om voor eeuwig en altoos de Zijnen te

zijn. 't Is de Zoon, die u vrij maken moet, maar dan zult gij ook waarlijk vrij zijn." (Joh. 8: 36.)

De maagd. "Maar ik heb tegen zoveel licht gezondigd. En wat zal mijn einde zijn?"

Sara. "Wat dunkt u van Petrus, die Christus verzaakte? Was hij niet met Hem op de berg geweest? Had hij niet zijn heerlijkheid aanschouwd? (Marc. 9: 2.) Zondigde hij niet tegen veel licht, toen hij zwoer, de Heere Jezus niet te kennen?" (Marc, 14: 71.)

"En toch bewees de Heiland hem zijn grote liefde. Denk maar aan dat woord: "Zeg mijn discipelen en Petrus, dat Ik opgestaan ben." (Marc. 16: 2, 7, 9.) "Ik was zeer verslagen van de gelijkenis der wijze en dwaze maagden; die bracht mij grote schrik aan. Maar zie, wat er gebeurde! Te middernacht geschiedde er een geroep: "De bruidegom komt; gaat uit hem tegemoet." (Matth. 25: 6.)

De maagd. "Als ik, over straat ga, vrees ik, dat mij iets op 't hoofd zal vallen en mij doden."

Sara. "Ik dacht menigmaal, dat de aarde zich zou openen en mij verslinden. Gij kunt nauwelijks een kwelling bedenken, die ik niet heb doorstaan."

De maagd. "Ik wenste wel, dat ik een waarschuwend voorbeeld mocht zijn voor allen, die tegen licht en beter weten zondigen, gelijk ik deed, opdat zij niet in zulke ellende komen, als ik lijd."

Sara. "Misschien beoogt de Heere dat, door Zich voor u te verbergen. Toch kan Hij nog tot u wederkeren." (I Tim. 1: 13, 16.)

De maagd. "Had ik maar gehoor gegeven, dan ware mijn vrede geweest als een rivier."

Sara. "Belijd Hem, dat gij u van Hem afgewend hebt; zo u Hij u Zijn liefde bewijst, zult gij u op het hoogst verwonderen."

De maagd. "Ja, meer dan ooit iemand voor mij. En 't zou niet zonder grote oorzaak wezen."

Sara. "Daarom wil Hij genadig zijn, opdat Hij verhoogd wordt."

De maagd. "Kon ik dag en nacht schreien, dat zou mij verlichting geven. Maar helaas! dat kan ik niet.

Sara. "Wat ge ook zou kunnen, 't zou voor God niet bestaan." (Rom. 8: 3.) Gij vindt niets in uzelf, opdat gij 't niet buiten Christus zou kunnen stellen en naar de rijkdom Zijner genade begerig zou zijn. Zijt gij nu niet ledig en vol droefheid?"

De maagd. "Ja, dat ben ik."

Sara. "Hij zal de vermoeide ziel verkwikken en de bedroefde harten met troost vervullen." (Jer. 81: 25.)

Hierna verhaalde Sara, in welk een treurige toestand zij geweest was en hoe de Heere haar nochtans in Zijn ontferming had gedacht.

Waarop de bezoeker betuigde, dat haar toestand niet droeviger was dan alleen daarin, dat zij tegen meer licht had gezondigd, en vroeg, hoelang Sara in die angst had verkeerd.

Deze antwoordde: "Vier jaar achtereen, ja, langer. Maar het laatste halve jaar voor mijn bevrijding was ik dag en nacht vol verschrikking. Ten laatste had ik volstrekt geen rust, maar werd voortdurend aangevochten, om mij van het leven te beroven."

De maagd. "Zo mag ik dan nog hopen, dat de Heere ook mij uithelpen zal, want ik verkeer nog maar twee maanden in deze uiterste nood."

De 31ste Mei, 's Maandags, brachten Lady Willoughby, Dr. Coxe en zijn huisvrouw, met de heer en mevrouw Adderley van 't Charterhuis en andere haar een bezoek. Dr. Coxe, die van haar vertroosting vernomen had, stelde haar verschillende vragen voor, die met de antwoorden hieronder vermeld worden.

Dr. Coxe. "Sommigen zeggen, dat uw vertroosting maar bedrog is; hoe weet gij, dat ge u niet bedriegt?"

Sara. "U kunt over mijn vertroosting niet oordelen, tenzij gij weet, hoe groot mijn angst is geweest. Wat mij aangaat, ik geloof, dat de Heere mij daarin bewaard, daardoor gevoerd en daaruit verlost heeft, en dat Hij mij niet van al mijn vrezende verlost, om mij te misleiden. Niets of niemand kon mij troosten, dan Christus. Zo blijkt dan dat Hij mij uithielp en redde, overmits geen macht ter wereld, behalve de zijne, mij uithelpen en redden kon." (Daarop verhaalde zij een en ander van de verschrikkingen, die zij had doorleefd.)

Dr. Coxe. "Hoe weet gij, dat het de macht Gods was?"

Sara. "Omdat het louter de arm Gods was, die mij heil aanbracht. Niets anders deed het of kon het doen. Ik, zocht overal rust, maar vond ze niet, tot Hij, de Heere, ze mij gaf."

Dr. Coxe. "Hoe weet gij dat het de Geest des Heeren is, die in u werkt?"

Sara. "Waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid. Hij stelt de ziel in vrijheid, die in slavernij was. Ik was ook in slavernij en dienstbaarheid. De duivel is de geest der dwaling en der duisternis, maar de Geest des Heeren is de Geest der waarheid en des lichts en leidt de ziel in de waarheid. Hij heeft mij vrijgemaakt, zodat ik niet meer onder de wet, maar onder de genade ben."

Dr. Coxe. "In welke zin zijt gij niet meer onder de wet?"

Sara. "Omdat de Geest des levens in Christus Jezus mij vrijgemaakt heeft van de wet der zonde en des doods. Want hetgeen der wet onmogelijk was, de omdat zij door het vlees krachteloos was" (Rom. 8: 2, 3), en onmachtig, om mijn zonden te vergeven en die in 't land der vergetelheid te brengen, heeft God gedaan; zijn Zoon zedende in het vlees, heeft Hij de zonde veroordeeld en de zondaren verlost, ook mij, hoe grote zondares ik ook was."

Dr. Coxe. "Hebt gij dan ook zonde in u?"

Sara. "Ja, een prikkel in het vlees, gelijk ook Paulus had, om mij te verootmoedigen, niet om mij te verdoemen." (2 Cor. 12: 7.)

Dr. Coxe. "Wat denkt gij, dat andere van uw tegenwoordige toestand oordelen; dat het maar geveinsdheid is?"

Sara, (met een zeer zachte stem.) "Die mij gekend hebben in mijn angsten, toen ik radeloos en zinloos was, zullen weten, dat niets dan de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, mijn onrust kon wegnemen of mij in rechte wegen sturen, mij, een ongetemde vaars, gelijk Efraïm."

Dr. Coxe. "Waarom spreekt gij niet luider? Zijt gij zwakker in uw vreugde, dan in uw verschrikkingen?"

Sara. "Ik had er toen meer redenen toe, dan nu. Toen ik mijn lichaam zo tekort deed, gevoelde ik het niet. Ik sloeg mijn hoofd tegen een muur en nam mijn vlees tussen mijn tanden, maar hoe vaker ik het deed, hoe minder pijn het mij veroorzaakte. En zo ik een gelegenheid, om mij van 't leven te beroven, ongebruikt had laten voorbijgaan, dan was ik woest en sloeg mij zelf met des te meer geweld. Had ik door spreken een ander aanstoot gegeven, had ik mij onbetamelijk gedragen, en schoot het mij later te binnen, dan strafte ik mijn lichaam opnieuw. Dat alles samen heeft mij zeer verzwakt. Nu, tot mezelf gekomen, voel ik mijn ware toestand. De Heere heeft niet alleen mijn ziel aan de rand der hel, maar ook mijn lichaam aan de oever des grafs gevoerd, opdat Hij mij weer opwekke, zo 't Hem behaagt." (1 Sam. 2: 6, 7.)

Dr. Coxe. "Waarom eet gij niet? Waarom brengt men u uw klederen niet, om op te staan?"

Sara. "Ik eet, maar een spijsje, die de wereld niet kent. De woorden Gods voeden mij;

"toen ik ze vond, heb ik ze opgegeten" (Jer. 15: 16); Zijn woorden zijn mij tot vreugde en blijdschap geweest, zijn woorden van genade, liefde en vreugde door de Heiligen Geest, die een ledige ziel waarachtige spijs zijn voor lichaam en geest."

Dr. Coxe. "Is 't geen dwaling, die u de middelen doet weigeren?"

Sara. "Neen. Want ik wil wel eten, maar ik kan niet. Mijn maag was eerst vol schrik en nu vol vreugd. Maar ik houd mij overtuigd, dat de Heere mij kracht geven zal, om de spijzen te nuttigen, zo het tot Zijn eer en mijn welzijn verstreken kan. Hij heeft immers ook voor al het andere gezorgd. En alle macht berust bij Hem. In Zijn hand zijn mijn tijden, waarom ik ook begeer op Hem te wachten."

Dr. Coxe. "Zou gij 't kunnen verdragen, zo de wereld u bespote en smaadde, en u voor waanzinnig en huichelachtig verklaarde?"

Sara. "Dat zou niets anders zijn, dan eenmaal mijn Heer en Meester weervoer. Hem telde men ook onder de bezetenen, Hem heeft men ook bespot. Laat het ergste mij overkomen, zo ik maar in Zijn voet stappen treden mag." (1 Petr. 2: 22; Luc. 14: 26.) "Wie zijn discipel wil zijn, moet om zijnentwil alles willen verlaten. Hoeveel leed Hij voor schuldige en doemwaardige zondaren, gelijk ik. En hoewel Hij de Zoon Gods was, nochtans vernederde, ja vernietigde Hij zich." (Phil. 2: 7, 8.) En waarvoor deed Hij het, dan om ons het leven te schenken, en opdat wij niet ons zelf, maar Hem, leven mochten?" (2 Cor. 5 14, 15.)

Dr. Coxe. "Zou gij met Christus alleen tevreden kunnen zijn en van alles buiten Hem afstand doen?"

Sara. "Ja, zeer wel, want Hij is een algenoegzame Christus. In Hem heb ik genoeg, ja alles. Daarom verlang ik geen vreugde van enige zaak op aarde, overmits ik uit Zijn volheid ontvang, ook genade, voor genade." (Joh. 3: 16.)

Dr. Coxe. "Bemint gij God nu inniger, dan voor heen?"

Sara. "Voorheen beminde ik Hem niet; noch voor de Schepper, noch voor het schepsel gevoelde ik liefde; beiden was ik vijandig. Alles wat ik in God zag, wekte mijn vijandschap op. Ik zag in Hem generlei uitnemendheid, geen schoonheid, geen aangenaamheid, waarom ik Hem zou hebben begeerd. Het moet toch een grote liefde zijn, die tot mij zich kon neerbuigen. En daarom heb ik Hem ook innig en hartelijk lief." (1 Joh. 4: 16, 19.) Ik was een kind des toorns, dood in zonde en ongerechtigheid, een vreemdeling van 't verbond der beloften zonder, God en zonder hoop, ja een vijandin van God. En nochtans heeft Hij zich verwaardigd, tot mij te komen en mij met Zich te verzoenen. Vrijwillig had Hij mij lief; uit liefde verkwikte Hij mij; mij, die verre was, bracht Hij in Ontferming nabij. Zijn liefde wekte weerliefde, en toen zag ik Zijn uitnemende schoonheid; toen werd Hij mij boven alles begeerlijk; toen werd één blik van Hem mij meer dan tienduizend werelden. Toen ik in Hem een vijand zag, kon ik Hem niet liefhebben, maar nu Hij mij geopenbaard is, als in Christus Jezus met zondaren verzoend, ja, ook met mij, de grootste der zondaren, nu moet ik Hem noodwendig liefhebben." (2 Cor. 5: 14.)

Dr. Coxe. "Bidt gij ook?"

Sara. "Ja, ik bid. Ik bid allermeeft, dat de Heere mij onderdanig doe zijn aan Zijn wil. Zolang ik in het lichaam ben, zal ik stof tot bidden hebben. Ik kan ook niet nalaten te bidden voor de aangevochten zielen, die tot mij komen. Maar wat mij zelf aangaat, mijn voornaamste werk is nu te leven tot eer van Hem, die mij uit zo grote nood en dood verlost heeft. Hem, die Zijn verbond vaster heeft gesteld dan heuvelen of bergen, moet ik loven en grootmaken." (Ps. 65: 1.)

Dr. Coxe. "Gevoelt ge u niet geprikkeld tot hoogmoed, nu zovelen, en daaronder lieden van aanzien en stand, tot u komen. En vraagt gij na hun vertrek niet, wie zij waren?"

Sara. "Nee, niet in het minst. Al was ik in een woestijn, waar niemand tot mij kwam, 't zou mij evengoed wezen. Maar ik zoek de eer van God." (Joh. 5: 44.) "Want de heiligen in het algemeen zullen om mijnentwil de Heere prijzen, al kennen zij mij persoonlijk niet. Met uitzondering van enkelen, die vroeger kwamen, ken ik ook mijn bezoekers niet. Alleen op de aangevochtenen onder hen let ik en naar hen vraag ik, maar naar andere niet."

(Op een andere tijd, toen er een edelvrouw op de kant van haar bed zat en zij daar niet veel aandacht op sloeg, fluisterde haar iemand in 't oor, dat dit ene voorname Lady was, maar zij antwoordde: "Dat is mij hetzelfde, of het vrouw was," en zij noemde de naam van een vrouw uit nederige stand, die fel bestreden werd en dikwijls tot haar kwam.)

Dr. Coxe. "Hoe weet gij, dat degenen, die tot u komen, waarlijk bedroefd zijn vanwege hun zonden? Want velen huichelen slechts droefheid."

Sara. "Niemand kent de verborgenheden Gods, dan Hij zelf, en degenen, wie Hij ze openbaart. Maar men kan door eigen ervaring wel gissen, bij wie de droefheid echt is, en bij wie niet. (1 Cor. 2: 16.) Een, die waarlijk met zonden beladen is, wie de last der zonden op de ziel weegt, wenst daarvan verlost te worden. En niets kan hen bevredigen, dan de liefde Gods in 't aangezicht van Jezus Christus." (Rom. 6: 24, 25.) "En daarom houd ik het er voor, dat zij inderdaad om hunner zonden wil bedroefd zijn."

Dr. Coxe. "Welk onderscheid maakt gij in de Drie-eenheid tussen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?"

Sara. "Deze drie komen overeen en verschillen niet in de bewerking van de ziel tot een nieuw schepsel, maar zijn Drie in 't openbaren hunner werking. Want niemand komt tot de Zoon, zo de Vader hem niet trekt. (Joh. 6: 44.) Dus is des Vaders werk te geven en te trekken. Voor deze gegevenen nu legt de Zoon zijn leven af en neemt hen aan. Al wat Hem de Vader geeft, komt tot Hem" (Joh. 6: 37.). Hij bewaart ze en laat niemand uit hen verloren gaan. Het eigenaardige werk des Heiligen Geestes is, de ziel met Christus te verenigen." (1 Cor. 6.) "Zo worden hun werkzaamheden onderscheiden aan de ziel geopenbaard, en nochtans komen zij overeen en zijn een." (1 Joh. 5: 7.)

Bij een latere gelegenheid sprak zij over dezelve verborgenheid nog het volgende: "Vader, Zoon en Heilige Geest zijn een; geen verschil of onenigheid is in hen, maar wel is er verscheidenheid in de uitdelingen naar de ontvankelijkheid der schepselen. En zo zijn er drie.

Ten eerste: de Vader, die uit liefde zijn Zoon zond (Joh. 3: 16), om de zondaren met zich te verzoenen." (Rom.: 8, 10.)

Ten tweede: de Zoon, het Woord, die gezonden werd en onze natuur aangenomen heeft (vs. 1, 4; Hebr. 2: 14), om ons van alle ongerechtigheid te verlossen en ons tot de Vader te brengen.

Ten derde: de Heilige Geest, die door de Vader, in Christus' Naam, gezonden werd (Joh. 14: 16, 26), om de liefdes des Vaders en des Zoons de mensen te openbaren, die deze liefde anders nooit zouden gekend hebben." (1 Cor. 2: 9, 10; Tit. 3: 5; Joh. 13: 8, 5.) Deze Geest wekt op, wie dood zijn in zonden en misdaden" (Rom. 3: 10) en onderwijst en leidt de ziel in alle waarheid."

Dr. Coxe. "Is u ook iets geopenbaard aangaande de toekomst van Gods kerk?"

Sara. "Ik weet en geloof waarlijk, dat het degenen, die God lief hebben, wèl gaan zal." (Jes. 3: 10.)

Dr. Coxe. "Bedoelt ge in uitwendig, of in geestelijk opzicht?"

Sara. "Voornamelijk met betrekking tot de geestelijke dingen. En het uitwendige zal God zo schikken, dat het tot hun best uitloopt."

Mr. Adderley. "Gij hebt gezegd, dat zowel uw heiligmaking als uw rechtvaardigmaking uit Christus voortspruit; hoe bewijst gij dat?"

Sara. "Ik geloof, dat uit de zijde van Christus bloed en water voortkwam" (Joh. 19: 34.); bloed, om de schuld mijner zonde weg te nemen, en water, om de vuiligheid van mijn zonden af te wassen." (1 Joh. 5: 6, 8.) "Zo komt dus uit Christus, mijn Heere, zowel mijn heiligmaking, als mijn rechtvaardigmaking voort. Hij is mij geworden tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking, en verlossing." (1 Cor. 1: 30.)

Een andere maagd, niet in Engeland geboren, die beide naar lichaam en ziel in grote druk leefde, kwam tot haar en verhaalde haar van haar aanvechtingen. Miss Sara verstond haar echter beter, dan de schrijver van dit verhaal, die daarom soms uit de antwoorden tot de vraag besloten heeft.

De maagd. "Ik word dapper door de vijand aangevochten."

Sara. "Christus is voor u verheven en opgericht, gelijk de koperen slang in de woestijn." (Joh. 3: 14.) Al heeft de oude slang u gestoken, toch is er genezing voor u in Christus. Of meent gij, dat uw zonde u van Christus scheiden zal?"

De maagd. "Ik weet, dat zij 't niet zou kunnen, zo Christus gewillig was, om mij zalig te maken." (Rom. 8: 34, 35.) Want Hij kan het wel."

Miss Sara. "Trekt gij de gewilligheid van Christus in twijfel? Hij is uw Koning en wil u zaligmaken. Hij is even gewillig, om u te heden, als gij zijt, om geheeld te worden. Hij heeft Zijn leven gegeven, op dat Hij goddelozen en zondaren zou zaligen." (1 Tim. 1: 15.) "En derhalve is Hij gewillig daartoe. Zijt gij begerig naar Christus?"

De maagd. "Ja, ik begeer Hem van ganser har, te, ik verlang naar Hem."

Miss Sara. "Hij, die 't willen en 't volbrengen werkt, schenkt u ook deze begeerte." (Phil. 2: 13.)

De maagd. "Ik gevoel, dat God op mij vertoornd is."

Sara. "Zijn toorn duurt een ogenblik, maar Zijn barmhartigheid eeuwig en altoos." (Jes. 54: 8.) 153

De maagd. "Ja, kon ik dat geloven!"

Sara. "Ziet gij, dat het u aan geloof ontbreekt? Had gij het geloof, gij had genoeg. En dit is het geloof, dat gij u volkomen verlaat op de Heere Jezus, die voor zondaren, zelfs voor de grootste, gestorven is."

De maagd. "Ik ben een ellendige zondares."

Sara. "Gij kunt niet erger zijn, dan ik, dan Maria Magdalena, dan Petrus of Paulus. En zij verkregen genade; dus is er ook voor u hoop. Wordt gij ook tegen uw leven aangevochten?"

De maagd. "Ja, dikwijls en om verschillende redenen; nu eens omdat ik niet ben als anderen, dan weer, omdat ik er niet uitzie als andere."

Sara. "Als Christus zich aan de ziel openbaart, leert zij zich als zwart en mismaakt kennen." (Hoogl. 1: 5, en 4: 7.) "Maar Hij is schoon en liefelijk van gedaante en bekleedt ook de ziel met schoonheid (Ezech. 6: 6, 10), zodat er geen vlek of rimpel of iets dergelijks overblijft. Door Zijn bloed reinigt Hij haar van alle zonden." (Rom. 2: 8, 10.) "Gij doet het niet, Hij doet het, gelijk Hij zelf betuigt: "Dit is Mijn verbond. Ik zal hun genadig zijn over hun ongerechtigheid. Ik zal ze een nieuw hart geven en zal mijn vreze in hun hart geven." (Hebr. 8: 10, 12; Ezech. 36: 26.) "Hoewel de ziel niet altoos geloven kan, nochtans blijft Hij getrouw. Hij kan zichzelf niet verloochenen." (2 Tim. 2: 13.)

De maagd. "Zo mag Hij zich tegenover sommigen tonen, maar niet aan mij."

Sara. "Zo doet Hij niet aan één mens, noch aan één natie, maar aan vele volkeren." (Gen. 22: 18.) "Hij kwam, om zijn ziel te stellen tot een rantsoen voor velen, om zichzelf te geven voor het leven der wereld." (Joh. 6: 51.) "Hij werkt volkomen vrij, zodat gij generlei reden hebt, om u zelf uit te sluiten."

De maagd. "Ik heb vroeger wel eens in 't licht gewandeld, maar nu houdt het zich verborgen."

Sara. "Het huis Jakobs was de kerk des Heeren, maar ook daarvoor, hield Hij zich verborgen." (Jes. 8: 17.)

De maagd. "Ik ben een droge, onvruchtbare grond,"

Sara. "Christus giet water op de dorstigen en stromen op het droge." (Jes. 44: 3,) "Hij verzadigt de hongerigen met goederen." (Luc. 1: 53.) Alles, wat gij behoeft, is verworven; er is niets meer te doen, dan 't u door de Geest bekend te maken." (1 Cor. 2: 11) God heeft u geschapen en tot nu toe gedragen. Meent gij, dat iemand buiten Hem dat kon? En waarom zou Hij u niet willen verlossen? (Jud. vs. 13, 23.) "Heeft Hij de Israëlieten, die slaven waren in Egypte, door de woestijn getorst en gedragen, niettegenstaande al hun zonden en murmuringen en hardigheid des harten, waarom zou Hij ook u niet uit de slavernij der zonde en des satans dragen? Hij werkt, wie zal 't keren? (Jes. 48: 13.) De satan noch de zonde vermag het. Hij werkt, waar en wanneer Hij wil. Zo Hij vertoeft, verbeid Hem: Hij zal gewisselijk komen en niet achterblijven." (Hab. 2: 3.)

Daarna sprak schrijver dezes met **de bedrukte maagd**, die hem zei, dat de Heere haar door de conferentie, wat verkwikt en versterkt had. Hem zij daarvoor de eer! Want Hij werkt voor, ons en in ons en door ons. Want wat hebben wij, dat wij niet hebben ontvangen?" (1 Cor. 4: 6.) Waar is dan de roem? Hij is uitgesloten." (Rom. 3: 27.)

De 2de Juni kwam er een Godvruchtig man tot Sara, die door zijn geweten gedrongen werd te onderzoeken naar de waarheid van een gerucht, dat men te zijner kennis had gebracht. Men had hem nl. bericht, dat Sara, toen enige personen van aanzien haar bezochten, zou hebben gezegd: "Meer dan Salomo is hier," alsof zij meer in zichzelf, dan in Christus roemde.

Bij die gelegenheid nu sprak zij: "Verre zij 't van mij, in mezelf te roemen, dan alleen in mijn zwakheden." (2 Cor. 12: 9.) "In mijn angsten kon ik er niet aan denken, en de liefde, die God mij nu bewijst, vernedert mij meer, dan mijn ellende of iets anders ooit vermocht, zo ik nu roemde in het werk en niet in Christus, dat zou inderdaad een grote zonde zijn."

De waarheid in deze zaak kwam hierop neer. Op zekere tijd, toen vele belangstellenden tot haar gekomen waren, deelde men haar mee, dat enigen hunner veraf woonden en graag een en ander zou vernemen van, 't geen de Heere aan haar ziel gedaan had, waarop zij antwoordde: "De koningin van Scheba kwam van verre, om de wijsheid van Salomo, te horen, maar zie! een meerdere dan Salomo is hier, (Luc. 11: 31), Christus zelf, om in de ziel een nieuwe schepping te werken, om mij van de macht des satans en uit de duisternis te bekeren tot Zijn eeuwigdurend licht." (Hand. 26: 18.) "Hoewel ik erger overtrad, dan de verloren zoon, heeft Hij mij bekeerd. Het was zijn werk en daarom moet Hij er de lof en de eer voor ontvangen. De man, die door een legioen van duivelen bezeten werd, bracht Hij terecht en tot zijn verstand, ja, nam hem in zijn schoot." (Marc. 5: 15.) "En geen mindere liefde bewees Hij mij. Dit zeg ik, opdat Christus alleen, en niemand anders, de lof van Zijn eigen werk zou ontvangen, want Hij deed het en Hij alleen."

Dit waren de woorden, die zij tot de lieden uit Westminster sprak. Haar stem was, tengevolge van haar zwakheid, nog zeer zacht en de bezoekers talrijk, zodat enigen, naar het schijnt, alleen de eerste woorden hebben verstaan en haar op grond daarvan, ten onrechte evenwel, veroordeeld en ook bij andere in een ongunstig daglicht geplaatst hebben. En die andere hebben op hun beurt het kwade gerucht nog verder verbreid, zonder vooraf een onderzoek naar de waarheid in te stellen.

Zij mogen een waarschuwend voorbeeld zijn voor allen, die zich Christenen laten noemen, opdat zij niet tekortschieten bij Aristides, een heiden die gewoon was slechts één oor open te houden en het andere met de hand te sluiten, als hem iets ongunstigs aangaande een afwezige werd mee gedeeld, daarmee te verstaan gevende, dat hij ook de andere partij wilde horen, voor hij een oordeel uitsprak.

Wat dunkt u: zal niet Aristides en zal niet de heidense rechte Festus opstaan in het oordeel tegen menigeen uit dit geslacht en hem verdoemen? Want ook Festus wilde geen vonnis over Paulus vellen, voor deze tegenwoordig was, hoewel hem vele getuigen van des apostels eigen Godsdienst en mannen van naam en aanzien ten dienste stonden, om hem in te lichten. Hij weigerde ronduit, zeggende, dat de Romeinen de gewoonte niet hadden iemand ter dood te veroordelen, voor de beschuldigde partij de beschuldigers tegenwoordig had en hem plaats van verantwoording gegeven was." (Hand. 15: 16.)

Den 3de Juni 1647 verhaalde Sara aan schrijver dezes, hoe de Heere in Februari van hetzelfde jaar goedertieren haar ondergang had verhoed.

Op zekere nacht, nl. toen zij merkte, dat haar moeder sliep, stond zij op, nam de sleutel van de bottelarij, ging daarin en sloot de deur, de sleutel meenemende, opdat zij zich onverhinderd zou kunnen ombrengen. Hier was een venster, waardoor men op het dak kon komen. Daar kroop ze uit, met het voornemen, zich van het dak naar beneden te werpen. Maar nu zag zij in het donker een vuur en de satan als een briesende leeuw daarin, die haar nog in datzelfde ogenblik trachtte wijs te maken, dat er geen andere hel was, dan in haar geweten. Zij stapte voort, tot zij nabij de rand van het dak kwam, maar zie! thans, nu niemand haar zien of horen of tegenhouden kon, was 't haar, of een stem tot haar sprak: "Gij zult niet neervallen en openbersten, gelijk Judas deed, en zo de Heere, die u schiep, onteren." Hierop verdween het gezicht weer, en zij wierp zich niet naar beneden, maar zette zich bij de schoorsteen en sloeg daartegen met het hoofd, tot het geweldig opzwol. Haar teerhartige moeder, intussen ontwaakt en haar missende, zocht overal, deed de deur van de bottelarij openbreken, kroop ook uit het venster en vond haar dochter, die nu geen macht meer had, om haar te ontspringen. Maar toen de moeder wilde, dat zij 't venster inkomen zou, viel zij in onmacht met haar hoofd op de stenen. Daardoor en door het veelvuldig smijten van haar hoofd tegen de wand is de grote zwakheid ontstaan, waar over vroeger reeds een en andermaal is gesproken.

Na dit wanhopig gedrag wist zij een mes machtig te worden en te verbergen, om zich daarmee te gelegener tijd van het leven te beroven. Tegenover haar moeder deed zij zich vrolijker en rustiger voor, zodat deze moed greep en op beterschap ging hopen, waarom zij er ook geen bezwaar in vond, haar verlof te geven tot bijwoning van het avondgebed bij Mr. Charter Filch streethill. Sara wilde een van de buurvrouwen verzoeken met haar te gaan, maar deze niet tehuis vindende, besloot zij naar Lambeth Marsh te gaan, wat zij zich trouwens des morgens reeds voorgenomen had, ten einde zich daar om te brengen, omreden zij ook het mes meenam. Zo ging zij over de brug

en kwam welhaast te Lambeth Marsh.

Hier zag zij enige dorre bomen, zonder bladeren of vruchten, en vergeleek er in stilte haar eigen ziel mee. Daarna zette zij zich aan de kant van een sloot en overwoog, of zij zich daarin of in de Theems zou verdrinken. Ze besloot tot het eerste, omdat ze daar meer verborgen zou zijn en door niemand verhinderd worden. Maar nu meende zij weer, gelijk meermaal in dergelijke gevallen, dat zij eerst als Judas, berouw moest hebben, alsof dit haar arme ziel enigszins zou hebben gebaat. Terwijl zij hierover nadacht, kwamen er juist twee predikanten voorbij, die zich tot haar wendden met de vraag, hoe zij het maakte en waarom ze weende en wat haar op die plaats bracht. Nu had zij geen macht, om de zaak langer te verbergen, maar openbaarde alles, zeggende: "Ik ben niet wel. Ik ben zo'n ongelukkig schepsel, als er ooit geweest is. Ik zie niets dan mijn verdoemenis voor mij. En mijn lijden zal geen einde nemen, voor ik opgehouden heb te leven."

Een der predikanten vroeg haar, waar zij heen wilde, en vernomen hebbend dat zij uitgegaan was, om Mr. Charter te horen, zei hij: "Wij willen u met Gods hulp daar brengen." Zo deden zij. Maar onderweg beraamde zij weer een ander plan: zij zou die nacht naar 't hondenhuis op Moorfiels gaan en zich door de honden laten verscheuren en verslinden; dan wist niemand, waar zij gebleven was. Haar moeder zocht haar in de kerk. En zij vond haar ook, niet tegenstaande zij zich trachtte te verbergen, en bracht haar tehuis.

Dit alles geschiedde omtrent een maand voor de 6de April, de dag van haar grote verlossing.

De 8ste Juni werd er gepredikt door Mr. Richardson en naar aanleiding van die leerrede deed men haar twee vragen.

Ten eerste, of degenen, die in Christus geloven, niet eerst hun onwaardigheid en zonde leren kennen; en ten tweede, of niet velen eer erger dan beter worden, als zij 't Evangelie horen verkondigen aan de voornaamste der zondaren.

Op de eerste antwoordde zij: "Het Evangelie is de bediening des Geestes. En deze overtuigt de wereld van zonde, omdat zij niet geloofd heeft, en doet in zien, hoe onmisbaar Christus is. Zonder deze onderwijzing des Geestes gelooft niemand ooit recht. Zo is 't ook mij gegaan. geen zonde is zo snood als het ongeloof. Dat is de allergrootste zonde en die God het meest vertoornt. Maar Christus gebiedt de mens te geloven en geeft hem het geloof. Dat is inderdaad een uitnemend groot wonder."

Ten aanzien van de tweede vraag zei zij: "Velen worden er erger van en velen beter, maar de ganse wereld, allen zonder onderscheid, moeten het vernemen, dat het Woord vlees is geworden" (Joh. 1: 14); dat Christus niet gekomen is, om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen." (Marc. 10: 45.)

Onze eigengerechtigheid, onze voorbereiding, onze waardigheid ze kunnen Hem niet dienen, neen, Hij, dient ons, d. w. z. Hij vervult al ons gebrek. Hij schenkt ons de Heilige Geest en met Hem, gerechtigheid, vrede en vreugde. Zo wordt een ledige ziel vervuld. Hij geeft ook Zijn leven. Hij verkoopt het niet, maar geeft het aan degenen, die het leven in eigen hand niet meer vinden kunnen. Zijn leven was de losprijs, geen ander rantsoen kon voor ons volstaan, voor ons, slaven van satan, zonde en menigerlei kwelling. En zo redde Hij velen, ja ontelbaar velen, want hoewel 't bij de andere vergeleken, een klein kuddeke is, anderszins spreekt de Schrift toch ook van een schare, die niemand tellen kan. En voorts geldt het woord: "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren." Velen worden door het Woord geroepen tot geloof en bekering, maar weinigen worden uitgerukt uit hun zondige stand."

De 10de Juni 1647, toen er omtrent 75 dagen verlopen waren, sedert zij iets had gegeten, en volle 65 dagen, sinds zij twee dagen achtereen iets had gedronken, zodat zij, mede ten gevolge van haar angsten en kwellingen, sedert lang onmachtig was, om op te staan, en er zo goed als geen uitzicht bestond op verlenging van haar leven, tenzij de Heere haar ook verder als door een wonder wilde behouden; de 10de Juni drong schrijver dezès er bij haar op aan, dat zij iets eten of drinken zou, maar zij verklaarde noch hongerig, noch dorstig te zijn.

De schrijver. "Ik heb ook soms mijn lichaam geminacht, tot ik inzag, dat ik de tempel des Heiligen Geestes niet mocht tekortdoen, en toen durfde ik niet nalaten te eten, hoewel ik eer geen lust in had. Het is toch het gewone en van God verordende middel tot onderhouding des levens en der gezondheid."

Sara. "Ik kan het niet doen. Het is geen opzet. Zo ik slechts kon, ik zou wel eten. Ook heb ik in mijn gemoed geen bezwaren of aansporing daartegen, alsof ik het niet zou moeten doen. Maar ik kan niet. Zo dikwijls ik het beproefde, werd ik er kwalijk van gesteld; zelfs de reuk doet mij kwaad."

Verder durfde de schrijver haar niet aansporen. En daar hij gereed stond om, te vertrekken, verzocht zij hem, dat, hij enkele mistroostige zielen, die bij haar geweest waren, wilde bezoeken, en met hen bidden, alsook voor haar, dat zij zich blijmoedig aan de wille Gods zou mogen onderwerpen, hetzij Hij haar tot leven of sterven riep; betuigende meteen, dat zij verlangde om ontbonden te worden en met Christus te wezen, wat haar verre het beste zijn zou."

Aldus verliet hij haar treuriger en meer bekommerd dan ooit tevoren; naar menselijke berekening was haar einde nabij en dat ging hem zeer ter harte, wat hij ook tegenover sommigen uitsprak. Maar zich enige van haar gelovige uitspraken herinnerende, zowel met betrekking tot de oprichting van haar lichaam als tot die van haar ziel, vatte hij weer moed, dat de Heere haar zou herstellen tot lof van Zijn Naam en tot verkwikking van troosteloze en aangevochten zielen.

En nu, zie de daden des Heeren, want zij zijn groot en wonderbaar, en waardig, opgemerkt en bepeinst te worden

Die dag tot omstreeks tien uur in de avond, als ook reeds enkele dagen tevoren, kwamen haar telkens de woorden uit Psalm 91 in de gedachten: "Ik zal hem met langheid der dagen verzadigen." Eerst meende zij, dat die tekst betrekking had op het eeuwige leven, maar toen haar aangetoond was, dat hier ook aan een lang leven op aarde kon worden gedacht, achtte zij dit niet genoeg en wilde daar liever niet op zien; zo begerig was zij, om uit het lichaam uit en bij de Heere in te wonen. (2 Cor. 5: 8.) Wat zij van de nabijheid des Heeren genoten had, was haar zo zoet geweest en deed haar verlangen naar de volkomen genieting van Zijn tegenwoordigheid. En daarom kon zij moeilijk vrede sluiten met de gedachte, dat zij nog in leven zou gespaard worden. Zij gevoelde, dat dit niet goed was, en wilde daarom, dat men voor haar bidden zou, opdat zij eenswillend met de Heere worden mocht.

Omstreeks tien uur was 't haar, of iemand haar toefluisterde: "Gij hebt Mij niet vermoeid met uw offerande, maar gij hebt Mij vermoeid met uw zonden; evenwel delg Ik, ja Ik, uw overtredingen uit en gedenk ze niet meer in der eeuwigheid." (Jes. 43: 22, 25.), "Gij zijt de Mijne en mijn begeerte is tot u." (Hoogl. 7: 17.) "Ik wil uw afwijkingen helen." (Hos. 14: 4.) "Ik heb u vrijwillig lief. Ik vergeef al uw zonden om Mijns Naams wil. Kom en zie, hoe Ik u bemind heb, ja altoos bemind heb; kom en verwonder u over mijn liefde. Peil, zo gij kunt, de zee van Mijn liefde die al uw zonden verzwelgt, en zie, hoe Ik u van eeuwigheid liefhad en tot in eeuwigheid zal liefhebben." (Jer. 41: 3.) "En noch uw zonden, noch iets anders zal u kunnen scheiden

van Mij of Mijn liefde." (Rom. 8: 35, 89.)

Deze openbaring deed haar hart als versmelten en maakte haar nederig, en gewillig om Gode gehoorzaam te zijn, zodat zij vroeg: "Heere! wat wilt Gij, dat ik doen zal? Waarop zij ten antwoord ontving: "Sta op en ga heen naar Damascus, en aldaar zal tot u gesproken worden, wat gij doen moet " (Hand. 22:10.)

Hieruit verstond zij, dat zij uit haar zondige toestand uitgaan en zich tot Christus wenden moest, opdat die haar onderrichten mocht. En gelijk Hij Paulus gebod, zich op te richten en op zijn voeten te staan, omdat Hij hem tot een dienaar en getuige wilde stellen van 't geen hij gehoord had en nog zou aanschouwen (Hand. 26: 16), zo beval Hij ook haar op te staan, omdat Hij haar ziel had gered en nu ook haar lichaam opwekken zou, op dat zij een getuige van Zijn genade mocht zijn en aan andere uitreiken wat haar eerst uitgereikt was. Gelijk Paulus, zou ook zij getuigen van 't geen Christus om harentwille geleden had, en dezelfde overblijfselen Zijns lijdens in haar lichaam vervullen; zo verzegelende dat God waarachtig is en Zich niet kan verloothen. Evenals Paulus, die nog een tijdlang leven en veel lijden moest, mocht ook zij op geen ding achten, noch haar leven dierbaar houden, opdat zij met blijdschap haar loop volbrengen mocht (Hand. 20: 24); getuigenis gevende van de genade Gods, die haar was geschied.

Op gelijke wijze was zij werkzaam met andere uit spraken van de Heilige Schrift b. v. met Marc. 1: 30, 31: "En, terstond zeiden zij Jezus van haar. En Hij, tot haar gaande, vatte haar hand en richtte haar op en terstond verliet haar de koorts, en zij diende hen lieden. Niet Christus alleen dus, maar ook de anderen. Zo ook met Marc. 10: 45: "Gelijk Christus niet gekomen is, om gediend te worden, maar om te dienen". En met Luc. 5: 20, 25, waar de Holland eerst tot de geraakte zegt: Mens, uw zonden zijn u vergeven", en daarna, wanneer ook het lichaam genezen is: "Sta op, neem uw beddeken op en wandel."

Zij zag in, dat zij, die beweladigden navolgen moest. "Hij stond op en ging heen, God verheerlijkende," door nl. aan andere te verhalen, wat God aan hem gedaan had. En daartoe gevoelde ook zij zich nu geroepen.

Behalve deze Schriftuurplaatsen, die haar vermaanden, andere te dienen, werden haar nog andere op het hart gebonden, alle betrekking hebbende op dezen, die Christus door Zijn macht opwekte; b.v. Luc. 7: 14: "Jongeling, Ik zeg u, sta op! En de dode zat overeind en begon te spreken."

In antwoord op haar gebed om een meer rechtstreekse aan wijzing werd haar aandacht bepaald bij Marcus 5 en Lucas 8, vooral bij dit woord: "Dochtertje! Ik zeg u: sta op!" en bij Marcus 10, waar de blinde Bar-Timéus de heugelijke tijding verneemt: "Heb goeden moed, sta op, Hij roept u." Hij riep, Hij, die de arme blindeman ten enen male en volkomen gezond wil de maken. Moest zij daarin niet een wenk zien? Waren ook haar ogen niet zwak en donker en bijna krachteloos? Hierna bepaalde de Heilige Geest haar bij 't woord van Petrus aan Eneas (Hand. 9: 34): "Jezus Christus maakt u gezond". En bij Hand. 3: 6: "In de Naam van Jezus Christus, de Nazarener, sta op en wandel." En hij stond op, en sprong én loofde God. Zo gevoelde zij, moest zij ook doen: in de Naam en door de kracht van de Nazarener, kon ook zij opstaan en wandelen. Jezus Christus maakte ook haar gezond.

Omdat het nacht was en haar moeder, die haar leger deelde, rustig sliep, bleef zij echter stil liggen tot de morgen. Opnieuw werden haar gedachten gericht op Marcus en in het bijzonder op dit gedeelte: "Talitha kumi! Dochtertje! Ik zeg u: sta op. En terstond stond zij op en wandelde. En Hij zei, dat men haar te eten zou geven."

Nu werd het haar helder: eten, opstaan en, wandelen. En tegelijkertijd geloofde zij

vast, dat het met haar ook zo gaan zou. Daarop ten volle vertrouwend, gevoelde zij zich zeer gesterkt; wel sliep zij niet, maar zij genoot de nabijheid des Heeren.

En toen de morgen van de 11de Juni kwam en haar moeder ontwaakt was, sprak ze allereerst met tranen in de ogen over de bekommering, die haar verontrust had, en vroeg haar vergiffenis; dat zij die verborgen had. Haar moeder stelde haar aanstonds gerust. Daarna verhaalde Sara, hoe de Heere haar die nacht zoetelijk verkwikt en wonderlijk versterkt had, al de Schrifuurplaatsen, boven vermeld, met hoofdstuk en vers, in herinnering brengende en haar dienstmaagd verzoekende, dat zij ze wilde opslaan en nalezen.

Bijzonder was haar, zo deelde zij mee, het woord op het hart gebonden: "*Dochtertje, Ik zeg u: sta op. En Hij gebood, dat men haar te eten zou geven.*" Daarop begeerde zij ook zelf wat te eten.

Op de vraag: "Wat?" antwoordde zij: "Gebraden vis."

Dit kwam haar moeder en de dienstmaagd vreemd voor; ze had toch in geen 76 dagen gegeten, noch brood, noch andere spijs, en gelijk de lezer weet slechts zeer weinig gedronken. Maar voor de vastheid en het geloof, waarmee zij sprak, zwichtende, haalde men vis en braadde ze op de kolen, waarop zij, verheugd in de God haars heils, er met veel smaak van at, zeggende, dat de Heere Jezus haar spijs verzoet had, zodat ze er evenveel smaak in gehad had, alsof zij de keur van des konings gerechten had genuttigd.

Hierna dankte zij God, ook omdat zij bij het eten generlei letsel had gevoeld, en riep om haar klederen. Van de 6de April tot die dag (de 11^e Juni), dat is 66 dagen aaneen, was zij niet bij machte geweest, op te staan of zelfs maar het hoofd overeind te houden. En nu trok zij haar klederen aan en stond op, recht op haar voeten, en zat neer in de kamer, verblijd in de Heere en zonder enige moeilijkheid te ondervinden. Toen zij de vis verlangde, vernam zij, naar zij later mededeelde. Deze inspraak: "Gij hebt lang gevast; gij zult niet langer vasten. Het is geschied, om Mijn macht de mensenkinderen bekend te maken."

Zo gaf haar de Heere verlenging des levens door 't geloof in de Naam van Jezus Christus. Zo at zij en stond op door het geloof, vastelijk vertrouwend, dat zij ook wandelen zou. Maar dit zou, om haar en andere te beproeven, eerst later geschieden.

In deze tijd hoorde de schrijver van dit werkje verhalen van zekere H. T. die toen veel van de nabijheid des Heeren genoot, dat hij in 6 dagen geen kruimel brood en geen dronk waters had kunnen gebruiken, hoewel hij gezond van lichaam was. En daar dit door vrome lieden geloofd werd, stelde hij een onderzoek in. Hij bezocht H. T. een man van erkende godsvrucht, sprak met hem en werd van de waarheid der mededeling overtuigd. Tevens vernam hij, dat de Heere in die tijd en tevoren die man onderscheiden openbaringen had gedaan aangaande toekomstige dingen, sommige van particulieren en vreemde aard, die hij nochtans niet verwerpen durfde, omdat ze uit een ootmoedige gesteldheid der ziel verhaald werden. Die bewees, dat de verheerlijking Gods het doel was.

Sedert heeft de schrijver over deze zaak veel nagedacht en is daardoor tot de volgende slotsom gekomen.

1. Nergens wordt in de Schrift gezegd, dat de profetie of wonderen of kennis opgehouden hebben.
2. Verschillende Schrifuurplaatsen schijnen veeleer het tegendeel aan te wijzen. De Heiland sprak immers: Ik zal u de Trooster zenden ... en Hij zal u

verkondigen toekomstige dingen." (Joh. 16: 8, 18.) Agabus en de dochters van Philippus profeteerden, (Hand. 11: 28. En 21: 9, 11.) Zie ook Joh. 7: 88; 1 Cor. 12: 8, 10, 28, 31; 1 Cor. 14: 1, enz.) En daarom vreesde hij, te veroordelen, wat hij niet wist of niet zelf ondervonden had, maar achtte het zijn plicht, de geesten te beproeven, of ze uit God zijn, aangezien er ook vele valse profeten uitgegaan zijn in de wereld (Joh. 4: 1; Openb. 2: 2.); inmiddels God groot makende, die aan aardwormen Zijn genade bewijst, en Hem biddende om de vervulling Zijner beloften en toezeggingen. "En nu, Heere! zie op hun bedreigingen en geef uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw woord te spreken; daarin, dat Gij Uw hand uitstrekt tot genezing en dat tekenen en wonderen geschieden door de Naam van uw heilig Kind Jezus," (Hand. 4: 29 en Luc. 17: 5, 6.)

Doch keren wij tot ons onderwerp terug.

Van de 11^e tot de 25ste Juni ging het op dezelfde wijze verder. Sara zat alle dagen op, maar bleef zwak. Haar moeder en zij begeerden zeer, dat degenen, die voor haar gebeden hadden, nu ook met haar plechtig de Heere zouden danken voor de weldadigheid, die hij haar naar lichaam en ziel bewezen had. Daartoe werd de 26ste Juni aangewezen. Maar zie! de dag tevoren, de 25ste, ontving zij nieuwe dankstof; toen werd haar geloof bekroond en ontving zij kracht, om te wandelen.

De nacht tevoren was zij zeer kwalijk, tot omstreeks twee uur in de morgen. Toen gedacht zij aan de beloften Gods, dat zij opstaan, wandelen en eten zou en werd haar gezegd, dat thans het derde deel vervuld worden en zij wandelen zou. Daarop kwamen haar verschillende uitspraken der Schrift met kracht in de ziel, als Hand. 3: 6: "Petrus zei tot de kreupelen: "In de naam van Heere Jezus Christus, de Nazarener, sta op en wandel. En terstond werden zijn voeten en enkelen vast, en hij stond op en wandelde, God verheerlijkende." En Joh. 5: 8, waar de Heere Jezus tot de man, die acht en der tig jaren krank was geweest, het woord richtte: "Sta op en wandel!" en terstond werd, de mens gezond en wandelde. Insgelijks Dan. 10: 17, 19: Toen Daniel zwak was, kwam er een, de menschenkinderen gelijk die hem aanraakte en zei: "Vrees niet. Daniël, gij zeer gewenste man! vrede zij u en wees sterk, ja, wees sterk!" Hij was zwak naar lichaam en geest, waarom hij ook tot tweemaal toe opgewekt werd, om sterk te zijn. Maar toen sprak hij dan ook: Mijn Heere spreke, want Gij hebt mij gesterkt." Bijzonder lette zij ook op Hoogl. 2: 10, 11: "sta op, Mijn vriendin, Mijn schone, en kom!" Zij verstond daarbij door de winter de tijd van druk en verzoeking en door de zomer de dagen van vreugde en vertroosting. Immers was haar de zon der gerechtigheid opgegaan en maakt deze de rechte zomer. De laatste Schriftuurplaats, haar ingegeven, was Ef. 3: 16: "Opdat Hij u geve, naar de rijkdom Zijner heerlijkheid met kracht versterkt te worden door Zijn Geest naar de inwendige mens." "Dit woord," zo verhaalde zij 's morgens, "werd tot mij gesproken en ik geloofde zonder voorbehoud, dat het zo zijn zou. Gelijk Daniel, werd ook ik terstond gesterkt; hoewel en klein in eigen ogen, wilde ik nog wel snoder en kleiner worden, opdat de Heere alleen verheven mocht zijn.

Dit alles verhaalde zij 's morgens van de 25sten Juni; onder het spreken smaakte zij vreugde in God en gevoelde, hoe haar krachten toenamen. Geëindigd hebbende, ontblootte zij haar hoofd en kamde haar haar, wat zij tevoren om haar grote zwakheid niet had durven doen, maar nu gelukkig volbracht, zonder moe of flauw te worden. Daarna bad zij haar moeder en de dienstmaagd, de Heere te prijzen, die waardig is, geloofd te worden. Terstond opstaande, recht op haar voeten, wandelde zij, God

lovende. (In 80 dagen, nl. sedert 6 April, was zij niet in staat geweest te wandelen.) Zo stemde de Heere haar tot des te inniger dank en gaf ook aan de vrienden nieuwe stof, om Zijn Naam te verheffen.

DANKDAG

De volgende dag, de 26ste Juni, vooraf daartoe aangewezen, kwamen bijeen Mr. Barker predikant in Carlickhill te Londen, Mr. Jessey, Mr. Sprigg, Mr. Barg en Mr. Izaäk Knight onlangs uit Holland gekomen, met vele andere Christelijke vrienden meer, om God met de beweldadigden te loven en te danken. Die dag is velen hunner een dag van zoete vrede en grote vreugde geweest, zowel om hetgeen zij vernamen als om hetgeen zij zelf genoten van des Heeren nabijheid.

Miss Sara kwam van een opper- naar een middelkamer, die men voor deze samenkomst bestemd had. Zij was met een sluier bedekt en haar ziel smolt bijna weg in ootmoed bij het besef van de grote goedheid en uitnemende genade, die God aan haar had verheerlijkt. De aanleiding tot dit samenzijn werd verklaard en aller aandacht gericht op de buitengewone bemoeienissen, die de Heere met deze ziel had gehouden, opdat toch niemand enige lof aan het schepsel, maar al de eer aan de alleen wijze en heilige God toebrengen zou. Zo werden gebeden en dankzeggingen opgezonden en de lof verkondigd van de "Naam des Allerhoogsten, die verhoogd is boven allen lof en prijs." (Neh. 9: 5.) Ook werden enkele wenken tot besturing en onderrichting gegeven, zowel aan Sara en haar moeder, als aan andere, die daar tegenwoordig waren.

In het bijzonder werd de aandacht gericht op 2 Kron. 32: 25 "Maar Jehizkia deed geen vergelding naar de weldaad, aan hem geschied, omdat zijn hart verheven werd; daarom werd over hem een grote toornigheid." Naar aan leiding van dit woord werd opgemerkt:

- 1e dat wij de Heere voor de barmhartigheid, die Hij ons bewijst, wedervergelding behoren te doen, door Hem al de eer te geven;
- 2e dat wij daartoe duurder verplicht zijn, naar mate wij meer en groter blijken van Gods goedertierenheid ondervonden;
- 3e dat alle verzuim in de dankzegging en weer vergelding uit trotsheid ontstaat en in de verheffing des harten zijn grond vindt;
- 4e dat God toornt tegen alle ondankbaarheid der mensen en inzonderheid, tegen die van Zijn volk.

Nadat het eerste punt verklaard, bevestigd en toe gepast was, ging de vergadering over tot dankzegging en gebed overeenkomstig de gelegenheid des tijds. En daar het ondertussen middag was geworden, hield men de maaltijd, waarbij men in opgewekte stemming at en dronk, opdat het niet schijnen zou, alsof het een vastendag was. Evenwel droeg men zorg, zich niet aan onmatigheid over te geven, noch de maaltijd te lang te doen duren, opdat hij niet hinderlijk, in plaats van bevorderlijk mocht zijn tot het werk, dat men voorhad.

Na gegeten en de Heere gedankt te hebben, schikte men zich opnieuw en sprak een der broeders over Lucas 10: 20: "verblijdt u daarin niet, dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen." In het bijzonder werd daarbij aangetoond:

- 1e dat de boze geesten de discipelen van Christus onderworpen zijn geweest. en het nog zullen zijn. (Marc. 16: 17; 1, Cor. 6: 3);
- 2e dat de voornaamste oorzaak tot verheuging voor een mens daarin gelegen is, dat hij weet, dat Zijn naam geschreven is in de hemelen;

- 3e dat zelfs de discipelen van Christus genegen zijn tot vleeselijkheid in hun blijdschap, hoewel zij geestelijk behoorden te zijn.

Hierna werden bij herhaling dankzeggingen en gebeden gedaan in de Naam van de Heeren Jezus Christus. Daarop werden degenen bedacht, voor wie niets bereid was, (Neh. 8: 11) en ter bekwaamer tijd en na behoorlijke voorbereiding is de vergadering beëindigd waarin velen grotelijks verkwikt zijn geworden in de Heere, die Zijn grote en heerlijke Naam aldus bekend gemaakt had, een benauwde en verduisterde ziel in de ruimte en in het licht voerende, een zwak en afgetobd lichaam met nieuwe krachten toerustende.

Opmerkelijk is, dat Sara's broeder, Mr. Jonathan Vaughan, die vroeger met sterk geloof en grote vrijmoedigheid over de aanstaande redding van haar ziel had gesproken (zie bladzij 26, 27), thans even beslist had gemeld, dat hij niet twijfelde, of de Heere zou ook haar lichaam een volkomen gezondheid teruggeven. Ziehier zijn eigen woorden:

"Allerliefste Moeder!

Ik moet met dankbaarheid erkennen, dat het een wijze besturing der Voorzienigheid is geweest, mij zo ter rechter tijd tot u te voeren, om mij te doen zien en horen, hoe de Heere zich in liefde, genade en vrede tot mijn uitverkorene en dierbare zuster heeft geneigd. De sterke is uitgestoten door Hem, die sterker is, Christus, de Hoop der heerlijkheid, die nu in haar heerst. En nu twijfel ik niet, of de grote Medicijnmeester, de goede Samaritaan, die Zijn wijn en olie in de gewonde consciëntie heeft gegoten, zal ook haar lichaam een volkomen gezondheid teruggeven, waardoor zij in staat gesteld wordt, om in het land der levenden aan arme zondaren de rijkdommen der liefde en genade Gods te verkondigen."

Ik ben behouden te Oxford aangekomen; Gode zij lof, Enz.

Op de 30ste Juni, de maandelijkse vastendag, ging zij ter kerk in de parochie van Great All-hallow, dicht bij Lawrence Pountney en hoorde daar **Mr. Simpson**, die haar in haar druk gekend en die op de dag van haar dankzegging alleen daarom ontbroken had, omdat hij elders prediken moest.

De volgende dag, de 1ste Juli gevoelde zij zich gedrongen, een tweetal vrouwen te bezoeken, die in grote bekommering leefden, en de dag daaraan weer een andere. Maar al deze wandelingen matten haar te zeer af en daar zij bovendien nog talrijke bezoeken ontving en dan veel sprak, putte zij haar krachten, geheel uit, waarom haar moeder er op bedacht was, haar rust te doen nemen en een wijkplaats voor haar zocht bij een vriend, die enige mijlen buiten Londen woonde.

De Heere had haar in de stad veel te genieten gegeven van Zijn nabijheid, Hij, die aan tijd noch plaats gebonden is, zou haar ook op het land verkwikken en verblijden en haar alles in allen zijn.

Voor haar vertrek had zij een droom of een gezicht, dat zulk een diepe indruk op haar maakte, dat zij opstond, om het op te schrijven. De hoofdzaak daar van kwam op het volgende neer:

"Zaterdagnacht jl. droomde ik en was in groot verschrikking en sterke beving, zodat het bed onder mij schudde. Ook weende ik zo, dat mijn aangezicht nat was, toen ik ontwaakte. In mijn droom werd ik van een hoge berg afgestoten en dit deed mij grotelijks ontstellen, te meer daar mij gezegd werd, dat het de berg was,

waarop de zwijnen hadden geweid, die door de duivelen bezeten, in de zee stortten. In mijn val zag ik rode, witte, zwarte en andere paarden⁶, die voor mij afliepen. Aldus snel voortgaande, vond ik na een poosje nog geen grond, maar om mij heen een dikke duisternis, zodat ik vol angst en met luider stem riep: "Heere, help mij, ik verga, ik verga, ik kan niet meer komen!" Ook weende ik zeer.

Maar een stem antwoordde mij: "Ik kan u dragen op arendsvleugelen." (Ex. 19: En op staande voet kwam, een tot mij, in gedaante een mens gelijk, maar van een onbeschrijflijke heerlijkheid. Deze nam mij in zijn armen en voerde mij neder tot de voet van de berg. Daar, wees Hij mij op de paarden en sprak: "Dit Zijn al uw geestelijke vijanden, Ik heb ze onder mijn voeten vertreden." (Rom. 16: 20.) Vervolgens droeg Hij mij in zijn armen naar de top van de berg, en toen maar ook niet vroeger verklaarde Hij mij de reden, waarom Hij mij eerst naar beneden had gebracht, zeggende: Ik had u wel terstond op deze top kunnen brengen, maar deed dat niet, opdat gij de genade des te meer achten en de hemel te hoger waarderden zou, als Ik u uit de diepte der hel opvoerde."

Voorts zei Hij: Ik ben voor u heengegaan. Ik heb de kromme plaatsen voor uw voet recht gemaakt, en de metalen deuren gebroken en de ijzeren grendelen in stukken gehouwen; voor u heb Ik dit gedaan."

En Hij, die mij droeg en aldus tot mij sprak, was zo uitnemend schoon en heerlijk, dat ik het niet kan uitdrukken.

Hierop werd ik wakker en bevond mijn wangen nat van tranen. Ik overdacht dit gezicht en in mijn gemoed kwam de vraag op: "Waarin zijt gij Mij aangenaam geworden? Is het niet in Mijn beminde Zoon, in Wien Mijn ziel een welbehagen heeft?" (Marc 3: 17, Ef. 6: 1.)

De heerlijkheid van dit gezicht had haar dermate getroffen, dat zij haar aandoeningen niet onder woorden wist te brengen, maar zij herinnerde zich, dat de Heilige, Schrift spreekt van de rijkdom der heerlijkheid (Ef. 1: 18), de rijkdom Zijner heerlijkheid (Ef. 8:1b), de heerlijkheid Zijner genade (Ef. 1: 6), de rijkdom Zijner genade (Ef. 1: 7) en de uitnemen de rijkdom Zijner genade. (Ef. "2: 7.) De volgende morgen liet zij de dienstbode, Hanna Guy, al deze plaatsen voorlezen.

De 7de Juli 1617 verliet zij Londen en werd in het rijtuig van een van haar vrienden naar Highgate over gebracht, opdat zij wat uitrusten en herstel van krachten bekomen mocht.

Hier was zij nog op het einde van September van het jaar, toen de tweede Engelse uitgave van dit verhaal verscheen. Sedert de laatste Maart had zij geen vlees of brood genuttigd en zeer weinig ander voedsel, omdat haar maag het niet verdragen kon. En toch zag zij er even goed uit, als tevoren.

Den 19de Januari d. a. v. " bij de uitgave van de derde druk, vermeldde de schrijver, dat Sara zich nu weer te Londen bevond en dat zij nog altoos geen brood of vlees nuttigen kon.

⁶ Gelijk de goede engelen ginds en weer gezonden worden, Zacharia een vers 6,10; zo worden ook de kwade engelen ginds en weer zonden, Job een: 7; 1 Petrus 5: 8.

Naschrift door Engelse auteur

Wat dunkt u, geliefde lezer, heeft de Heere in dit zwakke vat zijn werk niet heerlijk geopenbaard? Heeft Hij haar ziel niet uit de kaken der hel tot de vreugde des hemels gebracht? En volbrengt Hij ook daarin niet Zijn lof, dat Hij haar stof geeft, om te juichen van goeder hart en andere met gepastheid en duidelijkheid de uitspraken der Heilige Schrift voor te houden tot vertroosting en opbeuring?

1^e Nuttigheid

En voorts: is er in het voorgaande geen sprake Gods, ook tot uw ziel? De Heere vermaant u in Zijn Woord: "Hoor de roede en wie ze besteld heeft!" en zou dan het werk Zijner wijsheid en genade geen opmerking verdienen? En indien wel, hoeveel lering levert ons dan de geschiedenis, in de voor gaande bladzijden verhaald.

Verklaren de werken des Heeren in het algemeen ons Zijn heerlijkheid en Zijn macht, in het bijzonder strekken Zijn daden op het gebied der genade tot prijs en grootmaking van Zijn Naam, waarom ze ook, als kostbare kleinoden, moeten gezocht worden van allen, die er lust aan hebben. (Ps. 113: 3.) En ach, hoeveel traagheid is er vaak te deze opzichte, ook bij ons, die in God onze lust vinden en Hem liefhebben! Hoe weinig zoeken wij de daden des Heeren, waarvan het gerucht tot ons komt, te zien en te horen, niet bedenkende, dat wij daardoor Gode de eer en onze eigen ziel nuttige lering en stichting onthouden.

2^e Nuttigheid

Laten wij ons niet verwonderen, als wij van mensen horen, die in diepe vertwijfeling zitten en zichzelf zwaar beschuldigen, maar liever bedenken, welk een schuld zelfs de minste zonde, zo zij maar recht gevoeld wordt, op de ziel legt. Zulken toch zijn vaak nader bij de vergeving der zonde en de ervaring van Gods barmhartigheid, dan de zondaren te Sion, die in hun ruste zitten, en de dochters, die zo zeker zijn. (Jes. 32: 9, 11. En 33: 7.),

3^e Nuttigheid

Voor overheden en onderdanen bevat deze geschiedenis een ernstige waarschuwing.

- Vooreerst voor overheden, hetzij ze mannen, ouders, onderwijzers of andere ambtsdragers zijn, om zich met nauwgezetheid te wachten, dat zij niemand dwingen of dringen tot de verrichting van enige daad, die hij niet met een goed en gerust geweten kan volbrengen, al zijn zij voor zich ten volle overtuigd, dat zij niets ongeoorloofds eisen; een van de voornaamste oorzaken is toch, waaruit de radeloosheid en angst van Sara ontsproten was, daarna ook voor haar moeder een bron van innige droefheid.
- Maar ten andere worden ook alle onderdanen hier op het nadrukkelijkst vermaand, geen mens hetzij man, vader of moeder, heer of gebieder meer te gehoorzamen dan God, en nooit enig ding te doen, dat zij door 's Heeren Woord of hun eigen geweten verboden achten, opdat zij niet in even grote vertwijfeling komen, als de maagd, van wie wij spraken, ja, opdat God hen niet in stukken scheure en er niemand zij, die hen verlosse. (Ps. 50: 22.)

Ik heb gehoord van een maagd in Suffolk welks ouders vreesden dat ze te zuiver en te precies zou worden; en op een avond op de 1e dag van de week, nu *des Heeren dag* genoemd, beval haar moeder haar enig werk te doen. Hetwelk zij voor ongeoorloofd achtte, althans tenminste daaraan twijfelde. Zij

bad haar vader daarin te mogen verschoond worden. Maar omdat haar vader haar dreigde te slaan deed zij het schijnbaar wel. De andere dag 's morgens, bleef ze ziek te bed en dit duurde zo enige weken waarin ze vol schrik was in haar consciëntie, dat ze meer de mensen dan God gevreesd had. Zo was ze onbekwaam tot haar werk. Zodat haar ouders het zeer beklaagden. Maar nu was het te laat. Ik heb nog nooit vernomen dat ze enige vertroosting heeft bekomen.

Er was een zeker jonker een student wiens diepe vertwijfeling om zalig te worden, groot was en een sterke inbeelding van verdoemd te worden. Mr. Case, Mr. Whitaker, **Mr. Chr. Love**⁷ en de verhaalder hiervan, [Mr Jessey] met nog vele andere predikanten en christenen kennisgenomen hebbende, hebben dit met droefheid aangezien. Zijn vader zijnde in een Jonker op 't land woonde bracht hem naar Londen opdat daar enigen met hem zouden spreken en voor hem bidden in zijn tegenwoordigheid. Welke christelijke plicht bij de voornoemde en bij anderen op bijzondere plechtigheid op een vast- en bededag werd gedaan. De aanvang en de voornaamste oorzaak van deze droevige inbeelding was, de eden en ondertekening bij de bestuurders van de Universiteiten opgelegd, daar hij met anderen die daar geen zwaarigheid in hadden, bewilligde. Hoewel zijn consciëntie hem waarschuwde. En zo met vertwijfelde beweging en tegen zijn consciëntie onderwierp hij zich aan de ordonnantie van zijn overheid. Maar dit zijn doen bracht over zijn eigen ziel en over zijn ouders en vrienden die medelijden met hem hadden, grote droefheid. Onder andere: de verhaalder hiervan medelijden en meedogen hebbend met hem als menig andere; omdat hij zo zeer bedrukt was over zijn academische Eden en daarvan onderricht werd. Evenwel had hij bevonden dat de zonde daarin overvloedig was als begaan met een struikelende of wat nog erger is met een weerstrevende consciëntie; *echter de genade Gods is nochtans overvloediger geweest is*, Romeinen 5 vers 20. Hij heeft zich tot mij gewend en bekend dat die vuile en hatelijke zonden waren vergeven.

Nadat men met deze Jonker vele dagen lang alle middelen gebruikt had, keerde hij weer naar huis gegaan nog meer verwond dat nu zo vele mensen zulke moeite met hem gehad heeft en hij wellicht niet één haar beter, volgens zijn oordeel was geworden. Hij heeft na zijn thuiskomst verscheidene droevige brieven in zwarte kleuren beschreven wat men aan de verhaalder heeft te kennen gegeven. En omdat hij geen andere spraak kon schrijven als vanuit de hel, zoals hij dat zelf zei, zei hij dat hij daarom wilde ophouden zich daar nog langer mee te bemoeien. En zo liet hij zijn schrijven staan.

Hoewel sedert de Heere hem hoop van Zijn liefde en de vergeving van zonden en overtredingen heeft gegeven, zo mogen nochtans deze droevige voorbeelden als zoveel andere dingen die kunnen bijgebracht worden, een genoegzame waarschuwing zijn aan alle hoofden en regeerders van universiteiten en corporaties en dan alle magistraten, officieren, meesters, mannen en ouders; ja alle hoofden wie het ook zou mogen zijn, om zich te wachten van enige zware *lasten tegen iemands geweten* te doen ondertekenen.

- Ook brengt deze geschiedenis een waarschuwing tot alle mensen, om hun hart en geweten boven alle andere dingen te bewaren. (Spr. 4: 2; Luc 12: 45; Hand. 5: 29; Luc. 14: 26, 27; 2 Tim. 4: 12, 13. En Hebr. 10: 26, 27.)
- Het verhaal moge voorts tot voorzichtigheid dringen, om zelfs de snoodste en

⁷ Een zeer bekend Presbyteriaans predikant. Zie voor zijn terechtstelling het boek van Chr. Love op deze site

verst afgedwaalde zondaren niet als verworpingen of verdoemde mensen te beschouwen, al zijn zij het misschien in eigen schatting; de ervaring leert toch, en dit verhaal bevestigt het, dat God machtig is, ook zulken genade en barmhartigheid te bewijzen.

4^e Nuttigheid

Word daarom niet moede en verzuim niet, alle vlijt aan te wenden, om wanhopigen en troostelozen toe te spreken en te bearbeiten. De Heere kan komen in de uiterste ure. Hij wordt niet moede noch mat, u dagelijks te bezoeken. Hij gebiedt wellicht over uw arbeid zijn zegen, en zeker is die arbeid de Heere welbehaaglijk. (1 Cor. 15: 58.)

Tracht niet de Heilige Israëls aan enig middel te binden. Hier heeft Hij geloof en vreugde gegeven, toen het voorwerp Zijner liefde doof en blind was, hoewel het tevoren een prooi der hel scheen te zullen worden. Houd veel meer vast aan de belofte Gods. "Op de berg des Heeren zal het voorzien worden." (Gen. 22: 14.)

Verhef de Heere alleen en niet het schepsel, zeg niet: Wat is zij groot; maar spreek in uw hart en tot andere: "Wie is een God, gelijk Hij, die de overtredingen en de zonden vergeeft, die gevangenen in vrijheid stelt en rijken ledig heenzendt, maar armen met goederen vervult." Want de Heere is jaloers op Zijn eer en wil die niet aan iemand afstaan of met iemand delen. (Jes. 42: 8.)

Zie in dit geschrift welke de krachtigste middelen zijn, om het hart te verootmoedigen. Het geloof en de liefde worden het best bevorderd en de vertroosting der ontroerde ziel het eerst verkregen, zo de Heere de overvloed van Zijn genade openbaart; zo Hij de ziel doet zien, dat Hij goddelozen rechtvaardigt, dat Hij Zijn Zoon heeft gegeven voor vijanden en dat Hij ons liefhad, toen wij dood waren in zonden en misdaden.

5^e nuttigheid

En ten laatste: onderzoek u, hoe het met uw ziel staat.

Heeft God u door de Heilige Geest verzegeld tot op de dag der verlossing, zo loof en prijs de Heere en verheug u in uw Heiland. Verkwik u door de beloften en voorrechten des Evangelies en wees te allen tijde met ootmoedigheid bekleed. Wees klein voor uw God en teerhartig en medelijdend jegens anderen.

Hebt gij geen ervaring van zulke inspraak des Geestes tot uw ziel of van zulk een bijzondere mate van geloof, zo verbeid de Heere en spreek niet van 't geen gij niet kent. Benijd andere niet, die meer ontvingen, en wees niet ontmoedigd of verslagen, omdat gij slechts zo weinig kreeg. Loof veeleer God in de rijke verscheidenheid Zijner gaven en uitdelingen, en vertrouw, dat Hij weet, wat u nut is. Bid om meer van Zijn Geest te mogen ontvangen en om de voortdurende vervulling van Zijn belofte: "Ik zal uitgieten van Mijn Geest op alle vlees."

Zijt gij bekommerd vanwege uw zonden; vreest gij, dat uw werk niet in waarheid en oprechtheid is, omdat gij nog zoveel zonde in u ontdekt en uw hart vaak zo koud en ongevoelig is; staan uw menigvuldige overtredingen u in de weg; o, zie niet op uzelf, maar zie op Christus en de rijkdom Zijner genade en neem de toevlucht tot de Heiland, die staat en wacht, om genadig te zijn; die voor goddelozen stierf en zondaren roept tot bekering.

Hebt u enige hoop, dat gij het eigendom van Christus zijt geworden, en begeert gij te komen tot een volle genieting van Hem, loof dan de Heere, die reeds zoveel voor en aan u deed. Uit uzelf zou ge immers naar de zonde en de ijdelheid jagen. Rust

evenwel niet in de begeerte, laat het u bovenal om zekerheid, om Christus Jezus, de Heere, zelf te doen zijn.

En eindelijk: hebt gij lang gezocht en gewacht naar de zekerheid, dat Christus de uwe is, maar zonder die tot nog toe te verkrijgen, wees op uw hoede tegen murmurering, vrees van God te weerstreven. Laat deze geschiedenis u tot een waarschuwend voorbeeld zijn; hoe zwaar is Sara haar morren naderhand gevallen! Wanhoop ook niet; immers is haar genade bewezen, hoewel zij in deze diep was gevallen. Wacht ootmoedig en geduldig op de Heere, die Zich verbergt, opdat gij Hem te ernstiger zou zoeken; verbeid Hem, Hij zal gewis komen en niet achterblijven. Prijst niet zijn Eigen Woord hen welgelukzalig, die op Hem wachten? (Jes. 80: 18.) Ook het vermogen, om te wachten en Hem in de geloof te verbeiden, komt van Hem, die murmureerders Zijn lering doet aannemen (Jes. 29: 24) en Zijn wet in onze harten wil schrijven. (Hebr. 8: 10.)

De God nu aller genade volvoere het goede werk, dat Hij in u begonnen heeft. (Phil. 1: 6.)

HEM ZIJ DE HEERLIJKHEID IN DE GEMEENTE DOOR JEZUS CHRISTUS, IN ALLE GESLACHTEN, TOT IN ALLE EEUWIGHEID. AMEN.

In de 2e druk was het volgende nog bijgevoegd:

Van de 7e juli af tot eind september 1647 bleef Sara te High-Gate hopen naar Londen te kunnen komen. Zij had sinds de laatste Maart geen vlees noch brood genuttigd en zeer weinig ander voedsel, hoewel teerheid van haar maag en de ziekelijk wel niet zo erg was als tevoren. Geschreven de 27e september tot deze 2e editie. Henri Jess.

Toen de 3e druk uitgekomen was de 19e januari was er nog bijgevoegd dat ze nu te Londen was en nog zeker vanaf de laatste Maart geen vlees noch brood genuttigd had en zeer weinig ander voedsel. En voorts was er nog bijgevoegd als volgt, wat op pagina 172 bijgevoegd kan worden:

Op zekere dag ging ze een goed gedeelte van de weg van Lawrence Pountney, waar ze niet bekend was en kocht daar een mes om zichzelf daarmee van kant te helpen. Gevende de mesmaker 6 stellingen daarvoor. En ze beval hem het scherp te maken. En zo nam zij het met zich naar de Lambeth Marsh zoals op pagina 172 vermeld.

Maar daarna kwamen de volgende dag en nacht deze woorden wekenlang, wat ze aan Mr. Simpson te kennen gaf: *geen wapen tegen u gesmeed, zal gelukken*. Ze deed wat ze wilde, maar ze kon zich niet van kant helpen. Daarom zond ze naar Mr. Simpson of hij tot haar wilde komen. En omdat hij die nacht niet kwam werd ze nog wanhopiger. Toen hij kwam wilde ze niet zeggen waarom ze hem ontboden had. Maar toen hij weer vertrok liep ze tot hem en gaf hem het mes. Waarover hij met tranen in zijn ogen aangedaan was over de goedheid des Heeren; en grotelijks verwonderd dat Hij die grote zonden van zelfmoord zo voorkomen en gestuit had.

Ook was er nog bij de 3e druk deze historie gevoegd:

Mistress O. Neale, weduwe van Dr. O. Neales, welke Mr. Marshal, Mr. Nye, Mr. Calamij, Mr. Soloway en andere betuigen, een godvrezende vrouw te zijn. Ze heeft tot de verhaler hiervan gezegd, dat zij een certificaat gezien heeft ondertekend door Mr. Rob. Blaire en Ms. James Lambleton, etc. godzalige Schotse predikanten. Met zich

meebrengende dat een zekere **Jennet Russel**, een vrome vrouw in het begin van de Ierse rebellie, [1641] met haar 4 kleine kinderen de tijd van 14 dagen zijn behouden geweest zonder herberg, eten of drinken; uitgenomen dat een van hen eens aan een stuk ijs heeft gezogen gedreven in een zeker eiland in Bond-water in het Graafschap Antrim. [in Ierland] En dat zij nog allen in leven waren; en zij met deze Jennet zelf gesproken hadden en geloofden dat zulks de waarheid was. Zie en verwondert u over de macht des Heeren, Deut. 19: 9,18 het: 10: 10. Johannes 1: 4,12. Markus 16: 17.

TWEE ZENDBRIEVEN VAN SARA WIGHT

**Uitdrukkend haar bittere klachten en zoete vertroosting, in duisternis en licht,
in dienstbaarheid en vrijheid.**

Door haarzelf in het Engels uitgegeven na 1648

Eerste Nederlandse uitgave vertaald door Pet. Serarius
Uitgegeven door Baltus de Wilt, boekverkoper op de Haarlemmerstraat te Amsterdam,
1661

"Aan de Christelijke Lezer!

Zie hier de uitgang uit een boze en de ingang in een goede wereld, enigermate geschetst door een die zeggen kan: "Het is mij goed, verdrukt te zijn geweest van mijn jeugd af." Ook nu kan ik nog getuigen: "Het is mij goed, het juk te dragen in mijn jeugd." Ook het gevoel van de last der zonde en van de toorn des Heeren, die alles in getrouwheid en liefde doet, is mij nuttig. Hij oordeelt in gerechtigheid en doet ons de oorlog aan. Hij ontnemt en geeft, Hij werpt terneer en richt weer op, Hij verwondt en geneest, Hij doodt en maakt weer levend. Gezegend zij Zijn Naam tot zijn lof en prijs, nu en eeuwig.

SARA WIGHT.

Waarde en dierbare Christelijke Vriend!

God geeft u met Zijn liefelijke gaven vereerd en gij geniet een grote achting bij allen, die Hij door Zijn Geest heeft onderwezen. Gij en andere geniet rijkelijk van het brood en water des levens, terwijl ik verga en zonder uitzicht ben, van ooit zulke genietingen te zullen smaken. Want gelijk ik Gode vijandig ben, zo zie ik Hem gedurig als met het zwaard van Zijn ongenade tegen mij gekeerd.

Lieve vriend! gij begeert te weten, hoe het met mijn ziel staat. Ik hoop, dat de Geest der liefde zo rijkelijk in u wone, dat ge mij zult aanhoren, als ik mij een weinig ontlast door te klagen over mijn ijdelheid, dodelijkheid, duisternis en onkunde in deze droevige verwarring, Ik heb getracht, in zwijgen verlichting te vinden, maar tevergeefs; nu zal ik beproeven, of het uitspreken van mijn leed mij baten kan. Ik weet, dat de Geest des Heeren barmhartig is en barmhartig maakt allen, in wie Hij woning maakt. Maar ach, daar behoor ik niet toe.

Geliefde Neef! ik meende diep uit de kelk der liefde Gods te hebben gedronken, sinds gij trachtte mijn ziel te troosten, die nu in bittere gal steekt. Ach, hoe zal ik u mijn tegenwoordige toestand beschrijven! Want ik ben verbijsterd, vervuld van de grimmigheid des Heeren, en overwonnen door de ongerechtigheid mijner jeugd. Ik ben een gevangene des satans, zonder hoop op vrijlating. Hierin ligt mijn zwaar verdriet, dat ik verstoken ben van alles, wat ik dacht en waarin ik hoopte en dat ik voor een bewijs hield van de inwoning des Geestes in mijn ziel. O, gij kunt niet beseffen, hoe de overdenking hiervan mij pijnigt en grieft; hoe de gedachte, dat ik mij bedrogen heb, mij als vaneenscheurt. Voorwaar, ik weet niet, of de hel met al haar ellende en het groot getal van haar kwellingen in mij is, dan of ik in de hel ben, want nooit waren mijn onrust, mijn angst en de smarten van mijn ziel zoveel en zo groot, als thans.

Ik kan niets aanmerken als echt en van de Heere ontvangen; 't is mij alles een leugenachtig bedrog, waarop ik een dwaselijk heb gezien en vertrouwd, maar dat niets

dan pocherij is gebleken. En nu ben ik ongeruster dan tevoren, en word schrikkelijker door de vijand geplaagd dan ooit. Had ik niet zoveel gehoord en gekend van Goddelijke zaken, dan waren mijn zonden niet zo gruwelijk, mijn verval niet zo diep, en mijn straf en gericht niet zo zwaar, ja zwaarder, dan ik kan dragen, zodat ik uit roep: "Wee mij." Mijn leven is slechts een adem, waar ik ga en wat ik verricht, overal zie ik God, met ijver als met een mantel bekleed, zodat ik ieder ogenblik vrees verdelgd te worden. Ach, ik kan voor God niet bestaan! Wie kan voor de Almachtige bestaan, als Zijn toorn maar een weinig ontbrandt? Keert Hij in Zijn toorn niet de bergen om? Dorst Hij niet Zijn vijanden in zijn grimmigheid? Zo doet Hij mij Hij stoot mij ter hel neer, Hij vertreedt mij en maakt mij met, gal en alsem dronken. Zo word ik verwezen naar de afgrond van mistroostige droefheid en wanhopig verderf, waaruit geen verlossing te bekomen is. Zo te leven is mij een dood, de dood van de knagende worm, immer stervende en nimmer gestorven, zodat ik mijn ziel uitstort in de klacht: "O God! wanneer zal deze lange donkere nacht met al haar wee een einde nemen? Maar het antwoord "Nooit, nooit!" verdubbelt mijn smart en doet mij de dood begeren boven het leven. Dan wens ik, dat God Zijn hand loslate en mij afsnijde, en dat men mijner niet meer gedenke.

Ik zie de zaak niet anders, dan dat God mijn wonden en mijn zonden vermenigvuldigt en mij met een onweer verbrijzelt, en nochtans ontdek ik niets dan een geweldige storm van de Almachtige, loerende om mij te vernielen. Het is de grote vloed van Gods ongenade, die over mij komt vanwege mijn zonden, mijn ongelooft, de verharding mijns harten, enz. O, droevig, mistroostig en hopeloos is mijn toestand, ik heb geen vreugde, noch in de Heen, noch mijn eigen leven of iets, dat Hij geschapen heeft. De wolken zijn zo dik, dat de heerlijke stralen van de Zon der gerechtigheid geen schijnsel op mijn ziel werpen. Ik ondervind thans van dag tot dag, dat God mij stellen wil tot een eeuwige gedachtenis van Zijn rechtvaardig oordeel, tot een vat der oneer en des verderfs.

Daarom beproeve niemand mij te troosten, want God is tegen mij. Ja, het schijnt mij toe, dat Hij zich ook tegen andere vertoornt, die Hem om mijnentwil aanroepen, en tot hen zegt: "Hoewel gij roept en niet ophoudt, evenwel zal Ik niet horen; ook wanneer gij uw handen uitbreidt, en het gebed vermenigvuldigt, nochtans zal Ik niet horen".

O, ik ben vol van zonde, en God wil voor mij de verzegelde Fontein niet openen, om mij van mijn onreinheid te zuiveren. Ach, welk een benauwdheid en verdriet is dit voor mijn ziel! Als ik tot God roep of als een ander voor mij bidt, dan zegt Hij: "Wie heeft zulks van uw hand geëist, dat gij Mijn voorhoven betreden zou en nemen Mijn Naam in uw mond?" En dan komt mij het woord voor de geest: "Breng mij niet meer tevergeefs offer. Het reukwerk is mij een gruwel; de nieuwe maan de Sabbatten en het bijeenroepen der vergaderingen vermag Ik niet, het is ongerechtigheid; uw nieuwe maanden en uw gezette hoogtijden haat Mijn ziel; ze zijn Mij tot een last, ik ben moede geworden die te dragen; ze zijn Mij een gruwel."

Ach, wat zal ik doen? Of ik lees en hoor, bid en met andere samenspreek, of ik mij binnen- of buitenshuis bevind, vroeg en laat, bij nacht en dag, overal en altijd verneem ik alleen een eeuwig wee, dat over mij uitgesproken wordt. Ook het bidden van andere is vruchteloos. Ach, hoe droevig is mijn stand!

Vroeger meende ik, dat de Heere mij uit mijn geringe stand had opgeheven. Maar Hij heeft mij weer neergeworpen tot in de afgrond der hel.

Sommigen vragen mij, waarom ik deze bittere klachten uit, maar zij zouden, kenden ze mijn toestand, zeker beseffen, dat er alle reden voor mij is, om te spreken. Lang reeds zag ik met vurige begeerte uit naar licht en liefde, vrede en heerlijkheid, sterkte en vastigheid in God. En in plaats daarvan zie ik mij omringd door duisternis, dood en

verderf, zodat ik niets Goddelijks kan zien, geloven of genieten. een aardbeving heeft mij alles ontnomen, wat ik meende te bezitten: al mijn geestelijke vertroosting en goddelijke bezittingen. Het gebouw en de fondamente zijn samen bewogen; de takken en de wortels zijn gelijkelijk ter aarde geworpen. Ja, ik ben zo geschud en terneer gestoten, dat ik mij ten enen male afgesneden zie van alle hoop op de hemel en op de eeuwige barmhartigheden, die in God zijn voor Zijn volk. De Heere heeft een scherpe noordenwind over mij doen heengaan, die mij geen overblijfsel heeft gelaten van het leven, de liefde en de zoetheit, die ik eertijds dacht, dat in mijn dor hart begon neer te druppen. Want de vertrooster, die mijn ziel placht te verkwikken, is waarlijk van mij geweken.

Och, hoe arm ben ik van geest; uit- en inwendig ontbloot van alle leven, sieraad, wijsheid, sterkte, gerechtigheid, heiligheid, gelukzaligheid en van alles, wat in mij vernietigd kon worden, zodat ik een volkomen tafereel ben van ellende, zwakheid, ledigheid en ijdelheid. Ik ben niets, heb niets, en vermag niets, wat goed is. Ik kan niet bidden, geloven, of over de zonde treuren. Ik kan niet hopen op verlossing, noch beminnen en verbeiden, noch het goede doen, gelijk ik wel wilde. Van heilige en andere begeerten ben ik ontbloot.

Hoe gans anders is het met de heiligen! Zij kunnen de verzoeken weerstaan, de verdorvenheden overwinnen, ja alles over meesteren en door niemand en niets overmeesterd worden. En ik, ach, ik ben allerlei onheilen onderworpen en alles overwint mij. Ik zie sommige heiligen een groot kapitaal hebben van plichten, gaven, genade, heiligheid, enz.. En ik ben vol armoede. Zij zijn sterk in 't geloof, ik in het ongeloof; zij beminnen, ik haat; zij vertrouwen op God, ik wanhoop, omdat ik eens onverzoenlijke vijandin ben. Voorwaar, ik ben ontbloot. Mijn Ziel heeft niets waarmee zij zich bekleden kan, dat haar ondersteunt of helpt; noch God, noch mens, noch enig ander schepsel. Gelijk Maria en Martha eertijds, zo moet ik klagen: "Heere, was Gij hier geweest, zo ware mijn broeder niet gestorven" Dit is ook de taal van mijn armen, troosteloze geest: Heere, was Gij in mijn ziel geweest, gewis ware mijn leven niet weg genomen en mijn licht niet uitgeblust! O, was het Uw werk gebleken, hoe gelukkig zou ik nu zijn geweest, want uw tegenwoordigheid, lieve Heere, verkwikt de ziel. Maar uw afwezen is haar de dood.

Ach, dat ik geen uitzicht heb, dat mijn verwachting afgesneden is, dat verontrust mij en ontstelt mij, dat voert mij soms in een chaos van verwarring en doet me woorden spreken, die geen goede zin opleveren. Alles schijnt mij onvast, wankelbaar door het geweld van de draaiwind bewogen te zijn. Ik kan mij nergens in verheugen, als weleer, zelfs niet in de godsdienst, waarin ik voorheen met liefde en vermaak meende bezig te zijn. Maar nu bevind ik tot mijn droefheid en schande, dat mijn lust vergaat en sterft. Mijn kennis is niet van de echte stempel; zij mist het beeld van Christus, de koning der heiligen, en is dus vals, want Christus is enerlei; en Zijn licht, wil en wet zijn enerlei te midden van oneindige veranderingen en tegenstrijdigheden. Wie dit in der waarheid weet en verstaat, heeft een gewis en onfeilbaar bewijs in de ziel, dat hem kracht beweegt te geloven.

O, mijn hoop en sterkte van de Heere is vergaan. Ik kan niet zien, vanwaar ik genezing zal bekomen, noch vanwaar mij het waarachtige leven toevloeien kan. Hij, die mijn ziel heeft gewond, wil ze niet helen noch genezen. Hij, die mij kent als dood in zonden en misdaden, maakt mij niet levend. De grote God heeft het fundament van mijn geest geheel aan stukken gestoten, zelfs het geen ik beschouwde als hecht en met uitgehouwen stenen gebouwd. Ach, mijn geestelijk leven gaat uit en sterft. Wee mijner! En vergeefs is het, dat ik poog mijn weg te veranderen; vergeefs, dat andere beproeven, mijn vervloekte en verdorvene natuur om te zetten. Zij mogen zelf

behouden zijn, nochtans kunnen zij mij niet behouden. Ja, al zouden de dierbaarste heiligen met de meesten ernst en uit de zuiverste inzichten, de redding van mijn ziel van God begeren en daartoe ook aan mij arbeiden met tranen en smekingen, ik houd mij overtuigd, dat het al vruchteloos zijn zou, en Hij met zulk een verworping als ik ben, geen deernis zou hebben. Wat heeft de goede Abraham niet gedaan; hoe bad hij voor Ismael: "Och, dat Ismael mocht leven voor uw aangezicht." Gewis, zo de wil van een vrome bij God gold, dan zou die van Abraham het hebben gedaan. En de oude Izak, hoe vurig wenste hij Ezau te mogen zegenen, maar vruchteloos.

Ja, wat nog meer zegt: hoe groot was de liefde, hoe veelvuldig de arbeid van Christus voor en aan de hardnekkige Joden! Hoe hartroerend waren die woorden: "Hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkwijs een hen haar kiekens onder de vleugelen bijeenvergadert, en gij hebt niet gewild. Och, of gij bekendet, ook nog in deze uw dag, wat tot uw vrede dient, maar nu is het verborgen voor uw ogen." En zegt Hij elders niet: "Ik heb Mijn handen uitgebreid de ganse dag tot een dwaas, ongehoorzaam en wederstrevig volk?"

Hoe heeft zich Paulus beijverd, om de Joden tot geloof en bekering te brengen. En niet alleen hij, maar met hem al de lieve discipelen van de Heere Jezus, die reisden en met allerlei mensen over geestelijke zaken spraken. En toch konden zij niet tot geloof weergeboorte brengen al wie zij wilden, noch hen inderdaad over planten uit de duisternis in het licht. Ook zijn sommigen dergenen, die zich bij hen voegden, daarna van het geloof afgevallen, gelijk ik geheel ben. Ja, zelfs de Heiland werd door sommigen trouweloos verlaten, waarom Hij ook spreekt: "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat Gij het leven hebt."

Uit dit alles blijkt, dat de innigste liefde en de grootste vlijt der heiligen mij niet behouden kunnen. Ze zijn niet bij machte, mij de oprechte geboorte te schenken, die uit een oprecht geloof voortvloeit. Dat kan alleen de almachtige kracht Gods. Paulus moge planten en Apollos nat maken, de Heere alleen geeft zegen en wasdom. En Hij doet het vrijmachtig en naar Zijn welbehagen.

Mij openbaart Hij slechts Zijn toorn en zijn gericht. Evenwel niet zonder grote oorzaak mijnerzijds, want ik ben zo goddeloos, geveinsd, afvallig, zondig en wederstrevig, als ooit iemand geweest is. Ik ben als een bedrieglijke boog; een bedrogen hart heeft mij verleid. Ik heb mijn Schepper vergeten. Ach, mijn ongerechtigheden getuigen mij in mijn aangezicht, dat ik een ledige wijnstok ben en alleen voor mezelf vruchten voortbreng. En met volle recht is God op mij vergramd.

Hoe gelukkig zijt gij! God heeft u door zijn kracht wedergeboren. Het heeft Hem veel gekost, u en al Zijn volk te behouden van het eeuwig verderf. Gij weet, wat het Hem gekost heeft, en dat Hij door de sterkte Zijner macht in zijn nieuw geborene kinderen geloof, liefde, heiligheid en zelfverloochening werkt. 't Is dezelfde macht, die in Christus wrocht, toen God Hem uit de doden opwekte en boven de hemelen verhoogde; geen mindere.

Maar juist diezelfde macht heeft mij bijna vernield, met de kracht van de zonde en van de satan. "De wateren zijn gekomen tot aan de ziel", klaagde David, maar ik moet zeggen: tot in de ziel. De wateren van allerlei ongerechtigheid, hovaardij, vijandschap, verkeerdheid en ongeloof zijn krachtig in mij en doen mij afwijken van de levende God. Wat zal ik toch doen? Nergens kan ik het verderf ontvlieden, overal achterhaalt het mij. Al nam ik de vleugelen van de dageraad, al woonde ik aan het uiterste der zee, ook daar zou 't mij bijblijven; waar ik ook rust en veiligheid meen te vinden, van plek tot plek vervolgt mij de verschrikkelijke veroordeling: "Uw dag is gekomen, uw einde genaakt; gij kunt niet langer rentmeester zijn, geef rekenschap; gij moogt niet langer leven, noch enige levensvreugde genieten, want gij zijt een onnutte dienstmaagd."

En ik weet, dat dit vonnis rechtvaardig is en dat ik geen rekenschap geven kan. Daarom zegt God: "Ik neem van u, wat gij hebt, en geef het dien; die zijn vrucht geeft op zijn tijd."

Waarde vriend, sedert deze stem in mijn oren klonk, schijnt de aarde onder mij weg te zinken en verteert de toorn van Hem, die een verterend Vuur is, al mijn wijsheid en kennis. O, droevig is mijn toestand. En hoe kan het anders? Ben ik niet van buiten met zonde en ellende bezet? Mis ik niet een schuilplaats tegen de gramschap des Allerhoogsten? Ontbreken mij niet alle middelen, om aan de dood en de ondergang, die mij dreigen, te ontkomen? Hoe meer ik ze tracht te ontvluchten, des te dichter schijnen ze mij te naderen. Maar dit is niet alles. Een stem zegt mij, dat mijn zon ondergaat en dat de lange, donkere en droeve nacht, waarvoor ik beefde en sidderde, over mij gekomen is, waarin God al, wat mij zoet, beminnelijk en begeerlijk was, van mij weg neemt.

Gewis, zo ik in de verkiezing der genade besloten was, ik ware in het paradijs, in Zijn zoete tegenwoordigheid, gebleven. Maar nu, overmits ik daar niet in begrepen ben, kan ik in 't paradijs niet blijven, evenmin als de eerste Adam. Ach! dat ik uit dat paradijs van genieten voor het heden en hopen voor de toekomst verdreven ben, welk een treurige zaak is het! Want ik ben uitgestoten in het land der vergetelheid, der duisternis en der schaduwen des doods. Ik bevind mij in een droge en dorre wildernis, te midden van doornen en distelen, die mij zeer pijnlijk wonden. Wat meer zegt: ik ben ontbloot van al mijn versierselen en moet voor eeuwig in schande en smaad, in smart en kwelling der ziel sterven. O, dat is het, wat mij zo verschrikt.

Ik gevoel mij niet bij machte het verlies te dragen van 't geen ik voor geloof, liefde, wijsheid, schoonheid, macht, geluk en dergelijke begeerlijke dingen aanzag en meende te bezitten. Maar omdat ze niet echt waren, verdwenen ze alle, en kwam de schrikkelijke ellende over mij, die mij ten uitersten verderve voeren zal. God en mijn hart getuigen tegen mij; de macht en de angsten des doods zijn mij op de ziel gebonden. En God, die de harten doorzoekt, is tot mij gekomen, om alle dingen naakt en bloot te stellen, en om te vergaderen, wat Hem toebehoorde, en mij alleen het mijne te laten. En dat is noch leven, noch licht, noch begeerte een goede, maar alleen ledigheid, dood en verderf, zodat ik niets vermag, dan te klagen en op enigerlei wijze gefolterd te worden. Ach, mijn hart is geheel verdorven; zelfs door de stormen der verdrukking wordt het niet bewogen en vertederd. Wat kan zulk een verworpen, als ik, toch doen? Ik kan niets doen, wat goed is. Ik mag zeggen, wat ik wil, maar waarheid, licht en macht ontbreken mij, zodat ik onwillig en lusteloos ben en ook deze brief niet schrijven zou, werd ik er door uw innige deelneming niet toe gedrongen.

Ook zult gij schrikken en u bedroeven over mijn treurige staat en onuitsprekelijke ellende. Ach, ik meende de oude mens afgelegd te hebben, en zie, het was niets dan inbeelding. Mijn zonden blijven op mij vastgehecht en ik bevind mij van alle geestelijk leven, van alle gerechtigheid in Christus ontbloot. Zelfs de kleinste tak van mijn godsdenstige kennis ontspruit niet uit Christus Jezus, de Ware wijnstok. Geen behoefte begeerte of liefelijke beweging ontwaar ik in mij; ja, ik ben dood ten opzichte van het bespreken en uitwerken van enige zaak tot Gods eer. Al mijn zoete genietingen, niet alleen mijn begeerten, maar ook mijn dadelijke oefeningen zijn van mij genomen, de heerlijkheid Israëls is in een wolk verdwenen, het waarachtige licht en leven is uitgeblust en ik ben dood ten opzichte van alle Godverheerlijkende arbeid en volslagen onbekend met de zaligmakende waarheid.

Inderdaad, hopeloos is mijn toestand, van 't leven der ziel, dat ik meende te genieten en waarvan zelfs herinnering mij zou kunnen verkwikken, is niets overgebleven. Die mij gebouwd had, heeft mij verwoest; Die mijn stervende ziel redde, is voor eeuwig

van mij geweken, zodat ik weeklagen moet: "God heeft mij ganselijk verworpen om de hardigheid mijns harten en om mijn ongeloof. Ik kan niet bitterlijk treuren over mijn zonden, ik bedrijf rouw, maar als Ezau, en durf niet geloven, dat God mij vergiffenis schenken wil. Ach, 't is onmogelijk, dat God zulk een zondares vergeven zou. Ik heb geen vrede, en nochtans doe ik niets dan zondigen. In de bitterheid van mijn ziel moet ik uitroepen: "Och, dat ik ware als in de verleden maanden; of dat het graf mij opnam in zijn donkeren schoot! Ach dat ik nooit geboren ware; dat mijn stof tot een stok of blok ware geformeerd. Dat ik nooit uit de drink beker van Gods liefde had geproefd, dan zou ik de zwaarte van Zijn toorn niet gevoelen, gelijk ik nu doe, want gelijk mijn vorige vreugde en heerlijkheid is geweest, zo is nu de mate van mijn verlaten van de Heere. Hij deed recht, want vanwege mijn zonden en afwijkingen van Hem en door mijn menigvuldige overtredingen heb ik Zijn straffen verdiend.

Hoe zou ik dan ook kunnen nalaten, te klagen, gelijk ik doe, al kan ik de mate van mijn ellende niet uitdrukken?

Het is al te vergeefs wat ik in 't werk stel, om troost te bekomen en mijn belaste ziel te verlichten. Ach, waar vind ik vrede en rust? Want dit is de vrucht van mijn arbeid, dat ik even ledig blijf en generlei troost kan scheppen uit enige ervaring van vroegere tijden, noch uit mijn eigene, noch uit die van andere. Alles is mij dood, duister, ijdel, ledig en vruchteloos, zodat ik ten enenmale verloren en van allen troost beroofd ben en geen schuilplaats vind in mijn ellende. Al mijn hoop en genietingen zijn tot verwoesting geworden en niets treffelijks heb ik daarvan opgericht. Ik ben gelijk aan een vogel, die in de strik des vogelaars is geraakt; ellende en ziele smart kwellen mij van dag tot dag, en ik weet niet, vanwaar mijn leed komt, van God, van de satan of van mij zelf. Ik zie geen enkel teken, dat mij hoop op eens gunstige verandering geeft, en daarom is het leven mij tot een last. En wat helpen, behouden en verlossen kan, is geheel weg.

O, hoe verschrikkelijk plaagt mij de overpeinzing van al deze dingen. Geen middel hergeeft mij, wat ik verloren heb, want er is niets in mij, waarop ik voortbouwen kan. Andere zie ik, die zich verblijden, maar hun vreugde doet mijn droefheid meerder worden, daar ze mij opnieuw en diep doet beseffen, dat ik Gods gunst mis, dat ik geen verstand of gevoel van geestelijke zaken heb, noch van al die voorwerpen, waarin de heiligen zich plegen te verlustigen. O, dat ik in deze dagen van mijn druk en wezenlijke ellende voor het minst rusten kon!

Met tweeërlei mensen heb ik in mijn druk verkeerd, maar geen van hen heeft mij getroost. De droevige zielen zeggen, dat zij er erger aan toe zijn dan ik en er geen grotere gruwelen noch een schrikkelijker ellende denkbaar is, dan zij in hun eigen ziel ontdekken.

De andere, die vrij en welgemoed zijn, spreken ook al van hun droefheid en vragen, wanneer ik toch eens anders worden zal. En dat zou ik graag doen, maar ik kan niet. Zij spreken tot mij, alsof zij niet te doen wensen te hebben met zulk een treurhals, als ik ben, maar alleen met vrolijke lieden, gelijk zij zelf zijn, die in voorspoed leven en zich met mijn ellende niet kunnen inlaten.

Maar wat nog het aller-droevigst is, God wil niet uit de hemel op mij nederzien. Hij wil zich mijner niet erbarmen. Hij, die de dorstigen nodigt, om tot Hem te komen, verwerpt mij, hoewel mijn tong van dorst versmacht. Het brood en het water des levens wordt mij niet geschonken. Ik verga, ik versmacht, ik sterf zegt mijn hongerige en in geestelijk opzicht versmachtende ziel. "Zal God, al wat leeft, verzadigen en is er in Zijn huis overvloed van brood. En zal ik nochtans van honger omkomen? Zal Hij, die Zich mijner ontfermen kan, het niet willen?"

Ik zou veel kunnen verhalen van de bitterheid die hieruit in mijn ziel ontstaat, maar al

mijn spreken en schrijven brengt mij geen verlichting. En toch valt het mij ook weer moeilijk te zwijgen. O, wat zal ik doen? Kan ik wensen te leven, ik, die vervloekt ben in alles, wat ik doe, in mijn uit en ingang, op het land en in de stad, in de vrucht mijner gedachten en in al mijn werken? Ik wacht naar vrede, maar vind oorlog; naar vreugde, maar zie, het is droefheid. Ik geniet niets van de heerlijke troost, die uit het hart Gods vloeit in de zielen Zijner gunstgenoten. God is voor mij doorgaans een verterend Vuur, en gewis zal mijn einde zo droevig zijn, als maar iemand zich verbeelden kan, want een sterke engel zal mij neerwerpen in de put, waaruit geen verlossing mogelijk is.

Ter rechter-, noch ter linkerzijde ontdek ik een trooster of uithelper. Allen zijn het onnutte medicijnmeesters en nietige vertroosters, alles begeeft mij en de hand des Heeren is tegen mij. Wie kan ook troosten, die God niet troost? Wie kan helen, die God verwondt? Wie zal verheugen, als Hij verdrukt? Ik heb ervaren, dat niemand het kan. Sommige heiligen genieten zo veel van hun God, dat zij altijd stof en hart hebben, om zich in Zijn Naam te beroemen, terwijl ik onder de berg Sinaï met ontzetting en siddering bevangen blijf, en de donderen en bliksemen der wet niet alleen mijn gebouw, maar zelfs de fondamenteen doen schudden. Dat alles gaat hen voorbij. Zij kunnen in de handen klappen en hoofdschuddend vragen: "Is dat de vrucht dergenen, die de Heere tot hun vertrouwen stellen? Zouden die alzó ontsteld worden?" Ook degenen, die hebben uitgemunt in Godzaligheid en nauwgezetheid, in liefde en geloof, in zelfverloochening en doding van de ouden mens?" Ik weet, dat ook om mijnentwil kwalijk zal gesproken worden van de wegen des Heeren, want generlei liefelijkheid bleef mij over.

Ik ben aan mijn eigen wil en aan de duivel overgelaten, en God is van mij geweken. Voorheen meende ik vreugde, troost, hoop en vertrouwen te ontvangen, maar thans verzwaart de herinnering daaraan slechts mijn leed, en zij zal 't ook mijn lijden en angst doen in mijn aanstaanden dood. Als de Bruidegom verschijnen zal tot uw troost, dan zal Hij mijn ziel in de dikste duisternis verstoten. Ontzettende gedachte, te vreselijker, naarmate men ze dieper indent.

"Maar," zegt de Heere tot mij, "waarom klaagt gij, want uw wonde is ongeneeslijk; om uw zonde en om de veelheid uwer ongerechtigheden zijt gij verwond met de wonde eens vijands en met de kastijding eens wreden." Dus heeft zich de Heere als een vijand tegenover mij gesteld, zodat ik zeggen moet: Zijn ziel heeft een afkeer van mij. Het berouwt Hem, dat Hij mij geschapen heeft, omdat de gedachten mijns harten voortdurend en uitsluitend kwaad zijn in Zijn oog. Inderdaad, ik ben zulk een snode zondares, als er ooit geweest is. O, hoe is mijn smart verzwaard, hoezeer wordt mijn droefheid vermenigvuldigd. En toch kan ik er niets aan verbeteren. Mijn ziel is beangst en weigert getroost te worden; van buiten vind ik vrees, van binnen verzuchting. Ik kan het niet dragen. Dat God mijn leven wilde wegnemen! Ware het mij niet beter, te sterven, dan mij toorn te vergaderen als een schat? Is het leven mij niet een last geworden? "O, Heere! waarom hebt Gij mij gemaakt, om mij te verderven? Waarom wilt Gij mij niet goedgunstig zijn, maar sluit uw barmhartigheid door toorn toe? Uw toorn drukt mij ter aarde en Gij bouwt een scheidsmuur tussen U en mij. Als ik roep en getier maak, zo wendt Gij U van mij af, als van het gehuil eens honds."

Zo ben ik uitgestoten uit het pad des levens, en mis ik de vrede met God, die als een leeuw in verborgen plaatsen waakt, om mij in stukken te scheuren en te verwoesten. Zo dringen de pijlen van Gods ongenade diep in mijn ziel, die plagende en met gal en alsem als vervullende. Mijn hoop en mijn sterkte is van de Heere vergaan. Wat mijn leven, lust, vreugde en sterkte was, verdween; duisternis, droefheid en zwakheid

vervullen mij thans. mijn hoop is wanhoop geworden. Want wie ben ik, dat de Heere mij verhoren zou! O, dat Hij mij verhoorde, al was het maar in deze een zaak, dat Hij mij vernietigde, en mij also belette, langer tegen Hem te zondigen.

"O, God! verschoon mij niet, want waartoe zou ik langer leven; wat mag ik van verlenging mijns levens wachten? Moet ik niet vrezen voor een eeuwige wanhoop en vernietiging?" Daarom zucht ik des daags: "Och, dat het nacht ware!" en des nachts: "Och, dat het dag ware!" En de tijd gaat voort, de dag gaat over in de nacht en de nacht wordt vervangen door de dag, maar ik blijf in mijn hel vol gruwel en ellende. Mijn dagen gaan sneller dan een looper voorbij, maar 't goede zie ik niet, noch zal het ooit zien. Zij zijn vergaan zonder hoop, ja, in wanhoop, want God heeft mij de zonden mijner jeugd doen dragen, en maanden, neen jaren der ijdelheid zijn mij ten erve geworden. Gewis, de Heere wil mij als zijn vijandin vernietigen.

"O, God! wie ben ik; wilt Gij uw macht betonen aan zulk ene, als ik ben; wilt Gij een dood blad verdoemen, een dorren stoppel vervolgen? Immers doet Gij mij bitterheid aan en stelt mijn woning in donkerheid en schaduw des doods? Ik ben vol van verwarring; evenwel ziet Gij niet op mijn druk, noch ontfermt U over mijn angst; Gij gaat mij voorbij. O, Jezus van Nazareth, Licht der blinden, wilt Gij mijn ogen niet openen, opdat ik U zie, gelijk Gij zijt in uw liefde?"

Maar al roep ik, Hij wil niet horen; al smEEK ik, Hij wil niet antwoorden. God heeft mij verordineerd, om te sterven de dood der goddelozen en mijn deel te erlangen bij de verdoemden. Ach, wat zal ik doen? Wie kan dit dragen? De strengheid des Heeren en zijn koninklijke macht verschrikken mij. Mijn ziel is des levens moede; mijn lichaam is mijn ziel eens hel, en de wereld is dat voor lichaam en ziel beide. Want de verschrikkingen Gods stellen zich in slagorde tegen mij, zodat schrik en angst en vreeze, ongeloof en mistrouwen gestadig mijn ziel vervullen, wanneer ik bedenk, hoe ik de Heilige en Rechtvaardige door mijn zonde heb vertoornd. Ja, 't is mij bij tijden zo benauwd, alsof er geen God van genade, geen Evangelie en geen hemel was.

O, hoe staan mijn zonden, als een wolk van getuigen, tussen God en mij in en ze weren alle stralen van Zijn zoete gunst van mij af, zodat ik niets zie dan de zon der Goddelijke gerechtigheid, die mij verzenget en brandt zonder barmhartigheid. Ik mag wel briesen van verschrikkingen, maar derf het vermogen, om door het geloof de toevlucht tot Gods barmhartigheid te nemen, omdat het te laat is en ik niet behoor tot het Israël Gods en daarom Zijn hemels Manna, Zijn liefelijke gemeenschap, niet smaken zal. En Christus wil ook mijn Pleitbezorger niet wezen. Hij wijst mij af, Hij treedt tegen mij op, zodat mijn zaak in alle delen hopeloos staat. Ik mag roepen: "Heere, help mij!" het is al vergeefs. Ik word niet verhoord. Ik begeer licht, maar woon in duisternis. Ik wacht op klaarheid, maar wandel in donkerheid.

Ach, waartoe zou ik leven? k Bezit een levend lichaam, maar eens dode ziel. Gelijk de zonde het begin van mijn droefheid was, zo zal zij ook het einde mijns levens zijn. Als de heiligen zullen opstaan, met goud beladen en met eer gekroond, zal ik neerdalen in de poel der eeuwige ellende, want ontelbaar zijn mijn onheilen en mijn oordeel zweeft mij gestadig voor de oog en, zodat ik niet opzien kan tot een God en Zaligmaker, om iets van Hem te bidden of te hopen, overmits het te laat is. Ja, ik ben voor eeuwig verloren; mijn ziel bezwijkt in mij en versmelt als was voor de zon wegens 't gemis van een Heiland en Zaligmaker.

Die droeve toestand vind ik alleen bij mij zelf. Want hoewel sommigen mij ook van verscheidene bittere ervaringen verhalen, kan ik nochtans niet geloven, dat zij er zo ellendig aan toe zijn, als ik ben. Mijn ongeloof is mij een hel en ik kan er niets aan veranderen. Al de beletten van het leven en der genade, die andere zoet en liefelijk zijn, vermeerderen slechts mijn bitterheid, omdat ik er geen deel aan heb. Enigen

vermanen mij te geloven, te wachten en naar vrede te staan, maar helaas, ik mis de kracht daar toe. Het ganse hoofd is krank en 't ganse hart is mat; van de hoofdschedel af tot de voetzool toe ben ik verwond, zodat er geen genezing, geen hulp van God voor mij te wachten is. Ik ben eens verworpelinge, een uitvaagsel, vol wonden en etter builen, die niet uitgedrukt zijn. En als ik uitzie naar het goede, zo overvalt mij het kwade als een geharnast man.

O, dat ik in 't graf verborgen ware, dan mocht ik hopen, niet meer te zondigen. Ik ben niet alleen verwond, maar gevoel ook, wat ik verdiend heb, hoewel ik evenals Kaïn niet bij machte ben het te dragen. Staan niet mijn zonden als gedurige golven tussen God en mijn ziel? David en andere zondigden wel, maar zij keerden met berouw en schuldbelijdenis weer, en hun overtredingen werden verzoend en van hen weggenomen. Maar de mijne blijven. Hoe kan ik dan anders dan jammeren over mijn verlies van God, van de hemel en van alle gelukzaligheid? Ik schrik voor de hel en ben toch begerig naar de dood.

Ach, dat God de draad mijns levens afsneed! Maar God is voor mij een besloten hof, Christus een afgesloten springader en de Heilige Geest een verzegelde fontein, zodat op mij nooit enige hemelse plasregen, noch Goddelijke dauw vallen kan. De hemel is voor mij gesloten, ik lig gebonden in druk en ijzeren banden vanwege de hardigheid mijns harten. Al de angsten der hel huizen in mijn ziel als in hun woning, mijn hart is een woonstede der nachtuilen, een verblijfplaats der duivelen, een kuil van onreine beesten. Wel mag God van mij gruwen, want mijn zonden, ongerechtigheden en overtredingen nemen nog steeds toe. Op mij is het woord des Heeren van toepassing: "Al wies gij u met salpeter en al nam gij u veel zeep, zo is toch uw ongerechtigheid voor Mijn aangezicht getekend." Wat ik ook doe, God wil mij niet goedgunstig zijn. Hij zal mij mijn zonden voor ogen stellen, en dat beneemt mij alle hoop. Niemand vermoeie zich daarom, mij te troosten, want de Heere heeft mijn vertrouwen verworpen, en mitsdien is 't al vruchteloos, wat ik doe. Alle dingen verkondigen mij ondubbelzinnig, dat ik met de grimmigheden des Heeren vervuld en met Zijn verbolgenheid overstort ben.

Vurige pijlen; als waarvan de apostel spreekt, heeft God in mijn ziel geschoten; de verwonding van het geweten, de knaging des worms, die wening en die knersing der tanden, waardoor ik uitermate zeer geperst en tot wanhoop gebracht ben niet alleen ten aanzien van het natuurlijk, maar ook ten opzichte van het geestelijk leven, en zo ben ik niet alleen mij zelf, maar ook andere, ja, de ganse schepping, tot een schrik. Gewis, zo ik er niet was, er zou liefde, vrede en goedheid on der de mensen gevonden worden. Maar ik ben een Achan, een Babylon van verwarring, een vervloekte, die zijn ongerechtigheid over de ganse aarde uitspreidt. Was ik er niet geweest, er was ook niet zulk een droefheid geweest. Ik ben de beroerder Israëls, ik ben de ware Jonas. Ik heb gezondigd en behoor buitenboord geworpen te worden Ik ben een gepleisterd graf, een goddeloze en levenloze vorm, vol zondige begeerten en bewegingen, naardien het leven der genade in mij geheel uitgeblust is, en ik volkomen dood ben en zonder hoop van ooit weer levend gemaakt te worden. De wolken der duisternis zijn zo dik, dat er geen straaltje van liefde door dringen kan, om mijn versmachtende ziel enigszins te verkwikken.

De Schriftuurplaatsen, die andere bemoedigen en troosten, hun van liefde en vrede sprekende, brengen mij slechts dood en schrik, mij beschuldigende en pijnigende. Zelfs de barmhartigheid kwelt mij, omdat ik die nooit genieten kan en ze misbruikt heb, toen zij mij gepredikt werd. God gaf er mij een voorsmaak van alleen om mijn ellende te vermeerderen, niet uit liefde. Anders zou het toch met mij niet wezen, gelijk het is. God zou mij, ik zou God niet tot een vijand zijn. De vogelen des hemels en de

dieren des velds brengen Hem lof toe, en ik onteer Hem van dag tot dag. Ach, dat God uit mijn stof een ander voorwerp had gemaakt; dan hadden mijn droefheid en mijn gericht ten minste bij mijn dood een einde genomen. Jammerlijk is mijn toestand voor engelen en mensen, want voor eeuwig ben ik van God afgescheiden. Maar de eisen Zijner gerechtigheid zijn gebleven en gestadig word ik door de pijlen van Zijn ongenade verwond. Ik ben ter dood veroordeeld en evenwel kan ik niet sterven; dat maakt mijn ellende te groter. Zo wordt aan mij de bedreiging vervuld: "Zij zullen begeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden."

Onstuimige stormen worden door nog onstuimiger opgevolgd, waarom ik droevig klaag en bitterlijk treur, zeggende: "O, levende God, die het Licht zijt en in wie gans geen duisternis is, waarom verbergt Gij U voor mij achter dikke wolken van haat en toorn? Waarom verduistert Gij Uw liefde en onttrekt uw glorie aan mijn gezicht, zodat ik U niet zien kan, gelijk Gij zijt, hoe wel ik U graag zoeken en vinden zou? Ik denk soms o, waarom verschijnt Gij mij als een, die niet kan of wil zaligmaken?"

En alles, wat ik van God verneem, is, dat Hij mij voor de vraag stelt, of ik meen, dat Hij een metgezel zal worden van een eenzame mus. Alle dingen zijn mij ledig, naakt, dor en dood. Ik treur de ganse dag vanwege de verdrukkingen des vijands en weet van geen verschijning van de Zon der gerechtigheid, zodat ik klagen moet: "O, God! hebt Gij mij gemaakt en wilt Gij nu het werk Uwer handen versmaden? Zult Gij mijner nooit gedenken, zal ik nimmer weten wat Gij met mij doen wilt?"

Deze verschrikkingen vervullen steeds mijn ziel, zodat ik op de klip der wanhoop vastzit, zonder hoop van ooit weer los te komen. Ik ben een mens gelijk, die in een vuur geworpen is en noch er uit verlost, noch er door verteerd wordt. Onmogelijk is het, dat God mij enige hulp zou bewijzen. Ik ben toch tot alle goed werk onbekwaam, en veroordeeld, om er ten allen dage onbekwaam toe te blijven. Mijn zonden zijn onvergefelijk, mijn droefheid en ellende duren onafgebroken voort. Dag en nacht is Gods hand zwaar over mij, zodat ik mijn last niet langer dragen kan.

Ik word her en der gedreven en sleep mijn dagen voort zonder God en zonder hoop. Een waar kind des duivels, mijn legerstede is duister, treurig, troosteloos en wanhopig; angst en smart doen mij mijn vlees tussen de tanden nemen, en mijn leven is in mijn hand. Het is een legerstede vol pijnlijkheden en gruwelijke gedachten, en daarom te meer meen ik, dat er voor mij geen hoop is. Ik heb veel tijds het bed gehouden, als gebonden van God. Hoe zou ik een leven- en vredeloos schepsel, ooit een rustbed in de liefdes van Christus ontvangen; hoe ooit mogen rusten aan de boezem van de Vredevorst?

Dat wordt de heiligen geschonken; hun legerstede altijd groen, hun rust is zoet en liefelijk en zij worden door de uitlatingen van de Bruidegom van hun ziel verkwikt. Maar mijn dode en mistroostige ziel weet niet, waar zij dergelijke verkwikkingen zou kunnen bekomen; ze zijn alle van haar weg gevloeden en de fontein der vreugde vloeit voor haar niet. Dus terneergeslagen, snood, ongelovig en hopeloos, ben ik gans en voor eeuwig verstoten van voor Gods aangezicht.

O, hoe graag werd ik bevrijd van de boeien, ontslagen uit de gevangenis, waarmee en waarin ik gebonden lig. De ketenen der duisternis, door niemand gezien, houden mij vast, zodat ik mij tot de begeerte van mijn ziel niet begeven kan. Ach, dat mij iemand vleugelen gawe, om verre weg te vliegen en rust te vinden. Alle gevaren zou ik tarten, zelfs de hel zou ik doorgaan, zo ik maar naar de hemel reizen mocht. Maar helaas! God heeft mijn gebed uitgesloten. Het is Hem als het gehuil eens honds. En naakt en van alles beroofd, word ik voor de Goddelijke raad gesteld.

O, hoe welkom zou het mij wezen, zo iemand zich mijner enigszins erbarmde, om mij uit de hel over te brengen naar de hemel. Wee mij, dat zal mij evenmin gebeuren, als

de rijke man.

De Trooster, die andere verlost, trekt zich van mij niet aan, zodat ik zeggen moet: "Hij is een God, die zich verborgen houdt." Hij wil Zijn liefde en genade niet openbaren, noch vreugde en vrijheid schenken aan mijn verduisterde en geplaagde ziel. Gelijk Gods barmhartigheid sommigen vertroost, zo is zij mij tot druk, omdat ik weleer, gelijk ik toenmaals meende, naar mijn begeerte genoot, maar nu zie ik in, dat ik mij misleidde en nooit een oprechte begeerte heb gehad, waarom ik dan ook verworpen ben van voor Zijn ogen. Met een stem des donders roept Hij mij toe: "Wijk van mij, gij, die de ongerechtigheid werkt. Del hel is uw deel, de duivel uw god, het verderf uw woning, de verdoemenis uw rust."

Ach, droevig is mijn toestand, ben ik niet afgeweken van al wat Goddelijk is; vervullen niet allerlei godslasterlijke gedachten mijn gemoed? Zegt God niet, dat Hij de vergeters van Zijn wet zal verscheuren, en dat niemand ze uit Zijn hand verlossen zal?

Soms denk ik, dat er geen God is; dan weer zie ik in Hem een vijand, onder wiens toorn ik zucht, in wiens heerlijkheid ik nimmer zal delen, die al de fiolen Zijner grimmigheid over mij uitgieten zal. Vreze, onrust, twijfel en angst grijpt mij aan, als die gedachte mij vervult. Niemand weet, wat ik lijd. Ik kan mijn hoofd bijna niet opgeheven houden.

Ach, dat ik dood ware! Nooit was enig mens zo ellendig, als ik. Alle dingen vertonen mijn hel; overal zie ik de gekwetste en beledigde majesteit van de Almachtige en heiligen God. En daar tegenover geen Zaligmaker te hebben voor mijn hart; inderdaad, het is, alsof ik reeds in de hel ben. En wacht ik naar het goede, zo komt het kwade, zoek ik vrede, ik vind oorlog; zie ik uit naar orde en licht, ik ontwaar allerwegen verstoring en duisternis. En onder alles mis ik de vereniging en de gemeenschap met God. Al had niemand de Heere de rug toegekeerd, dan had ik het nog gedaan, denk ik.

O, die gedachte verzwaart mijn ellende. Ware ik slechts een vogel, dan kon ik misschien nog wegvliegen. Maar nu zijn mijn zonden gedurig voor mij en mijn gericht altoos voor mijn ogen, zodat mijn ziel met gal en alsem gedrenkt wordt en zeer beangst is. En nochtans ontbreekt mij de ware vernedering; de toorn Gods en mijn schuld liggen zwaar op mij, maar ik ben Edom gelijk, op wie God een gericht zonder berouw heeft gelegd. Zo word ik verwoest en tot een onbewoonde en vreugdeloze stad gemaakt.

Waarde Vriend, gij moogt wel vragen, wanneer ik er een einde aan denk te maken, want mijn brief gaat alle palen te buiten; gij zult moede zijn van mij aan te horen. Maar ik weet nauwelijks, waar ik ben, en wat ik zeg of doe; daarom bid ik u: vergeef het mij. Soms hoop ik, dat het mij verlichten zal, mijn ellende eens uit te storten. Maar ook deze hoop is ijdel. Ik zal derhalve ophouden en u door mijn jammer klachten niet langer aftrekken van het bepeinzen en overdenken van betere dingen.

Ik bid u: zie op deze gebrokene, onsamenhangende regelen, voortgekomen uit een rusteloze en troosteloze ziel, die in duisternis en schaduwen des doods neerzit en dermate geslingerd wordt, dat zij niet weet, waarheen zij zich wenden zal om troost of vrede. Gij en alle gelovigen, zegt gij, zijt bemind, gezaligd, gerechtvaardigd en geheiligd door het bloed van Jezus Christus, maar dat ben ik niet. Ik ben een dienares der zonde, een slavin van de satan. Bemin en acht mij daar om niet langer als een der uwen, want zo waarachtig, als gij mijn naam kent ik ben dat niet.

SARA WIGHT.

Een besmet, melaatse en zondig creatuur.

Naschrift. Deze duistere, onsamenhangende regelen zijn de copie van een brief, die ik schreef, toen ik in Babylon met ketenen der duisternis gevangen gehouden werd. Ik was destijds zo droevig te moede, dat ik het niet, naar waarheid uitspreken kon; ja, soms was mijn benauwdheid zo groot, dat ik, aangevochten werd, om mij van het leven te beroven.

Ik zal daarover echter niet uitweiden. Al wat ik zag, scheen mij door de satan vergiftigd en zinnebeeld des doods en der verdoemenis. En toch was ik bevreesd te sterven, omdat ik wanhoopde aan mijn geestelijk leven.

Iemand, die wist, dat ik dit afschrift nog had, verzocht mij het over te schrijven ten behoeve van een vriend, die in zware aanvechting verkeerde. Eerst had ik daartoe geen vrijheid, maar ten laatste, overwegende, dat de Heere zich soms van zeer onaanzienlijke middelen bedient, heb ik mij, de uitkomst Hem bevelende, laten overwinnen, vernemende, dat genoemde vriend zozeer aangevochten was, als, naar men meende, nooit iemand tevoren.

Maar de lezing dit verhaal heeft hem, zo meldde men mij, grotelijks vertroost en hem bekwaamd, om met grote vrede en in stilheid te wachten op het heil des Heeren. Gode zij daarvoor de eer, want Hij is de auteur alles goeds, op Wie wij vertrouwen, die onze hulp is, ons schild, onze behoudenis en ons steunsel. Gelijk David, mag ook ik spreken: "O, gij huis Aärons, o, gij huis Israëls, vertrouwt, en gij allen, die de Heere vreest, prijst Hem." Vertrouwt op Hem, verlangt naar Hem, wacht op Hem. Hij is een licht voor duistere harten.

Deze regelen geven slechts een zwak beeld van *mijn nare, verlaten toestand in het jaar 1651, van November tot in de volgende zomer.*

Zelfs de helft heb ik niet kunnen neerschrijven van wat ik doorleefde; door allerlei aanvechtingen werd ik heen en weer gedreven, en niet gevoelig getroost, maar alleen, op onbegrijpelijke wijze, heimelijk ondersteund.

En eindelijk werd ik ertoe gebracht, mij neer te leggen aan de voeten van onze lieve Heere Jezus, mij in Zijn handen overgevende en mij Hem aanbevelende, tot Wiens eer alle dingen samenwerken moeten en die Zijn kinderen nimmer geheel verlaat. Zo werd het mij gegeven te zeggen "Lieve Heere, zo Gij behagen in mij hebt, help en verlos mij, maar zo niet, doe met mij, wat goed is in Uw ogen."

En toen heeft Hij mijn verstand verhelderd en mij met verwondering over Zijn onveranderlijke liefde en uitnemend rijke genade vervuld; toen heeft Hij mij veel vrede en vreugde geschonken in het geloven, beschouwen en beminnen van de gekruiste Zalig maker, gelijk ik tot prijs des Heeren hierna breder wens te verhalen.

O, dat nu mijn hart en leven de lof vermelden van Hem, die mij in mijn lage staat gedacht en mij uit vrije ontferming uit de duisternis tot zijn licht bracht. En dat voor eeuwig, want Hij heeft lief tot het einde.

Looft de Heere, wiens barmhartigheid eeuwig duurt, gij allen, die bij ervaring niet slechts onrust en twijfelmoedigheid, maar ook gezegende verandering en genadige uitredding leerde kennen.

Looft de dierbare Heiland, Jezus Christus, de blinkende Morgenster, de Parel des eeuwigen levens. De Schootzoon des Vaders, de Verwachting der natiën, de Vreugd der zielen, de Kroon onzer blijdschap! Verwondert u over Zijn liefde, verhoogt Zijn Naam.

Geliefde Vriend!

Laat ik u kortelijk meedelen, hoe ik uit mijn onrust verlost werd. Gij was toen afwezig. Verschillende mensen kwamen mij bezoeken en spraken met mij, de een zoo, de ander anders, zodat ik geheel verward werd en harde gedachten kreeg van God en van mijn uit- en inwendige toestand, zo zelfs, dat ik ten laatste bijna verbijsterd van zinnen was. 't Scheen mij een droeve zaak veranderlijk en ongestadig te zijn, af te wijken van God en achterwaarts te gaan, ja, na grote verlichting af te vallen. Zegt niet des Heeren woord: "In dezulken heeft Mijn ziel geen behagen?" Dan weer woog het mij zwaar te staan en niet te vorderen, ja, generlei voortgang te bespeuren. En toch vreesde ik ook weer voor het sterven, vanwege mijn grote onwetendheid en schrikkelijk ongelooft.

Ik leed toen aan zware koorts, en de satan nam mijn zwakheid te baat, om mij des te meer te overrompelen. Hij keerde zijn macht tegen mij en ik, zwak van lichaam en twijfelmoedig van geest, opende een deur, om zijn aanvechtingen binnen te laten, gehoor gevende aan zijn inblazingen, totdat ik zeer troosteloos werd, niet wetende, wat ik zeggen, noch wat ik doen zou, gelijk het betaamde. Een vuur brandde in mijn overdenkingen en ik brak uit in de jammerklachten, die hiervoor terneer geschreven werden.

Naar de ziel aanvankelijk opgericht, gevoelde ik grote begeerte, het kind van een mijner vrienden, dat mij zeer lief was, bij mij te hebben. Ik meende, daardoor getroost te zullen worden. En mijn wens werd vervuld. Het meisje was jong en begon haar eerste schoolboek leren. Ik onderwees haar, tot zij een kapittel in de Bijbel kon lezen, en ondervond veel liefde en aanhankelijkheid van haar; dit deed mij denken aan de liefde van God, die mij onder haar lezen door Zijn Woord verkwikte en door Zijn Geest verlevendigde, en zo werd mij als honig en honigzeem, wat mijn gehemelte tevoren niet strelen kon.

Te rechter tijd kwam mij dit troostrijke woord te binnen, "dat Christus gekomen is, om die genen te verlossen, die met vreeze des doods al hun leven der dienstbaarheid onderworpen waren." (Hebr. 2: 15.) Als olie in een schrijnende wonde, vloeiden mij de uitspraken der Heilige Schrift in de ziel "Zalig is hij, die gedurig vreest" (Spr. 28: 14). U die Mijn Naam vreest, zal de zon der gerechtigheid opgaan met genezing onder zijn vleugelen" (Mal. 4: 2). En tegelijkertijd werd mij ingefluisterd, dat ik ondanks mijn menigvuldige zwakheden en mijn velerlei gebrek een van die bevoorrechten was. Ja, de Geest Gods sprak tot mij: "Ik hoorde uw jammer klachten, als van Efraïm, en Ik zal mij zekerlijk uwer ontfermen". Dit oefende zulk een invloed op mijn ziel uit, dat ik moest uitroepen: "Waar is een God, gelijk de Heere, onze God, die groot is in macht, rijk in barmhartigheid, wonderbaar in werkingen en overvloedig in geduld en lankmoedigheid!"

Ach 't scheen mij onmogelijk, dat Hij ooit zulk een afvallige, wier bedrogen hart haar dagelijks verleidt, zou terughalen en uitrukken uit de put der wanhoop en dat Hij zulk een dwalend schaap nog weer zou opzoeken, door Zijn Geest alle tegenspraak stillende, door Zijn liefde alle tegenbedenkingen voorkomende en door Zijn onwaardeerbare goedertierenheid al haar zonde vergevende.

O, mijn waarde, Christelijke Vriend loof en prijs de Heere vanwege de wonderbare goedigheid, aan mij betoond. En bid dagelijks met en voor mij, dat Hij mij om Zijns lieve Zoon wil door de werking des Heilige Geest bekwame, om Hem welbehaaglijk als een verlostte en vrijgekochte te wandelen. Want het smart mij, dat ik van de dingen des Heeren niet beter en waardiger spreken, noch Hem in al mijn verrichtingen meer verheerlijken kan

Deze regelen zijn vooral geschreven, om andere de onprofijtelijkheid te doen inzien

van die harde gedachten over een lieve, goedertieren God, en opdat zij daaraan geen plaats zouden geven, maar met belijdenis hunner schuld, zich hoeden voor verzwaring van hun lijden.

Ik weet, dat niemand dit doen kan zonder de hulp des Heeren, waarom ik hoop, dat wij gedurig uit de behoefte onzer ziel zullen roepen: "Heere, helpt want zonder U vermogen wij niets, maar met U springen wij over een muur en lopen door een bende".

Ik heb veel werk gehad, om dit alles te schrijven, want mijn lieve moeder is een weduwnaar en een dochter der verdrukking. Mijn tranen hebben mij menigmaal het voortgaan belet. In de tijd van mijn aanvechtingen had ik ook nog vele uitwendige moeilijkheden, maar ik heb ze niet zwaar geacht vanwege de hooggaande angsten van mijn ziel en het gemis van des Heeren genade en gunst.

TWEEDE ZENDBRIEF.

Waarde Broeder en Deelgenoot in het lijden!

Geliefde Broeder in de Heere, die ik hartelijk bemin in waarheid en om de wille der waarheid. Door de vrije genade Gods mag ik mij thans met u verheugen, omdat ik verlost ben van de harde dienstbaarheid, waaronder ik lag, en vrijgemaakt door het bloed des eeuwigen Verbonds. Waarlijk, ik moet u verklaren, dat zijn tegenwoordige uitlatingen mijn, ziel zeer zoet en liefelijk zijn. Ik leef meest in onderworpenheid aan de Heere en heb hoop, dat Hij mij volkomen eenswillend met Hem zal maken. En heb ik gezien, hoe groot een zonde het is, in opstand tegen Zijn heilige wil te verkeren. Thans ervaar ik, hoeveel vreugde het met zich brengt, zich gewillig daaronder te buigen. En het is mij goed, wat de Heere met mij doet, of Hij mij verhogen of vernederen wil, zo Zijn Naam maar eer mag ontvangen, want wie ben ik, dat Hij mij aanneemt en op mij ziet? Waarom word ik waardig geacht, met Christus te lijden? En waarom mag ik de gezegende invloeden van Zijn Heilige Geest genieten? Er is geen heersen zonder lijden; alleen, kruisdragers zullen met Christus regeren. En wij zullen geen gemeenschap aan Zijn heerlijkheid hebben, tenzij wij ook de gemeenschap aan zijn lijden hebben gekend.

Bij ervaring leerde ik dat woord als waarachtig kennen. Vroeger kon ik het niet zo inzien, als mijn ziel destijds aan God gedacht, werd zij ontroerd en beschuldigde Hem van bedrog en leugenachtigheid. Ik verhaal het tot mijn schande, en sidder bij de herinnering, dat uit mijn hart zulke goddeloze, schrikkelijke, harde en wantrouwende gedachten voortkomen konden aangaande een liefderijk en barmhartig God en Vader; dat ik zo verkleinen en ontfermen kon Zijn treffelijke genade en liefderijke werkingen door Zijn Naam, waarheid en glorie in twijfel te trekken; door te miskennen de openbaringen en verschijningen van Zijn genade en liefde, die Hij mij, zijn onwaardige dienstmaagd, tevoren had bewezen. Ik hield dat al voor inbeelding en werd in zo hevig mate aangevochten, dat mij de laatste vonk, van genade in mij uitgedoofd scheen. Maar nu gezegend zij in eeuwigheid en altoos de God onzes heils. Nu bevind ik, dat dit onmogelijk was, al zouden ook alle machten der duisternis hebben samengespannen. Want hetgeen uit God is, kan alle stormen en onweders doorstaan en is bestand tegen iedere aanval der geestelijke boosheden in de lucht. Hoewel ik veel water heb vergoten, om de rokende vlaswiek van mijn geestelijk leven uit te blussen, Hem verzakende, de werkelijkheid van mijn staat betwijfelende en ontkennende, en de ziel verkwikkende openbaringen, mij tevoren van de Heere geschonken, voor leugenachtige ijdelheden en voor een begoocheling der zinnen houdende.

Het is al vergeefs geweest, want het vuur, dat toen smeulde en rookte, begint weer op te vlammen en warmte te geven en zal, naar ik vastelijk vertrouw, nog helderder gaan branden en nooit uitgaan, omdat God, de Heere, het ontstak. Ja, het is een eeuwig vuur. Want waar de Heere een goed werk aanvangt, daar volbrengt Hij het ook. Zelfs te midden der grootste donkerheid en in de duisterste nachten wil Hij ons een schijnend licht wezen, en in ons de volheid der hemelse glorie.

Inderdaad, mijn waarde Vriend, al wat ik deed tegen die rokende vlaswiek en het doorbreken van de dageraad, bleek in het einde machteloos. Het licht overwon en kon door geen ding overwonnen worden. God wilde in mijn zwakheid zijn macht en grote heerlijkheid openbaren.

Lieve Neef! gelijk gij met mij geleden hebt, wil u zo met mij verblijden, want ik was dood, maar leef nu. Ik was verloren, maar ben gevonden, hoe wel ik dacht, dat dit

nimmer gebeuren zou.

O, wat zal ik de Heere vergelden voor zijn onuitsprekelijke liefde? Ach! dat ik mijn ziel en lichaam volkomen aan mijn lieve Heer en Meester, Jezus Christus, wijden en Hem in leven en sterven verheerlijken mocht! Ik bid u: wil met mij God loven over Zijn overvloedige genade tot mij. Want Zijn barmhartigheid nam geen einde over mij, hoewel ik het in mijn droeve nagevangenis er voor hield, dat ik nimmer in vrijheid zou worden gesteld. Maar nu, een weinig van des Heeren leven en vrijheid gesmaakt hebbende, kan ik betuigen, dat de eeuwige en heerlijke God aan doden wonderen bewijst en troostelozen uit het graf der zonde en van stilzwijgen doet opstaan en spreken; ja, dat Hij aan zulke ellendigen Zijn goedertierenheid openbaart, door hun dood en verderf te doen ophouden en hun van zijn leven en Zaligheid mee te delen.

O, hoe groot is de liefde Gods en van de dierbare Zaligmaker, die zich tot mij neerboog, toen ik, in het graf der zonde gelegen, naar haar niet vroeg en aan haar niet dacht.

In trouwe, de Heere Jezus heeft mij verrast en is ongedacht en onverwacht tot mij gekomen. Hij heeft mij liefelijk toegesproken en mij zoete woorden doen horen. Hij heeft mij tot mijn troost onderwezen, dat de verbintenis, uit een ware levensbond gesproten, niet licht verbroken wordt, en dat de verscheiden heden en tegenspoeden niet duurzaam inbreuk kunnen noch mogen maken op de eeuwigdurende vereniging tussen God en des mensen ziel de tijdelijke verwijdering verhindert wel de eenheid, maar vernietigt haar niet. Evenwel kunnen de ijdelheden zich tussen Hem en ons stellen, zolang wij het lichaam der zonde omdragen en onze onrustige zielen kwellen. Zolang wij in aardse dingen vergenoeging zoeken, zullen wij nooit ten volle bevredigd en verzadigd worden. Maar als het de Heere behaagt ons in die gezegende stand te plaatsen, dat wij in alle dingen aan zijn wil ons onderwerpen, dan worden onze geestelijke noden goedgunstig gelenigd en de stormen en beroeringen gestild, maar eer ook niet.

Gelijk ik uit eigen ervaring getuigen kan, nu Christus opnieuw Zijn liefde aan mij heeft geopenbaard, mij gratie bewijzende en tot mij zeggende, dat Hij mij niet liefhad, omdat ik goed was, noch mij verachtte, omdat ik snood bleek, maar dat Hij om Zijn grote Naams wil zich over mij ontfermd had.

Ook behaagde het Hem, mij te betuigen, dat mijn veranderlijkheid Zijn liefde tot mij niet veranderd had, noch veranderen zou, omdat Hij een iegelijk, die Hij liefheeft, trouwe houdt ten einde toe. Hij vergeeft zowel de zonden die ná, als die voor de bekering bedreven zijn; zowel die, welke wij vele malen, als die, welke wij eenmaal begingen, waarom ook mijn overtredingen Zijn barmhartigheid niet teniet doen, noch mijn goddeloosheden Zijn goedheid afweren konden.

O, wanneer zal ik waardiglijk deze genade wandelen? Welk een zoetheid, welk een uitnemende troost ligt er in die stem der opzoekende liefde: "Waar zijt gij? Wie of hoe zijt gij? Ben Ik niet uw Schepper, een alziend en alwetend God. En zijt gij niet mijn schepsel? Ken Ik niet uw zwakheid en ongestalten, en gedenk Ik niet, dat ge stof zijt? Ik zal niet eeuwig met u strijden; hoewel gij een Efraïm zijt, evenwel zijt gij mijn kind. En al toont gij u een moeilijk, verkeerd en hardnekkig kind, nochtans zal Ik u voor een der mijnen erkennen."

Ach, wie was ik, de snoodste der mensen in de jammerlijkste toestand, dat Hij tot mij kwam en tot mij zei: "Ik ben been van uw beenderen en vlees van uw vlees; ja, uw Bruidegom, hoewel gij met vele boeleardeers hebt geboeleardeerd en u nog telkens tot afzwerven genegen betoont, zodat gij van Mij terug wijken zou; zo Mijn macht u niet weerhield en u voor verraderlijke afval bewaarde. Evenwel is mijn liefde voor u zo groot, dat Ik Mij tot u neerbuig in uw zwakheid, in uw eigen kleding en natuur, opdat

gij ziet en weet, dat, uw ontrouw Mijn trouw en Mijn hartelijke liefde niet vernietigt. En dat uw onwaardigheid, valsheid en afwijking Mij niet tot scheiden van u bewegen kan."

O, welk een heilrijk woord is dit: "Ik ben uw Vriend en zal u nooit verlaten; als allen u begeven en niemand zich om u bekreunt, als uw eigen consciëntie u verdoemt en andere u smaden, dan nog wil Ik u aannemen en u zaligmaken. Ik heb Mijn liefde op u gesteld, om u te herstellen en te troosten als in de beginne; hoewel gij mij een vijandin zijt, wil. Ik wil u door liefde winnen en tot de Mijne maken; ja, gij zult weten en belijden, dat Ik verschijn met verzoening over uw onwaardigheid, en zult gij Mij in geest en waarheid dienen. En al uw dienst voor Mij zal in liefde en heiligheid zijn."

O, dat het nu reeds zo ware! Gewis, als onze lieve Heere Jezus ons niet ontmoette, gelijk Hij eenmaal aan Adam deed, in onze dodelijke krankheid zouden wij nimmer kennis bekomen van de Wegen des levens en des heils. Maar naar Zijn grote barmhartigheid buigt Hij zich tot ons neer en wordt een dienstknecht van zondaren.

O, wonderbare liefde, gadeloze ontferming! Kwam Hij tot mij, die een Heer van alles en allen is? Welk een liefhebbende en getrouwe Bruidegom is Hij toch, die zich zo diep vernederde; ja, liever de dood en alle dingen wilde lijden, dan Zijn bruid verliezen, hoewel zij zich zo zwaar bezondigd had, als ooit iemand. En iedere andere bruidegom zijn ogen en zijn hart van haar zou afgewend hebben, maar Hij die had besloten haar natuur in zich op te nemen, verscheen bij Zijn eerste komst op zulk een wijze, die geheel berekend was naar haar behoeften, lijdende tot verzoening voor haar zonden, stervende als een gekruiste Zaligmaker. Zo verscheen Hij eerst in armoede en aan het kruis, voor Hij in heerlijkheid en op Zijn troon verheven werd, omdat wij ook arm en ellendig waren.

Want sinds de mens zo deerlijk in de zonde viel, zich kantende tegen Zijn Schepper en al Zijn werken en Zijn liefde miskennende, was er geen middel meer geschikt, om zich met de mens gemeenzaam te maken, hem Zijn goedwilligheid en genade te tonen, en hem in de geest te doen genieten, wat hij in het vlees verloren had. En Zijn heerlijkheid wordt daardoor des te groter, want uit de donkere nacht rijst de heldere Morgenster op. Wel zijn er wolken en donkerheid rondom Hem, maar in net midden is het licht, en hoewel wij het vaak niet vooruit ontdekken, te zijner tijd gaat het licht op in onze harten. Zo wij hiervan meer doordrongen waren en daarnaar trouwer handelden, wij zouden ook meer met vrede vervuld zijn en, onder allerlei omstandigheden Christus als onze oversten en lieve Heere erkennende, Zijn nabijheid ondervinden, en een voldoening smaken, die mensen noch engelen ons schenken kunnen, maar die altoos uit de gemeenschap met Christus voortvloeit. Daarin hervindt onze ziel haar rust; daardoor looft zij de God aller barmhartigheden, gering achtende, wat andere doet roemen, omdat Zijn volheid haar behoeften vervult.

Moet ik niet verwonderd staan, dat de druppelen uit de volheid van die liefde ook in mijn ziel neervielen en de vlammen, die mij omringden, hebben uitgeblust?

In der waarheid, geliefde Broeder in de Heere, met u en al de geheiligden moet ik betuigen: "Wat ik voorheen als voortreffelijk en van grote waarde, ja, als een schat weglegde, het is mij nu klatergoud en ijdelheid. Ik moet het verfoeien, en wegwerpen." Er is geen begeerte of beweging, uit mijn eigen akker opgeschoten, waarop ik mij beroemen kan; ja, het zij verre van mij, dat ik in iets of iemand roemen zou, dan in de Heere alleen, in de gekruiste Christus en Zijn verdiensten, in hetgeen Hij door Zijn Geest in mij wrocht en in wezen houdt. De liefde, door Hem uit vrije ontferming in mijn hart uitgestort, dringt mij Hem boven alles lief te hebben, en zou dat blijven doen, al bewees Hij mij zijn genade niet langer en al stelde Hij mij tot een toonbeeld van ellende. O, het is mij tot vreugde, dat de Heere alles in brand steekt, wat

verbrand dient te worden en behoudt, wat naar Zijn wijs bestel behouden moet blijven; dat Hij vernietigt, wat van mij is, en in het leven spaart, wat mij door Hem geschonken werd. Dat Hij mij niet om mijn zonden wille verdoemt, maar om Zijn grote Naams wil zalig en rechtvaardig maakt Inderdaad, het is een zeldzame en wonderlijke zaak, dat Hij ons zó bemint en behoudt, zo onwaardig en schuldig als wij in ons zelf zijn, zodat wij moeten uitroepen: "Genade, genade!" en met aflegging van alle inbeelding en hooggevoelendheid, Hem alleen al de eer geven.

"Lieve Heere!" zegt mijn ziel, "voorzoveel ik een snood, ijdel, zelfzuchtig, verdorven en zondig creatuur ben, o, laat er geen vrucht gezien worden op al mijn arbeid, breng het al te niet. En mijn ganse hart zal verenigd zijn tot de vreze van Uw Naam. Neem alle vijanden in mij gevangen en breng alle verhevende gedachten onder Uw voeten. Dat zal mij glorie zijn, dat ik Uw voetbank zijn mag. Wil Gij, die de Werkmeester zijt van al het goede, toch de arbeid Uwer ziel inoogsten en Uw Naam lof bereiden."

Ik heb zolang gearbeid, dat ik moede en beschaamd ben, en gedwongen weer te keren van het werk mijner handen; al mijn bewegingen zijn mij ijdel gebleken; mijn ziel is er moede van, en meer dan Salomo ooit, gevoel ik de nietigheid der stoffelijke wereld. Evenwel zie ik, dat God alle ding heerlijk heeft gemaakt in zijn seizoen, tijd en plaats, al wordt het daardoor niet beminnenswaardiger in zichzelf. O, welk een gezegende schoonheid is er in leven en dood, in zomer en winter! Hoe aangenaam is het voorjaar der uitwendige en der innerlijke wereld! En gelijk het leven, zo is ook de dood aangenaam te zijner tijd, aangezien het even goede aangenaam is, de planten te zien sterven in den wintertijd, als ze te zien groeien en bloeien in de lente.

Mijn lieve vriend, ik kan thans door genade zeggen, te ervaren, dat de lieve God naar hun behoeften leven en dood in de harten zijner kinderen openbaart, hen vernederende en verhogende, terneer werpende en weer oprichtende, naar het hun nut is, en ze weer in het rijk van Zijn Vader een gedurige troost en bestendige vrede en zaligheid voor hun hart schenkende.

Laat het ons daarom niet verdrieten, als iemand ons ter dood, ja, ter hel toe, zoekt te vernederen. Gelijk het goed is, tegen de zonde te strijden, zo is 't ook een uitnemende zaak, het juk van Christus te dragen en zich daaronder te buigen, gelijk Hij zich, boog onder de wil van Zijn Vader. Toen mijn ziel beroerd werd door de adem des Almachtigen en al mijn aardse elementen verteerd werden door de brand des Heiligen Geestes, vond ik dit zo zwaar, dat ik het niet dragen kon. Maar nu is het mij kostelijk, te zien verwelken, wat niet duurzaam was. En de Heere Jezus Christus als de Eerste en de laatste te zien overblijven, Hem die het Wezen is aller dingen, God boven allen te prijzen in der eeuwigheid.

O, lieve en waarde Christen! hoe dikwijls hebt met de apostel tot mij gesproken: "Verheug u, gij in velerlei verzoeken valt." Ik vond dat zwaar en moeilijk, ik miste het geloof, om mij daartoe aan te voeren, dat de gelovigen hebben. Dat verheugen om de aanvechtingen was mij even zwaar als het oprechte geloof in God, als Hem volkomen lief te hebben en te dienen, omdat ik zozeer van Hem verschilde. Maar nu mag ik zeggen, dat het gemakkelijk valt, zo Hij nabij en met ons is. Nu kan ik betuigen: "Het is goed, te allen tijde de Heere te danken en voor Hem te verschijnen met gejuich."

Daarom bid ik u, het niet vreemd te achten, als ook u wateren der beproevingen worden ingeschonken; o, verlies de moed niet, als donkere wolken u omgeven, maar troost en bemoedig u door de herinnering aan de genade, mij, onwaardige, snode zondares, bewezen en door de gedachte, dat de Morgenster, Jezus Christus, uit de duisternis opgaat. Hoop, ook als gij geen reden tot hopen ziet, het geloof tone zijn grote kracht in uw dikste duisternis. Zien wij geen licht, dan ons eigen, hoe wij ook

turen, o, laat ons nochtans op de Heere vertrouwen en ons verblijden in de God onzer zaligheid, die ons alsdan het naast is, want dit zal Hem te meer eer geven. Laat het ons goed zijn, zo de Heere onze zonde en ellende en allerlei goddeloosheid verstroot en vernietigt, ja, als Hij alles in ons overhoop werpt, wat aan de luister van Zijn bruiloft met Zijn beminde bruid in de weg staat; en zó overhoop werpt, dat onze ganse oude mens, die toch ook bij de beste onzer volkomen ongeschikt is voor een vereniging met de hemelse Bruidegom, in het vuur gaat en voor eeuwig verteerd wordt.

Houden wij in gedachtenis, dat dit des Vaders welbehagen is en dat het tot ons nut en tot onze heiligmaking geschiedt, zo zullen wij ons niet ontrusten over enig werk, dat de heilige en wijze God daartoe in of aan ons verricht. Is 't niet zijn eigen werk, alle dingen buiten Hem te doden, opdat Hij zelf ons leven worde en wij alleen in Hem onze vreugde en onze troost zouden stellen? O, hoe lang hebben wij gepoogd, in andere dingen ons leven te vinden, de levenden God onder de dode creaturen zoekende, de zaligheid uit de werken verwachtende, gelijk zovelen doen, hoewel zij in waarheid juist daarin bestaat, dat wij alle schepselen varen laten en alleen in de gerechtigheid Gods, dat is in Christus Jezus, onze behoudenis zoeken. Alle andere dingen zijn als het gras des velds, dat verdort, en als de bloemen des velds, die verwelken, als de zon er op brandt.

Met Jacobus spreekt ook mijn ziel: "De rijke verheuge zich in zijn vernedering." Gewis zijn hier met het woord rijken die eigenzinnigen bedoeld, die wanen rijk te zijn en geensdings gebrek te hebben, menende dat generlei on geval hen treffen kan, maar onverwacht en onmiddellijk overvalt hen de dood en neemt ze weg.

O, welk een treffelijke zaak is het, zich te onderwerpen aan de wil des Heeren en geduldig te dragen, wat Hij oplegt. Ja, het is zoet en zalig, vrede te nemen met de dood van al wat toch sterven moet en van het leven, dat niet waard is, behouden te worden. Beter is het, naakt bevonden te worden, dan bekleed met de vijgenbladeren onzer eigen gerechtigheid, die inderdaad, meer dan iets ter wereld aan de gerechtigheid van Christus in de weg staat. Waren niet de Farizeeën zijn heftigste tegenstanders? Getuigt niet de Heilige Schrift, dat zij Hem beschuldigden van de zonden, waartegen Hij optrad en die Hij streng berispte? Hebben zij niet onder een valse schijn de Heilige en Rechtvaardige verdoemd? Bedenken wij het toch wel: dezulken waren wij ok. Zegt niet de Schrift: "En dit was gij sommigen"? Maar nu, gewassen in het bloed des Lams, van al onze ongerechtigheid, belijden wij onze zonde en geven de Heere onze God, al de eer.

Inderdaad, geliefde vriend, hierin is meer ware, bondige vreugde, dat wij van alles, wat wij hebben, afzien en ons zelf verzaken, dan in het genieten van enig ding, welk ook, hier is het verlies winst, want wie in deze zin zijn leven verliest, zal het behouden. Hier is de dag des doods beter dan de dag des levens, overmits dagelijks te sterven hier de weg is, om de Heere te leven.

O, als wij gedood zijn, gelijk de twee getuigen in Openbaring 11, zal de Geest des levens in ons neerdalen, als wij laag voor Zijn voeten liggen, zal Hij Zich in ons en wij in Hem verheugen, opdat wij de uitnemende rijkdom Zijner genade groot maken. Zo werden wij rechtvaardig gemaakt door onze Heere, de Rechtvaardige, opdat wij Zijn lof verheffen, hetzij wij Zijn zoete tegenwoordigheid genieten of om de verbergung van Zijn aangezicht zuchten. Zo leren wij berusten in des Vaders welbehagen en het goedkeuren, zo Hij ons eerst ter hel toe vernederen wil, voor Hij ons in de hemel en in de eeuwige vreugde opneemt.

O, eeuwigheid der eeuwigheden, welk een vreugde zonder vermindering of einde zult gij ons brengen! Hier drinken wij uit de bittere kelk der droefheid, maar daar zal ons een zoete beker worden ingeschonken. Al de wisselingen en vormveranderingen,

waaraan wij worden onderworpen, maakt onze God en Vader dienstbaar, om wat in ons tegen zijn wil strijdt, te verteren, en om ons, alles te ontnemen, wat ons bekoorlijk of schoon toeschijnt: onze verdorven wil, onze zondige begeerten, onze ijdele hoop, onze verkeerde meningen en zoveel meer, waarvan wij voor onze zaligheid verwachting hebben. En dan wordt al onze ledigheid en ellende verzwolgen door het leven en de heerlijkheid; dan houden wij op te kennen, te werken, of iets te begeren, buiten hetgeen Hij door Zijn Geest in ons doet geboren worden; dan spruit de ware en zuivere liefde zonder vermenging en vrijelijk uit.

Geliefde vriend, ik heb bevonden, dat de weg tot een hemelsgezind leven niet is naar de wensen van vlees en bloed, maar door Gods genade mag ik ook zeggen, dat het nieuwe leven een zaak is van grote vreugde; ook de volmaking van dat leven die voor het oog des geloofs niets anders is dan de weg, om ten eeuwige leven in te gaan. Laten wij daarom veel bidden, dat de Heere alle schijn-volmaaktheid en alle menselijke heerlijkheid, uit iets buiten Hem voortspruitende, voor altoos in ons vernietige, opdat wij alleen rusten in Zijn volmaaktheid en in de zielsvrede, die uit Zijn volheid in ons afdaalt. Laat ons Hem smeken, dat onze onvolkomenheid door zijn leven verslonden worde en Zijn beeld heerlijk in ons uitblinke. Dan zullen wij, niet tegenstaande de ellende en de kwellingen, waaraan wij van nature onderworpen zijn, tot onze oorspronkelijken luister en tot een volkomen rust en vrijheid terugkeren.

Ik vertrouw, dat allen, die gelijk gij, een heilige hoop deelachtig zijn geworden, geleerd zullen hebben te bouwen op de Rotssteen Christus Jezus, onze lieve en alleen waardige Heere; de enigen Auteur dezer beproefde en welverzekerde grondvest. Dan zullen zij tevens de onbetrouwbaarheid en onvastheid van alle andere grondslagen zien, en erkennen, dat hun eigen licht duisternis is en alleen het licht des Heiligen Geestes tot recht onderscheiden der geestelijke en Goddelijke dingen bekwaam maakt; dat God in al Zijn Werken recht is en zij van nature hovaardig, dwaas, eigenzinnig en liefdeloos zijn, genegen om andere te oordelen, hoewel zij noch zichzelf, noch andere recht kennen, omdat ze niet alleen verduisterd, maar de duisternis zélf zijn. Dit moeten wij immers belijden als maar de Heere ons vleselijk oog uittrekt en ons verdorven licht gans verduistert, 't welk Hij te zijner tijd doet, voor Hij ons het ware wezen der zaken doet aanschouwen met het nieuwe oog, dat Hij ons schenkt, ons hart herscheppende, om het leven uit en door Hem te bezitten en te genieten.

"Ach, lieve Heere" zegt mijn ziel, "hoelang zullen Uw arme schapen zich vergenoegen met de vorm van geestelijke eer en, door ijdelheid bekoord, de vorm voor waarchtig geestelijk leven aanmerken? Zullen wij het dan altijd van de heuvelen en de bergen van de mensen en de middelen verwachten en onvast en waggelende voortstompelen, niet wetende, wat wij denken, spreken of doen zullen van of voor God en Christus en van Zijn werken en wonderen, heen en weer gedreven als een wolk, die van de wind bewogen wordt en nooit tot rust komt?"

"Gewis neen antwoordt de geest, "want God zal opstaan en in heerlijkheid aan Zijn Sion verschijnen. Hij zal het zaad herstellen en de gevangenen zijns volks wederbrengen met een vertroostende en vernieuwede liefde. En dan zal Hij zegepralen in de vernietiging van alle eigen heerlijkheid, alles in ons terneer werpende, wat aan zijn licht en heerlijkheid in de weg staat." O, hoe groot zal dan onze vreugde wezen, als Hij ons tot in het stof vernedert en zichzelf op de troon zet, als wij al ons vermaak, al onze vreugde en al onze lust vinden in de volbrenging van zijn wil toont Hij, dat Hij God is, wonderlijk in Zijn werken. Alle ijdele gedachten en alle hoogte, die zich tegen Hem verheft, terneer werpen opdat Hij, de Heere, alleen verheven zij. Zullen wij niet, gelijk weleer Debora, uitroepen: "Zo moeten omkomen al Uw en onze vijanden, o Heere"?

Ja, doe al die vleselijke, verdorvene grondslagen teniet worden, stoot ze neer, o God! en richt Gij gans andere uit Uzelf op. Laat Christus met Zijn genade de plaats van het schepsel en Zijn werken innemen, en doe ons in Hem de Alfa en de Omega, ons een en al vinden. Hij moet, wil en zal toch de eerste en de laatste, de enige en eeuwige Fontein van heil en troost zijn, de Immanuel, die nooit begeeft of verlaat, maar een hulp is ten tijde der benauwdheid. Voorwaar, ook als wij menen, dat Hij ons verlaten heeft, is Hij bij ons, gelijk Jakob eenmaal mocht betuigen (Gen. 28: 16), en gelijk ook ik, geprezen zij Zijn Naam er voor! ondervond, sedert ik in de droeve toestand verkeerde, die ik u vroeger en ook in deze brief bekend heb gemaakt.

Onverwacht en op onuitsprekelijke wijze openbaart Hij menigmaal Zijn trouw en liefde aan mensen, die Hem niet kenden en Hem niet zochten. O, uitgelezene liefde en bijzondere vriendelijkheid des Heeren! Ik heb er enige zoete voorsmaken van gehad in een vergelegen en onvruchtbaar land en op een tijd, toen ik er niet in het minst op rekende. Was niet alles in mij gestorven; was ik niet gelijk aan een schaduw, die verdwijnt; aan het gras, dat verdort, aan een dorre woestijn en een land der uiterste duisternis? Moet ik dan niet beschaamd staan over mij zelf en mij diep vernederen, maar ook bewonderen en aanbidden de rijkdom der genade en heerlijkheid en uitroepen, dat Zijn goedertierenheid beter is dan het leven?

O, de heerlijkheid dezer liefde kan nooit worden uitgeblust, noch door de menigvuldige verzoeken, noch door de talrijke verdrukkingen. Vele wateren kunnen de liefde van Christus voor Zijn bruid niet uitbussen; zij doen haar veeleer vuriger branden. Het gezicht op deze liefde verblijdt de stad Gods en verkwikt een arm en verslagen zondaarshart, gelijk dat van Petrus was.

Ach, dat wij dan, die met Petrus des Heeren liefde hebben ervaren, des te meer mochten vervuld worden met de Heilige Geest der waarheid, verzakende alle eigen wijsheid, en bekrachtigd worden, om daarin meer en meer te wandelen tot prijs desgenen, Wien wij toebehoren, alle onderwijzing, leven, hulp, onderstand en sterkte daarvan alleen verwachtende, op zulk een wijze, dat wij naar waarheid kunnen getuigen, alles, wat wij bezitten en van God ontvangen te hebben. O, dat wij meer in genomen werden met de inkomsten des Geestes, dat wij de bitterheid van al het ondermaanse leven aannamen en in de God onzes heils onze enige zoetheid, liefde, rust en leven leerden vinden!

Prediken ons niet de dagelijkse veranderingen en de gestadige wisselingen, zo wij er maar ernstig op letten dat de rust elders, niet beneden, maar omhoog is.

Laat ons daarom de toekomstige stad verwachten, het nieuwe Jeruzalem, opdat ook wij een plaats mogen erlangen onder degenen, die de hallelujahs zingen, de eeuwige lofzangen voor Hem, die is, Die was en Die wezen zal. Laten al onze begeerten zich uitstrekken naar onze lieve God en Vader en laten wij hoofd en hart en knie voor Hem buigen, van heler hart met alle heiligen biddende, dat Hij alles uitroeie, wat Hem in ons mishaaft en ons belet, Zijn heilige Naam te loven en te zegenen, opdat ons hart moge overvloeien van dankbaarheid voor de grote goedertierenheid, aan ons bewezen. O, dat de vruchten van de invloeiing des Heiligen Geestes een liefelijker geur van ons gaven, dan de hof des Heeren, door de rivieren des levens bevochtigd, en wij in de voorhoven zijns huizes bloeiden als planten Zijner rechterhand, natgemaakt door de dauw zijner genade. Heeft de Heere zoveel voor ons gedaan en zullen wij geen vruchten voortbrengen tot Zijn eer? Heeft Hij ons verlost van het verderf, van de leeuw en de beer en de onheilige Filistijnen en uit de strikken des vogelaars, en zullen wij nu ons zelf niet geheel overgeven aan Zijn dienst en Hem niet bidden, dat Hij een lofzang in onze mond legge en onze gangen in zijn Woord en wegen bevestigte, opdat wij in U een teken ten goede mogen hebben?

Ja, gewis en Hij zal het zeker doen, opdat wij weten, dat Hij de Jehovah is, de Vervuller van al Zijn beloften. Heeft Hij ons niet de gewisse weldadigheden Davids toegezegd en brood en water zonder geld of prijs, en een zeer vast huis, om ons te behouden? Zullen wij niet allen aan Zijn boezem liggen en altijd onder Zijn schaduw leven, genade en barmhartigheid vindende in de tijd des doods? O, hier is de schuilplaats tegen kille stormen en onweders, hier zijn wij veilig tegen vlooden en regenvlagen. Zo goedertieren is de lieve God te allen tijde en in ieder opzicht voor ons, als wij zijn hulp behoeven.

O, dat het gevoel van die liefde ons steeds mocht dringen, om Hem al de eer toe te schrijven, die ons aanzag en zich over ons ontfermde, toen wij op de vlakke des velds ons bloed neerlagen, en die ons toegezegd heeft, dat Hij onze zondige gedachten, woorden en werken ons kwijtschelden en ons in Zijn bloed wasse, in liefde omhelzen en tot Zijn kinderen aannemen zal. Al zijn wij aan dorre doodsbeenderen gelijk, nochtans behoren wij te getuigen, dat de Heere, die smart 't aandoet en verwondt, ook verbindt en heelt, en zo te roemen in zijn genade, naam, Woord en Goddelijke werkingen. Is Hij niet groot van raad en machtig van daad en hebben wij niet overvloedige stof, om ons in Hem te verblijden?

O, dat ik Hem in eenvoud, oprechtheid en volkomenheid kon loven en grootmaken voor de grote liefde, die Hij in mijn lage en vernederde stand aan mij heeft verheerlijkt; dat Hij al Zijn en mijn vijanden de mond wilde stoppen en mijn vleselijk vernuft, hartstochten, wil en genegenheden ganselijk ten onder brengen; dat Hij in mijn hart volkomen heerschappij voerde en het met Zijn majesteit en heerlijkheid ten enenmale vervulde. Dat de beminnelijke Jezus, de Koning der koningen en Heer der heeren, de blinkende Morgenster, en de Wens allerheidenen, de Schoonste der mensenkinderen in een kribbe neerliggen en in de harten van arme zondaren wonen wilde; o welk een wonder! En dat deed Hij. Job op de mesthoop, Jeremia in de kerker, Lazarus, overdekt met zweren, Jona in de buik van de walvis, Paulus en Silas in de gevangenis, zij waren niet verachtelijk in Zijn oog.

En heeft Hij ook mijner niet in liefde gedacht, ofschoon ik naar de ziel met ijzeren boeien gebonden was? Zodat wij vrijmoedig zeggen mogen, dat geen ongestalte, mismaaktheid of nederige stand Christus belemmeren kunnen in de medeling Zijner liefde en de betoning Zijner vrije, ongehouden ontferming. Wie kan over deze uitgelezene en wonderlijke liefde nadenken, zonder, even als Paulus, in verwondering weg te zinken, en uit te roepen: "O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods!" en zonder te erkennen, dat, haar lengte, breedte, hoogte en diepte onmetelijk zijn. Wie stemt niet in met de betuiging van de heilige Johannes: "Zie, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft!" en wie gevoelt bij tijden geen drang, om het David na te zeggen: "Hebt de Heere lief, al Zijn gunstgenoten!"?

Behoren wij Hem niet te loven voor zijn menigvuldige genade? Strecken Zijn liefde en Zijn barmhartigheid zich niet tot in eeuwigheid uit? Worden zij ons niet vermenigvuldigd, naarmate onze druk zwaarder wordt? Staat Hij ons niet bij in het vuur en in het water? Wordt Hij niet een krachtige hulp bevonden ten tijde der benauwdheid? En als arme zielen in eigen schatting gans verloren zijn, komt Hij hen niet juist dan liefelijk verkwikken? O, het moest ons goed zijn, waar en in welke omstandigheden wij ons ook bevinden, zo wij de gunst en de tegenwoordigheid van onze God slechts mogen genieten, die hij alle wisselingen troost, en verlevendigt. Gelukkig degenen, die zó buigen onder het kruis van Christus en graag aan alle dingen willen sterven, om alleen Gode te leven; zij smaken de zoete gemeenschap met de Vader en de Zoon evengoed in dagen, waarin Hij ze doodt en zwaarlijk kastijdt, als in tijden, waarin Hij hen koestert en streelt en in de schoot Zijner barmhartigheid doet

neerliggen. Dat wij dan onder alle veranderlijke oefeningen en bedieningen gerust wilden verbeiden, verlangende naar Zijn verschijningen en naar de dag Zijner toekomst, namelijk naar de heerlijke openbaring van onze Heere Jezus Christus.

O, het is goed, te hopen, te wachten en te betrouwen op Zijn liefde en daarin alleen sterkte te vinden, want al het andere zal in de dag zijner toekomst door het vuur vergaan. Al hebben wij dan geen overvloedige inkomsten en treffende ervaringen; indien wij genadig ondersteund, bewaard en staande gehouden worden in benauwdheden, zwarigheden en verzoeking, zo hebben wij grote redenen, om de Heere te loven voor Zijn gunst. Ontvangen wij die ondersteuning niet het onderpand van Zijn hartelijke liefde en de verzekering, dat Hij ons met Zichzelf en Zijn volheid volkomen zal verzadigen? O, de dagelijkse ervaringen van Zijn ontferming over ons moeten ons doen zien op de volheid, die in Christus voor arme zondaren, voor niets bezittende schepselen is weggelegd. En het is niet wel met ons gesteld, tenzij wij ons geheel aan de Heere over gegeven en al onze verwachting op Hem gesteld hebben. Hij is de Rotssteen, die nooit bezwijkt, de Fontein, die altoos vloeit. eer zij daarom onze God!

O, dat de olijfboom Jezus Christus merg en vettigheid in onze zielen wilde druppelen, ons vruchtbaar makende in goede werken, die Hem welbehaaglijk zijn, in lofzangen tot verheerlijking van Zijn Naam. Dat wij gevoed en vervuld werden met dankzeggingen, wij, die niet alleen gemeenschap hebben aan het lijden van Christus, maar ook daarin roemen, ons anker op, Hem geworpen hebbende en met Hem gedood en in het heilige der Heiligen ingegaan zijnde. De Heere vergunne ons het zalige voorrecht, om Hem volkomen, vrijwillig en met vreugde na te wandelen, al leidt Hij ons misschien nog door gevaarlijke diepten en over bergen van zwarigheden.

Of zal men van ons zeggen, dat wij na korte tijd zijn bezweken? Dat verhoede God. Laten wij voortreizen, waar en zolang het Hem belijft, laten wij tot de volmaaktheid voortvaren, opdat wij ten jongste Dag ingaan mogen in het koninkrijk des Vaders als dezulken, die leerden eigen wil te verzaken, het kruis gewillig op te nemen en geduldig te dragen en zichzelf tot een levende offerande Gode op te offeren.

Inderdaad, welgelukzalig zijn zij, die door de zalving des Heiligen Geestes worden bekrachtigd en als dood aan Jezus voeten liggen. Daarnaar haak ik meer en meer; dat ik niets worde en de Heere alleen verheven zij, ook in zulke ellendigen als ik; dat Christus wasse en ik minder worde, al minder worde, tot ik ten laatste niets ben.

Dat dunkt mij het grootste voor recht en het meest tot eer van onze lieve Zaligmaker. die ons eindelijk ook daartoe brengen zal, dat wij aflaten van enig werk te willen doen en in zijn schoot rusten.

Zo doet het geloof mij blijde zijn in de hoop op des Heeren voortgaande openbaring Zijner goedheid en genade. Van de overvloedige uitlatingen zijner liefde wens ik breedvoeriger te handelen, als ik u weer schrijf.

Daarom neem ik thans afscheid, mijn hartelijk geliefde neef, u Gode en de Woorde Zijner heiligende en zielverblijdende genade aanbevelende. In Hem, die machtig is, meer dan overvloedig te doen boven ons bidden en denken, in de God des levens en der liefde u heil wensende, blijf ik uw arme, zulk een uitnemende liefde onwaardige, onnutte dienaar van Christus, voor wie gij niet verzuimen moogt te bidden, opdat ik eindelijk in vrede Zijn lof met mond en hart en wandel uit spreken moge.

Maart 1652.

SARA WIGHT.

De voorgaande regelen zijn een afschrift van een brief, die ik een vriend des Heeren toezond, nadat God mijn duisternis verlicht en mijn water in wijn veranderd had. Het was na mijn langdurige, droevige verlating in het jaar 1651, waarvoor ik thans de Heere loof, omdat ik zie, dat ik daar niet .buiten kon.

Dit afschrift werd bewaard in de hoop, dat het dienstbaar mocht zijn in de hand des Heiligen Geestes tot meerdere verheerlijking van Gods genade en tot vertroosting van arme, aangevochten zielen, die hopen mogen op des Heeren barmhartigheid, verwonderd over de grote liefde, welke Hij aan een onwaardige heeft verheerlijkt, ja, aan mij, die thans met mijn volle verstand aan Jezus voeten lig, wie nu en eeuwig toekomt lof, eer, aanbedding en dankzegging.

Deze beide brieven zijn binnen het jaar geschreven, en getuigen, hoe mijn nacht een dag, mijn winter zomer geworden was. Zij mochten tot grote troost verstrekken voor een bestreden en aangevochten ziel, die verre van mij afwonende, mij een copie had gevraagd, welke ik niet weigeren durfde en die haar ook door de genade Gods heeft bemoedigd, zodat zij de Heere voor Zijn goedheid jegens mij loven en op haar eigen zaligheid met gerustheid hopen mocht.

Ik heb haar gebeden, Gode al de eer te willen geven, omdat ik een arme zondares ben, die van mij zelf niets goeds doen kan en voortdurend in gevaar verkeer van, om mijn ongerechtigheid, de zoete nabijheid van mijn lieve Heere Jezus te missen.

Inderdaad, als ik aan Christus gedenk en op mij zelf let, vind ik stof genoeg, ja onuitsprekelijke dingen, boven 't geen mijn hart, tong, of pen weergeven kunnen. In stilheid verwonder ik mij vaak, en dikwijls valt mij de pen uit de hand en begeeft mij de overdenking, bij 't gevoel van mijn onvermogen, om de daden des Heeren naar eis te waarden of te beschrijven.